JAN WEISS

CAMPIONUL VÎRSTEI

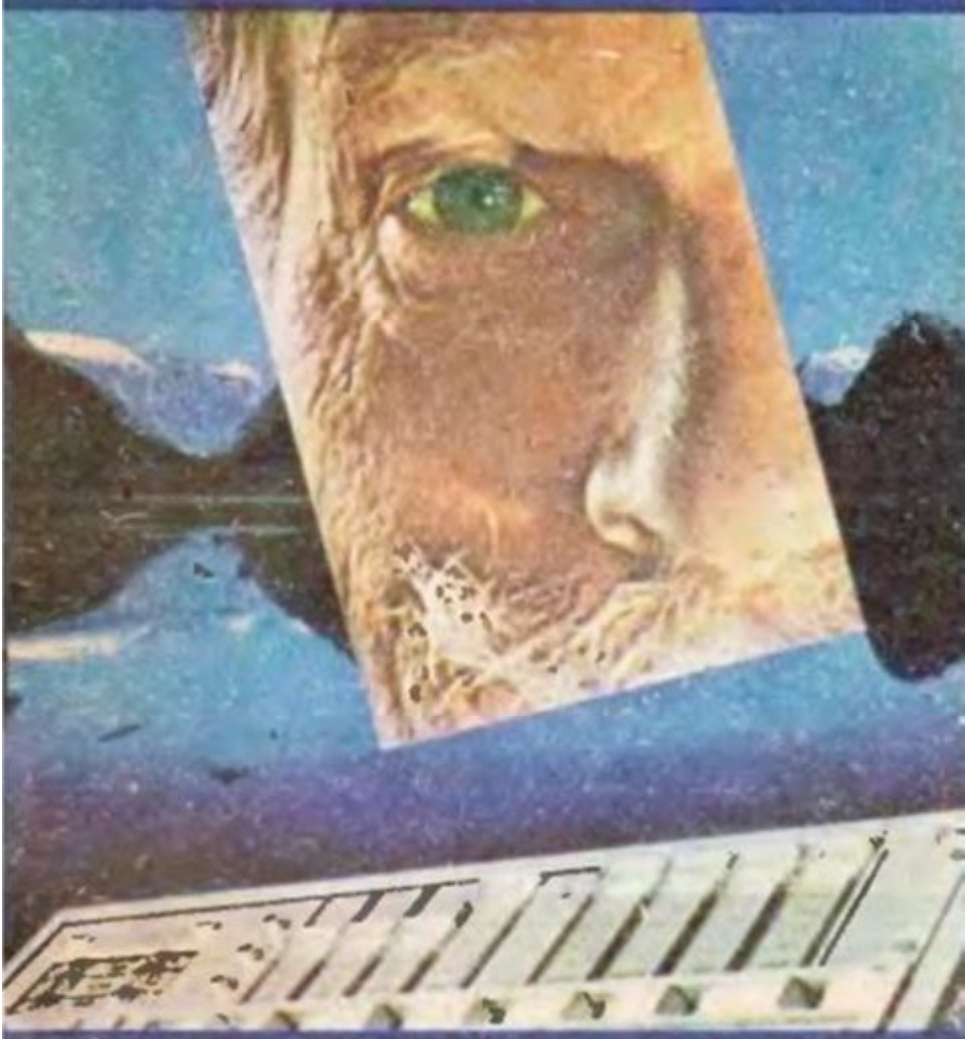

Colecţia GLOBUS / Editura Univers

COLECŢIA GLOBUS

JAN WEISS

CAMPIONUL VÂRSTEI

Versiunea digitală 1.0 – ianuarie 2025

Realizată după volumul apărut la Editura Univers, Bucureşti, 1988
COLECŢIA GLOBUS [458]

Traducere şi note: HELLIANA IANCULESCU
Coperta colecţiei: Ion State
Grafica: Mircea Dumitrescu
Ilustraţia: Dan Stanciu

Selecţia s-a făcut după volumele:
1. JAN WEISS – BLAZNIVY REGIMENT, Československý spisovatel, Praha, 1979
2. JAN WEISS –LIDE VE ZVEROKRUHU, Melantrich, Praha, 1980

APOSTOLUL

A apărut în tabăra de prizonieri într-o toamnă. Nimeni nu-l cunoştea, nimeni nu ştia de unde venise. Hoinărea printre barăci, le trecea pragul şi hăituit lovea cu pumnii în ziduri, se uita prin ferestre şi cerea să fie lăsat înăuntru. Şi dacă uşile se închideau la vederea lui, se oprea în mijlocul taberei şi chema prizonierii să se apropie de el. Agita un băţ şi zornăia o cutie de conserve în care se găseau câteva pietricele.

Scheletul lui înalt, slab, cu pielea galbenă se clătina, înfăşurat într-o pelerină găurită, încinsă la mijloc cu o curea subţire. La cingătoare îi atârna o tolbă din pânză în care zornăiau la fiecare mişcare o tablă şi o lingură. Pe cap purta o şapcă austriacă. Cocarda ei ruginie flutura de colţul lăsat în jos asemenea tipsiei unui clovn. Mustaţa lungă de un galben murdar îi ajungea până la brâu, iar ochii albaştri îi străluceau intens de parcă ar fi privit un vis înfrigurat care se prăvălea.

În buboaiele deschise de pe gât îşi făcuseră cuib păduchii care lăsau pete albicioase, mişcătoare pe pelerina lui şi se plimbau încet dintr-o cută în alta. Avea păduchi şi în mustaţa lungă, în păr şi în sprâncene.

Celor ce-l vedeau prima oară şi erau mai puţin acoperiţi de păduchi decât el le provoca mai degrabă un sentiment de repulsie decât de compătimire. Aruncau în urma lui cu noroi şi pietre, îi lipeau pe spate hârtiuţe cu desene şi cuvinte batjocoritoare.

Dar când începea să vorbească, toţi amuţeau, căscând gura de uimire şi frică. Buzele lui fremătau cuvinte ciudate, pline de forţă, adevăr şi de ceva cumplit la care toţi se temeau să se gândească, dar care se apropia de ei în mod inevitabil.

— Ştiu că vă e frică de moarte. Citesc asta în ochii şi buzele voastre, iar pe faţă vi se citeşte moartea! Am venit să vă învăţ cum trebuie să muriţi. Am venit să vă uşurez teama pentru ca să nu vă mai fie groază de moarte, ci dimpotrivă ca să vă bucuraţi de ea. Toţi sunteţi îndrăgostiţi de carnea şi măruntaiele voastre care vor fi aruncate în groapa comună, pradă viermilor. Toţi vă închipuiţi că nu există viaţă în afara acesteia, iar eu am venit să vă aduc un mesaj de pe steaua Olaia. Este steaua sclavilor de pe acest pământ. Lutul în care sunt învelite sufletele voastre e primit de la acest pământ; trebuie să-l daţi înapoi pământului. Fiindcă o să dobândiţi o nouă înfăţişare, sufletele voastre vor primi o nouă îmbrăcăminte. Şi eu o să vă povestesc despre noua voastră viaţă de pe steaua Olaia pentru ca despărţirea de această planetă mucegăită să pară mai uşoară.

De aceea vă sfătuiesc să puneţi capăt suferinţelor acestei vieţi. Aruncaţi zdrenţele trupurilor voastre ce vă leagă de acest pământ. Eliberaţi-vă

sufletele! Rugaţi-vă noaptea la stele! Ele sunt locurile de popas ale sufletelor veşnice în pelerinajul lor prin infinit.

Exclamaţiile, făgăduielile şi chemările lui au găsit în mulţime inimi arzătoare care-i veneau în întâmpinare. S-a format astfel un mic grup de învăţăcei care îl însoţeau în drumurile lui prin tabără, apărându-l de mulţimea răutăcioşilor.

Unii îl numeau proroc, alţii nebun.

— Ne aduce o viaţă nouă! declarau unii, iar alţii spuneau:

— Aduce moarte!

Unii îl întrebau: „Cine eşti? De unde vii, de vorbeşti astfel cu noi?"

Iar el le răspundea:

— Am venit aici de pe steaua liberă Aliovali care este o cometă. Se rostogoleşte veşnic prin spaţiu, nesupusă nici unei legi a revenirii, îşi croieşte drum prin cosmos după propria ei voinţă, ocolind stâncile lumii. Face parte dintre stelele puternice care s-au împotrivit robiei cu forţe primare şi-au ţâşnit în spaţiul cel larg în căutarea marii aventuri. Este locuită de fiinţele cele mai desăvârşite fiindcă sufletele lor se vor încarna în stelele pe care şi le aleg singure. Străbătând în lung şi-n lat cosmosul, ele au descifrat enigma veşniciei şi tainele infinitului. Sunt atotputernice fiindcă sunt zei. Aliovali este steaua zeilor. Şi eu sunt un locuitor al stelei Aliovali. Şi o să mă întorc din nou pe ea după ce o să scutur materia hidoasă în care m-am înfăşurat de bună voie pentru a explora aceste ţinuturi uitate de lume.

Aici apostolul făcu o pauză şi toţi au reflectat o clipă dacă pot da crezare cuvintelor lui. Apoi s-au auzit glasuri:

— Ce stea zici că e cea pe care o să ne mutăm după moarte?

— Ce fel de viaţă o să ducem pe acolo?

— Se numeşte steaua Olaia, zise el şi „este soarele arzător unde o să trăiţi în foc".

Iar ei au început să ţipe:

— Oare se poate trăi în foc fără să arzi? Sau acela va fi iadul în care o să ne coacem pentru păcatele noastre?

Şi el, de parcă ar fi aşteptat această întrebare, răspunse:

— Nebuni, ce sunteţi! S-a sufocat cineva dintre voi cu aer? Sau peştele se îneacă în mare? Aşa şi voi o să trăiţi prin foc căci focul va fi trupul în care vor fi îmbrăcate sufletele voastre. Şi eu am fost cândva o pasăre de foc pe steaua Olaia şi pot să vă povestesc despre calmul liniştit al focului.

Dar ei nu l-au lăsat să încheie vorba şi l-au întrebat, bombănind:

— Nu putem da crezare vorbelor tale că o să trăim şi după moarte. Ce, mai există şi o altă viaţă în afara acesteia? Fă o minune şi atunci o să te credem.

Iar cei ce credeau într-un singur dumnezeu, îl ameninţau cu pumnii, ţipând:

— Comite un sacrilegiu împotriva cerului!

— Ucideţi-l pe falsul proroc!

Alţii strigau:

— L-a cuprins delirul febrei!

— Să meargă la spital!

— A fugit de la ospiciu!

— Feriţi-vă de el, căci este aducător de moarte!

Dar credincioşii care stăteau întinşi la picioarele lui şi-i sărutau marginea pelerinei exclamau:

— Maestre! Dă-ne moartea! Arată-ne cum să murim astăzi pentru ca să trăim în stele.

— Eu o să mor primul fiindcă am băut din apa râului ce străbate tabăra. Beţi din apa acestui râu şi o să uitaţi curând de lumea asta. Fiindcă acesta este râul uitării...

Cei ce nu vroiau să moară îşi înălţau vocile pline de groază şi spaimă:

— Să nu beţi din apa contaminată de tifos! Omorâţi-l pe criminal înainte să molipsească tabăra! El însuşi e contaminat, moartea i se citeşte din priviri!

Câteva pietre au zburat deasupra capului lui. Dar discipolii l-au acoperit cu trupurile lor pentru a-l ocroti de lovituri. Apoi îşi aţintiră privirea pe buzele lui, dar el era deja atât de slab încât nu mai rezista să stea în picioare. S-a întins pe pajiştea uscată, închizând ochii. L-au acoperit cu pelerinele şi s-au aşezat în jurul lui ca să-l păzească. A zăcut aşa multă vreme fără să se mişte, cu faţa întoarsă spre bolta pe care licăreau primele stele. Cei care erau foarte aproape de el i se uitau în ochi să vadă dacă nu cumva doarme. Dar el nu dormea. Ochii albaştri erau larg deschişi, întunecaţi ca bolta cerului şi plini de stele. Buzele îi fremătau de şoapte molcome. Toţi s-au adunat lângă el, apropiindu-şi feţele de obrazul lui şi urechile de slovele lui. Iar el şoptea:

— Am fost un fluture pe steaua Kolalala. Aripile mele erau uriaşe precum pânzele unui vapor, şi aveau darul de a grăi prin culori aşa cum voi vorbiţi prin cuvinte. Formau curcubee din mii de culori din care voi cunoaşteţi numai şapte. Toată lumea voastră e compusă din şapte culori fiindcă pământul vostru este cel mai sărac dintre toate... Pe steaua Zalalava trăiesc fiinţe ca norii schimbători şi ele se înţeleg prin miresme... Vedeţi steaua aceea care arde cu vâlvătăi purpurii, se îmbracă în culori albăstrii, se stinge şi apoi din nou arde? Acelea sunt semnalele de pe steaua Malilali care cere ajutor. A trecut multă vreme de când ea a fost cucerită de locuitorii stelei pirat Mavalaiali care merg ţâşnind ca săgeţile fiindcă extremităţile lor sunt

formate din nişte spirale uriaşe. Iar steaua aceea verde de lângă ea se numeşte Rolakoiala... Pe ea am fost cândva o floare cântătoare... Cea mai domoală adiere o poartă deasupra apelor cântătoare fiindcă e mai uşoară decât aerul. Pe steaua Lalaiaka am fost un cristal sângerând ce răsuna în armonia celorlalte cristale şi tânjea de dorul aflării misterelor universului... Locuitorii planetei Vikolaiali sunt mai înalţi decât munţii acoperiţi cu zăpezi veşnice. De la începutul existenţei ei construiesc un turn pentru a ajunge la soarele lor care e cel mai mare din tot universul. Şi eu am fost unul dintre constructorii turnului mânat de dorinţa fierbinte de a ajunge la soare. Pe fundul stelei Kavalaiala am trăit într-o cochilie transparentă şi zburătoare aşezată în eter lichefiat şi dulce fără a şti nimic despre univers. Pe steaua Valalilala lujeri zvelţi se înalţă până la cer. Pe fiecare lujer încolţesc două fiinţe a căror viaţă reprezintă un singur spasm al dragostei... V-aş povesti încă multe... dar nu mai pot. E timpul să mă întorc pe steaua mea... O să aduc un mesaj despre această planetă ale cărei fiinţe se mănâncă una pe alta. Un mesaj despre omul care e mai crud decât o fiară, fiara fiarelor... Am fost şi eu om...

Continua să mai şoptească ceva, dar acestea nu mai erau cuvinte, ci freamătul liniştit fără culoare al buzelor unui muribund.

Încet i s-au stins şi stelele din ochi, iar gura i s-a înfiorat pentru ultima oară. În cele din urmă le-a rămas în braţe numai un trup urât mirositor, putred şi plin de puroi.

Îi priveau cu groază chipul tăcut şi misterios cu ochii larg deschişi la stele.

— A plecat pe steaua lui! au grăit discipolii, dar unul dintre necredincioşi s-a apropiat de trupul lui, i-a desfăcut mantaua şi i-a rupt-o. Avea pieptul acoperit de pete mici roşii prin care înfloreşte tifosul pe corpul omenesc.

— Aiura în febra tifosului, zise necredinciosul, dar credincioşii dădură din cap:

— Trupul lui a murit, iar sufletul i-a zburat către stele.

— Ne-a arătat cum trebuie să murim!

L-au îngropat la lumina stelelor în locul în care a murit. Şi apoi s-au împrăştiat pe la barăcile lor pentru a nu le mai fi teamă de râul care izvorăşte din mlaştini şi şerpuieşte domol prin stufăriş în jurul taberei.

— Cine o să bea apă din râu, o să moară!

Toţi ştiau aceasta, dar acum el nu mai era o oprelişte, ci dulcea făgăduială a morţii...

Sâmburele molimii ei s-a prins repede în sânge şi a încolţit în flori roşii ca focul pe pieptul lor. Din creier le ţâşneau văpăile viselor nebune şi nălucile înfrigurate ale stelelor de foc se ciocneau sălbatic între ele... Incendiul s-a răspândit repede, scânteile nevăzute săreau de pe un trup pe altul, de la o

baracă la alta... Şi în timp ce trupurile ardeau pe această lume, sufletele lor zburau spre steaua Olalia unde urmau să îmbrace focul vieţii veşnice...

REGIMENTUL NEBUNILOR

1

Întâmplarea s-a petrecut pe la mijlocul anului 1918, când ghetele semeţiei austriece se găuriseră, iar caşa sărăciei din care fiecare trebuia să guste, se scurse deodată într-o oală blestemată în aşa fel încât şi cei ce n-o mâncaseră începură să se sufoce de ea.

Regimentele paşnice îmbrăcate în uniforme periate şi colorate trecuseră demult pe lumea cealaltă sau căzuseră în captivitate, iar materialul uman pe măsură ce se completa, devenea de o calitate din ce în ce mai îndoielnică din punct de vedere fizic şi spiritual. Obezii, astmaticii, tuberculoşii, reumaticii, epilepticii nu mai apucaseră ziua în care să-şi acopere beteşugurile cu postavul uniformei.

Veni rândul hoţilor, şarlatanilor, cerşetorilor, tâlharilor, delapidatorilor care nu se deosebeau prin nimic de regimentele celor dintâi nu-mă-uita, poate doar cu excepţia calităţii şi a culorii uniformei. Se zicea că aceste regimente sunt formate din femei şi fete viguroase, patrioate care-şi urmează cu elan bărbaţii şi iubiţii pe câmpul de luptă, că bătrânii se lasă transportaţi cu plăcere pe front, iar şcolarii se joacă probabil serios de-a războiul.

Cel puţin în acest fel i-a fost prezentată situaţia maiorului von Rosen, adjunctul statului major special pentru recrutări şi completarea rândurilor armatei până la victoria finală.

Acest patriot austriac gras şi înfocat scotocise prin toate casele de corecţie, locurile de muncă forţate, pătrunsese în mănăstiri, circuri, penitenciare, tabere de prizonieri şi de ţigani, săpase în celulele unor fortăreţe celebre şi discutase cu osândiţii la închisoare pe viaţă, cu ucigaşii de profesie şi cu experţii în otrăvire.

Dar toate strădaniile maiorului von Rosen se dovediră inutile fiindcă această adunătură încălţată, îmbrăcată şi hrănită odată ajunsă pe front se dovedi a fi de o sfiiciune feciorelnică! Ucigaşii de profesie se îngroziră deodată la vederea sângelui şi se lăsară luaţi prizonieri înainte de a apuca să tragă primul foc.

În această perioadă critică când toate rezervele păreau epuizate pentru nevoile mobilizării, maiorul von Rosen avu o întrevedere cu doctorul Percussi, colonelul şef al serviciului sanitar.

Doctorul Percussi era spaima tuturor ospiciilor din monarhia austro-ungară. Vizitele sale speciale în aceste aşezăminte care durau uneori săptămâni în şir lăsau urme de neşters în viaţa nebunilor adevăraţi şi simulanţi. Ca un patolog încercat ce era, doctorul Percussi nu recunoştea

niciun nebun. Pe toţi smintiţii îi considera fără deosebire simulanţi şi îi împărţea în două categorii: categoria isteţilor ce-şi interpretau perfect rolul în ciuda tuturor momelilor doctorului şi categoria naivilor care îi cădeau în cursă mai devreme sau mai târziu.

Avea spionii lui în fiecare institut. Aceştia izbutiseră să se strecoare printre pacienţi, făcând pe nebunii pentru a le trezi încrederea de breaslă. Dormeau împreună în dormitoare, le ascultau discuţiile la WC-uri, urmăreau fiecare mişcare şi pas al sărmanilor nebuni şi se străduiau prin fel de fel de tertipuri să le dezlege limbile. Semănau în jurul lor nesiguranţă, nervozitate şi teamă.

Nimeni nu credea-n nimic şi nimeni nu era protejat contra denunţurilor acestora. Pentru a face ca roadele zelului lor să fie gustate, adeseori ei îi pârau şi pe nebunii adevăraţi, acuzându-i că sunt simulanţi. Au existat şi cazuri când unii băieţi plini de râvnă şi recalcitranţi care-şi interpretau cu consecvenţă ideea fixă au înnebunit cu adevărat de teama ochilor piezişi ai trădătorilor ce stăteau la pândă şi de groaza să nu fie demascaţi...

În oraşul X, unde maiorul vor Rosen venise la vânătoare împreună cu statul său major, doctorul Percussi bântuia de aproape cinci săptămâni. Exista în acest oraş un ospiciu mare care prin complexul său de clădiri se potrivea cel mai bine cercetărilor efectuate de doctor pe creierul îndărătnic al nebunilor şi smintiţilor.

Aceşti doi indivizi s-au întâlnit prima oară într-un separeu, în spatele vitrinei mari a unei cafenele pe care era lipită cu litere aurite în formă de semicerc firma „Excelsior".

Maiorul von Rosen – un tip chel, cu buzele veşnic umede, ale cărui vorbe îmbăloşate deveneau pe jumătate neinteligibile – şi Percussi, un tip de cincizeci de ani, gras, cu barbă neagră ce-i creştea aproape imediat de sub ochii ce aveau o culoare neagră-violetă.

Conversaţia lor părea a fi următoarea:

Maiorul: Am mobilizat ultima tabără de ţigani de la Marosz-Vagi. Cincizeci de băieţi – sânge şi funingine!

Doctorul: Vânaţi şi-n lagărele de prizonieri. Am auzit că şi ruşii întorc armele pe front contra alor lor!

Maiorul: Ah, neruşinaţii ăştia nu mai au niciun pic de entuziasm! Nu vor să înţeleagă în ruptul capului că ţara trebuie să reziste până la ultima picătură! Pentru moment am nevoie de trei sute de oameni – de unde să-i scot? Nu-mi rămâne decât să mobilizez iadul!

Doctorul (zâmbind pe sub mustaţă): Dacă aş fi ştiut, aş fi mobilizat o nouă oştire! Nu de trei sute, ci de trei mii s-ar putea face rost...

Maiorul (sărind de pe scaun): Ce spui? Unde sunt? Să vină aici imediat! Unde e mulţimea asta? O înghit imediat!

Doctorul: În imperiu trăiesc câteva mii de indivizi care fac pe nebunii. Sunt bărbaţi tineri şi sănătoşi ce simulează nebunia...

Maiorul: Ce fel de psihiatru sunteţi dacă vorbiţi aşa? De ce nu-i trimiteţi pe front?

Doctorul: Dragul meu, e greu să-i deosebeşti pe scamatori! Fac şi eu ce pot! Pe nebuni îi trimit pe front, iar pe ticăloşi şi escroci îi alint, îmbrăcându-i în cămăşi de forţă şi băgându-i sub duş...

Maiorul: Mobilizarea! Toţi nebunii să fie imediat mobilizaţi! Le-aş da ca măsură frontul de la Tarnopole!

Doctorul: Nu glumesc, maiore! Toţi nebunii au mâini viguroase, iar inima lor funcţionează normal: tic-tac! Ce importanţă mai are creierul? Poate fi-n el şi un cuib de vipere, important e să reziste ca santinelă!

Maiorul: Ce treabă, doctore! Să ai cel puţin o mie de nebuni! Ce o să mă mai delectez! Dar dacă, dracu să-i ia, încep să se bată ca nişte bieţi nebuni ce sunt!

Doctorul: Am reflectat de mult la această problemă, dragul meu! Îmi imaginez prima linie ocupată de aceşti comedianţi. Vor avea, să zicem, pocnitori de copii, cu un dop pe sfoară! Nu vor dăuna nimănui cu nimic... Dar dacă vor fi luate cu asalt poziţiile, atunci vor trebui să sară ca nebunii şi să zbiere de parcă ar fi luat foc Viena. Unii vor muri, dar duşmanul va fi speriat. Iar în spatele lor va fugi linia a doua. Ştim doar cât de fricoşi sunt laşii de ruşi în faţa atacurilor!

Maiorul: Aşa e, doctore! Aveţi un spirit genial! Dar cum o să organizaţi regimentul acesta de nebuni? De unde o să recrutaţi comandantul, ofiţerii...

Doctorul: Ei, dragul meu, totul este deja bine gândit, am nevoie numai de o autorizaţie de la statul dumneavoastră major.

Maiorul: Uite mâna: vă dau permisiunea să formaţi un regiment experimental de nebuni. Şi dacă se va dovedi corespunzător – de fapt – eu personal o să mă interesez...

Doctorul: Ei bine, îi am deja pe ofiţeri şi subofiţeri. Sunt şi ei la fel de nebuni sau pseudonebuni. Îl am pe generalul care a învins la Hradec Kralové! Îl am pe căpitanul care a trecut împreună cu Caesar Rubiconul! Şi cel mai important lucru este că-i am pe oamenii mei, caporalii, care sunt indivizi normali; ei vor ţine-n cap de bici tot regimentul în frunte cu generalul nebun!

Maiorul: Doctore! Vezi mâna asta cu cinci degete? Să numărăm! Când îmi daţi tot regimentul?

Doctorul: Peste o lună vor sta ca un zid în curtea institutului nostru, fiind la dispoziţia dumneavoastră!

Maiorul: Trebuie să astup repede o gaură mare! Faceţi-mi rost spre încercare cel puţin de două sute!

Doctorul: Peste o lună de zile două sute de nebuni vor defila în faţa dumneavoastră! Pe cinstea mea!

2

— Excelent! – Foarte bine! exclamă maiorul von Rosen, aruncând un scuipat, când după o lună de antrenamente, poarta institutului se deschise şi două sute de bărbaţi, aşezaţi în rânduri regulate, umplură curtea.

Înaintau, dând impresia unor arbuşti deşi, tăiaţi într-o formă geometrică perfectă de către grădinarul de la Schönbrun.

Ce-i drept, în rândurile din spate mai erau unii ce şchiopătau, dar maiorul von Rosen, care fusese invitat la acest spectacol împreună cu un mic grup de ofiţeri destoinici, dorea astăzi cu tot dinadinsul să se împăuneze. Datorită meritelor sale fusese numit şef al celebrului stat major pentru recrutări până la victoria finală.

Răzorul cel însufleţit traversă curtea de câteva ori după care o foarfecă invizibilă începu să taie arbuştii unul câte unul. Se formară astfel grupuri mai mici de câte zece oameni şi din fiecare apăru câte un ins cu un bici în mână.

Aceştia erau caporalii lui Percussi. Fostele iscoade verificate în timp se potrivesc acum de minune.

Se aud comenzi, fiecare gradat ocupându-se de micul său grup. Exerciţiile sunt foarte primitive: „Înainte" – „cu faţa înapoi" – apoi „jos" – „sus" şi din nou „jos". Comanda „jos" poate fi combinată cu comanda „culcat" când toţi deodată trebuie să se lungească cu capul în nisip. Mai există apoi o comandă foarte rafinată la auzul căreia toţi încremenesc. Este comanda „Cavalerie la dreapta!" sau „Cavalerie la stânga!" care răsună pe neaşteptate în timpul marşului când nebunii se aşteaptă cel mai puţin şi trebuie executată pe negândite. Aceasta înseamnă că trebuie să îngenunchezi imediat pe dreptul sau pe stângul (în funcţie de comandă), să pui puşca pe genunchi şi s-o îndrepţi ca pentru atac la baionetă contra unei cavalerii fictive.

La comanda „Cavalerie la stânga!" se întâmpla de obicei ca un recrut greu de cap să îngenuncheze pe dreptul sau invers, după cum se nimerea, ceea ce-i atrăgea o atenţionare insistentă cu biciul mânuit cu multă îndemânare de ajutoarele caporalilor.

Cel mai frecvent se exersa atacul când deasupra capetelor vârâte în nisip şfichiuia biciul. Recruţii săreau ca arşi şi dădeau năvală cu baionetele din lemn îndreptate înainte, scoţând răcnete disperate: „uraaaa!!!"

Doctorul Percussi îl lămurea pe maiorul von Rosen:

— Nu a fost, dragul meu, o treabă tocmai uşoară să imprim ritmul acesta în coapsele şi genunchii ăştia idioţi şi nesimţitori! Cu fiecare-n parte a trebuit să stau de vorbă ca un tată, profesor, profet sau ca un nebun, în funcţie de împrejurări. Mai ales în rândul ăsta nu mai sunt simulanţi! Toţi sunt nebuni! Cel puţin eu m-am hotărât să le dau credit pentru a le câştiga încrederea. Câte minciuni a trebuit să le îndrug, câte să le mai sugestionez! Unii s-au declarat singuri, aproape cu entuziasm! Desigur am avut şi ajutoare care le-au câştigat încrederea cu biciuşca şi plasa de prins fluturi.

Von Rosen tocmai vrea să-l întrebe ce înţelege prin plasa de prins fluturi, când deodată o vede în exerciţiul funcţiunii. În mijlocul unei formaţii de zece inşi care tocmai se prăbuşeau la pământ conform ordinului, ţâşneşte deodată un individ care râde în hohote, ţinându-şi capul ridicat în sus şi-şi trânteşte puşca-n nisip. Apoi o ia la goană prin curte, îndreptându-se către poarta clădirii principale.

Aproape în acelaşi timp comandantul formaţiei o porneşte la fugă după el. În loc de bici în mână-i apare o prăjină lungă, având la capăt o plasă fixată cu un ochi de sârmă. Caporalul agită acest instrument după nebunul care fuge, mânuindu-l ca pe o plasă de prins fluturi. Şi în clipa următoare, omul doborât la pământ se zbate-n plasă! Gura plasei este imediat strânsă cu o frânghie lungă, iar un vlăjgan puternic şi greoi cară în spinare prada capturată.

— Sub duş! strigă în urma lui caporalul, întorcându-se cu un aer cumpătat către formaţia sa.

— Excelent! Remarcabil! scuipă von Rosen. Aş vrea să mă mir, dacă te poţi mira în general de lucruri ce pot fi înfăptuite. Mâna caporalului dumneavoastră are o precizie de ceasornic! Desigur, ideea vă aparţine, şi dumneavoastră înşivă aţi pus în mişcare această maşină colosală care aleargă aici prin curte!

Doctorul Percussi zâmbeşte cu modestie:

— Nu merit! Mareşalul nostru Radecky a fugit deja de câteva ori din rând fiindcă nu se putea împăca cu ruşinea de a fi un simplu soldat. Vrea să conducă armata pe frontul italian! I s-a promis bastonul de mareşal dacă va executa instrucţia de la treapta cea mai mică, dar e încăpăţânat ca un sac de cartofi! Această formaţie merită, dragul meu, să nu treacă neobservată. Ea cuprinde toate celebrităţile noastre. Vlăjganul acela din capăt este Napoleon Bonaparte; a evadat de pe Sfânta Elena şi mai are încă unele planuri pe care

zice el, că le va înfăptui, deîndată ce va ajunge în mijlocul grenadierilor săi. Cel de lângă el e generalul Kuropatkin care pregăteşte un atac contra japonezilor, stă mereu cufundat în planuri de operaţii, dar la exerciţii participă, lucru de mirare, fără să protesteze. Îl bănui c-ar fi simulant şi-l observ foarte atent. Apoi se mai găseşte printre ei Moise, care-şi va conduce poporul în ţara făgăduinţei, desigur după ce termină exerciţiile...

Deodată atenţia domnului von Rosen este atrasă de o altă unitate foarte abătută şi tristă. Cei zece membri ai ei merg prin curte, clătinându-se, cu capetele plecate, cu spinările încovoiate şi ochii aţintiţi în nisip. Păşesc agale, fără interes, îndeplinesc comenzile maşinal şi chiar loviturile de bici le primesc apatic.

— Este formaţia celor zece melancolici, explică Percussi – fiecare are în creier o gaură neagră, adică „e cam într-o ureche" cum se zice în popor. De altfel ei reprezintă cel mai bun material. Nu se enervează niciodată şi nu dăunează nimănui cu nimic. Au sânge negru. Ritmul lor, după cum vedeţi, e foarte liber. Nu înţeleg ce înseamnă „la dreapta" şi „la stânga", iar atunci când trebuie să execute o anumită comandă se bazează numai pe o simplă întâmplare fericită.

O altă formaţie de zece inşi ţopăie prin curte cu paşi mărunţi şi nervoşi, se aruncă la pământ cu iuţeala fulgerului, ţâşneşte-n sus la fel de repede, opunând rezistenţă unui atac de cavalerie venit de la dreapta sau stânga, îngenunchează toţi ca la comandă şi o pornesc din nou la fugă asemenea unei maşini întoarse cu cheia.

Caporalul ţopăie în jurul lor, când înainte, când înapoi, cu acelaşi aer sălbatic şi aiurit.

Von Rosen află că aceasta este formaţia „celor zece colerici". Curând el îşi dădu seama că fiecare detaşament care aleargă prin curte are un caracter special care îl deosebeşte net de celelalte.

Foarte originală este formaţia „anormalilor" a căror evoluţie s-ar potrivi mai bine unei arene de circ decât unui teren de exerciţiu.

Primul nebun din această formaţie îşi ţine bărbia înţepenită îndreptată-n direcţia streşinii clădirilor roşii ale ospiciului. Un altul păşeşte cu grijă în vârful picioarelor, lăsându-se în jos cu o prudenţă disperată. Al treilea sare într-un picior, al patrulea orbecăie cu ochii închişi. Unul şchioapătă aplecat foarte aproape de pământ, altul sare pe vine ca o vrabie, iar un al treilea stă aşezat cu faţa înapoi. În sfârşit ultimul din această formaţie se târăşte în patru labe. La vederea lor, von Rosen se apucă cu mâinile de burtă şi începe să hohotească atât de cumplit încât simte că se sufocă şi sângele i se urcă la cap.

— Ajunge! Ajunge! Nu mai suport! ţipă el gâfâind, întorcându-şi faţa de la acest spectacol. Dar nu poate să reziste, mai aruncă o ultimă privire şi din nou izbucneşte în râs, scuipând în toate părţile.

Doctorul Percussi surâde cu un aer îngândurat.

— Această formaţie nu este desigur, o echipă de şoc, zice el – ci am constituit-o într-un moment de răgaz, mai degrabă ca pe o curiozitate. Toţi sunt nebuni patentaţi surprinşi asupra faptului în nenumărate rânduri, dar acum le-am dat crezare – din motive patriotice.

— M-aţi făcut să râd, doctore, pe cuvântul meu nu mi s-a întâmplat până acum niciodată să râd la vederea unei maşini, oricât de grotescă ar fi fost. Munca dumneavoastră merită să fie premiată de superiori şi o să mă străduiesc în acest sens... Mâine o să discut cu generalul. Pregătiţi-vă oamenii pentru plecare! Într-o săptămână plecăm pe front. Le alegem o linie scurtă, dar fierbinte, pentru a-i verifica cât mai repede. Şi dacă o să meargă vom forma din ei o armată grozavă, doctore! Închipuiţi-vă! Mi-a fulgerat deodată prin minte ideea că împreună cu nebunii dumitale putem salva încă gingaşa noastră monarhie!

3

Trenul care a plecat din gara X spre front într-o seară de toamnă era foarte liniştit şi discret. Nu se auzeau nici cântece, nici cuvinte de rămas bun, nu se vedeau nici lacrimi, nici batiste fluturând. Pe o ceaţă lăptoasă şi melancolică, însângerată de luminile felinarelor de pe peron s-au aliniat două sute de nebuni, îmbrăcaţi în mundire de front, având la spate nişte bocceluţe ponosite şi ofticoase în loc de raniţe şi puşti vechi fără cartuşe în mâna dreaptă.

Aveau chipurile întunecate, speriate, nedumerite, îndărătnice, închistate în sine, ascunzând parcă o taină înspăimântătoare.

Gardiştii îi numărau repede, iar vagoanele se umpleau iute, fără zgomot. Erau în total cinci ofiţeri. Doctorul Percussi îşi freca palmele asudate până i se încinseră. Venea apoi maiorul von Rosen care făgăduise că va însoţi, el în persoană, transportul pe front pentru a se convinge cu propriii săi ochi de posibilităţile acestui regiment; apoi aspirantul Sommer, un om crud, cu ochi galbeni, care se pricepea de minune să-i plesnească pe nebuni cu biciul, atingându-i în orice parte a corpului. Pentru aceste merite fusese numit aspirant de ofiţer. Şi în sfârşit se mai găsea aici locotenentul Salek, ce fusese repartizat în ultima clipă – un fricos care trăia cu groaza permanentă că a fost contaminat de sifilis. Preocupat mai ales de propria-i persoană, îşi îndeplinea obligaţiile cu nepăsare şi-i era indiferent dacă trebuie să comande nişte neghiobi sau nişte nebuni.

Ofiţerii au ocupat vagonul de clasa întâi, aprovizionat din belşug cu lichioruri fine, ciocolată şi, sardele. Gradaţii înarmaţi cu revolvere s-au îmbulzit într-un tren personal fiindcă era periculos să adormi într-un vagon de marfă ticsit cu douăzeci şi patru de capete alienate ce puteau răbufni oricând ca nişte grenade diabolice.

În fiecare vagon paza lor fusese încredinţată câte unui nebun de nădejde care se dovedise corespunzător în timpul exerciţiilor istovitoare din curtea ospiciului şi fusese deja „prelucrat" şi câştigat în favoarea planurilor războinice ale doctorului Percussi prin tot felul de intrigi.

Aceşti supraveghetori erau cei mai jalnici nebuni. Idioţii reduşi mintal, cretinii deveniseră dintr-odată soldaţi model pe care te puteai bizui. Cu toate acestea, Percussi bănuia că şi printre supraveghetori s-au strecurat în mod perfid câţiva „simulanţi" (numiţi şi „nocivii") al căror anonimat devenise un pericol ascuns şi invizibil pentru întreg transportul. Doctorul Percussi se temea de ei mai mult decât de cei mai furioşi nebuni; el înţelegea instinctiv că dacă ceva va sări în aer, acest ceva va aprinde scânteile ce le vor ţâşni din gură!

4

Vagonul avea patru paturi din scânduri în care încăpeau câte şase oameni. Paturile de jos erau întunecate şi urât mirositoare. Oamenii care se căţăraseră-n ele, zăceau întinşi zile şi nopţi de-a rândul fără a scoate o vorbă şi fără să facă o mişcare. În paturile de sus era mai vesel şi mai multă lumină. Fericiţii care ajunseseră la perete aveau la îndemână o mică ferăstruică, care reprezenta unicul tablou de pe perete. Ea încadra fâneţurile melancolice cu câte un arbore mic şi însingurat în vârful unei coline, se cufunda în pădure şi din nou lăsa să apară mici aşezări însingurate cu nişte bisericuţe jalnice.

Fiecare vagon era bătut în scânduri şi se deschidea numai noaptea în gările părăsite pentru a se alimenta şi vărsa căldările urât mirositoare. El încadra o lume mică într-un spaţiu cu patru laturi care se deplasa între cer şi pământ, o lume izolată de celelalte, deşi înainta odată cu ele pe aceeaşi linie de cale ferată, mână-n mână.

Şi în ultimul vagon stăteau înghesuiţi douăzeci şi patru de inşi. Poate printre ei se găseau şi câţiva simulanţi, dar cum să-i descoperi? Spionii care la institut se prefăceau de frica doctorului Percussi continuau să-şi păstreze şi-n vagon masca; se temeau să nu fie trădaţi şi n-aveau încredere unul în altul.

Până când într-o zi începu să vorbească Erlebah, un simulant celebru din grupa celor zece „anormali". Acesta nu vroia în ruptul capului să privească pe cineva în faţă. Închidea spasmodic pleoapele zicând că se transformă în

catedrală dacă se uită la cineva. Cu toate şiretlicurile folosite nimeni nu izbutise până atunci să-i deschidă ochii.

S-a întâmplat în dimineaţa când cei ce dormeau s-au trezit după prima noapte petrecută în trenul care dădea năvală-n lumina zorilor, lăsând mult în urmă întunericul.

— Nebunilor! răcni Erlebah, râzând în hohote cu gura până la urechi. Aruncaţi-vă măştile! Cred că nu mai trebuie să mă tem de voi... Gradaţii stau în vagonul lor şi-i vedem numai la masă sau în vreo gară când aleargă la câte-un chioşc după băuturi spirtoase şi după tutun! Ei, nebunilor, care dintre voi seamănă cu mine! Hai să ne unim, să ne înţelegem cum să-i scoatem ochii lui Percussi!

Nimeni nu-i răspunse. În paturile de jos nu se auzi nicio foială. Liniştea domnea şi sus. Feţele nebunilor stăteau aţintite în tavan cu un aer buimac, jalnic şi îndărătnic.

— Ei, ce se aude? ţipă Erlebah. Vă temeţi de mine! Credeţi că sunt provocator! Un agent de-al doctorului Percussi care tânjeşte după două steluţe? Mai bine ascultaţi aici: sunt simulant, dar un simulant cinstit şi niciodată laş! Închid ochii numai în faţa doctorului şi a monştrilor lui! Dar pe voi toţi vă pot privi-n ochi. Să mă transform pe loc în catedrală de vă mint!

— Simt că mă cutremur! începu să se tânguie Samuel care avea în trup ţevi de sticlă în loc de vine. Mi-e frică că o să le sparg...

— Tu, Samuele, nu vorbi prostii! Demult ştiu că eşti simulant, un simulant clasic! Dacă eram spion puteai fi deja demascat! Spune-mi, spune-mi că totul nu e decât o glumă ca să râdem împreună!

Dar Samuel tăcea. Stătea pe sacul său, sprijinindu-şi capul în mâini pentru ca zguduiturile să fie cât mai mici.

Deodată se făcu auzit glasul lui Adam Zika, nebunul care sărea într-un picior în formaţia „anormalilor". Imediat ce se sprijinea pe ambele picioare se răsturna. El afirma că nu-şi simte deloc piciorul stâng şi îşi pierde echilibrul dacă se opinteşte în el. Nu era vorba de o paralizie a nervilor fiindcă piciorul reacţionase sensibil la experienţele sângeroase ale doctorului Percussi. Odată doctorul i-a înfipt un ac înroşit în talpă la care Zika a constatat cu un surâs că nu-l doare. La o experienţă similară făcută noaptea în timp ce dormea, a ţipat. De aceea doctorul Percussi îl considera fără tăgadă simulant.

— Aş fi curios să ştiu unde mergem de fapt, zise Adam Zika. Am uitat complet! Ce căutăm noi aici, în cutia asta? Cum îi zice? De ce faceţi din asta un secret? Nimeni nu vrea să-mi zică nimic! Dar o să-mi aduc aminte, o să-mi aduc aminte într-o bună zi şi atunci...

— Ne îndreptăm către Solferino, zise mareşalul Radecky, numai de nu m-ar prinde! Armata mă aşteaptă, suntem în al doisprezecelea ceas şi ei m-au băgat la casa de nebuni! Îl voi informa despre tot pe împărat, despre cum m-a pierdut. Mareşalul Radecky s-a pierdut, omenire, ai auzit, s-a pierdut mareşalul!

— Solferino? Zika dă din cap cu un aer abătut. Nu, nu e ăsta. Am uitat! Cine-mi poate spune şi mie încotro ne îndreptăm de fapt?

— Mergem pe front! urlă Erlebah. De ce te prefaci? Ştiu că ai ţipat în noaptea aia când te-au înţepat în somn cu un ac! Ah, voi simulanţi laşi ce sunteţi! Sulla, prietene, şi ţie ţi-e frică de mine?

Sulla fusese iniţial un simulant care privea fix în sus pentru a nu-i scăpa nu ştiu ce fel de „înălţare la ceruri". Dar fostul caporal Sommer îl luase la ochi. Cu ochii săi galbeni începu să-l pândească la fiecare pas. Se ţinea în urma lui ca o umbră şi-l observa din diferite ascunzişuri pentru a-l surprinde o dată cu bărbia lăsată-n jos. În cele din urmă Sulla ajunse atât de obsedat de ochii galbeni ai lui Sommer încât îi vedea strălucind peste tot. El constituia astfel un caz dificil de simulant care a înnebunit.

— Uită-te în ochii mei! îi spuse Erlebah – nu te doare încă gâtul? Recunoaşte odată că acum totul e inutil, eşti printre ai tăi, odihneşte-te un pic până când bucătarul aduce mâncarea.

— Nu, nu, ţipă Sulla, nu te cred! Eşti un trădător! Toţi sunteţi nişte trădători, dar pe mine nimeni nu o să mă prindă...

— Ai înnebunit de-a binelea?

— Nu, n-am înnebunit! Dintotdeauna am fost nebun, nimeni nu m-a prins încă!

— Dar la ce-ţi foloseşte acum să mai faci pe nebunul când mergem pe front? Toată prefăcătoria asta e deja inutilă – un glonţ o să-ţi străpungă creierul indiferent că este normal sau nebun. Înţelegeţi-mă odată! Trebuie să-i zburăm capul acestui împieliţat înainte de a ajunge pe front! Ce, sunteţi toţi nebuni de-adevăratelea? Cine e sănătos dintre voi?

— Eu! exclamă Martinec, un tip păros şi roşcat, cu ochi rotunzi de maimuţă. Din formaţia aceea caraghioasă de zece inşi el săvârşea cele mai mari abateri în timpul exerciţiilor, fiindcă se târa în patru labe.

— Înseamnă deci că n-ai pierdut niciun milion? se bucură Erlebah, descoperind măcar un ins normal între nebuni.

— Fireşte, n-am pierdut nimic! Nu mi-am pierdut nici dintele rupt ce-l port în buzunarul de la vestă! Povestea cu milionul am îndrugat-o doctorului numai ca să mă pot târî în patru labe.

— A fost totul, deci, o comedie?

— N-a fost nicio comedie! O să mă târăsc şi-n continuare cu burta pe jos! Dar numai pentru că aşa vreau eu! Singur şi nesilit de nimeni!

— Şi de ce, mă rog?

— Pentru că omul se trage din maimuţă. Aşa afirmă Darwin, dar el a rămas la jumătatea drumului. Eu vreau să dovedesc lumii că omul care se trage din maimuţă poate reveni din nou la acest stadiu! E nevoie numai de putere, de voinţă! Ca obiect al experimentului m-am ales pe mine, propriul meu corp. Am renunţat la civilizaţie şi mă întorc demonstrativ la natură! Vreau să încep a mă dezvăţa şi de a vorbi!

— Şi eu sunt tot filosof! mărturiseşte individul care merge cu faţa în spate – deşi alţii mă consideră nebun. Merg de-a-ndăratelea pentru că toţi merg înainte!

— Eu mă târăsc în patru labe ca să-mi apăr ideea! polemizează Martinec, dar tu ce vrei să dovedeşti prin mersul ăsta de-a-ndăratelea? Ce idee ai tu în cap? îl întreabă maimuţoiul Martinec cu un ton aproape sfidător.

— Omul trăieşte înainte, începe să explice Antoš pe un ton filosofic. La fiecare pas lasă în urma lui mii de lucruri pe care nu o să le mai vadă niciodată. Dacă omul merge cu faţa înainte, lumea se deschide în faţa lui şi apoi din nou se închide. Omul vede de fapt numai o jumătate de lume, cealaltă jumătate e ascunsă ochilor lui şi uitată. De aceea m-am hotărât să mă întorc o dată pentru totdeauna cu faţa către acea parte tainică a lumii care se ascunde în spatele omului ce merge înainte...

— Asta e o chestie absurdă! zice Martinec pe un ton cumpătat. Omul poate să privească înapoi ori de câte ori vrea...

— Dar totuşi, răspunde Antoš de parcă demult ar fi aşteptat această obiecţie, uitaţi, domnilor, că strada care rămâne în spatele omului ce merge se schimbă la fel de repede pe cât se schimbă strada din faţa lui. Iar când în sfârşit se întoarce zăreşte numai o mică frântură din acţiunea care s-a derulat în spatele său, fără a ţine seama că din nou vede numai o jumătate de spaţiu. Eu sunt singurul om de pe pământ care surprinde faţa întoarsă a lumii, sunt singurul om dintre oameni care vede această lume pentru toţi semenii săi! Am renunţat să mai privesc înainte în ciuda tuturor legilor naturii!

— Amândoi sunteţi nişte boi! zise Erlebah, dar nebuni nu sunteţi. Cel puţin, poate, mai ştiţi să judecaţi ca oamenii. Ne duc la abator, pricepeţi! Caporalii ne mână cu bicele împotriva baionetelor ruşilor! Priviţi-vă dungile roşii de pe picioare şi din jurul urechilor! Au încetat să vă mai usture?

— Moarte caporalilor! urlă Samuel care până atunci simţise în jurul gâtului corecţia dureroasă a biciului caporalului.

Majoritatea nebunilor au reacţionat foarte violent la acest ţipăt. Simţurile fiecăruia au prelucrat în mod diferit, mai iute sau mai lent, ura sălbatică împotriva acelor indivizi din care ieşiseră caporalii lui Percussi. Mutrele întunecate ale acestora şi plesniturile usturătoare de bici lăsaseră urme de neşters în creierul nebunilor.

Erlebah a înţeles imediat situaţia. Iată! Mintea lor nu pricepe pericolul frontului, nu cunoaşte frica de moarte, dar a rămas limbajul urii prin care te poţi înţelege cu ei!

— Moarte gradaţilor!

— Moarte doctorului Percussi!

— Moarte maiorului!

— Rebeliune! Revoltă! Rebeliune!

Toţi erau de acord. Numai mareşalul Radecky protestă.

— Să moară această diabolică creatură? E prea puţin! Împieliţatul ăsta trebuie omorât în chinuri!

— Da, trebuie omorât în chinuri, se auziră glasurile câtorva nebuni pasivi întinşi pe paturile de jos care erau de acord cu tot ce strigau nebunii individualişti.

Începură să se nască tot felul de proiecte fantastice pentru torturarea doctorului cel odios. Cineva propuse să fie azvârlit în cazanul în care fierbea gulaşul, lăsându-l cu capul afară. Altul vroia să-l lege cu un lanţ lung de ultimul vagon al trenului care să-l târască până ce se va zdrobi în întregime şi va dispărea pur şi simplu de pe linie.

O pedeapsă la fel de cumplită, dar nicidecum nouă, născocise pentru el Antoš, filosoful care întorsese lumii spatele.

— Să fie orbit! zise cu un aer expert, să-i scoatem ochii. Am nevoie de câteva perechi de ochi pentru experienţele mele!

Iar Martinec cel cu ochi de maimuţă ale cărui gânduri curgeau uneori direct fu de acord cu el:

— Cred că dacă Percussi ar orbi s-ar face şi mai bun! Încercaţi!

5

Dumnezeu ştie cum s-a întâmplat!

S-a întâmplat undeva în Galiţia de răsărit, unde frontul se anunţa din clipă în clipă prin lovituri de tun.

Totul s-a petrecut într-o seară.

O mică oprire, uşa vagonului s-a deschis şi doi bucătari au început să târască o căldare murdară de-a lungul trenului. Cu polonicele ei turnau murdăria de culoarea cicorii în nişte găleţi aşezate în drum.

Caporalii aflaţi în trenul personal, legănaţi de călătoria tihnită a zilelor anterioare se simţeau deja într-o siguranţă atât de mare încât nici nu binevoiseră măcar să se clintească din loc asudaţi de căldură şi de romul amestecat cu cafea neagră.

Şi aşa a început.

Ferestrele au zăngănit şi câteva grenade au zburat în vagon.

A urmat o bubuitură îngrozitoare! Apoi a doua! Pe urmă a treia!

Vagonul a crăpat, jumătate s-a făcut bucăţele, iar cealaltă s-a prăbuşit...

Nimeni nu a mai ieşit din vagon. Toţi caporalii au rămas acolo.

Din vagonul de clasa întâi la care se spărseseră numai geamurile, au ieşit val-vârtej doctorul Percussi urmat îndeaproape de maiorul von Rosen. Erau pe jumătate dezbrăcaţi, îngroziţi şi vlăguiţi de cele petrecute.

Câţiva nebuni s-au năpustit asupra lor. Mai înainte ca ei să înţeleagă despre ce este vorba şi să scoată revolverele au fost doborâţi la pământ şi legaţi în lanţurile pregătite în vagonul de serviciu pentru nebunii furioşi.

Şi aspirantul Sommer împreună cu locotenentul Salek, care moţăiau în vagon pe canapelele pluşate, beţi criţă, au fost dezarmaţi şi legaţi în lanţuri.

— Gradaţi! urlă doctorul Percussi. Caporali, adunarea! Foc!

Deodată zări rămăşiţele celui de-al doilea vagon împroşcate de sânge şi creieri. Se făcu alb ca varul. Îşi închipui furia nebunilor, dar mintea lui luată prin surprindere îşi pierdu orientarea şi încetă să mai judece.

— Do-domnilor! începu să bâiguie. Asta, asta nu se poate. Aveţi totuşi minte!

Maiorul von Rosen era la fel de buimăcit şi complet uimit.

Cu ochii injectaţi de sânge din care dispăruse orice abur de băutură se străduia să înţeleagă acest spectacol teribil. Dintr-odată pricepu!

— Asta e răscoală! urlă el. O rebeliune clară în spatele armatei noastre de eroi! Aspirant Sommer, imediat telefonează la statul major! Jandarmi! Unde e mecanicul de locomotivă? Unde este paznicul gării?

Maiorul von Rosen fu adus la tăcere de un căluş.

— Şi acum după mine! ţipă Erlebah. În pădure! Martinec! Antoš! Încălecaţi!

Era evident că se procedase conform unui plan gândit în cele mai mici amănunte în ultimul vagon.

Revolverele capturate din mâinile neîndemânatice ale nebunilor şi două bice îl înmuiară pe doctorul Percussi aproape până la sentimentalism. Bicele care trebuiau să creeze o stare de elan în timpul asaltului şi le împletise doctorul pentru el însuşi! Von Rosen pricepu şi el că deocamdată trebuie să le facă pe plac nebunilor pentru a nu le stârni furia. Şi astfel Martinec se căţără în spinarea puternică a maiorului von Rosen pentru a nu trebui să

fugă, târându-se în patru labe. Antoš îl încălecase pe doctorul Percussi, nevrând să piardă vederea asupra părţii din spate a lumii, credincios ideii sale filosofice. Încălecase cu picioarele depărtate pe grumazul de taur al doctorului, stând cu faţa îndreptată înapoi.

Şi stagiarul Sommer, cel mai brutal dintre caporali, se lăsă pus în mişcare de câteva lovituri de bici, primindu-l în spinare pe Zika, care altfel n-ar fi ajuns prea departe prin săriturile lui într-un singur picior.

— Şi acum înainte!

Erlebah o apucă către nord.

— Nu într-acolo, nu într-acolo! se auzi deodată o voce surdă în mulţimea care clocotea. Cuvintele le rostise nebunul cu barbă lungă şi albă care-şi spunea „Moise".

— Să n-aveţi încredere în prorocul ăsta fals! strigă el, arătând cu mâna spre răsărit.

— Acolo, acolo se află pământul făgăduinţei! O să vă eliberez din această sclavie fiindcă aşa mi-a poruncit în visele mele Domnul! O să vă aşezaţi pe malurile unui râu în care curge vin în loc de apă! O să vă dau şi un nou decalog!

Ceata de indivizi cu feţe tâmpe şi ochi avizi a fost câştigată de aceste profeţii pătimaşe, urmându-l pe Moise către răsărit.

Şi mareşalul Radecky se străduise să strângă în jurul lui un grup de adepţi cărora le făgăduise o mare victorie asupra italienilor. Dar de partea lui trecură numai doi credincioşi din grupul celor „zece melancolici". De aceea Radecky a abandonat planurile sale şi cu salturi uriaşe îl ajunse din urmă pe Erlebah ca să i se alăture.

Împreună cu Erlebah au izbutit să scape aproape cincizeci de oameni. Unii dintre ei s-au împrăştiat în pădure, fiecare descurcându-se pe cont propriu.

Alţii au rămas să zacă în linişte pe scândurile din tren, ghemuiţi sub pătură, cuprinşi de o întunecată neînţelegere a situaţiei sau cu dinţii clănţănind de groază.

Erlebah împreună cu adepţii săi fugea către nord. Cu un instinct profund el ghicise că întinderile nesfârşite ale pădurilor se aşterneau tocmai în direcţia aceea. Îşi închipuia că departe, departe, către nord se afla odinioară inima de piatră a pădurii în mijlocul unui oraş de stâncă plin de râpe, peşteri şi prăpăstii.

Fiecare fugea după cum îl ajutau picioarele şi îi permiteau raniţele încărcate cu provizii. Aceste rezerve fuseseră capturate la ordinul lui Erlebah din bucătărie şi din vagonul ofiţerilor. Câţiva nebuni roboţi târau după ei sacii umpluţi cu conserve şi pâine.

Pătrundeau în pădure tot mai adânc şi mai adânc.

Cei ce se odihneau în spinarea prizonierilor o duceau bine – Antoš sălta vesel după gâtul lui Percussi, strângându-şi capul între picioarele acestuia.

— Vezi, doctore, ţipa el, aşa arată după mine omul ideal! Vede şi-n faţă şi-n spate! Ai ochi buni? O să am nevoie odată de ei!

— Încotro mergem de fapt? se jeluia Zika, căţărat în spinarea lui Sommer. Am uitat ceva! Spuneţi-mi, încotro mergem! Erlebah, tu trebuie să ştii – voi toţi ştiţi, iar eu am uitat!

— Ţine-ţi pliscul! strigă la el Erlebah. Eşti un simulant! Te lecuiesc eu, n-avea grijă, numai să ne aşezăm undeva!

Zika amuţi cuprins de teamă.

Martinec nebunul cu ochi de maimuţă sări după o clipă din spinarea maiorului după gâtul lui. Mergea acum grăbit în urma doctorului, putând astfel conversa în tihnă, faţă în faţă cu Antoš.

— Sper că aici o să mă sălbăticesc în curând! filosofa el. Mai întâi o să învăţ să mă caţăr în copaci! Iar atunci când or să mi se rupă zdrenţele de pe mine, natura o să aibă grijă ca să-mi acopere până şi fundul!

— Pe vremea când eram căpitan al celor şase, povestea Radecky unuia dintre cei „tăcuţi", urmăream inamicul prin această pădure. Erau tâlhari! În mijlocul pădurii se înălţa pe atunci un castel rotund! L-am luat cu asalt după care a început jaful. Ei! Eram pe vremea aceea încă foarte tânăr şi într-una din camere am dat peste o fecioară cu ochi albaştri şi păr negru care plângea. Era Ruženka, fiica lui Gloska, căpetenia tâlharilor. Pe dată m-am îndrăgostit de ea! Ei – şi ce belele au urmat după aceea...

Doctorul Percussi se apropie încet de Radecky.

— Mareşale, zise el cu jumătate de glas ca să nu-l audă Antoš căţărat în spinarea doctorului, vi se face o mare nedreptate! V-am condus la împărat la Viena unde trebuia să preluaţi comanda armatei sudice. Iar acum noi hoinărim prin pădure – împăratul vă aşteaptă, şi armata nu are comandant! Ce-o să ne facem?

— Trădare! ţipă Radecky, imediat mă-ntorc înapoi!

— Linişte! Pentru dumnezeu linişte, se tânguia Percussi, nebunii ăia nu trebuie să afle nimic! Chiar eu aş face un drum până la Viena, domnule mareşal, dacă m-aţi elibera, la noapte... Aş aduce la cunoştinţa împăratului situaţia în care vă aflaţi!

Dar lui Erlebah nu-i scăpă şuşoteala dintre Percussi şi Radecky. Cu o plesnitură de bici îi despărţi şi îl ameninţă pe doctor că-i pune căluşul în gură dacă îi mai surprinde vreodată împreună.

— Nu fugiţi! Nu fugiţi! striga din când în când Samuel, nebunul cu vene de sticlă. Mergea, furişându-se în vârful picioarelor, dar totuşi era mereu în

întârziere. În cele din urmă se instală în spinarea unui nebun pasiv, Cikoš, care chicotea întruna.

Şi Sulla, nebunul care mergea cu bărbia îndreptată spre cer, o ducea foarte mizerabil. Se poticnea de rădăcini şi se împiedica de trunchiurile molizilor, dar cu toate acestea continua să se zgâiască la coroanele copacilor.

— Vedeţi, sunt nebun? Mai e cineva care nu mă crede? Cine dintre voi m-a surprins, uitându-mă în jos? Nimeni nu poate dovedi...

Napoleon care evadase de pe Sfânta Elena se ţinea după Erlebah.

— Am pe aici, pe undeva, un mic castel de vânătoare, îi explica el, ţie-ţi pot mărturisi că sunt Napoleon Bonaparte! Castelul meu are ferestre de sus până jos! E o splendoare în stil Empire! Parcă ieri îl văd pe împăratul František cum îşi apasă fruntea încinsă pe tăblia rece a mesei...

— Ţine-ţi gura! strigă la el Erlebah.

— În salonul roz se afla patul de argint cu baldachin... începu să viseze Bonaparte... Vulturaşul meu...

Deodată izbucni într-un râs amar:

— Toată lumea!

— Taci!

Au mers astfel vreme îndelungată pe cărări care se pierdeau, pe marginile prăpăstiilor, printre văgăuni şi stânci. Pădurea se rărea şi din nou se îndesea; luminişurile, hăţişurile şi poienele alternau cu trunchiurile de bronz ale pinilor.

La căderea serii au aşezat tabăra printre bolovani, pe malul unui pârâiaş. Focul ţâşnea în sus dintre vreascuri, conservele se încălzeau. Se ţeseau vorbe ciudate şi absurde, se făureau planuri sălbatice şi misterioase.

Erlebah tăcea, privind îngândurat focul.

Şi apoi s-au dus să se culce. Noaptea prizonierii erau legaţi cu nişte funii puternice. Erlebah îl legase pe doctorul Percussi pentru mai mare siguranţă cu o sfoară scurtă de piciorul lui, să-l simtă, dacă, poate...

În zori au pornit iarăşi la drum. Au străbătut din nou poteci, râpe, poiene, prăpăstii... Au rătăcit astfel două zile.

A treia zi la amiază au ajuns într-o poiană largă şi au încremenit de uimire.

În capătul dumbrăvii, printre trunchiurile zvelte ale mestecenilor care ţâşneau din pământ precum gheizerele de lapte se înălţa un castel!

Un castel!

Un castel tencuit în galben, cu un singur cat şi balcon în stil renascentist. Ferestrele romane de la parter erau zăbrelite cu o reţea fantastică de lotuşi din fier. Deasupra portalului deschis, blazonul executat din gresie

reprezenta o lulea înfiptă într-un ghiveci de flori sau ceva în genul acesta. Pragul era stropit cu sânge încă roşu!

— Acesta este castelul tâlharilor! exclamă Radecky. V-am spus doar!

— Unde dai şi unde crapă! se posomorî Napoleon. Ăsta e castelul meu de vânătoare! Domnilor, vă invit în reşedinţa mea!

Şi se îndreptă primul către portal.

— Înapoi! strigă în urma lui Erlebah. Vă avertizez! Vă băgaţi în gura jandarmilor! Veniţi după mine, să intrăm în pădure!

— Să intrăm în castel! ţipă Napoleon. O să vă pregătesc un ospăţ pe cinste. Jakub, bătrânul chelar, mă recunoaşte după cicatricea de lângă ureche şi el are cheile de la pivniţă!

— Nu vă duceţi, vă implor! Să nu cădeţi în capcană!

În ciuda tuturor avertizărilor lui Erlebah, nebunii au tăbărât în castel. Unii dintre ei se lăsaseră ispitiţi de elocventul Napoleon, dar cea mai mare parte credeau în ei înşişi, fermecaţi de posibilitatea neştiută de a trăi într-un castel aşezat pe meleaguri străine.

În felul acesta au pierdut-o pe căpetenia lor, care era capul şi sufletul expediţiei, singurul nebun cu judecată normală.

Pâlcul de oameni s-a răspândit prin toate încăperile micului castel polonez. Era evident că frontul trecuse şi pe acolo, lovind castelul în două rânduri, conform legii fluxului şi refluxului. Se mai zăreau încă urmele unui dublu jaf. Mâinile ce cotrobăiseră prin camerele stăpânului castelului fuseseră curioase, lacome şi iritate, dar după toate semnele se operase în mare grabă. Ca urmare, în încăperi domnea mai degrabă un fel de neorânduială decât stricăciuni propriu-zise.

La capătul culoarului, înaintea pragului primei uşi, Napoleon îl opri pe Radecky. Se apropie de el foarte mult, prinzându-l de încheietura mâinii.

— Tu zici că ăsta e castelul tău de vânătoare, e adevărat?

— După bătălia de la Austerliz... Pe atunci...

— Ei, spune-mi, nu-l lăsă Radecky să-şi termine vorba, spune-mi atunci unde duce uşa asta?

Napoleon se arătă puţin surprins, dar îşi reveni imediat.

— În cabinetul verde!

— Nu mai spune! Şi ce atârnă acolo pe perete?

— Tablouri! Mi se pare, da, da, tocmai tabloul cu scena încoronării mele atârnă pe peretele acela – este încadrat într-o ramă aurită, iar deasupra biroului se află...

— Iarăşi greşeşti! exclamă Radecky. Nu ne aflăm în niciun fel de castel, ci într-o cetate de tâlhari!

— Cetate! exclamă pe un ton batjocoritor Napoleon, izbucnind într-un râs maliţios. Ce fel de cetate e asta fără turnuri! Şi ce se află acolo în spatele uşii? Spune-mi, dacă ştii! Şi ce culoare au perdelele din camera aceea!

— Camera nu are deloc perdele, exclamă Radecky cu un aer triumfător. Pe perete sunt agăţate un revolver ruginit şi un încărcător de armă. În cameră se mai găseşte un scaun cu fund de paie găurit şi o masă cu un picior rupt!

Au intrat într-un salon roz. Storurile de la ferestre, de culoarea amurgului, serviseră drept ştergar unor mâini murdare. În colţ – un pian negru, stricat. Clapele de bas fuseseră mânjite cu sânge care începuse să se înnegrească. O pendulă de abanos cu o singură limbă care se oprise în loc. În colţul opus o canapea din pluş în stare bună, iar pe ea un excrement uman, uscat, de culoare neagră.

În jurul mesei rotunde – fotolii răsturnate. Într-un bufet de bucătărie înalt, plin de piese valoroase din cristal, era azvârlită o cizmă soldăţească, care din fericire nu spărsese decât câteva pahare dintr-un serviciu.

Mai mulţi nebuni au intrat în acest salon şi-au început să se instaleze. Unul întoarse pendula, altul scoase gheata din dulap, alţii începură să şteargă praful şi să măture covorul. Excrementul uscat a fost aruncat în şemineu, în schimb zece nebuni veseli porniră să se legene unul după altul pe canapeaua moale.

După plecarea lui Erlebah părea că Napoleon, care se pricepea să influenţeze în mod foarte convingător minţile romantice ale nebunilor, va prelua comanda micului pluton rămas orfan. Dar din nefericire el s-a amestecat într-o polemică inutilă cu mareşalul Radecky din care a ieşit cu mare dificultate. Mareşalul se ţinea scai după el. Se alergau prin toate încăperile, se certau, se convingeau şi râdeau unul de altul.

Şi astfel s-a întâmplat că a cerut să ia cuvântul un nou conducător, un nebun care se putea impune în faţa celorlalţi cel puţin prin ideea sa fixă.

Acesta era filosoful Antoš!

De n-ar fi fost el, doctorul Percussi, maiorul von Rosen şi aspirantul Sommer demult şi-ar fi luat tălpăşiţa. După ce şi-au degajat spinările, nebunii s-au împrăştiat prin culoare, fiecare cu ţăcăneala lui, uitând complet de prizonieri.

Atunci Antoš stăvili în uşă haita nerăbdătoare şi pentru prima oară începu să dea ordine:

— Înapoi, anemicilor! strigă el. Mai întâi să-l prindem în ace de gămălie pe doctor şi apoi să-i rupem picioarele din spate domnului maior. O să mai avem nevoie de ele!

A fost suficient numai să le stârnească interesul şi din nou au înflorit ura şi setea de răzbunare. Ceata de amatori îi însoţea pe prizonieri pe culoarele noului ospiciu.

Antoš înainta în spate, condus de Zaruba, unul dintre acei nebuni, blânzi pe care şi-i supusese. Zaruba, un om debil mintal se legase ca un sclav de voinţa acestui Hercule, nepricepând că Antoš este complet mutilat de ideea sa fixă.

Zaruba îl conducea, ţinându-l de braţ cu foarte multă grijă şi îi atrăgea atenţia la toate obstacolele, lăsându-se complet dominat.

Din grupul celor care îi conduceau pe prizonieri la primul etaj, Martinec se căţără primul. Se urcă sus în patru labe după care mirosi toate uşile. În cele din urmă sări pe clanţa unei uşi mici care ducea într-o nişă întunecată. Uşa era încuiată!

Cu forţe unite şi cu ajutorul baionetei au reuşit să deschidă uşa. Au intrat într-o cămăruţă mică. Pe un perete gol era agăţată o colivie cu un canar mort în ea. Într-un colţ se afla un balansoar, iar în mijlocul camerei – o cană mare din cositor umplută pe jumătate cu bucăţi de hârtie. Ferăstruica era zăbrelită.

— Adu-i aici! ordonă Antoš. Cutiuţa asta are o gaură. Aici n-o să vă mai sufocaţi. Aveţi şi balansoar în care puteţi să vă legănaţi frumos pe rând!

Au încuiat cămăruţa în care se aflau prizonierii şi au intrat în altă cameră. Aici era biblioteca. Pe jumătate pustiită, răvăşită, profanată. Cărţile trăiesc numai pe masă sau în bibliotecă. Dacă o carte este aruncată pe jos şi e călcată, ruptă, murdară, atunci înseamnă că ea a murit. Dar rafturile bibliotecii mai erau încă pline de cărţi părăsite care se jeluiau, parcă jelind cărţile moarte şi aruncate pe jos.

Zika care mergea ţopăind, strigă deodată:

— Cărţi!

Parcă i s-ar fi aprins o luminiţă în creierul inundat de întuneric. Se năpusti sălbatic asupra cărţilor şi începu să le studieze nervos titlurile.

Antoš se retrăgea prudent cu faţa în spate, traversând acest câmp de bătaie acoperit de hârtii, condus fiind de Zaruba către uşa din faţă.

— Ţie, Ziko, îţi plac cărţile? Ei, bine! Atunci rămâi aici! Te numesc bibliotecarul meu şi te rog să-mi pui totul în ordine. Să mergem mai departe!

Au intrat în vestiar. Pe podea era aruncată o rochie de mătase care se iţea de sub o uniformă de husar. Nişte pantaloni roşii de călărie, arcul trist al unei crinoline roz, o cuşmă de husar, un cilindru, nişte ciorăpiori de culoarea pielii, un frac de camerist, o umbrelă de soare ruptă, o vestă verde, o batistuţă de şaten, toate acestea erau aruncate de-a valma.

Antoš, în timp ce înainta cu faţa spre spate, s-a încurcat printre cârpe şi era cât pe aci să cadă. Numi la întâmplare pe un nebun administratorul vestiarului şi-i porunci să facă inventarul. Unii dintre nebuni începură deja să se dezbrace şi să-şi pună pe ei hainele aruncate.

În camera următoare se afla muzeul. În vitrinele sparte sclipeau cu reflexe verzui bijuterii de tot felul şi fragmente de ceramică din perioada egipteană. Într-un colţ se găsea un sicriu oval fără capac şi în el o mumie cenuşie. Capul îi era găurit de un glonţ de revolver. Câţiva nebuni s-au speriat. Dar František Cikoš care era mereu cu gura până la urechi izbucni vesel într-un hohot de râs la vederea mumiei. Nu e de mirare că mumia îi stârnise râsul fiindcă râdea şi la vederea lunii!

Antoš îl numi paznicul muzeului egiptean şi porniră mai departe. O uşiţă tapetată ducea într-un culoar îngust şi întunecat. Deschiseră portiţa de fier de la capătul culoarului şi se pomeniră pe neaşteptate în capela castelului!

Un nebun se căţără pe una din treptele din faţa altarului şi începu să facă semnul crucii şi să dea din mâini. Spunea pe de rost nişte rugăciuni, legând în cuvinte silabe întâmplătoare, după cum i le aducea saliva pe limbă.

— Tu o să fii parohul! decise Antoš.

Deodată proaspătul paroh scoase un ţipăt, arătând în sus, către amvonul filigranat care se ridica deasupra pardoselii, sprijinindu-se de un zid.

Într-o clipă toţi s-au întors în aceeaşi direcţie.

Din amvon atârna un cadavru îmbrăcat într-o pelerină cadrilată englezească. Picioarele lui se aflau în amvon, iar mâinile ţepene atârnau peste parapetul rotund.

— Afară cu cadavrul! ţipă Antoš care se dezmeticise primul. Nu suport ca în biserica mea să fie un cadavru! Săpaţi aici o gaură! O să-l îngropăm aici, în faţa altarului!

Au scos din amvon trupul mort al unui bătrân pleşuv. Ochii holbaţi erau de un albastru îngrozitor, iar gura – întredeschisă de ultimul ţipăt. Era beznă în ea, o beznă tivită de dantura galbenă. În timp ce îl purtau, monoclul neatins, atârnat de un lanţ de argint, zornăia.

Au dat la o parte covorul. Apoi cu ajutorul baionetei şi al lopeţilor au scos dalele mici ale pardoselii. Şi când au ajuns la zgură, deodată s-a auzit un trosnet, mortarul s-a prăbuşit cu un huruit, iar în pardoseală s-a căscat o gaură. Iar din gaură a răbufnit un urlet.

Groparii o luară la fugă. Şi din nou Antoš a fost primul care a înţeles situaţia. Întins pe burtă îşi vârî capul în gaură. Apoi sări în picioare şi râse dispreţuitor:

— Proştilor, ştiţi cine e sub voi? Oamenii noştri! Nebuni ca noi! Am uitat doar că ne aflăm la etajul întâi!

Haita de sus a dat buzna pe scări în jos şi a năvălit în salonul roz în tavanul căruia se afla o gaură neagră din care picura întunericul. Napoleon stătea lângă Radecky şi prin vorbe lipsite de noimă îşi demonstrau unul altuia justeţea minciunilor lor. Se desfăşura astfel o dispută rafinată pentru supremaţie, timp în care cei doi inventau mii de capcane mărunte...

O clipă păru că va ieşi biruitor Napoleon, străfulgerat de o idee vicleană.

— În pivniţă este vin! scoase el un răcnet, uluit de invenţia sa. Îmi aduc aminte foarte bine că bătrânul castelan Jakub a sigilat pivniţa când eu am plecat pe Sfânta Elena. Servitori, aduceţi vin!

Vorbele erau adresate celor trei nebuni aflaţi sub dominaţia lui de împărat. Aceştia o zbughiră imediat afară în căutarea pretinselor pivniţe ale lui Napoleon.

Peste puţină vreme în salon apăru un butoiaş de vin. Această minciună care dumnezeu ştie cum se nimerise să fie adevărată a marcat triumful incontestabil al lui Napoleon.

— Paharele!

Pe masa rotundă au apărut zece vase de cristal care se mai păstraseră în dulap. Cupele, vasele plate, ulcioarele şi vazele, toate s-au umplut cu un vin dens şi greu ca sângele.

— Ei, domnule mareşal! se umflă în pene Napoleon, cine dintre noi se pricepe la pivniţele castelului. Îmi cunosc micul castel de sus şi până jos. Ia ascultă, domnule mareşal, o să-ţi zic acum ce este ascuns sub pământ, în colţul ăla scârbos din spatele coşului stâng!

Antoš stătea deja în pragul uşii şi asculta cu un aer dispreţuitor flecăreala lui Napoleon. Apoi se îndreptă către masă şi cu spatele înainte se apropie de societatea adunată aici. Odată ajuns se întoarse brusc faţă-n faţă cu Napoleon.

— Împărate, zise, dacă cunoşti castelul atât de bine, atunci spune-mi ce reprezintă gaura aia de deasupra capului nostru? Dacă ghiceşti sunt gata să cred toate minciunile tale!

Napoleon se uită în tavan. Apoi căzu pe gânduri.

— Încep să-mi aduc aminte, spuse el încet, tocmai deasupra noastră se află budoarul lacrimilor amare. Trei zile şi trei nopţi a plâns în el ducesa de Andaluzia! L-am numit astfel în amintirea lacrimilor ei!

— Minţi! ţipă Antoš. Minţi ca o rândunică roşie! Acolo este capela. Şi ce e în capelă! Un amvon! Şi ce este în amvon? Un cadavru! Nu crezi? Zaruba, adu cadavrul!

Era greu să-l convingi pe Napoleon că minte fiindcă atunci când nu vroia, nu înţelegea.

Îi întoarse spatele lui Antoš cu un aer nedumerit şi-i făcu vecinului său o scamatorie cu degetul de la mâna dreaptă. Tuturor le plăcu şi unul după altul imitară scamatoria. Apoi un alt nebun se lăudă cu o nouă ispravă: îşi întoarse degetele pe dos, formând un unghi drept. Şi din nou îl imitară toţi.

Şi când totul mergea strună, ceva deasupra capetelor lor pârâi. Din tavan se desprinseră câteva bucăţi de moloz şi apoi – poc – cadavrul zbură pe masă între paharele cu vin! Iar în gaură apăru rânjind faţa lui Čikoš.

Spaima nebunilor se atenuă, văzând că mortul nu mişcă. Cu un aer temător ei începură să atingă cadavrul.

— Nu-ţi fie teamă de el! îl întărâtă Antoš. E şi el un om, dar are ideea fixă că a murit. Să-l aşezăm printre noi.

Mareşalul îi cedă fotoliul ca un gentlemen.

— Luaţi loc, vă rog! Eu sunt mareşalul Radecky, nu s-au isprăvit încă toate! Vă aflaţi demult în această vizuină de tâlhari?

Mortul tăcea.

— Scuzaţi-mă, spuse mareşalul, se poartă aici o dispută între mine şi împăratul Napoleon. Vă rog să decideţi singur dacă acesta este un castel de vânătoare sau o fortăreaţă de tâlhari?

— Tace? întrebă zeflemitor Antoš, înseamnă că are dreptate! Morţii nu mint! Dar mai înainte de toate trebuie să scăpăm de uniformele astea jignitoare. Cine vrea să se schimbe, să meargă după mine! Zaruba, condu-mă!

Toţi năvăliră pe culoar – numai unul rămase nemişcat în fotoliul din piele – mortul.

Dădură buzna în garderobă. Aici câţiva nebuni erau deja îmbrăcaţi. Ceilalţi nebuni începură să jefuiască, să probeze şi să aleagă. Deodată Antoš îşi aduse aminte:

— Opriţi-vă! Trebuie să costumăm cele trei păsări ale noastre închise în colivie: doctorul, maiorul şi aspirantul.

Zaruba îl luă de braţ şi ieşiră împreună pe culoar.

În salonul roz ardeau deja toate lumânările, iar în cămin vâlvâia sălbatic focul. Patul cel vechi cu baldachin se dezmembra şi dispărea cu o tuse uscată şi hârâitoare. Către seară nebunii răspândiţi prin toate găurile castelului se adunaseră în jurul focului şi a luminii. Îşi aduseră cu ei scaune şi diferite obiecte mărunte, foarte ciudate, care le plăcuseră în timpul jefuirii castelului.

Napoleon cărase aici până şi mumia, iar acum se încălzea la gura căminului. Se îmbrăcase în garderobă într-o tunică de husar cu vipuşcă galbenă. Aşezase mumia în faţa focului şi emoţionat începuse să-i

povestească o istorie sentimentală despre prima lui expediţie în ţara piramidelor.

Sulla, care stătea cu bărbia îndreptată în sus, zări pendula. Îşi trase scaunul lângă perete şi începu să învârtă ceva în spatele ei. Era îmbrăcat într-o pelerină neagră de mătase încinsă cu un ciorap de damă.

Scormoni în maşinărie şi pendula porni să bată! Sulla numără bătăile încete, melancolice de la unu la doisprezece. Dar apoi pendula în loc să se oprească, bătu mai departe 25, – 39, – 50. Când răsună cea de-a o suta bătaie, Sulla intră în dulapul ceasului unde se mişca încet pendulul. Se vârî între pereţi de parcă ar fi vrut să se contopească cu ceasul şi începu să imite interminabilele lui bătăi cu o voce neomenească, de maşină.

Nebunul pe care Antoš îl numise paroh în capela castelului veni şi el să se încălzească şi să stea în salonul luminat. Aduse cu el un chivot strâmb. Îmbrăcat într-o cămaşă de damă cu nişte odăjdii violete încinse în jurul şoldului îşi rostea predicile bizare cu faţa către dulap.

Dar rugăciunile lui dispăreau în vacarmul de tonuri false care ieşeau din pianul negru. Nebunul Čikoš lovea în clapele lipite, stârnind o vijelie discordantă de nebunie.

Martinec–maimuţoiul se jura că nu mai ştie să vorbească omeneşte. Îşi despuiase la pielea goală trupul său de gorilă, acoperit cu peri deşi ruginii şi sărea pe lustre, se căţăra pe ferestre şi pe mobilă. În cele din urmă găsi scormonind în spatele pianului o picolină veche şi se căţăra cu ea pe altar. În timp ce parohul îmbrăcat în violet îşi sporovăia rugăciunile la picioarele altarului, agitând în mână chivotul, Martinec trona în vârful altarului ca un zeu al maimuţelor...

Şedea pe vinele păroase cu capul într-o parte ca să încapă sub tavan şi improviza la picolină o melodie rustică şi sălbatică.

Ceilalţi porniră să danseze. Întărâtaţi de alcool, ţopăiau în jurul mesei într-un lanţ turmentat. Diferitele piese ale garderobei se adunaseră pe trupurile lor jigărite, formând nişte contraste de necrezut.

Numai bătrânul îmbrăcat în pelerină privea din fotoliul său cu ochi sticloşi acest tărăboi. Dar apoi îl prinseră şi pe el în horă.

Lanţul se rupse şi în vreme ce unul dintre capetele lui se pregătea să intre în camera alăturată, ca la cadril, se auzi o voce strigând către ei din plafon. În gaura iţită apăru capul de satir al filosofului Antoš:

— Prindeţi-i, ţipă el, vi-i arunc pe tirani! Cred că trebuie să-i învăţăm ce înseamnă aia „Kavalerie links” când biciul îţi şfichiuie deasupra capului!

Din gaură se stârni praf, iar la margine apărură nişte picioare goale, îmbrăcate în izmene pătate. Se clătinau lângă tavan fiindcă burta de bucătar a doctorului nu putea trece prin gaura îngustă. În cele din urmă călcând pe

cineva acolo sus, doctorul se prăbuşi strivindu-se de podea. Când îl aşezară în picioare, o fustă verde şi şleampătă îi căzu de pe cap.

Îl urmă von Rosen care sări greoi ca un butoi de bere. Dumnezeu ştie dacă nu se lovise în cădere! Era îmbrăcat într-o rochie neagră de mătase, mâncată de molii, care aparţinuse vreunei matroane obeze.

— Dar unde e aspirantul? ţipară câteva voci.

În gaura din plafon apăru din nou rânjetul filosofului:

— Ăla s-a spânzurat!

Feţele îngrozite ale nebunilor îi înconjurară pe cei doi prizonieri. Apărură bicele şi mareşalul Radecky luă cuvântul. Nu vroia să se răzbune pentru plasa de fluturi în care fusese prins, el asemuindu-se mai degrabă cu o focă decât cu un fluture în curtea ospiciului. Acum totul reprezenta o dispoziţie de moment, străfulgerarea unei amintiri, scânteia unei evocări. Cu revolverul în mână începu să comande acel cuplu jalnic.

Într-o atmosferă de urlete prevestitoare de rele şi de chelălăituri ale celor ce stăteau în jurul lor, doctorul Percussi şi maiorul von Rosen executau exerciţiile libere, cunoscute din curtea ospiciului: *Nieder, auf, decken, Kavalerie links und rechts!*[1] Von Rosen sărea în sus cu o precizie militărească şi apoi se lăsa în jos, tăcut, cu un chip plin de dispreţ.

În schimb Percussi, care în timpul căderii prin gaura din plafon se rănise puţin, gemea şi se tânguia, iar la şfichiuirea biciului urla cu o voce neomenească. Cam după a douăsprezecea cădere nu se mai ridică. Se târî în genunchi către Radecky, şi-i îmbrăţişă picioarele, plângând jalnic:

— Pentru domnul dumnezeu, plângea el cu sughiţuri, aveţi milă!

Mareşalul trase un foc de revolver, doctorul scoase un răcnet şi din nou sări în picioare. Glonţul nimeri în fereastră, iar geamul se făcu ţăndări. Şi iarăşi începu, *nieder, auf, nieder, auf*. Doctorul Percussi zadarnic încerca să facă faţă comenzilor aiurite. Întârzia mereu şi se oprea, văicărindu-se laş atât în poziţie culcat cât şi în picioare.

— Pentru domnul Isus Cristos, cel care a murit pe cruce pentru noi toţi, înduraţi-vă, plângea el. A treia zi a înviat – o să fiu slujitorul dumneavoastră, în numele chinurilor divine, domnule mareşal, iartă-ne păcatele – sunt un nemernic, o lichea – vă implor în genunchi – pe fecioara Maria...

Mareşalul trase din nou un foc de revolver către gaura din plafon. Văzând aceasta, cei ce aveau revolvere începură şi ei să tragă. Cercul duşmănos din jurul prizonierilor slăbi. Chiar şi Radecky uită subit de aceştia, fiind preocupat în întregime de tragerile în ţinta neagră din plafon.

---

[1] Culcat, drepţi, acoperiţi. Cavalerie la stânga şi la dreapta! (trad. din lb. germ.)

Nimeni nu băgă de seamă că prizonierii încep să se retragă discret către uşa care ducea spre culoar. Sunetele asurzitoare ale pianului, tânguiala amorfă a piculinei, pocniturile gloanţelor în ferestre – ţipetele, exploziile de sminteală şi exaltare ale nebunilor beţi, toate se concentrară într-o anume nebuloasă sonoră.

Captivii se găseau deja în pragul uşii. Percussi întinse mâna spre clanţă şi deschise încet uşa. Inima îi bătea atât de tare încât se temea să nu-l trădeze.

Brusc deschise uşa.

Of, ce ghinion blestemat!

În uşă stătea Antoš. Tocmai se întorcea din capelă, condus cu faţa în spate de Zaruba. Şi tocmai când încerca să dibuie clanţa de la uşă ca s-o deschidă singur, Percussi îl pocni cu uşa în ceafă! Antoš se întoarse cu iuţeala fulgerului, înţelegând într-o clipă situaţia. Cu ajutorul revolverului îi împinse înapoi pe cei doi prizonieri.

— Nebunilor! începu să urle el mânios, aşa vă supravegheaţi voi prizonierii? Sunteţi nişte boi, nu nebuni!

Vârtejul cel ameţitor se opri brusc. Amuţi şi pianul, totul se potoli. Capetele care se legănau începură încet să se liniştească. Mareşalul Radecky se pregătea să reia exerciţiul întrerupt, dar Antoš îl opri cu un gest energic:

— Fugi de aici! Ăştia sunt prizonierii mei! O să-l folosesc pe unul din ei pentru experimentul meu! Am nevoie de doi ochi – cine dintre dumneavoastră se oferă de bună voie?

Doctorul Percussi tăbărî asupra lui Antoš, plângând de ţi se rupea inima. Din nou invocă toţi sfinţii şi toate sfintele, deşi înainte fusese un ateu convins.

Auzind despre ce este vorba, von Rosen îşi pierdu brusc calmul. Păli şi începu să tremure. Deodată îşi acoperi ochii cu amândouă mâinile, râzând sălbatic.

— Ei, care dintre voi doreşte să se supună operaţiei? N-o să i se întâmple nimic, o să-i scot ochii fără niciun pic de durere, căci opt ani am fost asistent la clinica de oftalmologie! Doctore, arată-mi ochii!

— Pentru domnul Dumnezeu, lăsaţi-mi vederea! N-o să mai văd nimic după aia!

Antoš strânse din umeri cu o linişte diabolică.

— Am nevoie de unul dintre voi!

— Am privirea foarte slabă! se tânguia doctorul cu viclenie, sunt miop, n-o să vă reuşească bine experimentul. De când eram tânăr am văzut prost cu ochiul stâng! Îndură-te, Tatăl nostru, care eşti în, ceruri... uite, domnul maior are ochi de vultur, el v-ar putea ajuta mai bine... dar eu, sărmanul de mine, o să mă rog... Domnul maior are ochi buni...

— Dar eu îi vreau pe-ai tăi! Am nevoie de ochi negri, cu reflexe violeţii care să deoache! Şi ochi din ăştia ai tu! Sala de operaţie este în sacristie, vino cu mine!

La un ordin al lui Antoš, doctorul care se zbătea a fost cărat afară pe uşă şi orgia a început cu o violenţă şi mai mare. Se auzeau tânguielile disperate ale pianului muribund, fluierăturile nebuneşti ale picolinei, împuşcături de revolver, zornăitul tablelor ciuruite de gloanţe. Câteva persoane mascate fură deja rănite, iar altele începură să se înfurie. Nebunii se încăierau, dar nimeni nu-i băga în seamă. Ritmul ameţitor al dansului îl atrase în vârtej şi pe maiorul von Rosen care a înnebunit...

Singurul care nu lua parte la acest tărăboi dezlănţuit era Napoleon Bonaparte. Stătea tăcut lângă cămin şi privea focul. Punea pe foc ceva, mereu punea pe foc câte ceva. Ardea piese de mobilă, cărţi, stofe, antichităţi din cupru, vaze, tablouri, sfeşnice... Urmărea cu încordare cum se înnegreşte hârtia, cum se înroşeşte metalul, se topeşte părul de cal din perne, se sparge sticla şi se topeşte lumânarea de ceară. Aşează apoi oglinda în mijlocul vâlvătăilor şi se cufundă în întregime în contemplarea dispariţiei ei miraculoase. Veni la rând şi faraonul egiptean. Îl îngropă încet în foc până la cap şi mumia arse cu o flacără smolită, fumegândă.

Pe neaşteptate Napoleon sări în picioare, ridică mumia în sus cu amândouă mâinile şi începu să ţipe:

— Daţi foc Kremlinului! Fugiţi din Moscova până nu vin cazacii! Puneţi foc în toate colţurile! Toată Moscova să ardă la ordinul meu!

Păşea ţinând mumia ridicată precum o făclie uriaşă. Capul mumiei ardea în vâlvătăi... Îl apropie de perdele care luară imediat foc. Tocmai în clipa aceea, uşa se deschise şi în pragul uşii apărură Antoš şi Zaruba.

Primul dintre ei, întors cu spatele la salon, ţinea deasupra capului un vas de cristal. Condus de Zaruba se apropie cu grijă de masă şi ajungând aici aşează vasul pe masă.

— Operaţia s-a terminat! anunţă el calm, agitând vasul.

Pe fundul vasului, într-o apă de culoare trandafirie pluteau două globuri de ochi albaştri cu pupilele negre... Nimeni nu-i acordă nicio importanţă.

Între timp perdelele de la fereastră ardeau, iar Napoleon dădea foc cu mumia sa divanului.

Abia după ce ferestrele s-au spart zornăind şi din divan a început să iasă un nor de fum înecăcios, s-a produs panică între nebuni. Toţi au dat buzna către ferestre şi uşă. Dar ferestrele erau zăbrelite! Mai rămăseseră uşile. S-au iscat o înghesuială şi o agitaţie îngrozitoare. Şi brusc uşa a ieşit singură din ţâţâni!

În pragul ei stăteau trei jandarmi cu baionetele întinse...

Astfel a luat sfârşit drumul rătăcitor al acestui grup experimental de nebuni care trebuiau să devină cadrele viitoarelor regimente de nebuni pe care le imaginase doctorul Percussi în cele mai îndrăzneţe vise ale sale.

Nebunii au fost din nou internaţi în ospiciu. Au devenit iarăşi nişte romantici fără nume şi nişte visători ce credeau în fanteziile lor...

În rândul lor a intrat însă un nebun foarte distins, un bărbat cu foste ambiţii mari şi nu lipsit de o anume carieră: maiorul von Rosen... Dar nebunia nu doare... Se poate ca şi un nebun să fie fericit aşa cum e fericit un cal sau o floare...

Doctorul Percussi a fost cel mai crunt pedepsit fiindcă a rămas fără vedere... Pe drumul ce trecea prin pădure, venind dinspre castelul incendiat, la auzul vaietelor nebunilor sub paturile armelor jandarmilor, el zise moale către gardian:

— Nu-i bateţi! Fie-vă milă de ei! Sunt nişte inconştienţi!

UN CÂINE CELEBRU

La început a fost doar un câine şi se numea Blitz. Era un alsacian superb cu blană brun-roşcată şi picioare zvelte. Ignora oamenii care treceau pe lângă el şi pe chipul lui se putea citi un dispreţ total faţă de tot ce nu are patru picioare. În dreapta sa mergea stăpânul, educatorul şi îngrijitorul lui, domnul Oskar Kern, ofiţer-SS. Aveai impresia că Blitz îşi dispreţuieşte şi stăpânul pe care îl acceptă ca şi cum el ar fi fost domnul, iar stăpânul lui un câine amărât. Câinele avea personalitate, iar omul de lângă el era o zdreanţă. Dacă Blitz căsca, căsca şi omul, dacă Blitz se scărpina cu piciorul pe după gât, Kern simţea o mâncărime ciudată. Dar să nu vă închipuiţi că se opreau la fiecare margine de drum! Demult se dezobişnuise de acest atavism fiindcă primise o educaţie aleasă care îl făcea să se deosebească de toţi câinii din lume.

Blitz fusese instruit la pensionul de câini al domnului von Buquoi, care era cea mai bună şcoală din lume. Acolo învăţase să dispreţuiască potăile cu blană albă ce erau aduse din toate colţurile imperiului german. Deviza şcolii era: „Să înhăţăm, să sfârtecăm, să omorâm”.

Şase luni a stat la această şcoală renumită pentru disciplina ei severă până ce a învăţat să sară la gâtul confraţilor şi să le muşte venele în zgomot de mitralieră şi urlet de grenade. Mai târziu pe frontul rusesc a început să fugărească câinii siberieni cu blană aspră şi albă ce se strecurau sub şenilele tancurilor duşmanilor şi lăsau acolo bombele pe care le aveau agăţate de gât. Ocoleau gloanţele, fugind pe picioarele lor scunde şi multe tancuri au sărit în aer până să se dumirească.

În cele din urmă le-au venit de hac trimiţând câini contra câinilor. Mai bine-zis au trimis câini lupi împotriva confraţilor lor pitici. S-a încins o luptă pe viaţă şi pe moarte în iureş de bombe, iar sub şenilele de oţel ale tancurilor s-a amestecat sângele câinilor cu cel al oamenilor. Apoi au venit zilele de urlete victorioase, de marşuri şi traversări de râuri, zile în care au fost incendiate oraşe, iar paşii pângăriţi de istorie au ajuns în cele din urmă la porţile metropolei sovietice.

Dar Blitz a rezistat! În cartea lui de muncă era trecut numărul de câini siberieni răniţi. Blana lui brun-roşcată peste care s-au revărsat ploaia de gloanţe şi limbile de foc a rămas neatinsă. Şi în cele mai sângeroase masacre există câte un supravieţuitor care este nu numai erou al bătăliei, ci şi al întâmplării.

Acum Blitz venise la odihnă şi îşi petrecea concediul în cartierul „Na Šetřilce” din Praga. Pe zgarda lui de mătase neagră strălucea o panglică ale

cărei culori sugerau demenţa curajului şi a morţii, faima crucilor de fier încrustate cu briliante!

Îmi imaginez cât de fastuoasă trebuie să fi fost avansarea lui de la un câine de rând la câine cavaler al imperiului şi tot ceremonialul care a însoţit această înnobilare. Îmi închipui scena defilării detaşamentului de onoare prin faţa câinilor decoraţi în sunete de fanfară când o Gretă buzată şi o Hilde roşcată au acoperit cu flori eroii patrupezi; a urmat apoi banchetul la care s-au întâlnit reprezentanţii celor două rase pure: cavalerii nobili bipezi şi cei patrupezi.

Pe lângă alte distincţii Blitz a primit şi titlul de „cetăţean liber al imperiului german" cu toate privilegiile de rigoare care au fost trecute în cartea de muncă.

În felul acesta într-o zi şi-a făcut apariţia domnul Oskar Kern, un supraom cu chip de valet de treflă şi Blitz un supracâine cu o cruce de fier împodobită cu un briliant.

Se plimbau împreună prin cartier şi împrejurimile lui după cum dorea Blitz. De multe ori se întâmpla s-o ia la fugă fără să se întoarcă la stăpânul lui şi aştepta până ce acesta îl ajungea din urmă.

Ca să-l poată ţine lângă el, Kern îl alinta, îl dezmierda şi chiar îl dojenea.

— Blitz! îi spunea el, stai lângă mine şi nu mai fugi. Eşti militar, ba chiar ofiţer şi trebuie să-ţi ţii rangul în faţa civililor cehi! Ştii că eu îţi sunt cel mai bun prieten chiar dacă nu sunt decorat.

Blitz se uita plictisit la domnul Kern şi dădea din coadă ca să alunge o muscă. Tocmai când se pregătea să fugă din nou, îngrijitorul lui scoase din buzunar un cornet cu bomboane:

— Ia, Blitz, îndulceşte-ţi viaţa!

Câinele a luat bomboana, a lins-o şi apoi a înghiţit-o. Domnul Kern şi-a luat altă bomboană din care a muşcat, iar umplutura cu rom i s-a prelins pe limbă.

— Vezi cum eşti, Blitz? Eu mă gândesc tot timpul la tine, iar tu mereu ai ceva împotriva mea. Îţi îndeplinesc orice dorinţă pe care ţi-o citesc în ochi, ţin la tine ca la copilul meu, iar tu nu eşti niciodată mulţumit. Chiar dacă am grad mai mic decât tine sunt totuşi om şi tu ai nevoie de un însoţitor credincios în lumea asta de maimuţe bipede.

Domnul Kern luă din cornet o bomboană umplută cu cremă de zmeură şi i-o întinse lui Blitz, încercând să-l mituiască. După ce o mirosi, câinele dezgustat îşi întoarse capul. Imediat însă adulmecă în depărtare şi o luă la goană, urmând un gând adus de bătaia vântului.

Kern o luă la fugă după el. Muşcă din bomboana refuzată şi rămase dezamăgit când îşi înfipse dinţii în ceva tare. Dezamăgirea i se citea şi pe

chipul îngândurat în timp ce se grăbea să-l ajungă din urmă pe Blitz, care tocmai dăduse colţul.

„Totul nu e decât o iluzie. Muşti şi nu dai de nimic! Nici tu, Blitz, nu mai eşti cel de odinioară! Te-am învăţat să-i ucizi pe căţelandrii albi, te-am ajutat să-ţi răsară steaua, iar tu, acum, după ce ai devenit ofiţer şi odorul statului-major mă tratezi cu dispreţ."

Auzind un zgomot ciudat după colţ, îşi reveni din această visare şi iuţi pasul. Se mai auzi un schelălăit şi gata! Colţii albi ai lui Blitz erau înfipţi în gâtul unei javre lăţoase. Ajunsese prea târziu. Blitz, cu botul băgat în rană, sugea lacom sângele victimei.

„Vasăzică asta-i crema de bomboane care-ţi place. Acum am înţeles de ce eşti mereu atât de posac".

După această întâmplare, domnul Kern se linişti, fiindcă îşi închipuia că a aflat motivul pentru care Blitz era trist şi supărat, fiind convins că va reveni armonia vremurilor de altădată.

— N-ai decât să faci ce vrei, îi spuse el lui Blitz. Numai nu-l uita pe Oskar al tău care te-a legănat în braţe de mic. Dezmiardă-mă şi priveşte-mă din nou cu ochii tăi credincioşi.

Zadarnic implora câinele şi zadarnic îi întindea mâna ca s-o lingă; câinele nu mai dădea din coadă şi nu se mai freca de picioarele lui atunci când îl mângâia pe spate, gudurându-se cu o recunoştinţă umilă. Îi suporta răsfăţul, dorind mai degrabă să-l evite şi-l privea batjocoritor cu o luminiţă răutăcioasă în ochi.

Începuse să se lăfăie în patul pe care îl împărţeau împreună, acaparându-l în întregime şi mârâia duşmănos când îl ruga să-şi ocupe locul de la picioare aşa încât lui Kern nu i-a rămas altceva de făcut decât să se mute pe divan.

În timpul plimbărilor trebuia să fugă după Blitz care dispărea mereu şi îl striga cu cele mai ademenitoare nume. Şi când în sfârşit, lac de sudoare, ajungea într-un loc viran, acoperit cu mormane de cenuşă, departe de orice ţipenie omenească, faptul era deja consumat. Îl găsea pe Blitz lângă o baltă de sânge în care se mai zbătea încă victima. Botul lui cu nările însângerate adulmeca deja spre o direcţie opusă masacrului.

— Vai, Blitz, încerca să-i vorbească cu o voce plină de reproşuri. Cum se poate să-mi faci una ca asta? De ce nu mergi alături de mine aşa cum se cuvine? Nu înţelegi că de fiecare dată mi-e frică că o să te pierd? Ce m-aş face dacă ai păţi ceva? Răspund de tine în faţa generalului şi pe lângă asta mi-eşti drag ca lumina ochilor. Hai acasă să te odihneşti!

În sfârşit sosi şi ziua cea mare. Soarele strălucea cu o lumină nemaivăzută, iar steagurile roşii cu semnul crucii frânte, arborate pe toate

casele vesteau o nouă victorie care părea că anunţă ultimul horcăit al „Răsăritului barbar”.

Îmbrăcat în uniformă de paradă, Oskar Kern ieşi în stradă împreună cu Blitz. Câinele cu blana lui brun-roşcată se legăna elegant pe picioarele zvelte ca şi cum ar fi fost pe arcuri. De zgarda neagră îi atârna crucea de fier şi câteva medalii gravate cu un cap de câine.

Şi pe pieptul lui Kern atârna o cruciuliţă emailată, dar era conştient că însemnele adevăratelor onoruri şi fapte de vitejie se găsesc la gâtul lui Blitz şi nu la pieptul lui. Zornăitul cruciuliţei şi al medaliilor îl făceau să nu se îndoiască de acest lucru şi să viseze.

„Doamne, ce popor minunat suntem noi, nemţii! Cum reuşim să obţinem victorie după victorie şi ce spectacol minunat oferim. Niciodată în istorie nu a existat o rasă ca a noastră. Şi toate acestea au fost inventate de un singur om, adorat de semenii lui şi de zei!”

Pe cerul albastru se roteau mai multe avioane al căror vâjâit surd suna în urechi asemenea unui cântec de leagăn îngânat de stele. Cu ochii umezi de emoţie îl admira pe Blitz care mergea degajat alături de el în pas de marş.

— Blitz, azi e sărbătoare. Am repurtat o nouă victorie. Fii mândru că eşti câine german, ceea ce înseamnă că eşti mai valoros decât un arhiepiscop francez! Chiar şi muştelor germane le va merge mai bine decât altora. Ziua de azi poate însemna o cotitură în viaţa ta. Domnul obergruppenführer von Milch vrea să-l cunoască personal pe cel care a ucis câinii siberieni. Intenţionează să te invite la el şi păcat că nu-i poţi povesti despre isprăvile tale.

În această stare de spirit visătoare, Oskar Kern a ajuns la o mică alee de plopi care ducea spre marginea cartierului. Din partea cealaltă se îndrepta către el un domn îmbrăcat în negru, cu un câine de zgardă. Cu salturi mari de panteră, Blitz o luă la fugă.

Imediat se auziră ţipete şi scâncete.

Oskar Kern se grăbi să ajungă la capătul aleii unde la picioarele lui Blitz stătea întins un baset negru, caraghios de lung, a cărui coadă se mai zbătea încă în praful de pe stradă.

Un bătrânel cu păr cărunt îşi agita furios bastonul cu mâner de cauciuc, ţipând până-şi pierdu răsuflarea:

— Dumneavoastră, dumnea... reuşi să bâiguie în cele din urmă. Este câinele dumneavoastră?

— Cavaler Blitz, îl prezentă Oskar Kern. Câine liber în armata marelui imperiu german.

Bătrânelul se sperie într-o asemenea măsură încât bastonul de cauciuc îi căzu din mână.

— Dar n-are dreptul...

Kern zâmbea plin de compasiune.

— Câinele dumneavoastră, zise el, arătând spre hoitul lipsit de viaţă, e mic. Şi dacă e mic înseamnă că nu e câine. Blitz, te rog să te pregăteşti de drum. Eşti aşteptat!

Audienţa la domnul von Milch nu a decurs în cele mai bune condiţii deşi după planurile obergruppenführerului totul ar fi trebuit să meargă şnur.

În salon erau adunaţi mai mulţi domni îmbrăcaţi în maro cu svastică pe mânecă. Erau prezenţi şi autorii unor schiţe de război, reporteri, fotografi şi operatori de film. Pe ecran au fost proiectate mai multe secvenţe din timpul dresurii lui Blitz şi momentul solemn în care führerul l-a mângâiat pe spate. Au mai fost pregătite şi alte surprize, dar momentul culminant al serii trebuia să-l reprezinte apariţia Dianei, o căţea pur sânge de aceeaşi rasă cu Blitz. Împerecherea lor în prezenţa unei asistenţe numeroase trebuia să rămână întipărită în mintea tuturor ca ziua creării unei noi rase de câini frumoşi şi puternici care să fie folosiţi în scopuri tactice pe frontul de răsărit.

S-a întâmplat însă ca Diana să fie adusă mai devreme decât se planificase, într-un moment în care Blitz trecea printr-o indispoziţie erotică. Simţind miros de căţea, el nu a pregetat să-şi înfigă colţii în blana ei.

Domnii au sărit în picioare în timp ce Kern se străduia zadarnic să-i despartă pe cei doi câini înfuriaţi. Aparatele de filmat au fost răsturnate, vase, scaune, sticle cu şampanie şi lichior au fost făcute ţăndări.

După ce în sfârşit domnul Kern a reuşit să-l tragă pe Blitz jos pe scări, Diana a rămas întinsă pe covorul persan, dând impresia că va rămâne schiloadă pe toată viaţa.

Dar peripeţiile zilei nu s-au isprăvit cu aceasta. Tocmai atunci în capul scărilor apăru doamna von Milch cu un foxterier lăţos în braţe pe care îl aducea de la plimbarea sa zilnică. Incitat, Blitz n-a putut rezista tentaţiei şi nu i-a trebuit decât un salt ca să-l trimită pe lumea cealaltă. Doamna von Milch a sărit la el, încercând să-l lovească cu pantoful, dar imediat simţi în picior muşcătura superbei danturi a lui Blitz. Auzind noi ţipete şi strigăte, domnii au ieşit repede din salonul oficial. Folosindu-se de acest prilej, Kern spuse:

— Stimată asistenţă, v-am prezentat doar o scurtă demonstraţie a modului în care Blitz a acţionat pe frontul rusesc. Priviţi cu câtă îndemânare l-a prins de ceafă!

— Dar foxterierul era al domnului von Milch, se auzi o voce timidă dintr-un colţ.

— A îndrăznit să-l muşte pe câinele doamnei von Milch, se auzi un alt glas plin de reproşuri.

Domnul von Milch pălise cu faţa albă ca varul, îşi încleştă dinţii, după care zise cu stoicism:

— Stimaţi domni, nu mai are nicio importanţă. Apoi făcu un semn cu mâna în urma câinelui care se îndepărta. Pa, Blitz, *auf wiedersehen!*

Şi în timp ce doi domni, îmbrăcaţi în maro, o transportau pe doamna leşinată, adăugă cu o voce melancolică:

— Trebuie să înţelegem că eroii au şi ei capriciile lor.

În scurt timp Blitz împreună cu însoţitorul său au devenit spaima întregului cartier. Plimbările lor s-au transformat în adevărate expediţii de pradă ce se sfârşeau întotdeauna cu o victimă.

Străzile pe care obişnuiau să meargă deveniseră pustii asemenea drumurilor care trec pe lângă pavilioanele ciumaţilor.

Blitz şi-a găsit repede compensaţie, în altă parte, întrucât numărul câinilor de pe stradă se împuţinase în mod simţitor.

Unei mame i-a dispărut copilul din căruciorul lăsat în faţa porţii. Oamenii îşi exprimau bănuiala în şoaptă fiindcă nu puteau dovedi nimic precis. Toate aceste bănuieli se reuneau până la urmă într-un singur cuvânt:

— Câinele!

Mamele îşi păstrau odoarele cu aceeaşi groază ca şi stăpânii de câini. În felul acesta au trecut câteva zile fără ca Blitz să mănânce ceva crud.

Expediţiile începuseră să se prelungească dincolo de marginile oraşului, iar faima câinelui cel rău se răspândise peste tot.

Blitz îşi cerea drepturile, manifestându-şi nemulţumirea în faţa domnului Kern.

Într-o zi când tocmai se întorceau de la plimbare fără să fi avut niciun succes, iar Blitz devenise foarte agresiv, domnul Kern a zărit la fereastra unei vile un pudel alb legat cu o basma cu colţurile în vânt.

Consternat se opri în loc şi trase o înjurătură:

— Vezi, Blitz, câtă neobrăzare poate exista pe lumea asta? Îţi promit că pudelul ăsta va fi al tău.

Deschise poarta cu o lovitură de picior şi urcă scările într-un suflet. Sună, bătu la uşă cu pumnii, zgâlţâi clanţa, dar degeaba...

Se auzi orologiul bisericuţei din apropiere. Bătăile lui sunau încet şi liniştit, tragic de solemn încât nu puteau să nu fie auzite. Sunetul lor profund, metalic, mângâia, avertiza şi în acelaşi timp îndemna, anunţând trecutul şi sugerând viitorul.

Iar zgomotul bizar al loviturilor disperate în uşă se transmitea în toată absurditatea pe acest fundal.

Domnul Kern a înţeles subit nebunia sa în această dezarmonie de sunete înţelepte şi lovituri turbate. Coborî în fugă treptele şi o luă la fugă spre casă urmat îndeaproape de Blitz.

Domnul Kern era un om plin cu idei originale şi iniţiativă, chiar dacă de puţine ori i se întâmplase să fie spiritual. Dar şi oamenii săraci cu duhul uneori pot fi originali.

Luându-şi foarte în serios rolul său de protector al câinilor, Kern nu pricepea ceva sau pricepea ceva în mod eronat. Exaltarea sa dădea uneori naştere câte unei idei deosebit de năstruşnice aşa cum numai în mintea unui nebun poate să apară.

Groaza pe care o semăna în juru-i s-a transformat în stupoare atunci când un anunţ a apărut pe stâlpul de telegraf din faţa casei lui.

În acest anunţ se exprima mai întâi nemulţumirea şi uimirea în legătură cu dispariţia câinilor de pe stradă, indiferent că aveau sau nu stăpâni. Sesizarea a fost analizată de armata imperiului care a constatat că mai există încă mulţi câini, chiar dacă erau daţi ca dispăruţi. Iar acest abuz nu mai putea fi tolerat! Toţi stăpânii de câini sunt convocaţi să se prezinte în decurs de trei zile pe strada Apusului, la numărul nouăzeci şi patru împreună cu câinii lor.

Anunţul era anonim. Probabil domnului Kern i s-a făcut subit frică sau pur şi simplu a uitat să semneze.

Indiferent care ar fi fost motivul, un lucru e sigur: nimeni nu s-a prezentat. Kern a aşteptat o zi, două. Între timp Blitz devenise foarte nervos, lătra şi sărea la el furios.

În a treia zi a bătut cineva la uşă. Era un om cu un câine. Mai bine-zis era un domn rotofei şi zâmbitor pe care îl chema Vojtišek. Ţinea în braţe o potaie caraghioasă cu cap de maimuţă, ochi holbaţi, picioare foarte slabe şi o coadă de râmă.

— Vă rog să mă scuzaţi că m-am prezentat abia acum, începu să vorbească el cu o voce alintată, ştergându-şi sudoarea cu o batistă. Am aflat de anunţ când m-am întors din deplasare şi imediat am luat-o pe Lilinka să o depun aici pe altarul patriei.

— Ce javră borâtă!

Grăsanul se ofensă.

— Vă înşelaţi. E un câine minunat, numai că e tare de o ureche.

— Şi pe ceilalţi cât mai trebuie să-i aştept? Cui am dat eu ordin, stâlpilor de telegraf?

— O... îşi ţuguie buzele cărnoase domnul Vojtišek de parcă ar fi vrut să-l sărute pe Kern. Nu vor veni, vă spun eu în mod precis. Domnul Vobecky, vecinul meu, are un cocher spaniol King Charles, dar mi-a spus că preferă să-

l omoare cu mâna lui decât să-l aducă ofrandă monstrului german; doamna Kotouvá a primit cadou un câine superb, un ogar de rasă mexicană pe care l-a trimis la Praga, iar domnul Boleslav are...

— Ajunge! a urlat domnul Kern. Ştiu că am de-a face numai cu trădători.

— Domnule, eu sunt sluga dumneavoastră credincioasă şi pentru a vă dovedi bunele mele intenţii am adus o listă cu numele tuturor proprietarilor de câini.

În clipa aceea uşa se deschise larg şi în pragul ei apăru Blitz, cu ochii cârpiţi de somn.

Kern puse mâna pe căţea şi o aruncă jos. Lilinka începu să tremure ca varga în timp ce grăsanul o alinta cu voce mieroasă:

— Lilinka, scumpa mea, îngeraşul meu!

Dar în clipa aceea s-a produs un miracol. Blitz s-a apropiat de ea şi a început s-o miroasă curtenitor. Apoi a lovit-o în joacă în burtă şi Lilinka a început să scâncească atât de amarnic încât ai fi zis că a împuns-o cineva cu o furcă. Cu un aer dispreţuitor, Blitz s-a îndepărtat de această făptură jalnică. Grăsanul bătea din palme fericit, dar în acelaşi moment simţi în picior colţii albi ai câinelui. Scoase un ţipăt disperat, dar domnului Kern nu-i tresări niciun muşchi de pe faţă.

Cu pantalonii sfâşiaţi, domnul Vojtišek o luă la sănătoasa.

— Blitz, tu eşti vinovat, zise domnul Kern.

În spatele lui se auzea un scâncet jalnic.

Trase o înjurătură, prinse câinele de un picior şi îl azvârli pe fereastră.

După acest incident au mai trecut câteva zile de aşteptare zadarnică. Domnul Kern cutreiera străzile pustii pe care nu întâlneai ţipenie de om sau de câine. Alerga de pe o stradă pe alta, de la o casă la alta, dar nu putea recunoaşte cu niciun chip acea casă. Toate semănau leit una cu alta.

Şi când în cele din urmă se hotărî să le ia la rând şi să forţeze uşa fiecăreia, Blitz a dispărut fără urmă.

Se lovi cu mâna peste frunte.

L-a strigat, l-a căutat peste tot, dar Blitz parcă intrase în pământ. Obosit, istovit, extenuat, conştient de zădărnicia căutărilor sale, Kern se întoarse seara târziu acasă. Se amăgea cu ideea că îl va găsi aici sau în cel mai rău caz o să vină la noapte. Poate că acum îşi potoleşte foamea şi setea, înfigându-şi colţii într-o făptură vie.

Dar Blitz nu s-a întors nici în noaptea aceea, nici a doua zi dimineaţă. Când s-a crăpat de ziuă, domnul Kern a ieşit afară să dea alarma în cartier. Dar în casa scărilor auzi un scâncet prelung şi jalnic.

În faţa ferestrei zăcea un câine. La prima vedere părea să fie Blitz, dar a trebuit să se apropie de el ca să se convingă că într-adevăr el este. Da, era

Blitz, dar numai cu numele. Corpul lui devenise un conglomerat de carne însângerată. Urechea ruptă îi atârna numai de un fir de păr.

Pe gât şi pe spinare avea bucăţi întregi de blană ruptă. Piciorul din spate nu-l mai avea, iar botul era năclăit de sânge închegat care probabil nu era numai al lui. Părea ca după o luptă cu panterele.

Îşi întoarse încet capul spre stăpânul său, scâncind de durere. În ochi i se putea citi groaza, iar blana emana un miros oribil la a cărui origine Kern nu mai avea timp să se gândească.

— Blitz, exclamă el, frângându-şi mâinile de disperare. Tu eşti? Cine a îndrăznit? Vorbeşte, spune-mi măcar un cuvinţel şi îţi promit că mă voi răzbuna la sânge.

Câinele îi răspunse printr-un schelălăit jalnic, exprimându-şi suferinţa la fel cum fac toţi câinii. Îi povestea despre toate grozăviile încăierării, dar Kern nu era în stare să le traducă în limba omenească. Ce s-a întâmplat în noaptea aceea a rămas pentru totdeauna un mister.

Toate îngrijirile acordate lui Blitz au rămas fără niciun fel de rezultat. Kern a chemat un medic militar, uitând că de fapt este vorba numai despre un câine. Abia mai târziu a venit un medic veterinar care i-a curăţat rănile, i le-a oblojit, i-a luat temperatura şi a plecat.

Blitz slăbea de la o zi la alta fiindcă refuza să mănânce. Numai în ochi îi rămăsese întipărită groaza. În fiecare noapte schelălăia de durere în timp ce domnul Kern invoca toţi dumnezeii, blestema şi ameninţa cu pumnii. Totul a fost zadarnic fiindcă a venit şi ziua când Blitz şi-a dat duhul.

După câteva zile locuitorilor din cartier li s-a oferit un spectacol cât se poate de interesant. La toate ferestrele ieşiseră oamenii. Toţi se uitau la un individ, îmbrăcat în uniformă de paradă de SS, cu cizme înalte şi fără şapcă, care se lovea cu capul de un zid de piatră. Crucea de fier şi medaliile gravate cu cap de câine zornăiau la pieptul lui. Zidul era stropit de sânge, dar omul continua să se lovească cu capul de perete.

Spectatorii înlemniseră de groază. Priveau cu respiraţia tăiată, inima li se oprise în loc, dar nimeni nu scotea un ţipăt şi nimeni nu cobora jos să pună capăt acestei scene. O tăcere sumbră învăluia ultimul act al dramei.

În cele din urmă un spectator şi-a exprimat părerea că ceea ce se întâmplă este o insultă la adresa armatei imperiului. Domnul Vojtišek, stăpânul căţeluşei Lilinka, opri un grup de ofiţeri care imediat au dat ordin să se închidă toate ferestrele, iar cel care va apărea la fereastră să fie împuşcat.

Cinci ofiţeri înarmaţi au intrat în curte.

Prea târziu.

Pe zid apăruse o pată albă înconjurată de multe alte pete roşii – creierul domnului Kern în care s-a stins nebunia.

Acesta e sfârşitul istoriei noastre. Multe elemente au fost născocite, dar nu toate. Au existat un asemenea om şi un asemenea câine. Cartierul „Na Šetřilce" nu vă aminteşte de nimic? Un asemenea zid a existat la marginea oraşului Praga, ale cărui litere purpurii au povestit tragedia domnului Kern.

Furtuna, ploile, zăpada şi anii au şters această ruşine.

CAMPIONUL VÂRSTEI

Bătrânul Matouš stă la biroul său cufundat în gânduri. Fereastra mare este larg deschisă către parc. E o dimineaţă superbă de vară care te face să te gândeşti la nenumăratele bucurii ale vieţii. Toată noaptea a plouat mărunt din norii artificiali. După această baie lanurile de grâu din împrejurimile oraşului Jitřenka s-au înviorat. O adiere uşoară aduce în cameră o mireasmă de trandafiri.

Piaţa este pustie. Clădirile albe ale şcolilor, cluburilor şi teatrelor din jurul parcului au amuţit. Cetăţenii s-au risipit prin toate colţurile lumii, în oraşe mai mult sau mai puţin îndepărtate, la tot felul de întâlniri, concursuri, turnee şi festivaluri. Mulţi locuitori ai oraşului Jitřenka au preferat însă liniştea, plecând împreună cu familiile lor în locurile de agrement din rezervaţia munţilor Krkonoše.

Numai bătrânul Matouš stă adâncit în fotoliul său, singur cu el însuşi. Pe buzele sale ofilite îi mai apare câte un surâs, doar atunci când o rafală de vânt aduce cu sine din depărtări larmă şi cascade de râsete ce-i ajung până la ureche. Pe stadionul din oraş echipa locală se întrece cu echipa negrilor din Mozambic. În echipa albilor joacă şi strănepotul său Václav, care e extrema dreaptă. La cei patruzeci de ani deja împliniţi se mai zbenguie ca un copil. Pentru a da mai multă strălucire întâlnirii, bătrânul Matouš a fost invitat să participe la competiţie ca invitat de onoare, dar el a refuzat. Este somnoros, mult prea somnoros, şi i-a fost teamă să nu aţipească acolo.

Václav are un băiat şi mai multe fete dintre care cea mare, Maria, a născut nu demult doi gemeni! Doamne, câţi urmaşi are!

Venerabilul Matouš zâmbeşte mândru. A adus pe lume generaţii sănătoase şi viguroase şi a cunoscut bucuria la bătrâneţe! Iar viaţa a trecut ca un vis. Astăzi este cel mai bătrân om din Jitřenka. Anul trecut a sărbătorit o sută nouăzeci şi nouă de ani şi ce sărbătoare a fost! S-au întâlnit mai mult de două sute de urmaşi! Fiecare i-a adus câte un dar. Printre ei se numără şi şapte poeţi care i-au preamărit în rime sau versuri libere vârsta cea binecuvântată. O trupă de balet formată din cei mai tineri urmaşi a prezentat dansuri special pregătite în cinstea lui.

Au Venit pe jos, cu trenul, avionul şi cu vaporul. Ajunseseră ingineri, medici, inventatori, sportivi, regizori, ucenici, meşteri – erau mulţi, foarte mulţi, începând cu venerabilii bătrâni şi bătrâne şi sfârşind cu bebeluşii în scutece, viitori constructori ai acestei planete miraculoase din care a repurtat cel mai mare triumf al cosmosului – crearea omului atotputernic. Bătrânul Matouš îşi aduce aminte cu un surâs îngândurat de numeroşii vizitatori, de acel furnicar de nepoţi şi strănepoţi care îl îmbrăţişau, îl

sărutau şi-i mulţumeau ca unui creator care i-a scos din beznă, poftindu-i la banchetul festiv al vieţii. Parcă el ar fi fost începutul, parcă ar fi fost mai mult decât o simplă verigă în infinitul lanţ omenesc care leagă planeta noastră de celelalte planete...

Acum lumea este o stea a bucuriei şi a fericirii, iar prin munca sa omul o face să devină mai frumoasă şi mai desăvârşită. Pentru el aproape nimic nu este imposibil sub soare, zilele se scurg în muncă, dragoste şi bucurie şi fiecare zi aduce noi şi noi surprize dintre care una singură ar fi suficientă ca să încremeneşti de uimire o viaţă întreagă! Dar, uite, orice miracol al tehnicii de care abia apuci să te miri îmbătrâneşte, iar spiritul omenesc caută fără ostenire să facă noi cuceriri în aer, pe mare, în materie şi în stele. Ţi se taie respiraţia, gândindu-te câte poate să inventeze şi să creeze această fiinţă neînţeleasă numită om.

Şi totuşi bătrânul Matouš este foarte somnoros. Nu pentru că lumea ar fi încetat să-l mai bucure – zi şi noapte preamăreşte clipa când i s-a îngăduit să vadă şi să audă, chiar dacă nu ştie de ce a meritat acest lucru.

Expediţia lui Kovalenko pe Lună s-a întors la Moscova încununată de succes. Dar acolo, sus, undeva, printre stele, a rămas strănepotul său, Ivan. Racheta s-a întors fără Ivan. El a rămas împreună cu un biolog ca să ducă la bun sfârşit misiunea încredinţată. Gândul că are un asemenea urmaş îi umple de mândrie inima lui Matouš. Se spune că Ivan o să se întoarcă, dar nu mai poate să-l aştepte mult timp.

Venerabilul Matouš îşi aduce aminte şi de Karel care este de aceeaşi vârstă cu fiica sa, Jindřiška. El s-a jertfit pe altarul ştiinţei în timpul cutremurului atomic care a avut loc odată cu încălzirea Căii Glaciale de nord... Şi Julinka, biata de ea, care ar fi avut astăzi nouăzeci şi şase de ani. O vede în faţa ochilor ca atunci, ultima oară, când purta o pălărie de paie cu boruri largi, împodobită cu flori. De la o coajă de banană i s-a tras moartea.

— Uneori, pare-se că lucrurile se răzbună pe om, pentru că acesta a încercat să le supună, i-a zis cândva domnul Rokos care scrie din plictiseală un tratat despre revolta materiei. Bătrânul Matouš îl visează uneori că încearcă să îmbrace o cămaşă care nu se lasă îmbrăcată. Dulapul lui imens de rufe a ars, răzbunându-se. Atomii din sandalele lui au urzit un complot. Asemenea furnicilor ei au luat-o la goană, iar domnul Rokos nu mai are cu ce să se încalţe. Uneori îl vede din nou în faţa lui pe Ivan care se plimbă prin grădinile raiului cu o carte în mână.

— Ivan, de ce nu te întorci acasă?

Ivan nu aude şi continuă să se plimbe prin grădină şi să citească.

— Ivan, când te întorci la noi? Nu pot să te mai aştept!

— Pst, pssst! E atâta linişte aici, răspunde Ivan. Nu ne deranjaţi!

Într-adevăr grădina se întunecă şi bezna este atât de adâncă şi de insuportabilă încât Matouš se dezmeticeşte. Deschide ochii şi vede deasupra chipul doctorului. E îmbrăcat într-o cămaşă albă fără mâneci ca un student şi numai cutele care apar în colţul buzelor îi trădează cei şaizeci de ani.

— Ai aţipit, dragă prietene?

— Da, şi dumneata m-ai trezit! Nu vreţi să mă lăsaţi o clipă în linişte!

— M-am apropiat în vârful picioarelor!

— Ah, cunosc practicile astea. Când o să scap odată de dumneata?

— A venit poşta, maestre. Nu doriţi să vă citim scrisorile?

Fără să mai aştepte acordul lui Matouš, doctorul desface primul plic, scoţând din el o plăcuţă subţire şi albă.

„Inginerul specialist în bumbac, Antonin Matouš, fiul lui Antonin din ramura moravă, strănepotul dumneavoastră de pe plantaţiile din Samorin..."

Doctorul Urban se pricepe la genealogia familiei lui Matouš mai bine decât maestrul însuşi.

„Dragă bunicuţule", se aude vocea monotonă a strănepotului Antonin, „te anunţăm că toţi suntem sănătoşi şi trăim fericiţi în stimă şi dragoste. De un lucru mă plâng şi anume că munca noastră manuală îşi pierde importanţa ca zăpada care se topeşte la soare. Tu mă ştii cum sunt, munca fizică m-a făcut întotdeauna să mă simt în largul meu. Trei ore pe zi car butoaiele cu bere în pivniţă, iar apoi stau şi nu fac nimic. Ce mult colecţionez gândaci şi prind fluturi, apoi mai desenez şi zbor un pic. František a primit la nuntă nişte aripi noi, iar Martinka învaţă să zboare cu cele vechi ale lui Vlastovka. Îţi trimitem vin de păpădie albă şi sperăm să-ţi placă. Aşteptăm veşti de la tine!"

Doctorul Urban opreşte maşina, constatând cu uimire că vocea monotonă a lui Antonin îl adoarme pe bătrân.

— Ce mai spune Stanislav, fiul lui Mark din Znojmo? Această ramură a dat cinci poeţi...

— Moaşa lor nu i-a uitat, îşi aduce aminte Matouš, căscând: Mu-Li-Ciu, o poetesă populară sau aşa ceva...

— Scrisoarea e scrisă în versuri, îi atrage atenţia doctorul. Este un ditiramb închinat celei mai lungi vieţi.

Venerabilul Matouš ascultă câteva versuri din scrisoare, rostite cu un glas puternic şi abătut dă din umeri.

— Taci, Stanislav! zice el. Vorbeşti prea frumos despre un pământ pe care nu ai ajuns încă.

Doctorul schimbă repede subiectul discuţiei pentru ca interesul bătrânului Matouš să nu se stingă complet.

— Acum vorbeşte Pavel, călător, interpret virtuos la harpă şi antrenor la cluburile de jocuri cu mingea din cadrul asociaţiei albastre.

— Nu-mi amintesc.

Doctorul Urban îi arată lui Matouš un vlăstar din coroana ramificată a unui tei care ilustrează cu ingeniozitate scindarea neamului lui Matouš.

— Aici, zise el, atingând cu mâna o frunzuliţă de pe tabloul luminat.

— Hai, repede, repede, citeşte-mi sfârşitul scrisorii!

— Îmi aduc aminte foarte des de dumneata, bunicuţule, începe Pavel cu o voce sonoră şi expresivă de bas. Sunt foarte fericit că fac parte din neamul dumitale şi sunt mândru că mă trag din dumneata care ai văzut în viaţă oameni ce au trăit în perioada Aurorei.

Auzind acest pasaj, chipul lui Matouš parcă întinereşte. Fruntea înaltă se luminează de sentimentul mândriei şi al demnităţii. Tocmai ar vrea să caşte, dar nu cască – în locul unui O negru, buzele palide schiţează un surâs îndepărtat şi visător; dar surâsul se stinge după ce Pavel începe să descrie noua lui vilă rotativă dotată cu centrală de încălzire atomică proprie.

— Ajunge! oftează el. Nu mai pot!

— Au mai rămas câteva glasuri.

— Vreau să dorm!

Se aude o voce tinerească de fată:

— Eu fac parte din echipa copiilor specialişti şi lucrez în acelaşi timp la fabrica de jucării. Cuvântul meu este acum important şi de aceea sunt atât de serioasă încât nu m-ai recunoaşte, bunicuţule! Vizitez familii şi grădiniţe, observ, studiez cum le plac copiilor jucăriile, care jucării plac mai mult şi care plac mai puţin. Observ cum sunt recepţionate de copii şi cum le stimulează fantezia şi dacă au rol educativ.

Venerabilul Matouš se înviorează iarăşi:

— Este glasul lui Jana!

— Îţi mulţumesc, bunicule, pentru invitaţie, continuă fata. Vin acum în zbor la tine, pornesc acum. Aşteaptă-mă din clipă în clipă.

— Cum adică am invitat-o? întreabă Matouš pe un ton obosit. Este invenţia dumitale, doctore, ţi-am mai spus-o!

— Jur pe Calea Lacteee! îşi dă cuvântul doctorul. Dumneavoastră singur, maestre, v-aţi exprimat dorinţa să o mai vedeţi o dată. Ivan a fost totuşi bunicul ei.

— Dacă Ivan s-ar întoarce, începe să viseze bătrânul, aş mai aştepta o clipă.

— În fiecare moment expediţia lui Jegoš se poate întoarce. S-a auzit deja primul semnal!

— Nu, nu! El ţintea mai sus şi nu sosise încă timpul. A fost o nebunie!

— Ei şi ce dacă! răspunde doctorul. Va rămâne în stele! Cine nu l-ar invidia? Mai sunt aici şi alte glasuri care doresc să fie ascultate... Se află aici boxerul Julius, astronomul Alexandru şi maestrul Max, miner vestit care a extras magneziu din Oceanul Atlantic.

La aceste cuvinte Matouš cască cu o gură până la urechi:

— O, stele din cer, oftează el. Cât de mult aş vrea să dorm!

— Şi ce face Teiul vieţii dumneavoastră, Maestre? Am uitat de el... Scoarţa lui are atâtea primăveri câte aveţi şi dumneavoastră, dar în coroană e o primăvară nouă cu cuiburi noi. Vreţi să vă faceţi de ruşine? Haideţi în parc să o admirăm!

Venerabilul Matouš clatină din cap.

— Asta abia la urmă, zice el. A fost bine, mulţumesc destinului că mi-a dat ochi să privesc această lume şi mâini să pot colabora cu ea. Am străbătut cu trenul şi avionul toate ţările şi mările, am escaladat cei mai înalţi munţi, am urcat pe Everest, am fost la Polul Nord şi la Polul Sud, am cutreierat toate continentele şi pretutindeni am întâlnit aceeaşi divinitate fericită şi atotputernică, care este omul, sau mai bine zis divinităţile omeneşti albe şi maronii, galbene şi negre. Un singur lucru le lipseşte – nemurirea. Viaţa este nemuritoare, dar omul moare! Şi de aceea face parte din perfecţiune şi fericirea umană. Dacă îi e somn de moarte, înseamnă că doreşte să se întoarcă acolo de unde a venit! Cât de îngrozitor ar fi dacă n-ar avea voie să moară ca acel zeu creştin.

Doctorul dă neputincios din mâini şi ochii îi strălucesc.

— Dar în privinţa dumneavoastră, maestre, n-aş mai vrea să trăiţi încă o mie de ani, nici o sută, ba nici măcar zece! Este vorba numai de un singur an. Un singur an mai rămâneţi printre noi! Aşteptaţi să împliniţi două sute de ani!

— Nu pot! Nu mai pot, doctore, jur pe mâinile mele că nu mai pot!

— Dovediţi-ne că două sute de ani nu este ultima limită!

Venerabilul Matouš dă din cap. Doctorul se apleacă spre el, comunicându-i ceva cu un aer misterios şi important:

— Peste o lună soseşte Lozičček, maestru internaţional de şah. Merită să mai jucaţi împreună o partidă. Ultima a fost remiză.

Maestrul Matouš se supără:

— Ajunge, doctore! De fapt numai din vina dumitale mai trăiesc! Încă de anul trecut mă pregăteam să mă sting şi numai dumneata mă reţii şi te tocmeşti cu mine. Acum iarăşi o să născoceşti tot felul de rudenii pe care o să mi le trimiţi pe cap una după alta. Dar eu ţi-am zis că îmi ajunge!

— Maestre, viaţa a ajuns să vă plictisească?

— Nu am zis aşa ceva! Cu fiecare nouă zi începe o nouă sărbătoare a vieţii! Dar mi-e somn, înţelegeţi-mă odată! Pic de somn! Vreau să dorm!

Chipul îi îmbătrâneşte cu încă o sută de ani.

În clipa aceea se aude un clopoţel. Toată camera, plafonul şi pereţii vibrează de un glas subţire de fată:

— Zbor! Vin acum, bunicule!

Bătrânul Matouš se odihneşte în fotoliu. O priveşte fermecat pe Jana care stă pe genunchii lui.

— Nu pricep deloc, bolboroseşte el mai mult pentru sine. Jumătate copil, jumătate femeie. Care este partea cea mai frumoasă? Cât de neputincioşi sunt ochii noştri în faţa unei asemenea apariţii.

Jana zâmbeşte şăgalnic.

— Am auzit, bunicuţule, că eşti ca o pană de raţă sau ca puful de păpădie. Şi tu între timp câţi ani ai împlinit? O sută nouăzeci şi nouă? Cine a minţit? Cred că ai cu o sută mai puţin.

— După faţă nu se cunoaşte. Dar inima de aici va împlini peste un an două sute de ani. Ei, copiliţo, ai ajuns la timp! În fiecare clipă mă pregătesc să mă sting. Sunt ca un balon de săpun la soare. Şi tu eşti acest soare. Eşti mândria şi bucuria mea, ultimul meu mai, cea mai frumoasă floare care a înflorit în coroana bătrânului tei.

Jana îl prinde de mână.

— Dragă bunicule tei! O să împlineşti două sute de ani şi o să mai împlineşti trei sute de ani şi mereu o să foşneşti, iar noi o să înflorim.

— Eşti fericită. Ţi se citeşte din privire. Povesteşte-mi despre munca ta, care mă interesează cel mai mult dintre toate.

— Nu ştiu dacă se poate numi muncă, răspunde fata cu modestie. Inventez jucării pentru copii. Umblu printre cei mici şi îi observ pe furiş în timp ce se joacă. Mi-aş dori să fiu invizibilă sau cel puţin atât de mică încât să nu-i depăşesc cu un cap. Copiii nu acceptă intruşi în joaca lor.

— Cum să nu-ţi dea voie! exclamă Matouš. Doar tu însăţi mai eşti încă un copil!

— Nimic nu ştii, bunicule, zâmbeşte Jana cu un aer misterios, izbucnind deodată într-un râs sonor pur femeiesc, de parcă totul ar fi fost deja hotărât. Cânt şi dansez, frecventez nişte cursuri ca să pot apărea pe scena palatului de cultură al uzinei.

Se ridică în picioare, aşezându-se în faţa lui cu toată trufia ei feciorelnică pentru ca bunicul să nu o confunde cu un copil. Maestrul Matouš o priveşte cu o mirare plină de duioşie.

Ochii Janei se pironesc deodată pe arborele genealogic înrămat în forma unui tei stilizat. Îl priveşte o clipă şi apoi exclamă:

— Despre teiul dumitale s-ar putea compune un cântecel.

Şi fără să scoată o vorbă începe să fredoneze. Dintr-un amestec amorf de zbârnâituri, jumătăţi de cuvinte şi semitonuri începe să se înfiripe o melodie. Laitmotivul capătă forma teiului bunicului. Ţâşneşte astfel un cântecel simplu şi naiv cu o melodie nesigură şi strofe fără ritm care prinde viaţă cu fiecare nou vers. Bunicul este trunchiul acestui tei, ramurile groase de jos sunt fiii şi fiicele lui, iar mai sus, mereu mai sus, cresc lăstare ce se subţiază până ajung la tata şi mama, iar floricica de la margine sunt eu. Vai, doamne, ce departe sunt de trunchi şi totuşi cât de legată sunt de el: pornesc din el şi mă întorc la el...

Cuprinsă de acest entuziasm creator face câţiva paşi şi începe să îngâne un firicel de melodie pe care a intitulat-o *Dansul recunoştinţei pentru bunicul tei*. Se lasă în voia dansului cu tot trupul şi sufletul. Uită de sine şi de bunicuţ aşa cum se întâmplă când eşti cuprins de extaz şi nu-i mai pasă dacă el se va mira, privind-o. Şi socotind că a sosit momentul să pună capăt acestei suite de balet, inventează finalul, făcând o reverenţă adâncă în faţa teiului. Şi când la sfârşit mai vrea să facă o plecăciune în faţa bunicului, observă că el aproape a adormit... Amabilitatea l-a suprasolicitat, vlăguindu-i forţele. Jana se apropie de el în fugă şi abia reuşeşte să-i prindă capul greu ce-i cade în piept. Deschide ochii şi zâmbeşte cu un aer vinovat. Fata îl priveşte în ochi şi deodată înţelege totul. Privirea bunicului este obosită şi chinuită şi o rugă fierbinte se poate citi în ea.

Cu o clipă mai înainte ar fi dorit să-l convingă, să-l implore, să-l păzească, să-l trezească, dacă va fi nevoie, aşa cum făcea doctorul. Dar brusc îşi dădu seama cât de nemiloasă şi crudă ar fi această faptă. O cuprinse o milă ciudată pentru bunicul care nu mai vroia şi nu mai putea să trăiască.

— Viaţa este nemuritoare, şopti el. Dar orice om trebuie să se ducă acasă.

— Vrei să dormi, bunicuţule?

— Mai cântă-mi, privighetoarea mea, murmură el. Ia-ţi avânt şi zboară deasupra mea, tu, aleasa mea dintre toate. Pe tine te rog să mă ajuţi şi să mă duci la culcare.

— Atunci intră frumos în pătuţ! îi zice Jana cu tonul sever al mamei când se apropie ora nouă. Îl conduce în dormitor, trecând printr-un şir lung de camere şi închide cu grijă uşile în urma ei.

Acum bătrânul Matouš stă întins în mijlocul pernelor. Cască prelung. Jana apasă pe butonul de la capătul patului, discul începe să se rotească şi pe suprafaţa albă a plafonului apare pentru ultima oară filmul vieţii lui.

Îl priveşte somnoros şi o vede pe draga lui măicuţă înconjurată de ceata fraţilor şi a surorilor, ţinând în braţe un prunc care era el. Urmează primul

supt la sânul mamei, primele cuvinte, primii paşi, amintirea porumbiţei albe după care întinde mâna.

Deodată Jana îşi ciuleşte urechile. Din depărtare, dincolo de camere şi uşi se aud nişte lovituri. Doctorul Urban se îndreaptă către bunic. De la o mare distanţă răsună glasul lui speriat:

— Deschideţi! Pe soarele din cer, deschideţi!

Se aşterne o clipă de tăcere urmată de o nouă apăsare şi de o zgâlţâire furioasă la care uşa nu cedează. Jana stă de pază! Vede cum răsuflarea bunicului se stinge. Inima lui, asemenea unui alergător obosit, îşi încetineşte pasul. A alergat aproape două sute de ani şi iată că acum se apropie de sfârşit!

Jana are impresia că ştie ce se întâmplă în inima bunicului şi simte parcă în ea însăşi o imensă oboseală, o dorinţă nemăsurată de a se odihni.

Bunicul mai deschide o dată ochii. O caută. Jana îi înţelege imediat dorinţa şi începe să cânte melodia închinată bătrânului tei. Ar dori ca ea să semene cu un cântec de leagăn, dar nu poate rezista şi face câţiva paşi de dans. În clipa aceea uită de bunic, începe să cânte şi să danseze, iar cântecul ei nu este un cântec de leagăn al morţii, ci un imn al tinereţii, cântecul celei mai tinere flori din tei. Floricica are aripi şi poartă o sămânţă din care va creşte alte milioane de flori.

Şi Matouš, campionul vârstei, adoarme. O oboseală dulce îi cuprinde mădularele. În clipa aceea simte că pleoapele îi sunt îngreunate de fericita povară a întregului pământ, în al cărui pântec vor rodi seminţele viitoarelor vieţi care vor fi de ordinul trilioanelor de trilioane care se vor înmulţi şi vor creşte mai departe. Apa şi piatra se însufleţesc, nu mai există materie moartă şi tot pământul se trezeşte la viaţă.

FETIŢA CU CODIŢE

Ferdinand Kostka se pregătea din nou să plece în lume. De fiecare dată se întâmpla la fel; când era acasă îl cuprindea dorul de ducă, iar când era în străinătate tânjea după meleagurile natale. Şi nu era singurul care avea această stare. Ceata pribeagă care o pornea în lume în fiecare toamnă era formată în bună parte din consăteni de-ai lui. Îi chema codrul de pâine amară plătit cu sudoarea grea, vărsată pe câmpiile aride ale Cehiei de sud. Era ca şi cum în spatele cuptorului fiecăruia dintre ei s-ar fi lăfăit un pitic gras şi nesătul cu o gură uriaşă care le înfuleca toată mâncarea. Dar mai era încă ceva care-i mâna în lume. Ceva greu de definit ce pornea din sângele lor liniştit, clocotitor, ceva primar, instinctul nomad moştenit din tată în fiu.

Ultima oară Ferdinand Kostka a stat în străinătate mai mult decât şi-ar fi dorit. Cu circul a străbătut toată Germania şi Franţa, ajungând până în Spania şi în acest răstimp de cinci ani nu a văzut cerul azuriu al ţinutului natal.

În cele din urmă s-a întors acasă în căsuţa de lângă baraj unde n-a mai găsit-o pe Ecaterina. Murise, iar în urma ei lăsase o fetiţă de trei ani, Terunka. Kostka socoti pe degete şi-i ieşi că fetiţa nu este a lui. Bine cel puţin că înainte de-a se întoarce el acasă, Ecaterina trecuse pe lumea cealaltă – de fapt ceva mai bun nici nu putea face. Murise, luând cu ea şi taina cea mare, respectiv numele părtaşului, fiindcă restul nu putea fi ascuns de lume, copilul fiind întruchiparea păcatului.

Ferdinand Kostka numea păcat taina ascunsă de femeia pe care o lăsase singură atâta amar de vreme. Nu reuşea să-şi exprime gândurile, nu comenta niciodată, dar i se părea că domnul de sus în clarviziunea sa a orânduit astfel lucrurile încât el, Ferdinand, se poate răzbuna pe infidelitatea Ecaterinei.

O urmărea cu priviri aspre şi încruntate pe fetiţa cu codiţe aurii pe care o lăsase în grija surorii sale, Barbara, ce-i păzea casa. Barbara era o domnişoară bătrână, sfrijită şi obosită, tare de o ureche, care mergea cu pas iute, înclinându-se mereu în faţă, de parcă era mereu gata să cadă.

Ferdinand Kostka se pregătea să ducă la îndeplinire rolul de mare judecător aşa încât se hotărî să aştepte. Era lipsit de griji: fetiţa – întruchiparea păcatului Ecaterinei – se juca în curte printre găini.

— Ai mare grijă de ea, Barbo, ţipa el în urechea sorei de fiecare dată când se pregătea să plece. Vezi să nu i se întâmple ceva!

Ferdinand Kostka cânta la trompetă în orchestra circului Hurikan care străbătea iarăşi în lung şi în lat vestul Europei.

Cutreiera oraşe uimitoare prin măreţia, strălucirea şi sărăcia lor. Îşi aducea aminte de ele numai după turnurile catedralelor. Le revedea în somn ca pe nişte monştri de piatră cu forme fantastice, cu pântecul îndreptat spre mare, închis în corsetul văilor de la poalele munţilor ori înconjurat de câmpiile monotone, brăzdate de râuri cu apă tulbure şi urât mirositoare.

Sunetele trompetei lui răsunau sub cupola circului în marşuri triumfătoare, valsuri duioase, melodii galopante. În acordurile ei năvăleau în manej armăsarii bălani sălbatici şi frumoşi ca amintirea unei ilustraţii vechi dintr-o carte de poveşti.

Prin pauze dramatice de o tăcere mormântală sublinia momentele cele mai critice ale programului lui don Manuel, când Estera executa într-un ritm sălbatic salturile sale mortale, provocând pe o parte uimirea publicului, iar pe de altă parte, punându-şi viaţa în pericol.

În sunetele ariilor celor mai cunoscute opere, grupuri pitoreşti de elefanţi, foci şi zebre demonstrau că nu numai fiinţa omenească ştie să imite animalele, dar şi un chip mut îl poate maimuţări pe regele naturii spre marea bucurie şi întristare a publicului. Picioarele dresate ale animalelor reuşeau să se ţină pe un balon, să meargă pe catalige, să cânte la un instrument. La ce surprize te mai poţi aştepta în lumea circului când vezi atâta perfecţiune!

De aceea numărul următor al familiei de chinezi cu codiţe trebuia să facă adevărate minuni cu farfurioarele, mingile, sabia şi măciucile lor. Într-adevăr, aceşti oameni cu piele cadaverică construiau în aer ornamente cu ajutorul unor instrumente rotative, împotrivindu-se forţei de gravitaţie a pământului. Iar trompeta lui Ferdinand Kostka juca rolul de cortină sonoră care se ridica şi cădea în faţa lor.

Oare cum ar fi arătat toate exhibiţiile circului Hurikan de n-ar fi fost trompeta lui Ferdinand Kostka care să răsune de pe scenă? Ar fi fost ca o sală de dans privită prin fereastra închisă fără să auzi muzica. Căci muzica conferă sens atâtor lucruri absurde!

Iar atunci când cablul o trăgea pe Jolanda în vârful cupolei, Ferdinand Kostka punea mâna pe vioară. Din cei cinci membri ai orchestrei, el cânta cel mai frumos *Valurile Dunării,* iar tânăra Jolanda nu suporta alt acompaniament în timpul exerciţiului său la trapez. Şi atunci când făcea tumbe pe covor, frângându-şi trupul firav, lipsit parcă de oase şi atunci când se înălţa deasupra publicului, suspendată de cupolă ca limba unui clopot şi-şi dădea drumul, fluturând nişte aripioare argintiu-aurii şi trimitea bezele în toate colţurile, vioara lui Ferdinand Kostka o urmărea şi o înconjura cu sunetele ei fermecate.

Kostka cânta la vioară fără să-şi dezlipească ochii de pe Jolanda. Era în stare să şadă dimineaţa ore întregi în manejul gol în care bătrânul d'Alfonso chinuia trupul mlădios de şarpe al Jolandei, pregătind-o pentru miracolele din fiecare seară. De multe ori purta cu ea discuţii îndelungi în limba ciudată a circului care suna ca un amalgam de franceză, spaniolă, cehă, germană şi italiană. Îşi aducea aminte de Terka care rămăsese acasă sub supravegherea mătuşii Barbara. Cu părere de rău se gândea cum i se întăresc vertebrele coloanei şi oasele fragile devin robuste în timp ce el colindă lumea fără să poată ţine în mână trupul zvelt ca o trestie pe care să-l frângă precum un arc.

Plin de nerăbdare număra cei câţiva ani ai fetiţei la care adăuga numărul necunoscut al anilor după care se va întoarce acasă. Uneori se gândea că mai are timp şi că n-a pierdut prea mult. Dar atunci când bătrânul d'Alfonso îi răspundea la întrebări, zicând că niciodată nu e prea devreme, se înspăimânta la gândul anilor pierduţi, iar inima i se strângea de frică că o să ajungă acasă prea târziu.

În furnicarul circului aflat în veşnică mişcare în care se vorbea un amalgam de limbi, Ferdinand Kostka trăia singur ca un pustnic. Se ferea până şi de consătenii lui care erau în număr destul de mare. Membrii orchestrei erau aproape toţi cehi, fiind de baştină din regiunea Šumava sau Vysočina. În ierarhia circului acest mic grup etnic se situa undeva la mijloc. Pe treptele superioare ale acestei instituţii franceze se lăfăiau „artiştii" care făceau parte din rasa latină. Urmau apoi muzicanţii cehi, breasla meseriaşilor, fierarilor, tâmplarilor şi instalatorilor pe care foamea îi izgonise de-acasă. Iar tocmai la fund mişunau epavele, oamenii sărmani şi excluşi din societate, şchiopii, chiorii şi tuberculoşii care se hrăneau cu resturi de mâncare şi făceau orice fel de muncă indiferent de locul unde se aflau. Instrumentele lor de lucru cele mai frecvente erau mătura, peria sau furca de aruncat gunoaiele.

În circurile mici, proletare, această diferenţiere nu era atât de strictă. Dacă era nevoie, un muzicant putea să ridice manejul, îmblânzitorul de lei şi tigri dădea de mâncare celorlalte animale, călăreţul punea de multe ori mâna pe mătură, iar sărmanul măturător se îmbrăca în costumul peticit de marionetă. Circul Hurikan era însă o întreprindere de elită, treptele sociale fiind despărţite între ele de o prăpastie de netrecut.

Un singur om, un conaţional de-al lui Kostka, Vašek Huňaček din Nymburk a izbutit să treacă peste această prăpastie; a ajuns de la îngrijitor de animale la trapez, înlocuindu-l treptat pe uriaşul signor Giuseppe, care se lupta zadarnic cu anii ce-i împovărau spinarea. În ziua în care a ţinut prima oară în dinţi căluşul de care se agăţa Jolanda, executându-şi numerele sale

de zbor, a devenit „mesia Archibaldo”. Nu bănuia că numele lui slovac cu inflexiuni dulci sună în urechile latinilor la fel de misterios şi exotic cum îi sună lui toate acele nume de Manuel, Archibald şi Elvira.

Hurikan părăsea regiunea toridă a Provencei, îndreptându-se către ţinuturile nordice mai reci, iar pe drum şi-a instalat corturile uriaşe în Tours pe malurile Loarei cu ape leneşe, aproape secate. Soarele de aici era mai cruţător şi în serile răcoroase, când cerul de un albastru intens se întuneca, iar stelele mari priveau prin prelata deschisă în manej, circul devenea plin. Locuitorii oraşului nu îşi precupeţeau aplauzele; la fiecare număr manejul se cutremura de ţipete, râsete şi exclamaţii de încurajare. Bărbaţii cu pălării de paie date pe ceafă, îmbrăcaţi în cămăşi descheiate, cu mânecile suflecate şi fără haină urlau atunci când Archibald-Huňaček o ridica pe Jolanda deasupra prăpastiei, ajutându-se de maxilarele lui puternice. Tineri îmbrăcaţi în pantaloni largi cu centuri colorate şi late, cu ţigara lipită în colţul buzelor, îl încurajau pe don Manuelo să facă noi salturi mortale. Doamne grase, ţinând în poală copii cu păr cârlionţat aplaudau, trăgând din când în când câte o duşcă din vinul de casă ţinut în gamelele burduhănoase de sub bancă.

Trompeta lui Ferdinand Kostka se pierdea în această vijelie fără margini. Nu iubea publicul de acest gen. Îl obosea foarte tare, dar pe de altă parte era bun, fiindcă îl ajuta să-şi umple mai repede buzunarul secret de sub cămaşă.

Se afla undeva în mijlocul Franţei, dar la fel de bine se putea găsi la Marsilia sau acasă la el, în Strašce. Ochii nu vedeau, urechile nu auzeau, având sufletul preocupat de o singură problemă. Era problema răzbunătorului care va face muncă de educaţie şi a educatorului care se va răzbuna.

Fie ce-o fi, numai domnul să fie milostiv!

Pedeapsa care o aşteaptă nu este o pedeapsă simplă. Ea va fi un fel de frângere a oaselor în trup, însă cu bunăvoinţa domnului va fi închinată unui ţel nobil. Ferdinand Kostka îşi freca de pe acum mâinile care ştiau să ţină cu atâta sensibilitate vioara şi arcuşul.

Păcatul adulterei Ecaterina va fi răscumpărat atunci când suferinţele îndurate vor aduce primele roade sub bolta de prelată a circului, în soarele reflectoarelor! Fie ca membrele ei să devină suple ca tentaculele unei meduze, iar capul să i se răsucească până la călcâie! Coloana vertebrală să i se transforme într-un arc de oţel, iar trupul îmbrăcat în solzi aurii să se răsucească în jurul buricului în vârful cupolei circului.

Atunci sunetele viorii lui vor zbura de pe estradă asemenea unui stol de ciocârlii care se înalţă către soarele de mai şi va însemna că a sosit clipa supremei iertări.

Ferdinand Kostka a stat aproape un an de zile acasă şi timpul s-a scurs ca apa. Desigur nu ca apa stătută din eleşteele cu care soarta generoasă a înzestrat ţinuturile Cehiei de sud, conducându-se parcă după proverbul: „cu cât e mai frumoasă, cu atât e mai săracă".

Revenind din nou la instrumentele sale, viaţa i se părea ca o cascadă şi meleagurile natale îi reveneau în minte ca printr-o oglindă înnegurată.

Din nou colinda lumea, multe oraşe le vedea a doua oară, chiar a treia oară, însă mereu i se păreau noi şi străine de parcă le-ar fi văzut prima dată. Numai turlele bisericilor, primăriilor şi castelelor trezeau în el o aducere aminte îndepărtată şi de necrezut, înşelătoare şi plină de surprize ca un vis. Asemenea unei globule roşii rătăcitoare era propulsat în inima fierbinte a marilor oraşe şi scos din nou afară de pulsul ei. A văzut cortegii de oameni puse în mişcare de foame şi mânie, a fost martorul unor sărbători, vijelii şi schimbări rapide. Şi toţi cereau două lucruri: pâine şi distracţie.

Ca membru al circului Hurikan, Ferdinand Kostka făcea parte dintre cei care îi distra. Afişele lipite la toate colţurile, pozele reprezentând un manej fastuos cu un îmblânzitor elegant în mijlocul lui, înconjurat de tigroaice şi turme de elefanţi sau cămile le promiteau flămânzilor totul în afară de pâine. Fiindcă deviza domnului Krix, proprietarul circului era „pâine după distracţie".

Acum Kostka străbătea din nou Franţa unde domnul Krix, francez de origine, organiza cele mai dese turnee. Indiferent de cât timp ar fi rămas acasă, Kostka se întorcea aproape totdeauna la Hurikan. Domnul Krix avea slăbiciune pentru muzicanţii cehi şi chiar se mândrea în afişe cu orchestra sa cehă.

Dar ceva se întâmplase cu Kostka de când venise ultima oară de acasă. Era mereu iritat şi cădea des pe gânduri. În amintirile lui revenea tot mai des imaginea unei fetiţe palide cu păr auriu şi trup firav – pe care o găsise acasă – Terunka în vârstă de cinci ani. Nu s-ar zice că îşi neglijase rolul. A muncit cu Terunka până la epuizare. A pus mâna pe ea puţin cam târziu şi acum trebuia să recupereze ceea ce pierduse. Fireşte a făcut tot ce a putut. L-a costat multe plânsete şi văicăreli, dar Kostka nu s-a lăsat bătut.

În sfârşit se gândea el, ţin în mâini şi frâng păcatul Ecaterinei – trupul care a fost zămislit într-un pat pângărit din împreunarea femeii mele cu un necunoscut, cu trupul unui vagabond sau a unui speculant ambulant, cine poate şti? Dar rodul acestei împerecheri este un copil sfrijit în care sunt înscrise urmele păcatului pe care nimeni nu le va putea şterge.

Şi această fiinţă ar mai vrea să se prefacă nedreptăţită, judecându-l şi acuzându-l pe Kostka!

Şi în plus era stângace ca un căţeluş. Era suficient să pună mâna pe un lucru ca totul să se întâmple prost, invers de cum trebuia să fie, lipsit de sens şi contrar dorinţei lui! Nu reuşea să bea din căniţă fără să se păteze. La masa de prânz îşi plimba lingura prin farfurie până ce supa i se vărsa pe faţa de masă. Folosea mâna stângă în locul celei drepte ori de câte ori putea sau atunci când n-o vedea.

Trebuia să-i vindece această stângăcie – o dată pentru totdeauna. Avea o mulţime de proaste obiceiuri de care trebuia dezvăţată cât mai repede. S-ar fi jucat o zi întreagă cu o păpuşă de lemn şi o garnitură de mobilă pe care i le dăduse sora mamei răposate, mătuşa Elisabeta ce ţinea o băcănie într-un orăşel apropiat. Ca să fie liniştit i-a ars toate jucăriile.

Ferdinand Kostka era sever şi dur atunci când greşelile se repetau. Nu s-a lăsa rugat sau înduioşat, iar promisiunile şi lacrimile nu aveau asupra lui niciun efect. Ştia că la cea mai mică dovadă de slăbiciune fetiţa îi va aluneca din mâini ca un şarpe.

Norocul ei că are oasele atât de flexibile! Urla de parcă o împungea cu furca, ţipând că o doare şi simte cum i se frânge mijlocul în două. La fiecare mişcare o mai apăsa încă puţin, măcar cu o jumătate de centimetru, indiferent că-i plăcea sau nu. Ţinea în mână o trestioară subţire pe care demonstra cum trebuie să arate, după părerea lui o coloană verticală ideală:

— Aşa trebuie să te îndoi, neîndemânatico! Şi mai jos! Nu admit niciun fel de mofturi, poţi să plesneşti, iapă de marţipan ce eşti!

— Gata! Nu mai pot!

— Nu mai poţi? Atunci să te ajut eu!

— Aaaaaau!

— Încă puţin!

— Ajuuuuunge!

Aşa a învăţat-o să-şi adune hăinuţele de pe jos. I-a arătat lumea cu picioarele în sus, podeaua fiind pentru ea tavan! O coloană vertebrală trebuie să fie formată din inele trase pe un elastic şi nu o piramidă construită din farfurioare de porţelan!

Acum când îşi aducea aminte de la distanţă, putea fi pe deplin liniştit. În zece luni a reuşit să facă cu Terka mai mult decât şi-ar fi putut închipui cineva. A învins toate piedicile, a înfrânt revolta trupului şi a sufletului copilului! În subconştientul său intuia această revoltă, deşi copilul se purta ca un mieluşel şi încerca să-i fie cât mai mult pe plac. E adevărat că privea lucrurile lucid cu scânteile verzi ale ochilor lui – până când circul a ajuns la Dieppe.

Aici s-a îmbolnăvit de tifos, dracu ştie de unde l-a luat, şi a stat mult timp în spital.

— Vioara! Aduceţi-mi vioara! ţipa el în timp ce îl transportau şi nu s-a liniştit decât atunci când a simţit cutia cu vioara la capul patului.

Circul Hurikan s-a mutat în alt oraş, lăsându-l pe Ferdinand Kostka departe.

Kostka a fost internat în pavilionul de boli infecţioase din La Manche, un oraş din sudul Franţei, aşezat pe malul mării. Uneori avea impresia că se află pe estradă, iar publicul urla sub el. Apoi recunoştea răcnetul leului, ţipetele maimuţelor flămânde. Urmau din nou aplauze şi apăreau iarăşi clovnii însoţiţi de o adevărată orgie de râsete, mai grozave decât urletul a mii de pantere.

Şi de fapt întotdeauna nu auzea decât freamătul mării care se întindea aproape de căpătâiul lui ca o pernă.

Cel mai rău era când tigroaica Mary spărgea peretele cuştii şi cu un salt îngrozitor năvălea în mijlocul publicului. Odată frumoasa Jolanda a scăpat din căluşul ţinut în dinţi de Marc Picolomini, prăbuşindu-se pe podeaua galbenă a manejului.

Exact în clipa aceea cineva din public a scos un ţipăt: „Arde!" şi poarta principală a fost blocată de o masă de oameni.

— Salvaţi-vă cum puteţi! striga el, legat de cap cu o funie ca să nu sară pe fereastră direct pe stâncile abrupte spălate de fluxul înspumat.

Alteori îi răsunau în vis cele mai frumoase melodii pe care le cântase. Jolanda se rotea ca un soare în vârful cupolei, prinsă de cârligul ţinut în dinţii puternici ai domnului Archibald-Huňaček. Şi uneori – spre mirarea lui – o vedea în vârful cupolei nu pe Jolanda, ci o fetiţă cu codiţe.

Îl striga de jos, din stal:

— Tăticule, tăticule!

Iar Ferdinand Kostka îi răspundea:

— Tu eşti, fetiţo?

— Fac bine, tăticule?

Şi-a revenit din febră, recunoscând freamătul mării în toate variantele lui.

De atunci a început să o vadă pe Terunka puţin altfel. Ochii lui parcă îşi tociseră vederea, absorbiţi de acele viziuni înşelătoare şi în locul lor îi apăruseră ochi noi cu care îşi privea trecutul parcă de undeva de sus, într-o lumină necunoscută, surprinzătoare.

Iar Terunka îi apărea mereu în noi şi noi aduceri aminte. Îi spunea aceleaşi vorbe ca acum un an, dar abia acum înţelegea sensul lor.

Vedea chipul palid încadrat de două cozi groase care se apleacă deasupra farfurioarei, plimbând lingura în ciorba de cartofi cu ceapă. Vederea farfurioarei mânjită pe margini de ciorbă îl umplea de scârbă. Fetiţa aduna cu lingura un cocoloş şi făcea o gaură mică pentru ca prin ea să se strecoare

grăsimea. El sărea de la masă, punând mâna pe o nuia şi o lovea peste degete până i se umflau.

— O să te învăţ să mănânci cum trebuie, ca oamenii!

— Tăticule, te rog!

— Şi-n farfurie trebuie să fie ordine, nu gunoi! Cum e-n farfurie, aşa e şi în viaţă!

Termina de mâncat cu lacrimi în ochi după care se pitea într-un colţ. El tăcea şi pleca cu undiţa la râu. Iar seara când se întorcea acasă, îi alerga în întâmpinare. Tăcea îmbufnat până ce fetiţa începea să vorbească:

— Tăticule, nu trebuia să mă baţi aşa de rău. Şi acum mă mai dor degetele şi tare mult aş vrea să nu mă mai doară. Ştii că îngeraşul se poate supăra pe tine? Sunt încă mică.

Odată a visat-o pe fetiţa cu codiţe care îi vine în întâmpinare pentru ca să-l ierte – „sunt încă atât de mică" – şi el a dat-o la o parte ca să nu se împiedice de ea.

Altă dată a visat-o în timpul unei ploi de vară când îi era frică şi nu vroia să se mişte din loc. Atunci a luat-o furios în braţe şi a început s-o bată în timp ce copilul plângea în hohote, iar cerul îşi vărsa lacrimile; a bătut-o atât de rău încât nici în pat nu s-a putut linişti, continuând să plângă cu sughiţuri.

— Nu o să mă rog pentru el! Groaznic de tare mă doare fundul – o să mă rog pentru mama, mătuşa, bunica, pentru toate sufletele, dar pentru el nu!

— Linişte! a urlat Kostka, stând întins în pat după care s-a făcut cu adevărat linişte. A adormit, visând nuiaua cu care a prins încă un sughiţ care putea să-i ameninţe somnul dulce.

A doua zi dimineaţa îi spuse cu un zâmbet timid, sorbind cu mare grijă ceaiul din cană ca să nu păteze faţa de masă.

— Tăticule, m-am rugat ca îngeraşul să te iubească!

Se simţea cuprins de un sentiment profund de ruşine în faţa acestei fetiţe pe care o visase.

Îi zâmbea cu buzele ei incolore în ciuda tuturor suferinţelor pe care i le pricinuise şi era pregătită din nou să-l ierte. Era un lucru pe cât de neînţeles, pe atât de uluitor – nu se mai putea gândi la nimic altceva decât la fetiţă, iar marea vuia la ferestre, readucându-i în minte imaginea ei.

După două luni a ieşit din spital complet sănătos. Dar era atât de slăbit încât se plimba prin oraş de colo-colo, cu vioara în mână ca un greier toamna. Privea îndelung vitrinele şi lua câte o hotărâre care parcă îi aprindea o scânteie de speranţă. Dar nu se simţea foarte sigur.

Ce să-i cumpere: băsmăluţă, un şorţuleţ sau nişte ciorăpiori? Dar vocea conştiinţei îşi bătea joc de el: şmecherule, aşa de ieftin vrei să-ţi răscumperi toate păcatele? Nu, n-o să scapi atât de uşor!

„Ce trebuie să fac? Acasă nu mă pot duce, iar circul greu îl mai ajung din urmă – dumnezeu ştie pe unde se află! Trebuie să cânt din nou pe scenă pentru a câştiga nişte bani ca să ajung la copil."

În felul acesta a răspuns Ferdinand Kostka glasului conştiinţei, oprindu-se în faţa unui magazin cu jucării. Ochii i s-au oprit la o păpuşă cu codiţe aurii şi ochi albaştri, umbriţi de gene lungi. Avea ochii pe jumătate închişi de parcă ar fi moţăit la soarele a cărui lumină se răsfrângea în stropi aurii deasupra oraşului şi mării.

Ferdinand Kostka s-a hotărât imediat. Intră în prăvălie şi cumpără păpuşa, dând o grămadă de bani pe ea.

Era într-o sâmbătă după-amiaza şi expresul de Paris tocmai vărsa o mulţime de oameni veniţi să-şi petreacă weekend-ul la mare. Străzile roiau de cârduri de orăşeni care râdeau şi ţipau – acasă nu văzuse niciodată o mulţime atât de mare de oameni ca aici în Franţa. Simţea cum i se învârte capul de zgomotul şi furnicarul de pe străzi de care se dezobişnuise în liniştea din spital. Această linişte era tulburată numai de freamătul mării, care însă semăna mai mult cu tăcerea, astfel încât fără voia lui tânjea după spital. A ieşit din labirintul de străzi urât mirositoare şi s-a aşezat pe promontoriul de piatră al unui dig părăsit. Privea pescăruşii care roiau deasupra valurilor şi se gândea că poate şi Terunka se uită la ei atunci când vin în zbor la Stražca, anunţând sosirea primăverii.

Kostka rupse sfoara cu care era legată cutia şi privi îndelung păpuşa. Odată cu venirea serii se ridică, îndreptându-se agale spre gara ascunsă în spatele unui hăţiş de baraci pescăreşti aşezate pe ţărmul unui mic golf cu apă stătută.

Nu mai avea ce să caute în acest oraş.

La gară a aflat că circul Hurikan a plecat cu o lună înainte undeva în Bretania.

Şi-a cumpărat bilet şi a urcat în tren.

De acum începea o lungă călătorie. Ajungea întotdeauna în locuri unde mai strălucea câte un nor de nisip auriu care mai păstra încă urmele picioarelor elefanţilor, ale copitelor cailor şi ale papucilor clownilor. Hurikan pleca mereu înaintea lui, iar lui Kostka nu-i mai ajungeau economiile.

Şi astfel în peregrinările lui a ajuns într-un orăşel al cărui nume l-a uitat înainte de a ajunge în piaţă. Într-un hotel de port şi-a închiriat o cameră urât mirositoare, formată dintr-un pat şi o ladă ce ţinea loc de masă. Aşează vioara pe masă şi scoase cutia în care dormea păpuşa cu pleoape de porţelan. Apoi zăbovi până noaptea târziu, compunând o scrisoare către Terunka, la lumina unei lămpi vechi marinăreşti în jurul căreia roiau ţânţarii.

„Dragă Terunka,

Îţi trimit o păpuşă în locul celei pe care ţi-am aruncat-o în sobă. Ştiu că nu e nici pe departe atât de frumoasă ca cea pe care nimic nu o poate înlocui."

Îşi aduse aminte cum odată fetiţa a încercat să-şi scoată păpuşa din sobă, vârându-şi mâinile goale în foc. A căzut pe jos în timp ce el a smuls-o din flăcări şi a trebuit s-o ţină între genunchi cu toată puterea, fiindcă se încorda toată, implorându-l cu cerul şi pământul să i-o salveze pe Emilia şi promiţându-i că niciodată... nu o să mai...

„Mult rău ţi-am făcut, porumbiţa mea albă, şi păcatele de care sunt vinovat nu mă mai lasă aproape să trăiesc.

Dragul meu copil, nu o dată am ridicat mâna asupra ta, mâna asta blestemată care mă ajută acum să-ţi scriu în loc să o vâr în cărbunii încinşi sau să o strivesc cu o piatră ascuţită. Dar mă gândesc că mâna nu are nicio vină, ea ascultă numai de ce-i dictează capul. Da, în capul meu idiot totul s-a amestecat şi am vrut să te pedepsesc că ai venit pe lume în loc să mă bucur că ai intrat în casa noastră ca un fluture."

Din nou o vedea înaintea lui, stând ghemuită pe vine într-un colţ în faţa cutiei goale în care înainte dormea păpuşa.

„Acum nu mai am pe nimeni pe lume, suspina ea, ştiind că o aude. N-o să te mai văd niciodată nici pe tine, Emilia, nici mormântul tău. Dacă ai ajuns în cer, roagă-l atunci pe îngeraşul meu să-l roage pe îngeraşul tăticului meu să-l convingă să nu mai fie atât de sever cu mine fiindcă nu i-am făcut nimic, fac tot ce-mi spune, mă îndoi cât pot, chiar dacă mă doare foarte tare, fac totul, numai ca să mă iubească puţin".

Atunci a scos-o din colţul unde se pitise fiindcă nu suporta să o asculte. Şi ca să nu-şi piardă antrenamentul, a pus-o din nou să se îndoaie de mijloc cu încă câţiva centimetri. Acum îşi aducea aminte de un coşuleţ de sârmă găsit în pod pe care-l purtase mama ei ca domnişoară de onoare. Pieptul lui Terunka era format din osişoare delicate şi subţiri ca aceste firicele de sârmă acoperite de o piele fină, asemenea unei foiţe roz.

„Fetiţa mea, multă vreme am fost grav bolnav, scria el în continuare. Mă gândeam că nu mai scap şi că aceasta e probabil pedeapsa domnului, dar nu

a fost pedeapsă, ci mai degrabă un noroc fiindcă s-a întâmplat ca în spital să văd pentru prima dată totul în adevărata lumină.

Şi din clipa aceea mă gândesc fără încetare la lupta inegală pe care ai purtat-o cu mine, cel posedat de diavol. Tu, un copil cu zâmbet şi plâns nevinovat, cu luminiţele albastre ale ochilor tăi, iar eu cu nuiaua în mână şi cu centimetrii...

Ce-am putut face, Terunka! Cum de m-am putut purta aşa, cum am putut!"

Sângele i se urcă la cap, amintindu-şi deodată cum stă în genunchi pe duşumea până noaptea târziu şi adoarme. Şi ce ispravă a făcut, mă rog? A aşezat o mică vază pe gard, iar când râul Barča a ieşit din matcă, vasul s-a spart. N-a vrut pentru nimic în lume să recunoască de ce a făcut-o, nici măcar nuiaua nu l-a ajutat, dar aici în acest spital de boli infecţioase aşezat pe malul mării totul i-a devenit foarte clar. În mica vază se aflau flori de nu-mă-uita şi părăluţe, iar Terunka a aşezat-o pe gard, închipuindu-şi că este mormântul păpuşii pe care el a aruncat-o în foc.

„Simt cum mi se rupe inima de atâta amărăciune – continua el să scrie – nu-mi găsesc nicăieri locul şi mă învinuiesc foarte tare oriunde aş ajunge. Şi mi-e frică pentru tine, fetiţa mea, ca nu cumva răul pe care ţi l-am făcut să fi lăsat urme.

Nu te mai doare funduleţul? Îmi închipuiam că nu te doare, fiindcă nu ziceai pâs şi strângeai din dinţi. Îţi blestemam stângăcia când te murdăreai pe şorţuleţ, când nu ştiai să te legi la pantofiori sau îţi cădea lingura pe jos. Dacă m-aş fi uitat măcar o singură dată la degeţelele tale atât de mici, eu măgar bătrân, mi-aş fi dat seama că ele nu pot avea experienţă şi îndemânare şi nu pot prinde bine ceea ce n-au ţinut în mână de o mie de ori!

Lampa începe să mi se stingă, de aceea trebuie să-mi iau rămas bun de la tine, porumbiţa mea albă, floarea mea de nu-mă-uita! Ai grijă de tine şi fereşte-te de apă! Eşti firavă ca un puf şi te rog uită cât se poate de repede exerciţiile noastre.

Dacă o să-mi răspunzi, fie şi numai câteva rânduri, o să ştiu că m-ai iertat.

Tatăl tău care te iubeşte fierbinte

Ferdinand Kostka

membru în orchestra (trompetă şi vioara întâi) circului Hurikan aflat în turneu prin Franţa."

După ce termină de scris, Kostka răsuflă din greu. Era pentru prima oară în viaţa lui că scria o scrisoare atât de lungă. A împăturit-o de câteva ori

până a făcut din ea un pătrăţel de hârtie. Apoi a scos păpuşa din cutie, umblând cu mare grijă de parcă ar fi fost din sticlă. Cu toate astea păpuşa s-a trezit, aţintind asupra lui ochii ei albaştri miraţi. Kostka îi ridică fustiţa albastră din mătase, ascunzând scrisoarea sub cămăşuţă.

Abia când o s-o dezbrace Terunka...

Nimeni, nimeni nu are voie să citească scrisoarea!

O lună întreagă a hoinărit Ferdinand Kostka prin vestul Franţei. Cânta la vioară prin cârciumi, iar în ultima săptămână a cântat şi într-o trupă ambulantă. Trupa era formată din muzicanţi cehi de undeva din Šumava, nişte cheflii jerpeliţi din Nemanice care făceau haz de necaz, dar lui nu-i ardea nici să râdă, nici să-şi aducă aminte. Trupa se îndrepta spre răsărit, iar el spre apus.

Fără părere de rău şi-au luat rămas bun de la acest bătrân într-o ureche. Kostka ar fi preferat să plece împreună cu ei spre casă, dar ştia că drumul către Terunka ar fi durat nu câteva luni, ci câţiva ani. De aceea o luă pe urmele circului Hurikan.

Îl mâna speranţa că răspunsul la scrisoare a ajuns deja şi că se afla la domnul Muk care cânta la xilofon în orchestră, îngrijindu-se în acelaşi timp şi de poşta membrilor circului.

Kostka dormea prin podurile caselor, prin grajduri şi claie de fân, ici colo cânta la o nuntă sau un botez, bucurându-se atunci când pe neaşteptate creştea comoara din buzunarul secret de sub cămaşă.

După o peregrinare îndelungată care a durat până către toamnă, ajunse în Gasconia. Circul se afla în drum către Provence şi Kostka îşi făcea socoteala că acolo îl va ajunge din urmă.

Dar între timp s-a împotmolit în Gasconia. Mai întâi l-au lăsat ghetele şi fiindcă îşi pusese în gând să nu se atingă de comoara din buzunarul secret, a rămas în Bouches să câştige bani pentru nişte ghete noi.

Bouches era un mic sat viticol unde roadele viţei-de-vie făgăduiau o recoltă bună nu numai podgorenilor din partea locului, ci şi buzunarului lui Ferdinand Kostka.

Cel mai mare dintre podgoreni, domnul Pierre, era un burlac bătrân şi şchiop care privea lumea numai prin prisma satului său natal. De când se născuse nu-şi părăsise satul. După ce în prima seară Kostka a cântat în cârciuma „La strugurele auriu" valsurile sale de estradă şi *Marinarella,* domnul Pierre a fost atât de încântat, încât l-a rugat să le biseze una după alta. Ba mai mult, l-a invitat pe muzicant să-i cânte şi a doua zi.

I-a promis că-i va oferi un adăpost, câţiva franci şi o sticlă cu vin tulburel în fiecare zi, dacă îl va trezi dimineaţa şi-i va cânta în fiecare seară înainte de

culcare valsurile sale, dar mai ales *Marinarella*. Domnul Pierre îşi putea permite un asemenea lux!

Kostka a stat câtva timp la îndoială. Scrisoarea îl atrăgea pe urmele circului, dar aici putea cel puţin să câştige ceva bani pentru o pereche de ghete noi şi să locuiască peste iarnă la căldură. Se putea odihni în linişte, dar în faţa ochilor lui apărea mereu zâmbetul Terunkăi iar sentimentul nedreptăţii pe care o săvârşise împotriva acestui zâmbet de copil căpăta noi proporţii în nopţile lui albe. Prin minte i se perindau toate faptele rele comise împotriva fetiţei, fapte pe care şi le amintea cu o dorinţă înverşunată de a se autochinui. Din nou auzea plânsul ei cu sughiţuri, gemetele şi suspinele cu care adormea plângând.

Între timp domnul Pierre se săturase de *Marinarella*. Se săturase şi de *Valsul florentin,* iar *Dunărea albastră* îl înfuria. Îi plăcea să asculte valsurile mai ales seara fiindcă imediat începea să caşte după care adormea buştean. La trezire mai suporta încă *Voci de primăvară,* dar şi acest vals începea să-l enerveze. Iar Kostka era la pământ cu repertoriul. A plecat exact la timpul potrivit, chiar cu o zi înainte de a fi dat afară. Această plecare a avut însă avantajul ei. După ce i-a cântat la ureche domnului Pierre *Marinarella* pentru ultima dată, mecena i-a dăruit bani mulţi, mai degrabă de bucurie că scapă de acest bătrân tăcut şi ursuz pe care nici vinul de Gasconia nu-l putea încălzi.

Şi astfel, odată cu venirea primăverii, când drumurile abia se desfundaseră, Kostka încălţat cu ghete noi se îndrepta spre gară. Şi-a cumpărat un bilet până la Aix şi aici în sfârşit a dat de urma circului său. Încă de departe a zărit cupola lui, întoarsă spre cer. Poarta triumfală (în măsura în care un lemn lăcuit şi nişte draperii prăfuite pot fi triumfale) era acum tăcută, iar draperiile – trase. Firma în formă de arc de cerc „Circul Hurikan" formată din becuri stinse, locul iluziilor sale amintea acum mai degrabă de mâinile murdare ale unui electrician care leagă cu sârmă un bec de altul.

Ferdinand Kostka fuge cu răsuflarea tăiată către vagon:

— Muk, Muk, n-am nicio scrisoare?

— Kostka, băiete, de unde ai apărut? Credeam că ai dat demult ortul popii la Dieppe.

— Şi scrisoarea?

— Ce scrisoare?

— O scrisoare! Pentru mine! Din Cehia!

Muk dă din cap:

— Nu, n-a venit nicio scrisoare.

Ferdinand Kostka a ajuns din urmă circul, dar locul lui în estradă era ocupat. Şi în general multe se schimbaseră. Chipul sulemenit al circului

Hurikan atât de familiar lui îmbătrânise pe jumătate, iar pe jumătate întinerise. Venise la rând noua generaţie.

Au murit bătrânul elefant şi câteva maimuţe, Leo s-a prăpădit, iar în cuşca tigrilor se joacă acum puii.

Domnul Manuel îşi executa numărul cu foarte mare prudenţă şi încerca prin toate mijloacele să-şi vindece reumatismul de la picioare.

Jolanda s-a îngrăşat, iar Archibald-Huňaček se blestema că nu mai poate s-o ţină în dinţi. Uneori o înlocuia o nouă Jolandă, nepoata de paisprezece ani a domnului Krix care începea să se înalţe pe firmamentul Hurikan-ului ca o stea de primă mărime.

Toate acestea pluteau numai prin faţa ochilor lui Kostka. În realitate rumoarea noului circ pătrundea greu în inima şi creierul lui.

Kostka era despărţit net de această lume. Percepea cu indiferenţă faptul că nu mai e nevoie de el, fiindcă de altfel fusese concediat.

De ce nu i-a răspuns Terunka? De ce nu l-a iertat? Dar de ce să-l ierte? Pentru păpuşă? Păpuşa aceea frumoasă poate oare să-i răscumpere toate păcatele?

Poate – poate se mai gândeşte, ezită în mod intenţionat ca să câştige timp. Da, se mai pot face multe. Au intrat oare zilele-n sac? De ce să nu vină scrisoarea mâine? Sau poate peste un an? Ferdinand Kostka, trebuie să aştepţi venirea scrisorii!

Clovnul Golivier a rămas singur. Partenerul lui Castrolio a fugit, iar conducerea circului caută pe cineva în locul lui. Kostka a cerut să fie angajat.

Toţi au rămas uimiţi.

Directorul Krix l-a acceptat cu indulgenţă, se zice că în urma intervenţiei Jolandei, ţinând seama şi de activitatea lui îndelungată în orchestra circului Hurikan. Încerca să dovedească că de fapt a fost promovat, ajungând în rândul „artiştilor" – dar întreg circul în loc să-l invidieze, dădea din cap cu compătimire. Vechii lui prieteni încercau să-l convingă să renunţe.

Ştie doar ce-l aşteaptă! De ce a murit Millert în urmă cu un an şi Castrolio a fugit?

Clovnul Golivier ştia să dea palme fără să simuleze în timp ce partenerul îşi acoperea faţa cu mâna. Răsuna ca o palmă adevărată, dar publicul credea că simulează. Plesnea cu adevărat şi de aceea publicul se amuza.

Pe lângă palmele simulate, Golivier ştie să dea şi palme adevărate de care cel din faţa lui se poate salva doar printr-o mişcare bruscă. Gluma consta în aceea că partenerul nu ştia precis când palma va fi simulată şi când se va lipi direct pe faţă. Totul depindea de agerimea şi viteza de reacţie a lui.

Publicul a înţeles imediat jocul şi jubila de încântare. Golivier era o brută, dar avea prezenţă de spirit, ştiind să-şi prezinte glumele aşa cum se cuvine.

Kostka n-a stat mult pe gânduri. Vroia să sufere, să fie umilit şi bătut, să-şi ispăşească vina prin durere.

I-au desenat o gură mare şi roşie conturată de jur-împrejur şi i-au făcut tot felul de dungi în jurul ochilor. I-au pus un nas rotund care trebuia să cadă în semn de glumă reuşită. La prima apariţie a noului clovn, Golivier l-a lovit de cinci ori şi de cinci ori s-a rostogolit în nisip nasul borcănat al clovnului Ferdinand. Golivier îşi arăta publicului labele albite, iar masca schimonosită a lui Ferdinand se descompunea încet.

După reprezentaţie, tânărul Krix, directorul adjunct al circului îl bătu încurajator pe umăr:

— Te-ai ţinut bine, Kostka!

Hurikan se îndrepta spre Marsilia. O lună întreagă Ferdinand a cules lauri. Era cel mai reuşit număr al circului alături de noua Jolandă. „Păpuşa vie pălmuită" atrăgea noi şi noi valuri de public. Patronul Krix îşi freca mâinile.

Iar Ferdinand Kostka zâmbea, fiindcă ştia de ce. După fiecare lovitură care-i ardea faţa ca o mătură din sârmă incandescentă şoptea:

— Ştiu...

Puţin îi păsa că Golivier îi dă palme. În locul lui putea fi oricine care vroia să-l pedepsească pentru greşeala lui. Nu-i păsa nici măcar că este clovn. A greşit în faţa copilului său şi trebuie să-şi încaseze pedeapsa.

Atunci când simţea că încep să-i tremure genunchii şi se gândea că nu va mai putea suporta o nouă lovitură, că va cădea şi nu se va mai ridica, în momentele acelea înspăimântătoare când mulţimea din arenă se afla în delir, şi-o închipuia pe Terunka, zâmbindu-i printre lacrimi în timp ce-i reproşa: „Tăticule, n-ai voie, sunt încă atât de mică".

Iar scrisoarea tot nu venea. Terunka e supărată. Nu-l poate ierta.

Zilele se scurgeau una după alta şi numărul palmelor încasate creştea.

Lunile treceau, iar pe faţa roşie i se întipărea un zâmbet tâmp, inexpresiv. A pierdut noţiunea timpului şi orientarea în spaţiu. A căzut deja de câteva ori în nisip, publicul fluiera, nu dorea să vadă un neputincios, patronul era neliniştit. Se caută un înlocuitor; dar Kostka se ridică din nou şi promite.

Până când într-o bună zi...

În luna mai, în oraşul Toulouse – Kostka a căzut la pat cu faţa acoperită de comprese reci, iar capul îi era ca o minge de cauciuc din cauza durerii în care domnea o beznă totală.

Domnul Muk aduce scrisoarea.

Era acoperită în întregime de ştampile din tot felul de oraşe cu nume ciudate.

Rupse plicul cu degetele tremurânde şi citi literele rotunde aşezate frumos una lângă alta:

„Dragă tăticule!

Vreau să-ţi scriu că nu trebuie să-ţi fie teamă pentru mine. Sunt deja în ciclul doi şi spatele nu mă mai doare demult. Am primit numai note de zece. Păpuşa am botezat-o Arabelka, după numele acelei fete frumoase de la circ! Scrisoarea ta, tăticule, a fost grozav de tristă, am plâns mult pentru mine şi pentru tine. Ai avut intenţii bune. Ştiu că eram din cale afară de stângace. Şi acum mai sunt. Ai vrut să mă faci o mare artistă. De aceea erai atât de aspru. Eu îţi mulţumesc de mii de ori şi-ţi sărut mâna. Ceea, ce m-ai învăţat, nu am uitat. Mă antrenez singură şi te-ai mira, dacă ai vedea de ce sunt în stare!

Mă voi bucura foarte tare, tăticule, dacă o să vii acasă. Mai trebuie să mă înveţi multe.

Cu o săptămână în urmă în oraşul nostru a sosit un circ. Mă simţeam ca în al nouălea cer. O să vreau să fiu ca fetiţa aceea îmbrăcată în solzi argintii ce mergea călare pe cal şi apoi se ridica în aer, fâlfâind din aripioarele ei roze. De aceea, tăticule, te rog să vii cât mai repede! Tare mult aş vrea să vin la tine, să văd frumuseţile lumii, oraşele pe care tu le-ai văzut deja, marea şi publicul care aplaudă şi se bucură când cineva execută un număr frumos. La noi e trist şi mâncăm numai cartofi. Scrie-mi repede, tăticule, iar dacă nu o să vii, scrie-mi ca să vin eu după tine.

Te iubesc foarte mult atunci când ştiu că şi tu mă iubeşti la fel de mult.

Îţi trimit o mie de pupici, sunt mândră de tine că eşti artist şi-am plâns de bucurie când am găsit pe hartă oraşul Bordeaux unde-ţi trimit scrisorile.

Te iubesc, te îmbrăţişez şi rămân recunoscătoare a ta fiică

Tereza Kostková”

Ferdinand Kostka a părăsit circul. Ajunsese la capătul puterilor. A mai trimis o scrisoare lui Terunka, în care o implora să renunţe la iluziile ei despre gloria artistului de circ. Îi descria mizeria artiştilor ce colindau lumea, cerul iluminat de becuri şi draperiile roşii atunci când circul era fără spectatori, pericolele care pot ameninţa o fetiţă din cauza mulţimii numelor de aventurieri şi a limbilor neinteligibile de pe toate meleagurile pământului.

I-a descris viaţa dusă în vagoanele strâmte şi încinse de căldură, pe aleile urât mirositoare dintre cuşti unde nu mai ajung îngerii păzitori.

Kostka fu cuprins de un nou sentiment de teamă pentru Terunka.

Îşi cumpără de toţi banii un bilet pe distanţa cea mai lungă, ajungând astfel până la Karlsruhe. Aici îşi scoase vioara şi se pregăti să meargă mai departe pe jos.

Dar la Stuttgart se întâlni cu circul Harlekyn care se îndrepta spre Praga. „Directorul" Krupička, director şi în acelaşi timp îmblânzitor de animale se născuse la Nechanice. Era un om bun şi drept, care ştia să câştige inima oamenilor şi a animalelor. Circul era mic, trei asemenea circuri ar fi încăput sub cupola Hurikan-ului, dar domnul Krupička declara mândru că nu vrea să se impună prin număr, ci prin selecţie, oferind publicului numere de calitate.

Ferdinand Kostka a apărut din nou pe estradă, iar vioara care „ştia să vorbească" l-a ajutat să obţină postul de capel maestru.

Viaţa în circul Harlekyn condus de domnul Krupička nu era deloc rea, dar circul se deplasa foarte încet către răsărit, oprindu-se la fiecare haltă.

Kostka scria şi iar scria, pregătind-o pe Terunka de sosirea lui – peste o lună – iar peste o lună, dar a durat un an întreg până ce au ajuns la Praga.

Odată ajuns aici, Ferdinand Kostka şi-a luat rămas bun pentru totdeauna de la viaţa nomadă.

Într-o zi friguroasă de toamnă se apropie de casă. La orizont apunea tăcut soarele, iar din sat se auzea clopotul de vecernie. Urcă pe un deal şi se odihni puţin, plimbându-şi privirile deasupra ţinutului. În faţa lui se aşterneau oglinda argintie a iazului, sătucurile întunecate, aşezate pe malul apei, drumurile ce tăiau câmpul, salcâmii, crucile de pe marginea drumului.

Pe cerul încă luminat apăreau primele stele.

Apropierea iazurilor îl pătrundea până la piele.

Din toate ţările pe care le străbătuse, niciuna nu i se părea atât de frumoasă. Îşi aduse aminte de un vechi basm pe care i-l povestea bunica. Eroul basmului era un prinţ neliniştit care a pornit în lumea largă să găsească cea mai frumoasă ţară pentru că regatul său nu-i mai plăcea. O zână bună l-a urcat pe aripile ei, arătându-i toate împărăţiile lumii.

A văzut ţări în care creşteau palmieri asemenea evantaielor, iar în coroanele lor zburau păsări colibri albastre şi verzi.

A văzut ţări aşezate la poalele munţilor care se ridicau până la cer, pajişti de culoarea smaraldului pe care păşteau cirezi de vaci, a văzut ţări aşezate lângă marea ce se învolbura pe timp de furtună, dar prinţul era mereu neliniştit, vrând să vadă mereu ceva şi mai frumos. Au zburat vreme îndelungată deasupra pământului până ce într-o bună zi a ajuns deasupra unei ţări atât de frumoase încât simţi cum i se taie răsuflarea.

„Aceasta este ţara mult visată! Aici vreau să trăiesc şi să mor" exclamă prinţul vrăjit.

Când în sfârşit au coborât pe pământ, văzu că de fapt a ajuns în locul de unde a plecat...

Stelele! De câtă vreme nu le-a mai văzut. A uitat complet cum arată stelele deasupra sătucului său, a uitat chiar să le ducă dorul – şi acum înaintea lui se întindea cupola circului domnului care se boltea deasupra ţinutului său natal. Oamenii, dragii de ei, se odihnesc! Abia aştept să cobor cu picioarele mele ostenite scările ce duc la râu, acolo unde Barča îşi clăteşte rufele! Abia aştept să-mi afund fruntea obosită în iarba înaltă! Sunt bătrân. Am văzut şi am suferit mult, iar acum m-am întors în locul de unde am plecat.

Stă în pragul căsuţei lui şi bate la uşă. Luna se scaldă în apele argintii ale râului, iar în luncă ţârâie greierii.

Bătrâna Barbara vine să deschidă.

Îl întâmpină mirată pe musafirul neaşteptat. Încă înainte de-a o întreba el ceva, ţipă cu glasul strident al surzilor:

— Terka a plecat cu circul!

Ferdinand Kostka a suportat şi această lovitură. Nu era capabil să sufere mai mult, paharul durerii era plin.

La aceasta a contribuit poate şi o fotografie ce reprezenta o fată înaltă şi subţire, blondă, cu un zâmbet necunoscut. În locul codiţelor subţiri împletite ca firele de paie avea un păr frumos ondulat ce dădea chipului o expresie de uimire timidă. Iar pe spatele fotografiei era scrisă cu litere frumoase următoarea dedicaţie:

„Dragului meu tătic ca amintire – Arabella – Terunka."

A băut până la fund paharul amărăciunii pentru fetiţa cu codiţe.

Pe Terunka mare şi curajoasă n-a cunoscut-o de fapt. De ce trebuie să se chinuie din nou? N-a vrut oare s-o ţină lângă el numai din egoism?

— Fie ce-o fi – să i se îndeplinească dorinţa!

Dar uite cum e viaţa! N-a avut nicio picătură de sânge de-al lui şi totuşi a plecat. Fie ca îngerul păzitor să o ocrotească. El, Kostka, şi-a încheiat socotelile. Pentru el nu mai e valabil dictonul: „Acasă tânjesc după ţări străine, iar departe de casă mi-e dor de ţară!"

OMUL CU PENE

Fiecare perioadă cunoaşte frământările şi senzaţiile ei. Cât e de ciudat prin urmare că şi în zilele noastre apar povestiri şi istorioare amuzante, naive şi nesăbuite, adeseori vădit absurde, trecătoare şi mărunte în care poporul nu numai acceptă zvonurile, dar le şi răspândeşte şi uneori chiar le născoceşte. Se pare că oamenii ţin intenţionat la acele povestioare pe care le savurează pentru a se îndepărta de lucrurile triste şi a nu fi nevoiţi să se gândească la ceea ce-i apasă şi doare.

Era prin anii patruzeci când în Praga s-a răspândit legenda omului cu pene. În ziare nu a apărut nimic, poate tocmai fiindcă zvonul suna atât de neverosimil şi fantastic.

A apărut un om cu pene! Potrivit uneia dintre versiuni acesta era un ucigaş notoriu, potrivit altora – un inventator genial, paraşutist şi un nebun fugit de la ospiciu. Se spunea că de câteva zile se ascunde de poliţie, fugind cu paşi uriaşi. Când erau tocmai pe urmele lui, gata-gata să pună mâna pe el, făcea o săritură şi se topea! Dispărea ca o lăcustă verde în iarbă, iar mâna care vroia să o prindă, căuta în gol. O dată se pare că l-au prins lângă depoul Pankrac. Dar aici în ultimul moment omul cu pene s-a lăsat pe vine şi hop! a sărit peste un autobuz. Încă un salt şi săritorul miraculos a ajuns pe acoperişul unui bloc cu două etaje. Acolo, se spune, că şi-ar fi scos pălăria, fluturând-o în semn de adio în faţa spectatorilor, după care a dispărut în spatele unui coş.

Altă dată a fost văzut într-o seară cu vânt în Nuvle, sărind în balconul de la etajul trei al unei case pentru a mirosi parfumul unui buchet de liliac alb pe care vântul îl scuturase aici. Această întâmplare dovedea mai degrabă înclinaţiile estetice ale omului cu pene. Cât priveşte versiunea că ar fi fost un ucigaş, aceasta cred că a fost o calomnie! Cineva a relatat odată o istorioară aproape sentimentală despre inima lui bună. Se zice că omul cu pene a sărit printr-o fereastră deschisă în mansarda unei mici vile unde plângea un sugar. Mama care a venit în fugă din antreu a văzut, spune-se, lângă pătuţ o matahală uscată, îmbrăcată în frac negru, cu o cravată subţire la gât (mai degrabă cu un şireţel) şi ghete înalte care se apleca deasupra pruncului ce se potolise ca din senin, îngânându-i un cântec de leagăn ciudat. Speriat de ivirea mamei a sărit pe fereastră în grădină, dispărând printre arbuşti.

Din altă parte am auzit că omul cu pene ar fi apărut în cartierul Karlin, înainte de strada Invalidovná. Se spune că aici întreprinderea de transporturi rămăsese fără curent aşa încât nu e de mirare că în spaţiul acela vast se îngrămădise un şir lung de tramvaie, aşezate la diferite distanţe unele de altele. Această situaţie a fost folosită de omul cu pene pentru a da o

mică reprezentaţie. S-a urcat pe acoperişul primului vagon, după care a început să sară de pe un acoperiş pe altul, încoace şi încolo, fără să ţină seama de distanţa dintre ele. Dacă e să dau crezare acestei poveşti, atunci sunt convins că ea a ajutat să le treacă timpul mai repede pasagerilor supăraţi.

Despre omul cu pene circulau şi zvonuri rele. Se spunea că intra prin ferestrele deschise în locuinţele oamenilor ca să fure. Iar pe gardul unei case de pe strada Vymarska a apărut un anunţ cu un ac de gămălie pe care era scris cu litere de tipar:

LUNI VOI UCIDE UN BĂRBAT CU CHELIE
ÎN VÂRSTA DE CEL PUŢIN TREIZECI DE ANI
MIERCURI NUMAI CÂINI
VINERI BLONDELE

OMUL CU PENE

Dacă nu era falsificat, acest document era cu siguranţă plăsmuirea unui nebun, confirmând ipoteza că săritorul ar fi fugit de la ospiciu. Dar cu toată această mistificare absurdă şi idioată el a provocat panică pe stradă. În vinerea respectivă multe mame şi-au închis în casă copiliţele bălaie, iar multe fete nu au avut voie să meargă nici la şcoală, deşi din anunţ nu reieşea care vârstă este cea hotărâtoare pentru intenţiile ucigaşe ale omului cu pene. Pentru bărbaţii cu chelie fusese stabilită limita precisă de treizeci de ani, dar nu se ştia dacă mamele copilelor sau a fecioarelor blonde de diferite vârste trebuie să se „mai" teamă sau nu. Fusese stabilită vinerea, adică ziua dinaintea băii de sâmbătă a fiecărei familii, dar restul rămânea incert. Şi în general când încep şi când se termină blondele?

Curând însă s-a dovedit că este vorba despre un fals grosolan. A doua zi dimineaţa a apărut pe acelaşi gard un alt anunţ pe o hârtie de corespondenţă scris cu cerneală neagră cu litere destul de stângace:

ANUNŢ PE TOATĂ LUMEA CĂ NIMIC NU ESTE ADEVĂRAT. NICIODATĂ N-AM OMORÂT ŞI N-AM AMENINŢAT PE NIMENI. SĂRITURILE MELE ÎN ÎNĂLŢIME SUNT PAŞNICE ŞI NU PUN NIMĂNUI VIAŢA ÎN PRIMEJDIE. SAR FOARTE PRUDENT NUMAI PENTRU PROPRIA MEA PLĂCERE ŞI MÂNGÂIERE. NU TREBUIE SĂ VĂ TEMEŢI DE BELELE ŞI LOVITURI FIINDCĂ SAR NUMAI ÎN ANUMITE LOCURI UNDE NU SE AFLĂ NIMENI. NU SAR ÎN ÎNGHESUIALĂ. DEPUN O PLÂNGERE CONTRA CELUI CARE A SEMNAT ÎN LOCUL MEU. NU-MI PLACE SĂ SCRIU, PREFER SĂ SAR!

OMUL CU PENE

Imediat după aceea, se spune, că într-un alt capăt al oraşului Praga, undeva la intersecţia străzilor Holešovice şi Buben a apărut pe gardul unei grădini un nou anunţ semnat de omul cu pene. Nu am văzut nimic cu ochii mei şi am notat numai ce-am auzit.

Omul cu pene aducea la cunoştinţă că s-a hotărât în sfârşit să apară „într-un public mai larg". Va apare la dorinţa generală a publicului dornic de distracţie şi pentru a pune capăt tuturor clevetirilor duşmanilor săi. Se zice că la ora zece dimineaţa în nu ştiu care zi va sări pe gratis pe monumentul din Václavské náměsti şi anume din locul „până unde se vede calul" de-a lungul statuii în direcţia Muzeului. Locul de unde şi până unde va sări va fi indicat pe caldarâm printr-un cerc desenat cu cretă. Pentru mai multă siguranţă publicul era rugat să nu se apropie foarte mult de cerc chiar dacă va sări cu cea mai mare prudenţă. Cu această ocazie omul cu pene ruga Întreprinderea de transport din oraşul Praga să întrerupă total circulaţia în timpul reprezentaţiei măcar pentru o jumătate de oră.

Nimeni nu ştia la ce înălţime şi la ce depărtare va sări omul cu pene, zvonurile fiind foarte contradictorii. Desigur că avea posibilităţi mari, mult mai mari decât, să zicem, un acrobat care merge pe sârmă, ţinând în mână o prăjină lungă. Aceşti acrobaţi pe sârmă îşi prezintă numerele seara la lumina felinarelor şi a reflectoarelor colorate şi se bucură de un oarecare succes. Cu atât mai mult ar trebui să izbutească un săritor de clasa acestuia indiferent dacă cerul de vară este acoperit de nori sau numai întunecat. Cu siguranţă că aceasta ar fi fost o manifestare grandioasă, o desfătare binefăcătoare pentru ochi mai ales într-o capitală. Nu izbutesc să-mi imaginez nimic altceva asemănător care ar fi putut egala această senzaţie. Fantezia şi-ar fi fluturat aripile, demonstrând culmea posibilităţilor ei prin tumbe deasupra capetelor publicului uimit şi prin alte extravaganţe efectuate în timpul săriturii.

Popularitatea omului cu pene o dovedeşte şi faptul că la şcoală i se spunea „păsărilă", folosindu-se o terminaţie vulgarizatoare pentru anumite substantive din limba vorbită. În acele vremuri din anii patruzeci el a fost imortalizat în multe ilustraţii şi poezii care circulau pe sub bănci, iar îndemânarea sau neîndemânarea cu care fuseseră întocmite corespundea treptei clasei unde fuseseră făcute. Dar după cum am mai zis n-am aflat nimic important. De asemenea am auzit multe vorbe în legătură cu ghetele săritorului şi cu felul cum arătau penele lui. Am văzut câteva desene naive care reprezentau mecanismul ipotetic al acelor ghete miraculoase sub forma unui arc cu spirală, asemenea celor care ies dintr-o canapea uzată.

Mult mai probabilă era ipoteza că secretul elasticităţii nu se afla ascuns în ghete, ci în picioare. Cineva îmi povestea cu gravitate că picioarele lui trebuie să semene probabil cu picioarele unui purice sau ale unei lăcuste – fiind foarte lungi şi având o flexibilitate uimitoare la întinderea segmentelor din poziţia ghemuit.

Nu ştiu de ce îmi închipuiam că înainte de a sări omul cu pene trebuie să stea într-o poziţie în care să-şi ataşeze arcul la picioarele îmbrăcate în pantaloni subţiri cu genunchii proeminenţi, care ies nu în afară, ci lateral. Mi se părea obligatoriu ca la dotarea cu arcuri şi la pregătirea pentru săritură omul să-şi ţină mâinile în şolduri. Desigur aceasta era o închipuire naivă pe care n-aş putea s-o justific în niciun fel, dar de care nu mă puteam despărţi. Ştiu deja că seamănă cu o poză dintr-un basm din revista *Micul cititor…*

Prin urmare în restaurante şi cafenele circulau tot felul de vorbe despre omul cu pene. De aceea nu e de mirare că deasupra capului oamenilor se atârnau tăbliţe cu diverse inscripţii care interziceau cu desăvârşire discuţiile politice. Uneori omul simţea nevoia să vorbească mai tare, să râdă din toată inima, să afirme sau să nege ceva, să se certe, să înjure, să se strâmbe fără a privi cu frică în jur. Acest om cu pene era poate o supapă de siguranţă, un fel de supapă prin care şuierau vaporii furiei.

Pe vremea aceea frecventam din când în când cafeneaua „U dvou kosu". Mă aşezam uneori la masă cu un oarecare Oldřišek. Numele lui mi-a venit spontan în minte tocmai fiindcă el se interesa cel mai des de omul cu pene. Vorbea despre el întotdeauna pe un ton foarte grav fără umbră de ironie de parcă ar fi crezut în existenţa lui. Tocmai în această credinţă constă tot farmecul unui zvon. Dacă există o premiză atunci şi cele mai năstruşnice zvonuri capătă o aparenţă de adevăr, devenind bază pentru alte zvonuri ce sunt ridicate la rangul unor posibilităţi supranaturale.

Oldřišek, agent comercial pentru stilourile Matador, vroia să îl coopteze pe omul cu pene pentru reclama produsului său. Se zice că ar fi fost dispus să se înţeleagă cu el ca să-şi ofere serviciile comercianţilor şi industriaşilor cehi dacă dorea nu numai glorie, ci şi bogăţie. Ambele părţi puteau trage foloase din aceasta, declara Oldřišek, iar clienţii, spectatorii şi curioşii vor obţine ceea ce îşi vor dori. Desigur partea de câştig a omului cu pene va depinde de isteţimea lui. În orice caz totul va fi doar o fărâmă din câştigul comerciantului.

Din când în când îl aprobam, îi dădeam dreptate sau îl contraziceam pe un ton calm pentru a crea în jurul omului cu pene o aparenţă de adevăr şi realitate nu numai în închipuirea lui Oldřišek, dar şi în propria noastră închipuire.

Odată ne-a povestit despre modul cum îşi imaginează el latura tehnică a acestor sărituri de reclamă dacă ar izbuti să se înţeleagă în condiţii rezonabile cu omul cu pene. Cu cât înălţimea şi depărtarea la care va sări vor fi mai mari, cu atât câştigul va fi mai mare. Desigur va conta şi durata cât vor sta în aer lozincile aruncate în sus pentru ca spectatorilor să le ardă ochii până la creier. Aceste lozinci vor putea fi purtate pe mantaua lui fâlfâitoare, fixate pe spatele lui ori aşezate în vârful unui steag sau al unui scut pe care îl va agita în timpul săriturii.

Oldřišek reflecta şi asupra felului în care ar trebui să fie îmbrăcat omul cu pene pentru a conferi numărului strălucire şi un caracter ieşit din comun care să scoată în evidenţă marca produsului recomandat de reclamă. Poate ar fi trebuit să fie îmbrăcat într-un costum de basm (există asemenea basme, ca de pildă *Motanul încălţat* sau cel cu Setilă, Ochilă şi Păsărilă-Lăţi-Lungilă) sau cel mai bine într-un costum de jongler. În această problemă Oldřišek nu era încă hotărât. Artiştii trupului, după teoria sa, trebuiau să poarte o îmbrăcăminte mai pestriţă fiindcă tocmai trupul lor, respectiv mâinile şi picioarele reprezintă instrumentele cu ajutorul cărora îşi prezintă arta. Creierul nu se vede, iar prin iscusinţa trupului ei trezesc uimire şi încântare şi nu există pe lume destule lumini şi culori care să scoată în evidenţă posibilităţile miraculoase, aproape atotputernice ale corpului omenesc.

Atunci când omul cu pene va sări pe acoperişuri şi pe coşurile de pe imobile, cu marca de reclamă, cusută în orice parte, se vor auzi aplauze. Chiar dacă aceste aplauze nu vor ajuta cu nimic marca pe care publicul trebuie să o memoreze, producătorul de stilouri Matador, comerciantul, agentul şi prin urmare însuşi Oldřišek îşi vor freca mâinile de bucurie. Fiindcă steguleţul ce va fi fluturat spectatorilor în chip de salut de pe cornişa acoperişului sau de pe coşul casei va purta marca Matador „stiloul omului viitorului”! Iar omul cu pene va putea atunci să se odihnească. Va încăleca tabachera ca pe o capră şi va da drumul la baloane de toate culorile posibile şi fiecare balon va purta un singur cuvânt – Matador!

Curiozitatea mea ce-l învăluia pe omul cu pene din toate părţile a fost zgândărită un timp de toate aceste discuţii deşarte. Dar Oldřišek se plictisi după ce îşi epuiză sacul de înţelepciune şi interese de castă. Dădea impresia că el însuşi doreşte să se încălzească la văpaia faimei omului cu pene. Am încetat să mai frecventez cafeneaua „U dvou kosu” şi atenţia mea s-a îndreptat pe neaşteptate în altă direcţie.

M-am întâlnit cu un prieten de-al meu, fost literat care se făcuse medic şi lucra la un spital de alienaţi mintali din oraşul B. Vorbind despre un ceas cu arcul stricat am adus vorba de omul cu pene, iar amicul medic mi-a

comunicat spre marea mea surprindere că acest individ se află în îngrijirea institutului său.

— Este un nebun cu totul inofensiv, îmi spunea el, iar săriturile lui sunt numai teoretice. O singură dată a vrut să sară de la primul etaj în curtea institutului, dar şi-a fracturat glezna. De atunci sare numai pe hârtie. Din institut a evadat un alt pacient care a fost atât de fermecat de ideea fixă a omului cu pene încât i-a dat completă crezare. Acest nebun a iscat probabil panică, dar s-a întors de bună voie la institut fiindcă nu putea trăi fără protectorul său.

— În rest, m-a sfătuit prietenul meu, dacă vrei să-l vezi pe omul cu pene fără să-ţi faci nicio iluzie, pot să ţi-l prezint. E un tip interesant în felul lui.

Astfel în cele din urmă am reuşit să-l văd. Era într-adevăr un lungan sfrijit cu faţa uscată şi îngustă şi păr foarte negru extrem de des care nu putea fi pieptănat niciodată. Stătea în faţa noastră complet absent, iar ochii înfundaţi în orbite priveau pierduţi. Avea în jur de patruzeci de ani, dar spinarea gârbovită dovedea că omului puţin îi păsa de trupul său.

— Până la ce înălţime puteţi sări? l-a întrebat iscoditor prietenul meu. Această întrebare a avut asupra bolnavului efectul vinului. Întreaga lui fiinţă s-a încordat, iar ochii i s-au aprins ca o vâlvătaie verde.

— Depinde de obiectul peste care vreau să sar, a zâmbit el ager, dacă mă pot exprima astfel despre chipul unui nebun.

Şi apoi răspunsul nu era rău.

— Am auzit că aţi sărit peste un autobuz, i-am spus eu, dorind să-l măgulesc.

— Poate mi-a ieşit unul în cale, răspunse el nepăsător. Uneori nu am timp să mă uit atunci când mă grăbesc.

— Dumneata ai lipit anunţurile acelea pe gard că vei ucide un bărbat cu chelie, iar într-o vineri toate blondele? continuai să-l trag eu de limbă.

— Mai mulţi oameni văd mai multe, zise el fără să clipească.

— Şi ce face revista dumitale „Un salt prin lume"? îl întreabă medicul, făcându-mi cu ochiul.

— Vă gândiţi la descrierea săriturii mele peste Mont Blanc? A apărut în toate limbile pământului ca sfânta *Biblie* şi *Svejk*.

— În ce constă forţa aceea uriaşă care vă proiectează peste munţi şi văi? a continuat interviul.

— Forţa voinţei plus încă ceva secret – surâse el, privindu-şi papucii uzaţi.

— În prezent vă pregătiţi pentru o nouă săritură prin care aţi dori să uimiţi lumea?

— Mă pregătesc să sar peste globul pământesc.

— Ei, drace! am exclamat eu. Şi ce părere aţi avea despre o săritură în Lună?

Mă privi aşa cum o divinitate atotputernică se uită la un puşti de clasa întâia.

— Luna? zise el cu un ton dispreţuitor: Este doar o iluzie optică! Nu există nici măcar stele! Ele sunt numai nişte puncte spectrale sferice formate de soare. Licuricii au mai multă materie decât Aldebaran.

Am înţeles cu uimire că într-un fel are dreptate şi nu am cutezat să fac nicio remarcă, iar prietenul medic mi-a explicat:

— Aceasta este concepţia germană asupra spaţiului a lui Hiller ca stăpân al pământului şi deci al universului! Domnul Makovička citeşte ziarele.

N-am mai auzit acest amănunt lipsit de importanţă şi până la urmă am mai pus o întrebare:

— Maestre, aveţi un plan, un ţel mai cutezător decât săritura peste pământ sau aceasta va fi săritura cea mai înaltă din viaţa dumneavoastră?

— În niciun caz nu va fi cea mai grea, răspunse el sfătos. Lucrurile mari din lume formează cel mai mare glob pământesc. Atunci n-ar mai exista nicio problemă pentru mine şi eu aş pieri. Dar mai există pe lume lucruri mici, foarte mici. De pildă, o problemă e să sari peste un ac de gămălie. Dar ce spuneţi de săritura peste o moleculă de fier? Pe un bob de mac învăţ să sar în prăpastia materiei. Sunt sărituri lungi de o miime, milionime, trilionime de milimetru! O săritură pe un proton, pe un electron! Ce distanţe! Ce adâncimi!

Ochii lui înfundaţi în orbite privesc din nou în gol undeva peste noi sau prin noi de parcă s-ar închide puţin sub greutatea unui vis.

Doctorul îl mai întreabă ceva, dar omul nu mai recepţionează. Cine ştie, poate executa tocmai atunci săritura sa triumfală în faţa mulţimii uimite.

Peste globul pământesc?

Sau de pe un atom pe altul?

Fericit nebun!

LAŞUL CEL TEMERAR

1

Sanatoriul de boli pulmonare al doctorului Prellogg se găseşte la o înălţime medie de cinci mii de metri deasupra nivelului mării în adevăratul înţeles al cuvântului. Are forma unui disc perfect din aluminiu şi sticlă, un diametru de circa patru kilometri şi este suspendat cu ajutorul unor cabluri de oţel de două dirijabile. Această placă agăţată în spaţiu între cer şi mare forma un fel de insulă rotundă pe care fusese construit oraşul de sticlă al tuberculoşilor. Doctorul Prellogg rezolvase astfel în mod ideal problema aerului curat şi îndrăznise să apropie cu zece kilometri soarele de pacienţii săi bolnavi de plămâni. Dar acest doctor a venit cu metodele sale târziu, când totul era deja pregătit. Visul vieţii lui, un castel de aur în aer, un oraş de sticlă suspendat în spaţiu a fost materializat de Evan Strop, miliardar şi autorul unor numeroase opere de binefacere.

Trebuie spus că totul nu s-a realizat numai din pură dragoste pentru oamenii suferinzi fiindcă numai câţiva generali din armata uriaşă de tuberculoşi au putut să beneficieze de şederea în ambianţa luxoasă a sanatoriului aerian.

Ideea, inspiraţia, gândul construirii unui disc de sticlă care să fie expus soarelui şi stelelor îl preocupa deja de multă vreme pe filantropul ramolit. Punerea ei în aplicare relativ repede a avut o motivaţie profundă în familia, mai bine zis în inima părintească a lui Strop.

Evan Strop a avut din prima căsătorie cu celebra Priscilla un singur copil, o fetiţă pe nume Liza al cărei piept a fost atins de tuberculoză. A scrie despre prima căsătorie a tiranului şi călăului Strop în vârstă pe atunci de treizeci de ani, însemna a scrie un roman crud despre ochii minunaţi ai Priscillei Strop care au fost distruşi pe jumătate de reflectoarele de pe platourile de filmare, iar cealaltă jumătate a plâns cu milioane de lacrimi până la orbire. Fiecare căsătorie a lui Evan a constituit un roman şi a fost nevoie de cinci asemenea romane pentru ca bruta să devină filantrop. Dar eu vreau să scriu o singură poveste despre unica fiică a Priscillei, Liza, care a fost doborâtă de tuberculoză. Focul înspăimântător care a mistuit măruntaiele mamei când toate luminile s-au stins pentru ea, a răbufnit la naşterea copilului, arzând apoi în părul ruginiu al Lizei.

Evan Strop, ajuns la vârsta firelor cărunte, a început să se preocupe de unicul său copil. Era pe vremea când se pregătea proiectul săpării unui puţ enorm, rotund, care trebuia să ajungă cu capătul său în formă de pâlnie la inima de foc a pământului. Şi exact înainte să semneze contractul de livrare a cinci sute de macarale şi excavatoare (locul fusese deja stabilit) doctorul

Lizei i-a spus că fetiţa are tuberculoză. În clipa aceea bătrânul Strop a avut revelaţia subită că trebuie să înfrângă mai întâi duşmanul care sfâşie carne vie şi suge sângele dinlăuntrul copilului său, amânând pentru mai târziu curiozitatea de a ajunge la focul dintr-o sferă indiferentă ce nu arde.

În Strop, tatăl, s-a declanşat deodată dragostea şi teama pentru viaţa unicei sale fiice, moştenitoarea sa. Băi, mare, sanatorii, medici celebri, făcători de minuni şi şarlatani, o jumătate de milion recompensă – astfel bătrânul multimilionar a stârnit o furie nebunească în jurul fiicei sale.

Tot ce-şi punea în cap înfăptuia cu seriozitate şi astfel noua preocupare a lui Evan a devenit salvarea cu orice preţ a copilului său de la moarte.

Dar nici marea, nici muntele, nici pădurile nu au putut salva fetiţa. Soarele cel mai dulce care strălucea printre palmieri, strângea din umeri. Pădurile cele mai fermecătoare se îndepărtau, briza marină cea mai preţioasă spăla în zadar rana cumplită din pieptul copilului. Plămânii se uscau şi se fărâmau asemenea unor ruine distruse de vreme şi vijelie.

Şi astfel a sosit ceasul doctorului Prellogg, iar sfera lui plutitoare (schiţată deocamdată numai pe hârtie) a ajuns sub ochii lui Strop. Doctorul Prellogg şi visul lui măreţ! Era atât de pătruns şi obsedat de acest vis, încât perora despre el de la tribune, balcoane şi clopotniţe, îl descria tuturor mecenelor plini de bani, îl desena pe fiecare bucată de hârtie ce-i cădea în mână şi pe garduri, se căţăra cu acest desen în poduri şi şoproane ca o pisică rămasă grea şi probabil c-ar fi înnebunit dacă bătrânul Strop nu i-ar fi dat prilejul să transforme în realitate visul său de sticlă. Într-o clipă doctorul s-a simţit uşurat. Iar faptul că Strop a fost de acord atât de repede cu planul doctorului s-a datorat nu atât intenţiei lui de a salva integritatea facultăţilor mintale ale acestuia, cât dorinţei de a o salva pe Liza care începuse să se ofilească şi să scuipe sânge.

Doctorul Prellogg a avut un noroc chior. Această idee i-a venit într-o dimineaţă argintie stând pe toaletă în baia sa de porţelan. Între cadă şi toaletă se afla o mică etajeră cu diferite cărţi şi reviste ce urmau a fi aruncate. Doctorul întindea mâna de fiecare dată după o carte şi de multe ori se cufunda în lectură încât uita de locul unde se află şi captivat de subiectul cărţii şedea aici ceasuri întregi, sfidând timpul. Şi astfel într-o dimineaţă argintie a dat peste o cărţulie ce se intitula *Porcăria diabolică*. În această istorie fantastică diavolul fusese pedepsit de dumnezeu prin agăţarea lui de copite cu capul în jos, de un lanţ lung ce cobora din înaltul cerului până la pământ în aşa fel încât în timpul balansării diavolul se lovea cu capul de vârful celor mai înalţi munţi de pe pământ. Şi tocmai această viziune a diavolului agăţat cu capul în jos care printr-o asociaţie normală de idei putea să evoce cel mult imaginea pendulului unei oarecare maşini

infernale i-a sugerat doctorul Prellogg prima oară ideea construirii unui sanatoriu suspendat.

Prin urmare, după ce a colindat zadarnic lumea zeci de ani, doctorul Prellogg a pus mâna drept pe rana bătrânului Strop. Acesta l-a întâmpinat ca pe ultimul mântuitor venit când totul era deja pierdut.

S-au perindat ingineri care au cercetat fel de fel de planuri, au dat din cap şi au plecat iarăşi.

Prellogg, care fusese dezamăgit de mii de ori, nu-şi credea ochilor văzând acel furnicar de oameni care se adunase peste noapte pe o suprafaţă de circa douăzeci de hectare.

Munca clocotea, vuia, Strop mâna totul înainte, ritmul înfrigurat se înteţea cu fiecare nou acces de tuse al plămânilor Lizei care se micşorau pe zi ce trecea.

Se punea problema ca cel puţin o părticică din aparatul respiratoriu sănătos al Lizei să fie expus la soare fiindcă Strop, captivat de ideea doctorului, asocia actul urcării Lizei în sanatoriu cu însănătoşirea ei.

Trebuie să o luăm cu orice preţ înaintea bolii! Strop, preocupat şi înfrigurat de parcă asista la o cursă de cai o consola pe Liza ori de câte ori, năduşit, dădea fuga la ea din muşuroiul de sticlă pentru a compara mersul energic al construcţiei cu cel al descompunerii:

— Curând va fi gata! Curând va fi gata!

2

Mai înainte ca Liza să părăsească scoarţa pământească pentru a fi ridicată în aer pe o farfurie gigant, ea s-a întâlnit pentru ultima oară cu Adam Etringer care o ceruse în căsătorie.

Adam Etringer, proprietarul unei mici fabrici nutrea visuri măreţe pentru viitor.

Era un tânăr vânjos, elegant, cu trupul bine făcut şi trăsături regulate care îşi putea pune în valoare înfăţişarea printr-o alianţă bogată.

„Fabrica de agrafe" era o baracă din lemn cu două ferestre, dar în visele lui de milionar o visa cu nouăzeci şi nouă de coşuri.

Pe Liza nu o iubea în mod deosebit, dar o respecta şi o preţuia pe moştenitoarea milionară care ţine în mâini visul lui cu o sută de coşuri.

Nu-l deranja faptul că părul Lizei era ruginiu, de o culoare atât de vulgară; era lipsit complet de acea nuanţă provocatoare a frumuseţii fantastice din pânzele vechilor maeştri. Neglija complet faptul că pielea Lizei era acoperită cu pistrui în toate locurile vizibile ale corpului. Fata dădea vina pe soare care, zicea ea, a însemnat-o astfel în calitatea lui de cel mai bun medic al bolii de care suferea.

Dar nici Liza nu îl iubea pe Adam. Bolnavă fiind, ura sănătatea, urâtă fiind, invidia frumuseţea. Cel mai mult îi plăcea să se înconjoare de feţe chinuite, urâte, bătrâne sau marcate de vreo boală sau defect. Mai mult, căuta asemenea chipuri, le asculta suferinţele, le compătimea, le alina durerea, dar compătimirea ei suna mai degrabă a provocare şi semăna cu o răutate pe care nu şi-o reprima. Tinereţea sănătoasă şi frumoasă o chinuia. Era torturată de invidie şi leşina de supărare.

Singura ei frumuseţe era tinereţea care se stingea, dar Liza nu se străduia în niciun fel să-şi etaleze acest farmec jalnic. Dimpotrivă părea că doreşte să fie cât mai slută şi să scoată în evidenţă ceea ce o urâţea mai mult dintr-un anume sentiment de răzbunare faţă de sine însuşi şi faţă de Adam.

Adam stătea în pragul uşii, dar nu intra. Îi mai rămăsese de fumat încă o jumătate de ţigară. Înăuntru nu era voie să fumezi şi Adam nu se grăbea să-şi termine ţigara dintr-un fel de respect faţă de propria-i persoană.

Liza îl aştepta, aproape bucurându-se că îl va mâhni prin vestea pe care i-o va da. Ştia că astăzi Adam o va cere în căsătorie şi ea îl va refuza deşi ultima oară îi promisese că vor face nunta imediat, înainte de plecare ei.

Intră. Arată proaspăt şi sănătos, iar în ochi îi mai lucesc încă culorile promenadei pe care a hoinărit. Şi-a compus un chip solemn şi tragic şi încearcă să înţeleagă tot ce e cuprins în această cameră a suferinţei.

Este îmbrăcat în negru ca un mire, cu o vestă violetă, iar cravata are nişte culori chinuitor de dulci (ideea aparţine pictorului academic Bonasta). Din gaura de la butonieră i-a crescut o orhidee albă, iar în mână ţine un buchet de flori tot albe care se asortează cu cravata. Într-un buzunar are promisiunea bătrânului Strop că astăzi va fi încheiată logodna, fără prea multă vorbă şi fără niciun ceremonial.

În celălalt buzunar are un revolver. Nu de teamă, nici de prea mult curaj, ci împotriva şobolanilor care s-au înmulţit straşnic anul acesta. Era la modă să împuşti un şobolan imediat de cum apare pe stradă sau în casă. În timpul toaletei de dimineaţă revolverul cu mâner sidefat şi dispozitiv de închidere cu patent se mutase în buzunarul de la spate al pantalonilor după cum batista trecuse dintr-un buzunar în altul.

— Ei? exclamă el plimbându-şi privirea prin cameră în căutarea unei culori care să anunţe sărbătoarea zilei de azi.

Dar pereţii sunt parcă coşcoviţi, obosiţi de atmosfera unei nopţi de veghe şi de mirosul medicamentelor. În afara orhideelor, a buchetului de flori şi a cravatei nimic nu deosebeşte dormitorul de astăzi de cel din seara precedentă.

— Am avut o noapte grea, zice Liza cu voce slabă şi un zâmbet de ipsos. Logodna nu o să aibă loc.

— Cum de nu? se sperie Adam. Dar imediat se linişti. Înseamnă deci că nu plecaţi mâine?

— O să zbor mâine. Doctorul Prellogg e de părere că e momentul cel mai potrivit!

— Şi cu logodna noastră cum rămâne?

— E timp berechet! După ce o să mă însănătoşesc acolo sus, o să mă întorc la dumneata.

Şi Liza scrutează chipul lui Adam; ea însăşi nu crede în vorbele ei şi caută să surprindă pe faţa lui o grimasă de îndoială. Dar pe chipul lui Adam nu se citeşte nimic. Se întristează doar şi se lasă încet în fotoliu.

— Prin urmare trebuie să aşteptăm! Din nou să aşteptăm! Cât de mult mă doare!

— Dar de ce vă grăbiţi aşa de tare cu nunta asta?

— Am impresia că dumneavoastră v-aţi grăbit ultima oară, iar eu nu fac decât să mă ţin de cuvânt. Acest buchet de orhidee vă poate convinge! N-aveţi nici măcar o vază în care să le puneţi!

— Puneţi-le pe masă. Iubesc florile ofilite. Iar cravata o să rămână pentru data viitoare.

— Mâine carevasăzică pe timpul ăsta o să fiţi sus, atât de sus... zise el, privindu-i faţa cu un aer îngândurat şi cu ochi ce nu văd. Trăsăturile i-au dispărut şi tot ce vede e numai o piele întinsă presărată cu pistrui. Pistruii mari formaţi prin unirea mai multor pistrui mici alcătuiesc adevărate figuri geometrice. Privirea lui rătăceşte printre ei de parcă l-ar căuta pe cel mai important care să-l conducă prin acest labirint... În sfârşit Liza începe să vorbească şi-şi întoarce faţa către el:

— Mă bucur deja de pe acum. Am o încredere atât de mare în doctorul Prellogg!

— O să vă scriu nişte scrisori lungi... O să-mi răspundeţi imediat?

— În fiecare săptămână un helicopter va aduce poşta. Vom putea primi şi vizite dacă totul acolo sus va decurge normal. O să veniţi să mă vedeţi?

Adam păleşte brusc. Liza ştie de ce... Şi de aceea insistă:

— O să vă scriu odată să zburaţi până la mine cu această cravată şi cu un buchet de flori asemănător. Apoi vom putea celebra logodna în sanatoriu.

Adam Etringer începe să tremure din tot corpul. Şi buzele i se înfioară când spune:

— Să nu mai vorbim de asta! Ştiţi că nu pot.

— Aa, ameţelile dumneavoastră! Sunt mai mari decât dragostea pe care mi-o purtaţi?

— Sunt mai puternice decât mine însumi. Nu pot face nimic contra lor. Asta e pur şi simplu o boală.

— Mi-aş dori să am o boală în care să nu mă doară nimic, să nu trebuiască să scuip sânge şi să dorm noaptea.

— Cred că e mai bine să nu poţi dormi decât să ai visele mele îngrozitoare! Nu v-aş dori să aveţi vreodată nici măcar visul meu cel mai vesel!

— Ce ştiţi dumneavoastră despre acest pat? se posomorî Liza, ofensată în suferinţele ei, aducându-şi aminte de imaginile care îi populează visele: incendii şi hemoragii, mese de operaţie, cleşti şi ace, vampiri care-i sug sângele din gât, coşmaruri, guri înfundate, omoruri, încăierări, morminte, sicrie şi bârloguri de tâlhari, firide în capul scărilor unde se visează că e zidită de vie.

— Ei, şi ce se petrece în visele dumneavoastră cele mai îngrozitoare de care suferiţi atât de mult? îl întreabă cuprinsă de o subită compasiune. Îşi dorea ca Adam să se apropie de ea, într-o armonie a suferinţei, dar totodată vroia să fie sigură că infernul nopţilor ei se poate măsura cu visele lui.

— Niciodată nu-mi amintesc detalii. Dar întotdeauna visez aceleaşi lucruri: turnuri, prăpăstii, lifturi, puţuri de mină, zgârie-nori, prăbuşiri cu capul în jos, groaza de spargerea capului, călătorii cu expresuri care deraiază, ciocniri de aeroplane şi căderi cu capul în jos de pe un scaun de care eşti legat cu o curea. Ştiu dinainte că nu o să cad şi totuşi mă trezesc, aruncat din vis în beznă, ud ca un naufragiat.

Adam şi-a compus un chip de zece ori mai îndurerat care nu se potriveşte deloc cu trăsăturile simple ale unei feţe senine.

Liza este cuprinsă de ură faţă de acest chip care noaptea cufundat în întuneric sforăie uşor şi liniştit. Cât de scunde sunt turnurile lui şi cât de puţin adânci sunt prăpăstiile lui faţă de martiriul ei!

— Înseamnă că în fiecare noapte zburaţi cu avionul şi vă prăbuşiţi ştiind dinainte că nu o să cădeţi nicăieri... Mi-am închipuit că o duceţi mai greu! Trebuie să vă obişnuiţi cu aceste căderi care au loc noapte de noapte şi să aveţi mai mult curaj! Dacă aţi vrea, aţi putea să vă faceţi un şindrilar bun!

Liza îşi bate joc de ameţelile lui, ştiind că ele reprezintă singurul lui punct vulnerabil. Îl cunoaşte pe Adam şi îi cunoaşte groaza de cădere. Orice vedere asupra unui turn înalt sau asupra unui zgârie nori îi zdruncină nervii. Niciodată nu s-ar fi încumetat să se urce sus şi să privească de acolo în jos. Numai gândul că ar putea să aibă o prăpastie la picioare îi provoacă ameţeli. Pe pământ umblă cu un pas sigur şi ferm, zâmbind viitorului, dar nu-i place să privească cerul şi simte cum înălţimea îl apasă pe creştet. De aceea nu iubeşte noaptea, iar stelele îl umplu de groază. Pentru nimic în lume nu s-ar urca într-un aeroplan. Nu ar fi putut supravieţui unei asemenea călătorii şi nici măcar nu-şi poate închipui ce s-ar întâmpla cu el: ar muri, ar înnebuni

sau i s-ar întâmpla ceva şi mai grav; nervii îi şoptesc că ar simţi un fel de durere ameţitoare în creier care s-ar intensifica treptat fără să se sfârşească. La vederea ambarcaţiunilor cu pânze capul începe să i se învârtească şi ochii i se împăienjenesc. Această boală o moştenise de la mama lui care fusese somnambulă. În nopţile cu lună plină ea mergea în echilibru pe cornişa zgârie-norilor şi după mulţi ani nimeni nu reuşise să o prindă. Ultima lună de sarcină şi-a petrecut-o într-un sanatoriu, chinuindu-se cu ultimele puteri să nască. În noaptea dinaintea venirii lui Adam pe lume, luna se revărsa, iar femeia o sorbea din priviri, epuizată de dureri. Şi după ce a adormit, îmbătată de lumina înşelătoare, luna a deschis fereastra dormitorului şi prinzând-o de mână a condus-o printr-o poartă de aur departe, în înălţimi, acolo unde se înălţa metropola cerului cu turle de aur. Ştia că acest oraş se găseşte pe Lună şi e format numai din biserici de cristal, iar străzile lui poartă nume de sfinţi şi martiri. Şi pe când se afla la jumătatea drumului către oraşul al cărui nume îi era cunoscut, îngrijitoarea a strigat-o prin fereastra deschisă.

Călătoarea către metropola cerului s-a prăbuşit în acel moment căzând de la primul etaj într-o tufă de trandafiri, dând naştere lui Adam. Mama a murit, dar fiul a rămas în viaţă. Curajul riscant al mamei lunatice s-a transformat în sângele fiului într-o frică maladivă de înălţimi şi prăpăstii.

Liza cunoştea această istorie. Ştia că Adam poate fi şindrilar la fel de bine cum ea balerină. Dar simţea nevoia să-i provoace o durere cât se poate de mare pentru a-şi regăsi compasiunea faţă de el.

De aceea se simte mulţumită văzând cum masca îndurerată a lui Adam ia chipul adevărat al groazei. Buzele lui pălesc, iar cuvintele se înfioară:

— Ştiţi că nu pot să fac asta. O ştiţi foarte bine şi totuşi mă chinuiţi!

Liza vru să-i zică atunci o vorbă bună, dar regretul îi sugrumă brusc gâtul, trezind fiara cu o sută de capete care dormea în pieptul ei. Un acces puternic de tuse îi zgudui pieptul. Adam privea neputincios această zvârcolire şi zgâlţâire a trupului osos, pletele ruginii care i se mişcau în faţă şi în spate; părea atât de mică în această luptă încât şi-o putea imagina că stă undeva departe, iar el o privea absent şi fix. Se gândea că pieptul ei seamănă cu un vas închis de cele două capace ale sânilor ce conţine un fel de terci aflat în putrefacţie, urât mirositor prin care mişunau viermişori; ar fi nevoie să ridice unul dintre capace pentru a-i lua tusea. Acest gând îi dispăru însă de îndată ce-şi reveni din încremenire şi ochii începură să-i clipească. După ce criza trecu, Liza se apropie din nou de el, iar Adam văzu la un pas de el o batistuţă de mătase stropită de sânge.

După această luptă grea orice compasiune pentru Adam dispăru şi Liza fu stăpânită iarăşi de dorinţa de a-l ataca, de a-i face rău şi de a-şi bate joc de laşitatea lui.

Adam vru să cheme doctorul. Ea refuză.

— A trecut. De mâine totul o să se schimbe – voi începe o nouă viaţă, soarele, stelele vor fi atât de aproape! Aţi fost să vedeţi discul?

— Am fost!

— Cum aşa? Cum de nu v-aţi temut să păşiţi pe acest parchet care de mâine îşi va lua zborul în aer?

— Am intrat să-l văd din dragoste pentru dumneata. Am văzut şi patul tău. E şi el tot din sticlă, aşa cum totul de pe acest disc e din sticlă şi e înfăşat mai degrabă cu o aurora decât cu perne... O să aveţi nişte vise atât de frumoase!

— Prin urmare dumneata ai pus piciorul pe acea platformă! Se putea întâmpla să-şi ia zborul cu dumneata cu tot! Cum v-aţi simţit atunci?

— N-am simţit nimic fiindcă baloanele erau încă legate lângă hangar. Am avut impresia că mă aflu pe un pământ foarte tare.

Adam nu i-a zis nimic despre frisoanele pe care le-a avut în tot timpul şederii lui pe disc şi despre cum i s-au zburlit perii de pe corp. Nu a recunoscut cum a luat-o la fugă din pavilion pentru a ajunge cât mai repede afară şi cum a fugit disperat pe scări până a ajuns la gazon.

— Admir curajul dumneavoastră. Iată la ce duce dragostea! adaugă ea ironic. Poate odată când o să vă fie foarte dor o să zburaţi după mine...

Lui Adam numai la acest gând i se face pielea de găină. Îşi ascunde capul între umeri şi bâiguie:

— Da-da-da.

Iar Liza adaugă:

— Ce nuntă s-ar face atunci! O nuntă la o înălţime mai mare decât Gaurisankar!

3

Altitudinea la care se afla sanatoriul doctorului Prellogg era reglată în funcţie de condiţiile atmosferice şi climaterice care corespundeau cel mai bine organismului tratat. Doctorul Prellogg folosea tratamentul cu un aer de o puritate absolută care era încălzit cu ajutorul unor corpuri electrice până la o anumită temperatură. Căldura era emanată de pardoseala goală ce se încălzea cu aer incandescent, astfel încât şi în punctele de altitudine maximă vegetaţia exotică a insulei se dezvolta foarte bine. Pavilioanele înconjurate de palmieri erau confecţionate dintr-un fel de material asemănător sticlei care refracta razele soarelui, lăsându-le să treacă numai pe cele care aveau

conform reţetei doctorului Prellogg, o putere miraculoasă, dătătoare de viaţă. Doctorul Prellogg folosea de asemenea razele lunii care se refractau şi încălzeau spaţiul dintre acoperiş şi plafon, cunoscut sub numele de pavilionul lunii. În total existau douăsprezece pavilioane şi în fiecare din ele se aplica un tratament cu anumite raze în funcţie de materialul din care erau construite.

Pe lângă pavilioane se mai găseau aici şi o serie de clădiri administrative, cantina, cazinoul, cinematograful, teatrul, sala de dans, centrala electrică, camera de rugăciuni, sala de maşini şi dumnezeu mai ştie ce încă.

Tot acest oraş balnear fusese destinat de fapt tratării unui singur pacient – Liza Strop.

Domnul Strop, după cum am mai zis, era un filantrop autentic, dar nu trebuie uitat că şi în acest rol de filantrop el rămăsese un bătrân practician al finanţelor.

Cincizeci de paturi libere au fost imediat închiriate pe sume fabuloase unor pacienţi nobili din cercul aristocraţiei multimilionare, regilor finanţelor şi directorilor de trusturi.

Liza Strop însăşi îşi exprimase această dorinţă fiindcă simţea nevoia să vadă în jurul ei chipuri la fel de deprimate pentru a putea suferi mai bine înconjurată de alte boli.

Îşi alesese o îngrijitoare tânără şi frumoasă care şchiopăta tare de piciorul stâng. Nu reuşea să-şi echilibreze şchiopătatul prin contractarea piciorului drept mai lung cu un centimetru astfel încât se legăna în timp ce mergea, înclinându-şi capul dintr-o parte în alta, asemenea pendulului unui ceasornic. Era o femeie menită în toată puterea cuvântului să-şi întemeieze o viaţă de familie şi suferea cumplit că nu poate să intre cu pasul său şchiopătat în imperiul vieţii conjugale...

Sărmana Liza Strop!

Doctorul Prellogg găsise milă în ochii ei numai datorită buzei sale de jos. Această buză diform de groasă, stacojiu-neagră îi strica complet profilul feţei care ar fi putut să fie de o rară nobleţe.

„Buza asta probabil i-a stricat multe în viaţă" şi-a zis Liza în sinea ei la prima întâlnire cu doctorul, privindu-i fix buza şi vorbindu-i amabil.

Doctorul Prellogg obţinuse rezultate remarcabile cu razele sale proiectate în plămânii distruşi ai pacienţilor săi. Nu înregistrase niciun caz de deces în cele nouă luni de navigaţie prin adâncimile neclintite ale tăcerii albastre şi imense aşternute deasupra ceţii, norilor şi furtunilor, în timpul marşurilor reci ale soarelui şi ale nopţilor încoronate de milioane de stele.

Pacienţii săi nu mai tuşeau, nu mai transpirau, ba chiar se părea că nu mai respiră, deşi inima lor funcţiona normal. Nu se întâmplase nimic şi totuşi slăbiseră foarte mult, rămânând numai piele şi os!

Aceasta era urmarea stranie a metodelor de vindecare folosite de doctorul Prellogg!

Avea pe conştiinţă viaţa multor fiinţe cu sânge alb, aproape străvezii, ale unor umbre omeneşti care se mişcau sprintene şi cu uşurinţă, fiind aproape imponderabile. Fuseseră smulse din ghearele morţii, dar arătau de parcă ar fi ieşit din coşciug, supravieţuind propriei lor morţi.

Doctorul Prellogg izbutise într-adevăr să vindece şi cazuri absolut disperate. Razele miraculoase adormeau moartea care rodea piepturile bolnave. Părţile bolnave ale plămânilor erau izolate (doctorul Prellogg numea operaţia „acoperirea cu sticlă"), iar viaţa continua să respire în mica porţiune salvată chiar dacă ea nu era mai mare decât un cub de zahăr. Totul semăna mai degrabă cu un dans pe capacul sicriului sau cu vegetarea unor zambile închise în sticlă; oamenii trăiau o viaţă fără sânge, şi fără răsuflare, o viaţă fragilă asemenea unui pahar de sticlă în mâinile unui beţiv.

Un val de aer mai puternic ar fi curăţat aceste păpuşi de oase care duceau o viaţă artificială, inspirând din mila razelor miraculoase universul azuriu, soarele distilat şi strălucirea stelelor înfiorate de ger.

Adam Etringer aştepta cu nerăbdare prima scrisoare a Lizei. Credea că se va întoarce curând fie bolnavă, fie sănătoasă pentru a-şi lăsa mâna generoasă în palma lui goală. Doar nu o vor lăsa să moară acolo!

Îşi închipuia mereu că e plecată undeva la mare şi o vedea palidă şi pistruiată stând întinsă pe şezlong sub un baldachin cu dungi albe şi portocalii visând la viaţa superbă şi la petrecerile celor bogaţi care trăiesc în hotelurile de pe malul mării. Evita gândul că Liza trăieşte la o înălţime ameţitoare pe o tavă din sticlă care ar putea să cadă, sfărâmându-se într-un milion de cioburi.

În sfârşit, după o săptămână a primit o scrisoare a cărei adresă îi aminti fără niciun pic de cruţare de înălţimea insuportabilă la care trăia mireasa lui…

Scrisoarea de un albastru azuriu răspândea parfumul otrăvitor al prăpăstiilor, atmosfera de sinucidere din jurul turnurilor şi acoperişurilor, un parfum care îi tăie respiraţia. Genunchii începură să tremure. A durat mult până să reaşeze la locul lor cuvintele ce-i jucau în faţa ochilor.

Adam începu să citească:

Dragul meu!

Iertaţi-mă că vă scriu abia astăzi. Pot să vă comunic că o duc foarte bine, dorm toată noaptea şi visez stele. Ieri după ani de zile m-am sculat din pat şi am făcut o plimbare prin parc – muzica cânta – şi eram ca pe plajă, îmi simţeam pieptul uşor asemenea unui muşchi pe care se rostogoleşte o piatră – am respirat larg şi adânc – viaţa e atât de frumoasă – am ajuns până la un bazin, m-am aşezat pe o bancă – fântâna arteziană susura – din apă se auzeau ţipete şi râsete – şi eu vreau să mă scald o dată când o să mai prind putere. Atunci când îngheţăm foarte tare la aceste înălţimi mari coborâm jos până vedem chipul viu al pământului. Şi azi-dimineaţă m-am plimbat la numai o sută de metri deasupra pământului după care m-am ridicat deasupra mării. Cu toate că ploua, aveam umbrelă de soare.

Credeţi că aici nu plouă deşi ne aflăm deasupra norilor? Doctorul Prellogg ne stropeşte cu ploi de scurtă durată atunci când ne e foarte cald; odată m-a udat până la piele sub umbrela mea de soare şi am făcut o baie în şapte culori; când plouă parcă trăim un basm al curcubeelor.

Seara când soarele se ascunde după nori (ce asfinţituri gigantice se văd aici!) stau lângă parapet împreună cu doctorul Studna şi scrutez adâncimile. Doctorul Studna este primul asistent al lui Prellogg. Are părul negru ca tăciunele şi deşi e cu un cap mai înalt decât mine are cocoaşă; cât de mare

trebuie să fi fost fără cocoaşă! Ştiu că această infirmitate îl chinuie şi de aceea are nevoie de doi ochi care să-l mângâie.

I-am povestit de dumneavoastră şi de boala de care suferiţi. Este un psihiatru excelent şi cazul dumneavoastră îl interesează. Mi-a zis că ar reuşi să vă vindece de ameţeli şi în plus ar face din dumneavoastră un acrobat al înălţimilor. Ar vrea să vă cunoască, dar eu i-am zis că aici sus s-ar putea întâlni cel mult cu cadavrul dumneavoastră.

Nu ştiu cât de mult o să rămân aici. Chiar dacă o să mă vindec complet nu o să cobor jos în fumul, praful şi mulţimea de microbi de pe pământ. Este atât de curat, linişte şi lumină aici. Păcat că vă e atât de frică – de aceea nici nu vă invit să veniţi la noi.

Scrieţi-mi ce mai e nou pe pământ. Transmiteţi salutări pământenilor, iar dumneavoastră vă doresc sănătate.

Liza

„Canalia! Canalia!" se gândea Adam, ros de gelozie.

„Cocoşatul se înghesuie pe locul meu! Şi Liza desigur – i-a mângâiat cocoaşa – iar eu – eu". Adam priveşte cerul prin fereastra deschisă de parcă ar vrea să vadă discul de sticlă. Cerul este de un albastru pal, iar soarele apune la zenit. I se face negru în faţa ochilor la gândul că acolo sus se află o farfurie de sticlă, iar Liza stă rezemată de un parapet subţire şi se uită la el în fundul prăpastiei.

Adam fu cuprins de o criză de ameţeală şi se întinse pe divan apucat de un tremur puternic. Numai în această poziţie capul nu i se mai învârtea. Se simţea cel mai bine protejat de fantoma căderii atunci când se lipea cu fruntea de pământ.

După ce criza trecu, îşi încleştă dinţii şi-i scrise Lizei, următoarea scrisoare:

Draga mea cea mai dragă,

Am primit scrisoarea dumneavoastră aşteptată cu mult dor, atât de ameţitor albastră de parcă ar fi căzut din cer şi m-am simţit foarte trist după ce am citit-o. Mă doare în suflet că numai după o săptămână aţi şi uitat de meleagurile dumneavoastră, de casă, de locurile unde a stat leagănul dumneavoastră şi tare mă tem să nu vă înstrăinaţi de noi.

Dacă aţi fi trăit peste mare, aş fi venit după dumneavoastră, după cum aş fi venit în Africa, la pol sau poate chiar la capătul lumii, dar dumneavoastră aţi părăsit complet ţărmurile acestui pământ, locuiţi deasupra capului meu, în altă lume, iar eu nu am aripi şi mă zvârcolesc ca un vierme în ţărână! O, dacă! O, dacă!

M-aţi prezentat doctorului ca pe un laş, dar ce înseamnă oare un vultur laş cu aripile frânte?

Privesc cerul şi nu mă mai tem de el! Dorinţa mea este mai puternică decât blestematele astea de ameţeli! Vă caut cu privirea pe bolta cerească până ce începe să mă doară gâtul, vă caut în nori, printre stele, caut steaua dumneavoastră de sticlă; atunci când văd căzând un meteor, mi-e groază că o să aud o bubuitură puternică asemenea unui candelabru de cristal ce cade pe pardoseala unei biserici.

Liza! Draga mea Liza! Întoarce-te! Mă sfârşesc de dor după tine. Nu pot trăi fără tine!

Adam

Abia peste o lună poşta îi aduse lui Adam următorul răspuns:

Dragul meu!

Iertaţi-mă că v-am lăsat atât de mult să aşteptaţi. Am acum atâta treabă încât îmi rămâne prea puţin timp pentru scris. Şi mai e încă ceva: după cum ştiţi am primit o vizită, a fost tata la mine. Ce încântat era! Mi-a adus o mulţime de lucruri frumoase şi întreaga mea garderobă. M-am mutat aproape complet aici de parcă aş vrea să rămân până la moarte. Dar nu vă fie teamă, nu o să mor aşa de curând. Razele lui Prellogg m-au vindecat, iar clima de aici îmi priieşte de minune. Plămânii sunt în ordine – a rămas din ei numai o bucăţică cât nuca – iar părţile atacate au fost bine acoperite cu sticlă de către doctorul Prellogg. Sunt acum fragilă ca un porţelan fin, mănânc cumplit de mult şi totuşi sunt slabă ca un pai. Noi, cei de aici, convalescenţii suntem cu toţii la fel, dar închipuiţi-vă că viaţa noastră e legată de existenţa acestei insule, începe şi se termină odată cu ea. O să vă povestesc acum despre ce i s-a întâmplat lui Eva Kreis, o fată blondă, cea mai frumoasă fată din oraşul nostru.

Cred că trebuie să fi fost grozav de nefericită văzând în oglindă cum i se stinge frumuseţea. Doctorul Prellogg a izbutit să conserve o mică bucăţică din plămânii ei cât să încapă într-un degetar. Bucăţica aceasta îi era suficientă pentru a duce o viaţă castă şi a se bucura în limitele oraşului nostru. Dar pe Eva a cuprins-o dorul de casă şi de mama ei. Fără să ţină cont de avertizările lui Prellogg a zburat pe pământ ca să arunce o singură privire grădinii, balconului, grajdului, pendulului din bucătărie. Zicea că se întoarce după două zile...

Şi nu s-a mai întors. Încă în noaptea aceea, întinsă în pat, a scuipat ultimul degetar de plămân.

Noi toţi care trăim pe această insulă am pierdut pământul nostru natal. Nu există cale de întors pentru noi! Jos ne pândeşte moartea.

Nu mă mai aşteptaţi, nu o să mă întâlniţi niciodată vie pe pământ!

Ţin la viaţă chiar dacă aş sta închisă într-un coş agăţat în mijlocul universului. Dacă doriţi atât de mult să mă vedeţi, veniţi până aici! Şi grăbiţi-vă dacă vreţi să-mi cereţi mâna! Doctorul Studna e de părere că vă puteţi învinge ameţelile printr-un efort de voinţă! E suficient să nu mai priviţi în jos. Iar dacă vă simţiţi ispitit să o faceţi, închideţi ochii şi ameţeala o să vă treacă imediat! Încercaţi! Antrenaţi-vă! Dacă ştiţi să priviţi în sus cerul, duceţi-vă la teatru şi priviţi de la galeria a doua la parter! Doctorul Studna vă sfătuieşte să beţi ouă crude şi să vă uitaţi în pământ cu un binoclu răsturnat. Apoi, zice el, va trebui să vă găsiţi un zgârie nori şi să priviţi de la ferestrele lui de jos, începând cu parterul, mezaninul şi continuând aşa până ce veţi ajunge la etajul cincizeci.

Doctorul Studna este un om atât de bun şi dezinteresat! Deşi el însuşi suferă, încearcă să mă înveselească. Mergem împreună la tenis, la teatru, la cinematograf, ba chiar mă însoţeşte şi la capelă – el care e atât de necredincios!

Nu ştiu ce să vă mai scriu. Vă trimit o floare de nu-mă-uita. Aceste flori tocmai înfloresc aici pe la noi şi ele reprezintă o mică părticică din azurul cerului pe care vi-l trimit din partea mea!

Liza

Citind această scrisoare, lui Adam îi ţâşniră lacrimi de mânie din ochi. Azvârli scrisoarea, se urcă la etajul doi (locuia la parter), deschise fereastra de pe culoar şi prinzându-se cu înfrigurare de zid se uită în jos la caldarâm.

Începu să tremure, curajul îi scăzu brusc şi era ceva în el care se împotrivea – nu putea să privească în jos. Gândul la Liza îi biciui din nou curajul care se aprinse ca o flacără. Liza, Liza!

Cu ochii închişi, Adam se aplecă încet, încet de la fereastră. Iar Liza – Liza şi doctorul Studna – acum! Deschise ochii împotriva voinţei nervilor lui. Văzu negru în faţa ochilor, iar în bezna roşie apăru un disc format din inele negre şi violete care se mişcau repede, înaintând.

Adam se târăşte în patru labe în camera sa, cade pe canapea şi după o clipă se simte iarăşi bine. Perna de sub cap îi şopteşte că trebuie iarăşi să se revolte.

În aer plutesc milioane, milioane şi o fantomă pe piloni formaţi din nouăzeci şi nouă de coşuri! Visul tău se întunecă! Porţi o cruce cu două braţe: dorinţa şi ameţeala! Vezi mâna Lizei în nori! Să-ţi pui la încercare creierul, nervii şi inima! Să faci un zbor pe viaţă şi pe moarte! Să înnebuneşti

de groază! Ori să învingi! Adam sare în picioare şi scrie o scrisoare formată dintr-un singur cuvânt:

„Sosesc în zbor!”

Şi apoi palid, cu liniştea celui ce merge la spânzurătoare se duce la Evan Strop. Îl găseşte în pat. Bătrânul domn îşi încălzea şi-şi dezmierda sub perne reumatismul capricios. Adam îi arată o frază din scrisoarea Lizei:

„Grăbiţi-vă dacă doriţi să-mi cereţi mâna!” şi îi spune că mâine o să zboare.

Strop rămâne foarte uimit.

— Dumneata! Cu ameţelile dumitale! Nu e posibil!

— M-am hotărât! O să-i dovedesc Lizei că nu sunt laş!

— Dar asta nu înseamnă laşitate! Spuneaţi că e o boală moştenită...

— Ştiu! Dar Liza vede în asta un semn de laşitate! Nu mai suport gândul acesta! O să zburaţi împreună cu mine la nuntă?

— Vedeţi că nu sunt în stare! Dar în sinea mea o să binecuvântez! Fireşte numai dacă nu o să-mi blestem în clipa aceea vreo încheietură inflamată. Luaţi o ţigară de foi!

Câteva înghiţituri dintr-o băutură aromată şi câteva rotocoale de fum trase sub candelabrul greu îi destinseră nervii, redându-i culoarea feţei. Strop la rândul său se bucura constatând cu plăcere că nu-l doare nimic şi începu să povestească:

— Acolo sus e ca în rai! Prellogg este un geniu! Cincizeci de paturi, toate ocupate – asta înseamnă lunar un câştig de două sute de mii! Regia – Cincizeci! Faceţi socoteala! Să vă iubiţi! Rămâneţi mult timp acolo sus!

— Nu ştiu încă! Depinde de...

Adam păleşte din nou. Apoi zice brusc:

— Mă întreb cum o să ajung acolo! Nu suport avionul. O să pun să mă adoarmă. Şi o să mă trezesc acolo sus! Acolo – acolo – o să mă trezesc undeva departe de orice balustradă – într-un pavilion ca să nu văd orizontul! Dacă o să am deasupra mea un acoperiş şi o să simt pământ tare sub picioare, atunci o să râd de ameţelile mele!

Lui Adam nu-i vine însă să râdă. Mâna pe care o întinde în chip de rămas bun tremură în mâna zbârcită a lui Strop.

Tatăl Lizei nu a încercat să-l oprească pe Adam de la acest plan nebunesc. Dimpotrivă, curiozitatea sa veşnic tânără îl îndeamnă să vadă cum o să se termine această poveste. În plus, la urmă, bătrânul Strop i-a urat tânărului cu un ton răutăcios, blajin şi jovial „vânt bun şi călătorie plăcută”.

S-a întâmplat după cum urmează. Adam Etringer s-a trezit la amiază din somnul lui eteric la o altitudine de două mii de metri, pe o insulă plutitoare, îmbrăcat ca un ginere îndrăzneţ în costum negru, vestă violet şi cravată de pictor. S-a întâmplat că s-a trezit mai devreme cu câteva minute faţă de planificarea din program şi anume exact în clipa când era transportat din helicopter pe pista aeroportului. Capul îi pocnea de durere şi nu ştia ce se petrece cu el. Deschise ochii şi privind de jur-împrejur cu o nedumerire buimacă pricepu deodată totul. Distanţa dintre creierul lui şi pământ nu fusese până atunci niciodată mai mare decât înălţimea corpului. Şi pe neaşteptate în faţa acestui creier se înălţa turnul rotund al deşertăciunii de la picioare până jos pe pământ.

Această conştiinţă îi dădu senzaţia că o mână străină îi smulge creierul din craniu, azvârlindu-l peste parapet în prăpastie. Craniul se umplu de aer şi rămase sus, iar creierul căzu; astfel se manifesta ameţeala în creierul care cu fiecare secundă se depărta de craniu! În creierul şi în craniul luate la un loc se găsea el, în întregime. Creierul trăia şi craniul trăia şi el, iar această dedublare provoca o groază mai cumplită decât moartea.

Începu să urle şi să se împotrivească celor doi brancardieri. Dădea din picioare, zgâria şi ameninţa că el nu suportă asta şi preferă să fie omorât!

Cu greu l-au transportat până la cea mai apropiată bancă. Se dădu jos de pe targă pe fund şi începu să se zvârcolească ca o omidă călcată în picioare. Vaietele lui îi atraseră pe locuitorii insulei formaţi din medici şi pacienţi, îngrijitoare, artişti, muzicieni, funcţionari, monteri, fochişti şi muncitori de la centrala electrică. Era un eveniment care tulburase monotonia zilelor obişnuite, tăcerea şi marea singurătate de aici de sub soare. Zvonul s-a răspândit repede şi s-a format un cerc alb de oameni care se înghesuiau în jurul ginerelui furios. Cei din spate care nu vedeau se urcau pe băncile din grădină după ce înainte şi le trăseseră mai în faţă. Grădinarul urla că nu dă voie să se calce pe răzoare, iar una dintre paciente leşină de enervare. În sfârşit veni doctorul Prellogg şi toţi se dădură la o parte plini de respect. Ce se întâmplă aici? Un tânăr îmbrăcat într-o haină de piele, unul dintre cei care îl transportaseră pe Adam din helicopter, ieşi în faţa doctorului şi îi spuse cu un aer aproape copilăresc:

— Acesta este, vă rog, domnul Adam Etringer, pretendentul domnişoarei Liza Strop. Mergem la nuntă. Eu sunt martor.

În ochii lui care nu păreau impresionaţi de acest spectacol apăru o licărire de fiară care parcă se bucura de acest eveniment, aşteptând să ia o turnură şi mai interesantă.

— Mirele domnişoarei Strop! exclamă uimit Prellogg care nu-l cunoştea pe Adam. Nu e posibil! Aduceţi-o aici imediat pe domnişoara Liza!

Câteva paciente răutăcioase-o luară imediat la fugă: simţeau o anume satisfacţie că trebuie să o anunţe pe egoista de Liza de sosirea unui mire atât de imposibil şi era captivant să urmăreşti ce se va întâmpla când cei doi se vor trezi faţă în faţă.

— El suferă, mă rog, de ameţeli, explică tânărul şi colţurile buzelor i se umflară de râs.

— Atunci de ce a mai urcat până aici? se înfurie Prellogg care se temea ca acest atac venit de pe pământ să nu dăuneze constituţiei şubrede a pacienţilor lui.

— Domnilor şi doamnelor, vă rog să binevoiţi a vă împrăştia. Nu garantez pentru consecinţe! Duceţi-l imediat înapoi!

Se produsese într-adevăr o agitaţie cum rar se întâlnea pe această insulă a liniştii unde nu se petrecea nimic, zilele treceau în vârful picioarelor, vocile omeneşti se auzeau în surdină, iar ţipetele şi larma umblau numai pe covor.

Dar uite-o şi pe Liza! Stă sprijinită de umărul doctorului Studna şi îl priveşte pe Adam cu o curiozitate rece. Nimic nu i se citeşte pe chip: nici uimire, nici compasiune, nici ură. Îl arată cu degetul, întorcându-se către Studna:

— Acesta este el! Şi aşa sunt ameţelile lui.

— Într-adevăr interesant! Un caz greu, dar nicidecum disperat! Cred că ar merge!

Liza spune:

— Să fie adormit şi dus de aici! Nu se potriveşte!

Şi deodată Adam îşi vine în fire. Vocea Lizei l-a furnicat. Încetează să se mai zvârcolească, se aşază pe jos, îşi acoperă faţa cu mâinile şi o priveşte pe Liza printre degete. I se pare foarte micuţă şi întunecată de parcă toţi pistruii de pe faţă ar forma o singură pată. Din nou o proiectează la distanţă. I se pare că vede un singur pistrui şi acest pistrui se află pe nasul Lizei, pe gura ei şi pe întreaga ei faţă! Şi lângă Liza îl vede pe doctorul Studna, un cocoşat cu trup atletic care îl priveşte batjocoritor, urmărindu-i cu picioarele depărtate fiecare mişcare.

Adam uită pentru moment de ameţeală. Ruşinea, frica pentru Liza, ura faţă de doctorul Studna îl proiectează în sus.

Se ridică în picioare şi începe să se scuture de praf, aranjându-şi cu mâna stângă cravata de mire. Un tânăr cu prezenţă de spirit şi o amabilitate neprefăcută îi întinde imediat buchetul de flori şi mănuşile albe.

Se pregăteşte să spună ceva, dar în aceeaşi clipă doctorul Studna se apropie de el şi bătându-l pe umăr cu un aer familiar îi spune:

— Sunteţi un om şi jumătate! E o chestiune de sugestie! Nu trebuie să vă gândiţi pur şi simplu că staţi pe un capac de sticlă deasupra unei prăpăstii!

Doctorul Studna abia termină de spus aceste vorbe şi Adam se prăbuşeşte din nou la pământ ca secerat. Începe să se zvârcolească în spasme furioase, urlă şi scânceşte din cauza groazei de adâncime pe care doctorul Studna i-a provocat-o din nou în mod perfid...

Deodată simte că ceva se rostogoleşte peste el, un fel de bolovan cald şi moale. Începe să lupte sălbatic cu această povară până ce simte încă una la fel. Se porneşte astfel o luptă încrâncenată în care Adam se bate pe viaţă şi pe moarte.

La un moment dat îşi aduce aminte că are un revolver! L-a luat cu el, ascunzându-l într-un buzunar secret de la pantaloni de parcă ar fi bănuit că o să aibă nevoie de el. Ah, dacă ar reuşi să bage mâna în buzunar! Pe toţi i-ar împuşca ca pe nişte şobolani din fabrica lui!

Apoi zăreşte în depărtare pletele ruginii ale Lizei, strălucind ca o flăcăruie amăgitoare. Îi întinde o mână de ajutor. Şi când el o întinde pe a lui, simte că mâna i-a intrat într-o capcană. Apoi i se pun cătuşe şi pe cea de-a doua mână. Nu mai poate lupta nici cu mâinile, nici cu picioarele, i-a rămas numai gura care luptă, muşcă şi urlă. Apoi soarele lui Adam se stinge, iar în creierul lui se aşterne întunericul, un întuneric groaznic şi dur.

6

Nimeni nu ştie cât a durat această beznă a lui Adam. Când a deschis ochii, era din nou noapte, dar noaptea aceea nu se mai găsea în el, ci în jurul lui, deasupra lui şi sub el şi nu mai era dură, ci moale ca un pântec.

Cu siguranţă că era frigul care alungase bezna din trupul lui pentru ca ea singură să pătrundă în el, amintindu-i că moartea nu vine pe degeaba şi trebuie la început să suferi ca să-ţi dobândeşti prin suferinţă această mare şi ultimă beznă.

Prima senzaţie pe care a avut-o când şi-a venit în fire a fost aceea că se mişcă uşor înainte. Şedea pe un fel de scândură, sub picioare i se aşternea noaptea, iar mâinile strângeau nişte frânghii de care era agăţată acea scândură. Era evident că stă într-un fel de leagăn şi speriindu-se la acest gând, se pregătea tocmai să sară. Dar ce se va întâmpla dacă leagănul e prea sus? Adam se trase puţin pe marginea scândurii, întinzându-şi piciorul mult sub el ca să atingă cu vârful lui duşumeaua. Nimic – întuneric! E de neînţeles cât de mult seamănă totul cu un vis, numai mâinile care ţin frânghia i-au îngheţat.

Şi deodată pe această traiectorie se loveşte de o beznă atât de compactă încât ar putea-o cuprinde în pumn de nu s-ar teme să dea drumul frânghiei.

Se îneacă de umezeală şi frig, simte broboane de transpiraţie pe frunte şi începe să tânjească după o sobă; nu după o sobă de fier, ci după una anume

albă, de teracotă, care stătea în bucătărie pe vremea tinereţii lui. Acolo între perete şi căzănelul de aramă se afla un colţ îngust unde se uscau lemnele şi tocmai după acest colţ i s-a făcut dor.

Curios – gândurile i se băteau mereu în altă direcţie decât cea dorită, iar spaima care era cât pe ce să-l cuprindă nu mai apărea. El însuşi în subconştient se lupta cu această învolburare a simţurilor datorită uimirii imense pe care i-o provoca tot ce se întâmpla în jurul lui.

Aceştia sunt nori, îşi zise el, iar eu stau într-un leagăn şi mă mişc printre nori. Dar de ce oare?

— Mi-aş da seama dacă aş visa. Ţin strâns în mână cablul acesta – dacă i-aş da drumul – aş cădea. Unde? – Este ceva prea sigur pentru un vis, în vis aş cădea – dar eu plutesc în înălţimi printre nori – mă dau în leagăn, dar nu e leagăn – leagănul se balansează înainte şi înapoi – iar eu plutesc – înainte!

Pe nesimţite întunericul începe să se destrame. Adam priveşte în sus şi vede deodată stelele! O constelaţie mare îl loveşte în ochi violent şi rece. Rămâne buimac de uimire, aşteptând să vadă ce se va întâmpla în continuare şi unde va ajunge în zborul lui. Dar viteza în care pluteşte se micşorează rapid. Scăunelul care îl poartă în înălţimi, descriind un semicerc, începe să se oprească. Adam simte cum cele două frânghii de care se ţine îl ridică aproape orizontal, capul îi cade pe spate şi picioarele ajung mai sus decât capul. Şi tocmai când îşi închipuie că nu va mai rezista în această poziţie şi va zbura cu capul în jos, scăunelul se opreşte, se smuceşte şi se lasă înapoi.

Prin urmare se află tot într-un leagăn, într-un leagăn enorm care despică norii ce despart cerul de pământ!

Gândul acesta îngrozitor îi prinde inima ca o gheară. Era gândul pe care îl avusese din prima clipă de când se trezise ca un câine în cuşcă şi acum ţâşnea din el în toată nebunia lui.

O platformă de sticlă în univers! – Ca să scape de el, Liza s-a aliat cu cocoşatul acela făţarnic, l-a ademenit să urce la această înălţime ameţitoare şi apoi i-a dat drumul într-un leagăn în prăpastia universului...

Doctorul Studna a inventat această nebunie pentru el...

Dumnezeu ştie de câte ori a intrat şi a ieşit din nori, legănându-se încolo şi încoace – era ceva care dura prea mult şi nu avea sfârşit, iar moartea nu vroia să vină. S-a instalat o stare de oboseală surdă; frica lui nebună nu putea mai mult şi se devora pe sine însuşi aşa cum şarpele îşi muşcă propria-i coadă.

Din când în când Adam aţipea, căzând într-un fel de leşin. I se părea că se leagănă de la facerea lumii şi că se va legăna astfel veşnic. Cu ochii închişi vedea mai sus decât cu ei deschişi.

Vedea în aer o insulă de sticlă de care atârna o aţă, ca un fir de păianjen lung de trei mii de metri. Iar la capătul lui se legăna un păianjen mic, un om, asemenea pendulului unui ceasornic.

Lui Adam i se părea că se priveşte pe sine şi în leagăn nu mai stă el, cel blestemat şi înfrânt, ci un ins triumfător şi glorios, ales dintr-o mie.

Se privea pe sine şi vedea acrobaţiile ciudate pe care le executa în leagănul său în faţa miilor şi miilor de binocluri care îl urmăreau de pe pământ şi din dirijabilele venite aici din lumea întreagă. Se urmăreau cu încordare numerele lui îndrăzneţe de bravură excentrică efectuate la trapezul care ieşea şi intra în nori, descriind un semicerc într-o atmosferă de răpăituri de tobe şi aplauze furtunoase.

Se afla într-un circ imens a cărui cupolă din prelată îl forma cerul înnegurat.

Această viziune dispare însă imediat. Acum i se pare că se îndreaptă spre Roma, mergând pe firele de telegraf. Nu e de profesie dansator pe sârmă, ci călătoreşte pe fire din pură plăcere personală, îmbrăcat într-un mundir de drum şi cu o raniţă în spinare. Este aşteptat în toate oraşele unde îl întâmpină cu steaguri şi muzică, iar seara cu lampioane şi jocuri de artificii. Stâlpii de telegraf sunt împodobiţi cu flori, ghirlande şi steaguri flutură pe cabluri.

Se apropie de Roma. Îşi scoate din raniţă costumul negru, vesta violet, cilindrul şi buchetul de flori şi-şi schimbă hainele din mers, ceea ce face parte din culmile supreme ale artei sale. Apoi începe să se grăbească îngrozitor. Şi când s-a îmbrăcat aproape în întregime constată că îi lipseşte cravata. Cravata lui de ginere, opera magistrală a celebrului pictor Bonasta.

Oraşul se apropie. Repede! Repede! Scotoceşte în rucsac, prin buzunare, dar degeaba! Siguranţa lui începe să se clatine.

Unde e cravata?

Pe treptele catedralei Sfântul Petru îl aşteaptă deja Liza, mireasa, iar cardinalii în sacristie îi aşază papei tiara.

Şi cravata? Pe toţi dracii, unde i-a dispărut cravata?

Trece pe sub arcul de triumf al Vaticanului în aclamaţiile entuziaste ale mulţimii de la picioarele lui. Mulţimea îi ovaţionează ca pe un eliberator în timp ce el se clatină pe sârmă cu paşi şovăielnici, ţinând în mâna dreaptă o prăjină pentru echilibru şi sprijinindu-şi bărbia în stânga pentru a-şi ascunde defectul.

Echilibrul este reprezentat de doi drăcuşori îmblânziţi care stau la cele două capete ale prăjinii, încercând mereu să se apropie unul de altul. Tocmai de aceea trebuie să-şi ţină echilibrul cu ajutorul prăjinii ca să împiedice la momentul potrivit apropierea celor doi. Atunci când totul e în siguranţă, cei

doi drăcuşori îl ajută pe om şi se bucură că se leagănă, ei fiind patronii echilibrului.

Dar unde a dispărut pasul cu care ar putea dansa pe firele de păianjen dacă ele l-ar ţine?

A dispărut! Înaintează cu teamă, iar prăjina lungă pe care o ţine cu o singură mână se balansează în mod catastrofal în sus şi-n jos.

O, trădare, din nou ai apărut!

Spiriduşii de la capetele prăjinii parcă s-ar fi înţeles între ei! Un omuleţ roşu nu mai mare decât o mănuşă vrea să treacă dintr-un capăt în altul la perechea lui.

Drept urmare prăjina se înclină foarte tare. Cealaltă mână se grăbeşte să vină în ajutor repede, dar zadarnic.

Şi în clipa aceea Adam descoperă triunghiul alb de sub bărbie, locul unde îi lipseşte cravata...

Mulţimea de la picioarele lui amuţeşte. Într-o singură clipă toţi au văzut!

Se lasă o linişte cumplită! O aşteptare prevestitoare de rele!

Iar echilibrul este pierdut. Capătul din stânga al prăjinii apăsat de cei doi drăcuşori îl simte greu. Nu se mai poate! Nu se mai poate continua aşa!

Adam face un pas în gol şi se prăbuşeşte.

Toţi încep să ţipe!

Cade, cade până ce se pomeneşte în spinarea unui spectator. Se aud râsete! Râsete sălbatice, maliţioase şi viclene vuiesc în jurul lui!

Ei da! A căzut în spinarea unui cocoşat! O, vai de mine! Este chiar doctorul Studna!

Şi acest cocoşat uriaş îl apucă într-un mod umilitor de ureche ca şi când ar vrea să-i şoptească ceva şi urlă ca să-l audă toţi:

— Ştii de ce? Drăcuşorii de pe prăjină formează un cuplu, un mascul şi o femelă!

7

După ce Adam s-a trezit din această halucinaţie, în faţă i-a apărut din nou leagănul acela înspăimântător la fel de absurd de adevărat precum călătoria lui la Roma pe firele de telegraf.

De astă dată nu mai şedea pe scândurică biruitor şi admirat prin mii de binocluri, ci blestemat de iadul demonilor.

Soarele băuse până la ultima picătură noaptea milostivă care înainte îi spălase adâncimea de sub picioare. Adam putea să vadă acum tot, dar închise ochii, jurând că nu-i va mai deschide niciodată. Dar nu e posibil ca un om să suporte aşa ceva, bineînţeles în afară de cazul că e orb.

Deschise ochii către înălţimi şi nu văzu altceva decât cerul gol, albastru, fără nicio pată. Nu avea niciun instrument de măsurat adâncimea. Nu vedea soarele, nu vedea nicio ciocârlie, nu vedea nimic decât albastrul cerului în care se legăna încolo şi încoace. Şi deodată în timpul unei balansări înainte zări deasupra capului o pietricică mică şi argintie montată în azurul cerului. Da! Acolo se află o insulă de piraţi, acolo locuiesc călăii lui – doctorul Studna şi Liza.

Auzi?

Se aud până aici râsetele sălbatice şi nestăpânite ale celor doi, care stau sprijiniţi în balustrada de pe punte şi-l urmăresc prin binoclu, numărându-i oscilaţiile.

Unu-doi, unu-doi.

Doctorul Studna se uită la ceas şi măsoară amplitudinea traiectoriei de pendulare a lui Adam.

Cât de mult va rezista oare?

Va înnebuni!

Va crăpa de groază!

Mulţimea de pe insulă urmăreşte cu sufletul la gură mişcările leagănului şi face pariuri pe inima şi creierul lui. Cine va ceda primul?

Dar tot ce se petrece aici sus nu reprezintă decât un reflex fulgerător al acestei pietricele. Se află atât de îngrozitor de sus încât îşi apleacă capul.

Dar vai!

A uitat să închidă ochii! Sub el vede pentru o clipă prăpastia curată şi transparentă ce ajunge până la fundul pământului!

Din cauza ameţelii capul i se învârte ca o spirală de oţel. Îi apare din nou imaginea creierului smuls din craniu care se învârteşte în prăpastie. Stomacul i se întoarce pe dos ca o vază cu apă urât mirositoare în care au putrezit nişte flori.

Strânge pleoapele, îşi ridică bărbia în sus, deschide pumnul, dă drumul frânghiei şi acum vine momentul cel mai cumplit pe care i l-au şoptit nervii, culmea nebunească a ameţelii, groaza triumfală a căderii.

Dar Adam nu cade. Spre imensa lui groază constată că e legat de scândură cu nişte cureluşe.

Iar leagănul îşi execută traiectoria sa oscilatorie încet şi cu precizie, pornind din punctul cel mai înalt.

Este ceva mai cumplit decât dacă ar cădea! Acesta ar fi sfârşitul pe care îl aşteaptă, un sfârşit îngrozitor, dar totuşi un sfârşit.

Dar acum totul merge înainte şi nu mai există nicio continuare a ameţelii!

Începe să se zvârcolească şi să lovească cu pumnii, să spumege de furie ca să se desprindă din cătuşe. Şi apoi pentru a treia oară se lasă întunericul.

După ce Adam se trezi, îi reveni din nou imaginea leagănului de care era legat cu trupul şi sufletul, cu mâinile şi picioarele, cu creierul şi sângele.

În realitate nebunul cel furios fusese băgat într-o cămaşă de forţă.

Liza şi doctorul Studna stăteau neputincioşi lângă patul tragic în care se zvârcolea nebunul posedat de imaginea leagănului său uriaş. Până unde o să ajungă?

„A înnebunit" îşi zise Liza cu o lacrimă cât un strop de ploaie în colţul ochiului.

„A înnebunit" repetă automat doctorul Studna, imaginându-şi deodată jos, pe pământ, o livadă în care zburau flori de păpădie.

Şi într-o noapte l-au lăsat pe Adam singur. S-a întâmplat exact în preziua internării lui în ospiciu împreună cu leagănul ce i se balansa în creier.

Globul cenuşiu al nebuniei din creierul normal al lui Adam purta vechiul lui chip – ochii, gura, nasul – nimic nu se schimbase. După ce Adam s-a liniştit, masca liniştită şi smerită a unei ruine de om reuşi să înşele vigilenţa îngrijitoarei.

Rămase singur în cămăruţa lui. Toată lumea dormea. Ieşi afară pe o platformă.

Nu mai era el, Adam. Era un artist, dansator pe frânghie, un călător spre înălţimi admirat de mii de binocluri.

Mergea cu pasul semeţ al toreadorilor, îndreptându-se către capătul scenei format din cabluri de oţel, acolo unde se umfla dirijabilul.

Se opri la piciorul cablului.

Mii, milioane de binocluri îl urmăresc! Înainte, mai sus!

Adam începe să se caţăre. Aceasta este noua lui călătorie la Roma, Acolo, sus, sus, undeva în drumul către prăpastia albastră îl aşteaptă Liza – mireasa – care tocmai îngenunchează pe treptele altarului.

Înainte! Mai sus! La podul scenei!

Simte sub el mulţimea care freamătă de uimire. Totul e în regulă! Adam face semn cu mâna în jos, mulţumeşte pentru ovaţii, dar nu mai poate întârzia. Liza îl aşteaptă!

Deodată în drumul său către înălţimi se loveşte de un bolovan uriaş şi rotund.

Va trebui să îl escaladeze! Acolo în spatele lui se vor zări cu siguranţă turnurile, cele mai înalte ale Romei!

Bolovanul este neted. Luceşte cenuşiu pe fundalul Căii Lactee şi cordajul se ramifică pe el, formând o adevărată plantă.

Dar în timp ce Adam se caţără în vârful plasei, îi apare deodată în faţă nu ştie de unde, un drăcuşor care începe să se zbenguiască ca o veveriţă şi să-şi arate limba despicată.

Lui Adam i se taie răsuflarea. Spiriduşul echilibrului, vechiul trădător din vremea primei lui călătorii la Roma! Imediat îşi dă seama că e semn rău. Îşi aduce aminte de doctorul Studna, de cocoaşa lui şi de ce i-a strigat el atunci la ureche:

— Ştiţi de ce? Fiindcă sunt un mascul şi o femelă!

Da, aceasta a fost cauza blamării lui catastrofale! Pe prăjina înclinată cei doi drăcuşori au ajuns unul lângă altul!

Şi ce va urma acum? Acolo pe o masă cenuşie şi lucitoare se leagănă agăţat într-o plasă un alt drăcuşor! Are bărbia spână, şolduri late şi două sfârcuri ies în evidenţă din pieptul de culoare ruginie. Adam recunoaşte toate semnele caracteristice sexului feminin! Este o drăcoaică!

Masculul începe să adulmece în jur, îşi ciuleşte urechile după care fără să se uite în jos, îşi dă drumul după miros pe reţeaua de sârmă.

Adam încremeneşte! Dacă cei doi vor ajunge unul lângă altul, totul s-a sfârşit!

Nu trebuie să se apropie, nu trebuie, nu trebuie!

Dumnezeu ştie cum deodată îşi aduce aminte de un cuib de şobolani descoperit în balcon pe care i-a gonit cu revolverul în pivniţă. Cinci au căzut pe scară, iar în beci s-a petrecut un adevărat masacru! Adam era un bun trăgător, iar vânătoarea de şobolani constituia pe atunci o modă de societate şi un divertisment particular pentru sportivul plictisit.

Aşezat pe cordaj, Adam avu timp suficient să scoată revolverul din buzunarul secret. Apoi începu să ochească în drăcuşori.

Dar imediat după prima bubuitură de revolver se auzi un alt fel de pocnitură. Dirijabilul străpuns în toate camerele sale plesni, transformându-se într-o pilotă ce începu să cadă greoi.

Insula care era suspendată de cablurile unui dirijabil aflat în spaţiu se răsturnă din poziţie orizontală în poziţie verticală. Şi în acelaşi timp se auzi un trosnet îngrozitor şi zornăituri de sticlă. Apoi începu să plouă cu diferite obiecte care cădeau pe rând, unul după altul:

Acoperişuri, paturi, găini, butoaie, plăpumi, palmieri, şifoniere, saci, bănci, altare, culise, oglinzi, cristelniţe, patefoane, o orgă. Printre aceste obiecte zburau hârtii şi nori de făină; piese de lenjerie zburau încet în sus în caz că nu fuseseră antrenate de căderea vertiginoasă a obiectelor mai grele. În timpul căderii oamenii continuau să se ţină de paturile şi pilotele lor. În alte cazuri era evident că nu toţi locuitorii insulei au fost surprinşi în somn de

această catastrofă. O dovedeau membrii unei orchestre ce cădeau în jos: un bărbat se ţinea de contrabas, iar altul nu ieşise încă bine din trombon.

Între culisele ce reprezentau sala tronului cădeau laolaltă muşchetarii împreună cu cardinalii şi regele. Cădea şi banca din parc, iar în urma ei vrând parcă să o ajungă din urmă se rostogoleau doi îndrăgostiţi strâns încleştaţi într-o îmbrăţişare. Erau poate doctorul Studna şi Liza. Iar sub ei se agita marea.

Deocamdată sus au rămas agăţaţi oamenii care se ţineau de extremităţile platformei rămase pustii. Iar în timp ce această platformă se legăna, unul din cablurile restului de dirijabil sări din rulment astfel încât nu mai rămase nimic care să susţină insula de sticlă.

O cădere oarecum mai întârziată a avut-o ceasornicul uriaş şi rotund amplasat pe cordajul dirijabilului. Cobora de sus în jos, nestingherit de nimeni, bătând încet în căderea lui cu un dispreţ enorm faţă de timp şi spaţiu. Tocmai când bătea ultima oară miezul nopţii au băut din apa sărată, intrând împreună cu timpul în veşnicie.

OGLINDA CU REFLEXIE ÎNTÂRZIATĂ

Balul mascat al Clubului individualiştilor avea de data asta o temă remarcabilă: Sufletul în purgatoriu. Regizorul de la Nové divadlo[2], Petr Jonaš care inventase această temă, era obsedat de un vis pe care l-a avut într-o dimineaţă târzie după ce se întorsese de la un chef straşnic.

Se făcea că vede cum s-au întâlnit iadul cu raiul într-un spaţiu de culoare viorie sub o boltă gotică. Era o grădină pe jumătate paradisiacă, pe jumătate de tortură, iar în unele detalii amintea foarte bine de barul „La şopârla speriată". Sub coroana trandafirie a mărului ceresc se afla un pian cu marca Dalibor, iar pe un trunchi de cocotier se legăna tabloul Suzanei în baie întocmai celui care atârna deasupra pianului din barul „La şopârla speriată". Într-un bazin rotund plutea o tobă pe care era scris cu roşu: Jazzband, iar în tobă lumina un bec...

Numai instrumentele de tortură, arcuite şi dinţate în toate felurile reprezentau o plăsmuire a visului. Ele erau destinate unor suflete neîntinate, albe ca zăpada, care urmau să cunoască chinurile plăcerii...

Desigur totul nu a fost decât un vis, un vis oribil avut după un chef de pomină. Dar visul a dat naştere unei idei şi ideea s-a transformat în faptă. Sufletul în purgatoriu a devenit o invenţie după o mahmureală penibilă, de lungă durată!

Fireşte că pentru realizarea acestei idei s-ar fi putut folosi numai scheletul propriu-zis al visului. Restul, respectiv interioarele, decorurile, costumele, scena de la miezul nopţii le-a plăsmuit fantezia...

Ideea de bază a reprezentat-o contopirea a două contraste, răul şi binele, iadul şi raiul. Măştile folosite: diavoli de toate categoriile şi culorile (în afara culorii albe). Diavoli-roboţi, draci, satane, diavoli-gentlemani. Diavoli păroşi şi îmbrăcaţi în frac, cu copite şi pantofi de lac, după temperament. Îngerii erau numai de sex feminin, îmbrăcaţi în maiouri sau în tunicile albe tradiţionale, îngeri-balerine. Argint, tul, mătase. Aripi, aureole, decolteuri. Sfinţi şi mucenici cu armele simbolice. Suflete. Strămoşul dumnezeu cu cascada cea fremătătoare a unei bărbi veşnice.

Scena de la miezul nopţii: împăcarea diavolului cu îngerul. Eliberarea imediată şi părăsirea purgatoriului de către toate sufletele, jertfirea tuturor păcatelor... Iadul dispare şi urmează întoarcerea triumfală a diavolilor în cer.

Membrii Clubului individualiştilor au întâmpinat cu plăcere propunerea regizorului de a conferi un anume stil carnavalului. Sufletele din purgatoriu ofereau posibilităţi nemărginite tuturor formelor şi speciilor gustului uman

[2] Teatrul Nou (trad. din lb. cehă)

pentru a putea afirma şi încarna toate ambiţiile. Tot ce există în om între diavol şi înger putea fi exprimat printr-o culoare moderată, printr-o anume croială şi parfum. Sufletele care stăteau la răscrucea dintre rai şi iad puteau fi asemuite unui bogătaş ghiftuit cu un zâmbet îndestulat la fel de bine ca şi unui vagabond flămând cu spinarea plină de gunoaiele culcuşului său nocturn.

Atâtea posibilităţi şi idei, atâta bunăvoinţă arătată bunului şi prostului gust puteau fi cuprinse în această deviză cu sens larg: suflete în purgatoriu.

*

Carnavalul a avut loc într-o sală imensă, la o adâncime de patruzeci de metri sub nivelul solului. Ea se asemăna cu o prăpastie rotundă cu nouă etaje ce cobora spre centrul pământului. Prăpastia avea pereţii acoperiţi cu becuri, iar plafonul rotund închidea sala ca un capac aşezat pe un butoi uriaş de aur.

Sala avea de fapt un singur perete care forma un cilindru. Patru scări ce coborau pe fundul prăpastiei erau aşezate una în faţa alteia astfel încât liniile lor imaginare se intersectau în unghiuri drepte.

Patru oglinzi mari încadrate în rame aurite în stil rococo erau montate una în faţa alteia într-o simetrie perfectă, exact în mijlocul fiecărei porţiuni de perete cuprins între două scări. Se crea astfel o anume dezorientare pentru mulţimea care mişuna în această circumferinţă de pe fundul cilindrului. Nu era posibil să-ţi dai seama ce scară conduce la balcoane, în grădina de iarnă, în salonul de fumători sau la bufet...

Dumnezeu ştie ce idee a urmărit Marcian Rulmer, arhitectul acestei săli! Poate a vrut să-şi bată joc de omul aruncat într-un spaţiu lipsit de tăbliţe indicatoare, de semafoare, de stele care să arate nordul sau de soarele care la apusul său determină punctele cardinale. Poate a vrut să-i elibereze numai pe cei veniţi aici să se bucure de sexul lor sau de grijile mărunte ale casei aflată într-o parte sau alta...

Indiferent de cum ar sta treburile un lucru e cert şi anume că Marcian Rulmer făcea parte din club sau poate tocmai de aceea era preşedintele lui.

Şi desigur toate indicaţiile curioase date participanţilor la carnaval erau strâns legate de forma specială a acestei săli: să se lase acasă toate mărunţişurile filigranate care încarcă buzunarele bărbaţilor şi poşetele femeilor, să se elibereze pentru o seară de toţi acei tirani absurzi ce-l subjugă pe om, îl ţintuiesc la pământ şi îi încătuşează fantezia.

Fie ca această noapte să fie o noapte a iluziilor! Femeia să devină înger, iar bărbatul diavol.

Patru oglinzi sunt aşezate una în faţa alteia în sala rotundă şi seamănă între ele ca stelele.

Dar una dintre aceste patru oglinzi are o proprietate ciudată, dacă nu chiar miraculoasă. Este o oglindă care reflectă cu întârziere... Ce curios! Zâmbetul oglindit în ea revine abia după o clipă. Uneori durează un minut întreg până se reflectă mişcarea ta. Din oglindă te priveşte chipul tău, dar este un chip ce ţi se arată cu o mică întârziere. Un chip mai tânăr cu câteva clipe.

Dar nu numai chipul. Şi cravata ta apare în oglindă mai nouă cu o clipă, iar dacă ai apucat să o dezlegi, în oglindă apare la gâtul tău o cravată ce aparţine trecutului cu o formă pe care nu o mai are.

Toate lucrurile care te priveau din luciul oglinzii se deosebeau de forma lor reală printr-un anume decalaj în timp. Pereţii din faţa oglinzii îmbătrâneau cu un număr mare de zile şi nopţi, iar imaginea lor reflectată alerga în urma lor, la o distanţă de câţiva paşi de trecut. Cel mai curios era însă faptul că decalajul în timp dintre original şi imaginea reflectată o schimba de multe ori pe aceasta din urmă în mod capricios şi neaşteptat, prelungind-o (până la patru minute) sau scurtând-o până ajungea aproape la dimensiunea reală.

Se întâmpla câteodată (pe atunci oglinda se mai afla încă la Staré divadlo[3]) ca persoana ce se uita în oglindă să nu se vadă deloc. Adâncurile ei reflectau o goliciune înspăimântătoare şi omul se îndepărta de groaza de a nu-i apare subit în faţă propriul său chip...

Odată s-a întâmplat ceva de necrezut unui funcţionar al teatrului pe nume Fouter care într-o seară a aprins toate candelabrele spre a le încerca în sala pustie. Se spune că ar fi surprins în oglindă un chip străin, necunoscut, care îşi scotea din gură dantura falsă după care în faţa bătrânelului îngrozit s-a căscat o gaură neagră şi fără dinţi.

Directorul teatrului l-a dat afară atunci din birou pe bătrânul Fouter împreună cu năluca sa care îi mai fâlfâia în faţa ochilor şi pe limbă.

Firește că s-au găsit oameni nu numai curioşi, dar şi cu o pregătire specială care doreau să afle secretul acestei oglinzi supranaturale. Ore în şir stăteau cu ceasul în mână, cercetând şi încercând proprietăţile ei şi calculând tot ce se putea calcula. Ciocăneau şi zgâriau sticla, făceau analiza chimică a stratului subţire de mercur de pe dosul ei. O observau dimineaţa şi seara, la lumina soarelui şi a becurilor. O lingeau, se strâmbau în faţa ei, scoteau limba şi numărau secundele. Dar în urma acestor experimente nu au reuşit să elaboreze o metodă sau un sistem ilustrat prin tabele. Oglinda îi

[3] Teatrul Vechi (trad. din lb. cehă)

surprindea prin capriciile ei excentrice, sfidând parcă în bătaie de joc toate regulile luminii, timpului şi vremii.

Cum a ajuns această oglindă la „Staré divadlo”? Nimeni nu ştia... Cine a făcut-o? Toţi strângeau din umeri... Era veche ca teatrul însuşi. Şi nu exista o tradiţie care să transmită acest secret generaţiilor viitoare... A fost descoperită într-un mod cu totul întâmplător în timp ce se lucra la reconstituirea scenei, la aurirea ramelor înnegrite şi a cornişelor balcoanelor în stil baroc.

Fireşte că această oglindă nu a avut niciodată darul de a atrage spectatorii la teatru; pe neaşteptate mulţi au început să o ocolească în mod făţiş sau ascuns, deşi au primit toate asigurările că oglinda şi-a pierdut caracterul anormal, s-a însănătoşit şi a început să meargă în pas cu vremea, „la secundă”.

Apoi s-a ivit o ocazie şi oglinda a fost vândută unui negustor. Această ocazie a fost prilejuită de terminarea construirii unui palat subteran cu nouă etaje. În felul acesta „Staré divadlo” a scăpat de jucăria monstruoasă, dacă nu chiar diabolică.

Acum oglinda se găsea în sala cea rotundă a palatului subteran, fiind una dintre cele patru oglinzi care semănau între ele precum stelele. Este evident că din mulţimea uriaşă de oameni veniţi la carnaval, nimeni nu se mai teme de oglindă. Oaspeţii mişună şi se învârtesc pe fundul sălii. Pereţii au opt balcoane asemenea unor inele de aur încadrate de diamantele becurilor şi musafirii se perindă prin ele, formând opt rotocoale.

Priviţi în jur! Toţi sunt numai diavoli şi îngeri! Nu a venit nici un sfânt, nicio martiră ca să nu mai vorbim de sufletele din purgatoriu...

Îngeri şi diavoli!... Pardoseala sălii e plină de aceştia. S-a dat tonul şi orchestra a început să cânte o melodie veselă undeva sus, lângă plafon. Se iscă o îmbulzeală nemaipomenită... Iar treptele, asemenea cascadelor, aruncă noi şi noi valuri de măşti, locurile libere devin din ce în ce mai puţine, masa de oameni se îndeasă şi se înghesuie şi dacă vreţi să vă mişcaţi nu mai aveţi loc, genunchii şi şoldurile se lipesc. Şi totuşi acest talmeş-balmeş se mişcă ritmic în faţă, se înfioară şi se leagănă ca pe arcuri...

Cel mai des şi mai mult se dansează *tibu-lama*. Este ultima noutate din seria de dansuri exotice cu motive fantastice în care sunt stilizate câteva elemente ale dansurilor religioase din Tibet.

Tibu-lama este un dans peste măsură de primitiv cu mişcări groteşti; majoritatea figurilor se execută pe loc, ceea ce se potriveşte foarte bine cu spaţiul înţesat de lume.

Cea mai mare senzaţie a carnavalului a oferit-o însă anunţarea câtorva numere de vals, un dans aproape uitat care se învaţă mai degrabă dintr-un fel de respect egoist al magistraţilor faţă de istorie şi tradiţie.

În apele liniştite, staţionare ale dansului *tibu-lama* se scaldă şi Petr Jonaš, strâns lipit ele mătasea transparentă a Olgăi Rulmer. Olga Rulmer, fiica lui Marcian Rulmer, arhitectul general şi preşedintele Clubului individualiştilor este ochiul azuriu al tatălui său. Capriciile fetei se simt foarte bine la umbra milioanelor, iar excentricităţile ei fac ca frumuseţea ei să devină intangibilă. Este îngerul cu păr auriu al capriciului pe care îl respectă toţi membrii clubului.

Capriciul ei din această noapte este Petr Jonaš, cel mai fericit dintre diavolii acestui infern rotund.

— Diavole, îi spune ea, când după al treilea tur ajung lângă o oglindă „nu se poate dansa..."

— E bine, îngeraşule, îi şopteşte Petr, aplecându-se de parcă ar vrea să i se vâre în urechiuşă. „Aşa a fost el inventat".

— Din toate femeile care dansează aici, aţi făcut la îngeri...

— Oh, nu vă închipuiţi cât de mult am reflectat la aceasta. Sexul dracilor este fireşte indiscutabil, dar ne putem gândi în schimb la o anume lipsă de sex, sau mai degrabă la enigma sexului fiinţelor angelice. În tablourile maeştrilor cerul este aşternut cu perne de nori pe care se zbenguie îngeri dolofani, cred că aţi observat? La capătul occipitalului ies în evidenţă germenii bărbăţiei cu o nevinovăţie adorabilă, aşa cum puii golaşi se ivesc din cuiburile rozalii.

Acest semn marcant al sexului bărbătesc devine însă problematic dacă e acoperit de veşmintele largi ale îngerilor maturi cu chip de fată şi cosiţe aurii. Umerii rotunzi, gâtul, sânii şi linia şoldurilor fac ca ei să pară femei. Dacă îngerii nu seamănă cu femeile, atunci cu siguranţă că femeile seamănă cu îngerii! Primul înger care i-a izgonit pe Adam şi Eva din rai cu o sabie de foc a recunoscut culoarea bărbăţiei sale crunte ce se lupta cu focul şi fierul. Dimpotrivă a existat şi îngerul vestitor al Fecioarei Maria care i-a adus mesajul discret al Sfântului Duh. Acesta semăna cu ea prin floarea albă a fecioriei pudice... Dar cel mai puternic argument în favoarea sexului feminin al fiinţelor angelice a fost amintirea dumneavoastră, Olga, Olga, Olga Rulmer!!

— E un lucru absurd! Îngerul nu se va împăca niciodată cu diavolul.

— Sunt un om credincios... Am încredere şi în oameni... Dar cel mai mult dintre toate cred în visele mele!

— Dar tabloul acesta care stă agăţat de palmier şi o reprezintă, dacă nu mă înşel, pe Suzana la baie, face parte tot din acest purgatoriu?

— O, scuzaţi-mă, el este unul din vestigiile visului meu... O mică datorie sau un simbol, luaţi-o cum credeţi... Tabloul atârnă aici numai pentru mine...

— Priviţi, se spune că această oglindă reflectă cu întârziere...

— Aceasta şi poate chiar şi cea de-a doua sau a patra. Fiecare oglindă reflectă o enigmă profundă asemenea universului. Numai prin marginile ei se situează printre lucrurile pe care le vedem. Oglinda ca atare este invizibilă! Totul se poate vedea în oglindă în afară de ea însăşi. Dar cum arată oglinda dacă nu o privim? Ce oglindeşte ea într-o sală pustie? Ce reflectă două oglinzi aşezate una în faţa alteia? Infinitul! Ce taină ascunde interiorul acestei sfere uriaşe cu pereţii turnaţi sub forma unei singure oglinzi concave? Oh, dacă aş putea sta suspendat în această sferă cu o lumânare în mână, atunci cred că aş afla o taină cumplită, în afară de cazul că n-aş înnebuni. Oare ce e mai îngrozitor decât o oglindă în întuneric...

— O oglindă în întuneric! Brrr!

— Vă o frică de întuneric?

— Oh, groaznic! Mai mult decât de fulger!

— De ce vă temeţi de fulger? Fiecare elev de clasa întâi a învăţat ce e fulgerul. Dar întunericul? Ce e întunericul? Vedeţi, un nou mister! Se întâlnesc aici două mistere! Întunericul şi oglinda! Când zâmbiţi, dinţii dumneavoastră sunt albi – aşa! – Dar acum tăceţi fără să zâmbiţi, şi în gura dumneavoastră va fi beznă, iar dinţii dumneavoastră vor apare în întuneric negri. De altfel, în fiecare noapte după ce trageţi jaluzelele şi stingeţi lumina vă faceţi toată neagră... şi faţa – şi părul – şi palmele... Oh, închipuiţi-vă că s-ar stinge ca din senin, toate luminile! Beznă! Beznă totală! Ce aţi face atunci?...

— Aş ţipa! Aş ţipa foarte ta...

Jumătate de cuvânt a fost rostit, iar cealaltă jumătate a rămas suspendată în vârful limbii.

S-a întâmplat că...

Toate luminile s-au stins...

Nu toate deodată ca atunci când ard siguranţele. Ghirlandele electrice care acoperă plafonul şi pereţii au început să se stingă încet, dureros de încet. Ciorchinii grei ai lustrelor s-au înroşit. Toate becurile au apărut pe neaşteptate în forma lor reală, iluminând doar ambalajul lor de sticlă şi relevând privirilor uimite materia din care erau confecţionate, munca omenească şi zădărnicia a tot ce există.

S-au stins, s-au stins – până s-au stins complet.

S-a făcut beznă!

O beznă absolută, de nevăzut, oarbă!

Sala a dispărut, pereţii au dispărut, au dispărut şi însoţitoarele fetelor. S-au stins ochii şi bijuteriile, dinţii şi umerii femeilor, aurul şi briliantele, rămânând numai o simplă materie amorfă şi incandescentă care se mişcă pe fundul sălii.

Ţipete! Groază şi spaimă.

Undeva în mijloc a izbucnit un râs sălbatic, nestăpânit.

Apoi s-a auzit un plâns.

De undeva din fundul prăpastiei şi-au luat zborul ţipetele speriate ale mamelor. Materia a început să se legene – moment critic! – Semne de panică! Acum, acum, lava omenească incandescentă se pregăteşte să erupă prin cel mai apropiat crater...

Şi deodată – o orchestră nevăzută intonează cântecul de leagăn al unui vals dulce ca mierea. Şi ca prin farmec – materia care fierbe şi clocoteşte se linişteşte brusc. Amuţeşte şi se ordonează în freamătul ritmic al dansului. Glasurile tânguitoare ale mamelor se pierd în întuneric fără ecou... O masă organizată se roteşte încet, nevăzută pe fundul sălii, compactă şi netulburată...

— Foc! Foc! – Lumina! strigă cu invidie cei ce stau la balcon. N-a fost găsită nicio lampă cât de mică, nici măcar o cutie de chibrituri sau vreun băţ de chibrit rătăcit.

Un glas înalt, liniştitor, se aude venind din plafon, dinspre orificiul acela misterios de care atârnă lustra şi care este acoperit cu un capac de aur, prevăzut cu gratii.

— Nu s-a întâmplat nimic! O mică defecţiune la centrala electrică! Fiecare să rămână la locul lui! Altfel se va produce o catastrofă!

Era inutil să atragi atenţia ca nimeni să nu se mişte. Cei ce şedeau s-au prins tare de scaun, cei ce stăteau în picioare căutau un obiect fix apropiat de care să se sprijine pentru a nu rămâne agăţaţi în mijlocul beznei, ceea ce ar fi fost cel mai groaznic lucru.

Viaţa a îngheţat pe promenadele balcoanelor suspendate deasupra prăpastiei. Scările s-au lungit, nu se ştie până unde, devenind nişte scări străine şi infinite. – Oamenii rămaşi aici au început să bâjbâie şi să se mişte încet de-a lungul plăcilor de marmură reci şi netede. – Se rătăceau, se ciocneau unii de alţii, scoţând semnale de avertizare, îşi pipăiau feţele şi iarăşi se retrăgeau cu scârbă, necunoscând obiectul pe care l-au atins.

Era ca un fel de orbire subită care învăluise în beznă toţi ochii. S-au stins toate becurile! – Oh, un singur chibrit ar fi fost suficient, un singur chibrit miraculos, unealta cea mai de preţ a lumii şi orbirea ar fi fost lecuită!

Jos însă pe fundul prăpastiei s-au creat repede alte condiţii şi legi ale orbirii diferite de cele existente pe pereţii suspendaţi. Aici nu domneau

groaza, orbecăiala. Din plămada caldă a trupurilor care se legănau ritmic fără să crâcnească, într-o înţelegere senină şi binevoitoare s-a creat un fel de colectivitate strâns unită. Aici nu se emiteau semnale de avertizare, nu existau ciocniri, nu se auzeau râsete şi blesteme. Nimeni nu rătăcea, fiecare îşi cunoştea ulicioara necunoscută în acel vârtej...

Bezna şi valsul l-au surprins pe Petr Jonaš în centrul parchetului care acoperea fundul prăpastiei. O mie de gânduri negre şi albe i-au străfulgerat mintea. Şi primul dintre ele a fost: „Acum! Până mai e întuneric!"

Olga?! A vrut să ţipe şi nu a ţipat! Nimeni nu a ţipat! Unde au dispărut sânii şi şoldurile femeilor? Sânii cei de neatins şi dezgoliţi pentru a îndurera ochii! Valsul te adoarme ca morfina...

— Gura dumitale!

— E aici! Aici!

O strânge încet pe Olga la pieptul lui şi totul pare atât de firesc în clipa aceea încât îşi pierde capul în îmbrăţişare. Vrea să mai prelungească clipa sălbatică a aşteptării pentru a îndepărta deschizătura incandescentă a unei guri negre care bănuie că-i dă târcoale...

În sfârşit! Două dureri identice, de nepotolit s-au întâlnit şi s-au acoperit una cu alta. S-au întrepătruns două pasiuni, s-au găsit trupurile dezgolite ale unui bărbat şi ale unei femei... Dar în întuneric gura femeii nu se vede şi de aceea simţi cum te arde pe tot trupul.

Nu se rosteşte niciun cuvânt, numai mâinile se mişcă fără astâmpăr. Sângele se aprinde, buzele nu mai ajung, sărutul repetat de mii de ori conduce într-o fundătură. Oh, cel mai mult te provoacă imensa supunere a sânilor arcuiţi în beznă, plină de o curiozitate sălbatică. Se lasă sub degetele lui, iar duritatea lor este moale asemenea bronzului sub mâinile creatoare ale maestrului sculptor.

Nu te saturi nici de gura ei, nici de sânii ei şi întunericul încă nu s-a sfârşit.

Sunetele excitante, incandescente şi insuportabile ale violoncelului şi trianglului care se vaită insuflă un curaj animalic masculului despărţit de femelă printr-o bucată de mătase. Nu mai e întuneric, nu se mai aude nicio melodie. Mătasea, mătasea aceea blestemată a rămas ultima stavilă în calea dragostei lor.

Petr Jonaš aude deodată un suspin, un suspin rănit de moarte, profund şi repetat de o sută de ori de parcă ar ieşi deodată din piepturile tuturor femeilor. Şi acest suspin îi aminteşte de colectivitatea pasiunilor la fel de clocotitoare, prezente aici. Şi din nou suferinţa mistuitoare a trupului, sunetul trianglului, rochia de mătase... Nu mai e de suportat.

Şi într-una din aceste clipe ameţitor de fierbinţi Jonaš constată cu stupoare că nimic nu-l mai desparte de această femeie. Dumnezeule! Unde a dispărut rochia de mătase? Momentul culminant al nebuniei! Olga Rulmer îl primeşte pe Petr Jonaš, supusă şi adâncă ca o fântână în deşert în care coboară găleata pentru a sorbi puţină umezeală...

Şi aşa cum s-a terminat, aşa a început totul din nou cu aurora trandafirie a becurilor din plafon. Oh, aceasta era binefacerea luminii, semnalul roşu transmis pasiunilor obosite ce se avântau prin întuneric una către alta.

Culoarea întunericului se deosebeşte de cele şapte culori ale luminii. Mătasea a început să înflorească tristă, iar lucrurile uitate îşi strigau vesel vechile nume. Aurul devenea din nou aur, briliantele îşi etalau preţul, omida neagră s-a transformat într-un şirag de perle. Se aprindeau luminiţe şi din toate colţurile ţâşneau noi culori şi noi obiecte.

Fracurile negre, blănurile diavolilor şi cârlionţii îngerilor mai zburau încă prin spaţiu, ca un ultim crâmpei de întuneric. Pe pereţi rânjea oglinda cea impertinentă, iar groaza mamelor se stingea în razele violente ale becurilor.

La ultimul acord al valsului străveziu şi inofensiv ca un pahar de apă, aripile dezorientate ale îngerilor s-au încordat, pregătindu-se să-şi ia zborul.

Capetele mici şi ciufulite ale îngeraşilor s-au aranjat în grabă cu ajutorul pieptenilor primitivi ai degetelor subţiri...

Olga Rulmer şi-a acoperit cu un strat de pudră obrazul încins până la sânge. Toate luminile ard sclipitor şi violent şi este mai multă lumină aici decât la soare – de parcă niciodată n-ar fi fost întuneric. Culorile ţâşnesc, se freacă, se izbesc una de alta, se absorb. Valsul s-a mistuit – nu mai e nevoie de el. În sală atmosfera s-a destins, promenada odihnei şi-a făurit o cunună alb-neagră.

Şi deodată în mijlocul acestui vârtej tulburător, al freamătului cuvintelor şi al paşilor mărunţi ce calcă pe parchetul neted, izbucneşte un ţipăt sălbatic. Toate privirile se îndreaptă către oglinda de unde a venit strigătul. Un îngeraş alb se îndepărtează de ea, fugind îngrozit undeva în celălalt capăt al sălii. Iar un diavol negru râde în hohote în faţa oglinzii şi hohotul lui răsună infernal.

Toţi dau buzna către oglindă. Şi ce văd? O, ce ghinion! Oglinda a întârziat cu câteva minute!

În oglinda argintie încadrată de malurile de aur ale ramei în stil rococo trecutul se perindă în faţa ochilor lor. Cele patru minute consumate în întuneric au fost iluminate brusc şi fără cruţare de miile de becuri! Oglinda i-a trădat! Totul era aproape ca-n palmă şi clar ca o lună plină! Cei care au trăit aceste minute cu gura, mâinile şi cu tot trupul se privesc acum din oglindă.

Un chip bărbătesc cufundat în triunghiul luminos al sânilor! Se iscă o luptă zadarnică a mâinilor şi muşchilor – o înfruntare fără cuvinte, sălbatică, liniştită şi deşartă. Mâinile cuceresc, mâinile încearcă să intre în spuma albă a dantelelor – mâinile se apără... Aripile albe se şifonează sub îmbrăţişările brutale ale diavolilor. Îngeri frânţi de mijloc, cu capetele lăsate pe spate, genunchi în poale... Şi ultima încăierare, disperată, epuizantă, delicat brutală pentru atingerea momentului culminant al dragostei!

Acest spectacol care profanează totul într-un mod ucigător de indiscret se derulează ca un film cu o mişcare liberă şi ritmică. Perechile înfierbântate apar şi dispar din nou. Şi totul seamănă cu nişte atacuri triumfale date de către diavoli trupurilor smerite ale îngerilor.

Mulţimea se înghesuie lângă oglindă – cei de la balcon dau năvală şi ei. Oamenii se urcă pe scaune şi pe mese pentru ca să zărească măcar un crâmpei din cele patru minute care se derulează acum sub ochii lor...

La sfârşitul ultimului minut Petr Jonaš se zăreşte pe sine... şi pe Olga Rulmer.

— Regizorul! exclamă cineva, arătând către oglindă. Toţi l-au văzut! Era ceva cumplit. Avea loc una dintre cele mai serioase şi mai frumoase înfruntări din câte fuseseră văzute...

Imediat a devenit clar că s-au întâlnit doi oameni pasionaţi, frumoşi şi puternici. Apărarea sălbatic de furioasă avea nevoie de un atac la fel de sălbatic şi nemilos. Şi totuşi în această brutalitate nu exista niciun pic de disperare, ea fiind un joc foarte ingenios şi complicat, jocul a două trupuri superbe, jocul dragostei, determinat de un consens subconştient şi de o înţelegere profundă a sexelor...

Petr Jonaš o cucerea pe Olga pas cu pas şi toţi urmăreau cu răsuflarea tăiată această luptă îndârjită!

Însuşi Petr Jonaš a fost surprins în primul moment, recunoscându-se pe sine şi pe Olga, mişcările de care nu fusese conştient, formele şi culorile încăierării care au dispărut în întuneric şi acum au reapărut în toată grozăvia măreţiei lor.

Şi în grabă s-a ajuns la ultimul moment al spectacolului... (Olga dispăruse demult şi poate plângea undeva printr-un colţ, pe ultima treaptă de lângă plafon.) – Acest moment sfânt în care prăpastia palatului a devenit pat nupţial sub baldachinul valsului, această clipă încălcată de mister a fost profanată, fiind azvârlită ochilor mulţimii de spectatori! Ritualul dragostei a fost pus la stâlpul infamiei senzaţionale!

Petr Jonaš stă în faţa oglinzii blestemate cu pumnii încleştaţi.

Trebuie să o distrugă!

Să o sfărâme în bucăţele!

Cu mâinile goale?

Buzunarele sunt goale...

Obrazul îi arde de furie şi ruşine...

Şi nu s-a sfârşit încă totul şi n-are ce face...

Deodată simte în palmă un obiect dur! Îl apucă cu înfrigurare şi îl strânge cu lăcomie. Simte – că are un revolver! Olga Rulmer a venit la momentul potrivit (ce femeie minunată!)

Se aude o bubuitură şi oglinda se sparge. Dar spre marea lor mirare spectatorii nu văd niciun fel de cioburi. Oglinda s-a transformat în praf, într-o pulbere argintie, într-o grămăjoară de praf şi nimic mai mult...

Firește povestea s-a încheiat odată cu dispariţia oglinzii care reflectă cu întârziere. Dar ce s-a întâmplat mai departe? Olga Rulmer l-a luat de bărbat pe Petr Jonaš. Este cunoscut faptul că aristocraţia aurului preferă să se logodească cu aristocraţia spiritului.

Marcian Rulmer care a urmărit de asemenea noaptea nunţii lor printr-o mică gaură a oglinzii infernale zâmbea cu un aer atotştiutor sub masca lui satanică de individualist înverşunat.

— E o femeie cu multă personalitate, a mărturisit el pe un ton de confesiune: seamănă cu mine!

Şi astfel într-o noapte miraculoasă Olga Rulmerová s-a transformat în două fiinţe: mama şi copilul. Îngeraşul trandafiriu născut din neant a fost însămânţat şi a încolţit în beznă, înconjurat de ţipetele disperate ale mamelor, în vecinătatea mută a oglinzilor negre şi într-o mare îmbulzeală ce se legăna în acordurile valsului şi ale dragostei.

UN RADIO, UN TRANDAFIR, O MÂNĂ

Micuţa Iden Ruspeller râde în emiţătorul de forma unui nufăr argintiu care se află pe noptiera ei. Buzele sale sunt unse cu o pomadă purpurie cu gust de coajă de portocale presărată cu zahăr, ceea ce nu o împiedică să-şi moduleze râsul matinal în melodia fermecătoare a unei flaşnete ce cântă în triluri.

Iden Ruspeller a râs în dimineaţa aceea în nufărul argintiu, iar râsul ei a cuprins în braţe electrice întreaga planetă. Micuţa Iden a râs lumii şi râsul ei a răsunat pe tot pământul: a zburat peste oceane şi l-au auzit împăratul Chinei şi Mongoliei, Helgolav, bătrânul strajnic al farului şi tâlharul Ferguson care va fi executat mâine, căpitanul vaporului Sunkomar care tocmai se scufundă cuprins de flăcări în mijlocul oceanului...

Harfele aeriene ale antenelor de pe acoperişurile caselor au început să vibreze de acest râs. Locuinţele oamenilor s-au umplut: Iden Ruspeller râde pe unda 333 şi acoperă toate orchestrele şi benzile cu muzică de *jazz,* primadonele celor mai celebre opere din lume, discursurile de încoronare ale regilor şi vijelia de zgomote a revoluţiei din India.

Dar acum linişte! A încetat să mai râdă – fiţi atenţi! – tocmai începe să vorbească – reglaţi unda şi ascultaţi iute cuvintele ei îndepărtate; apropiaţi buzele ei de peste mări şi ţări de auzul dumneavoastră.

— Domnilor! Iden Ruspeller vă salută şi vă trimite tuturor un sărut înfocat...

Uite, acum se aşază pe marginea nufărului... şi gata! Răspândeşte o aromă de coajă de portocală şi tutun de Port Said.

— Astăzi am visat... vreţi să aflaţi ce anume am visat? Ştiţi, eu îmi iubesc visele fiindcă sunt la fel de captivante şi incredibile ca însăşi viaţa! Şi e important să le cunoaşteţi până în cele mai mici amănunte... Azi am visat cum un bărbat cu o mie de capete şi două mii de mâini, cu un plastron şi o cravată de culoare violetă a pătruns în dormitorul meu. M-am mirat foarte tare fiindcă niciodată n-am mai întâlnit un astfel de om.

A întins mâinile să mă cuprindă în braţe, iar eu eram grozav de curioasă să văd ce-o să se întâmple, vroiam să văd cum o să mă îmbrăţişeze cu cele două mii de mâini şi în acelaşi timp să mă sărute cu cele o mie de guri... Aňuta! Nu vezi? Vorbesc cu domnii. Pleacă de aici... Domnilor, aceasta e pisica mea, pe care aţi văzut-o cu siguranţă în ultimul meu film... e o pi-pi-pi... pisicuţă foarte modestă, nu-i pasă deloc de glorie, ei, ce bine ar fi să fiu eu om pe cât este Aňuta de pisică! Cât de nefericită sunt, domnilor! Ah! cum v-a plăcut „Un surâs pentru un milion?”...

Iden Ruspeller răsuceşte butonul sidefat şi tritonul de bronz cântă în scoica portocalie. Dar sunetul emis de acest difuzor nu seamănă cu nimic altceva decât cu o furtună. Milioanele de voci de pe toate continentele s-au contopit într-o singură vijelie, fiindcă milioane de gentlemeni de toate rasele, mărimile şi vârstele vorbesc, folosind cele mai înflăcărate superlative.

— Vorbiţi ca Niagara! Domnilor, nu înţeleg nimic. Şi totuşi vă iubesc glasurile... Ambiţia mea maladivă nu a auzit niciodată aplauzele voastre şi de aceea le culeg prin lume şi-mi tratez cu ele nervii. Ei bine, surâsul acela pentru un milion! Marula, ia pisica de aici! Vreau să vă spun că începând cu acest film am renunţat să mai joc împreună cu lordul Gilbert... Nu o să mai joc cu el! M-am săturat de acest amorez astmatic, un papă lapte care la sărutul final a trebuit să-şi tragă de trei ori răsuflarea!... Lacul în care a sărit după mine a trebuit încălzit ca să nu răcească... Vă anunţ, domnilor, că mă aflu în căutarea unui partener dispus să-şi sacrifice mâna stângă pentru filmul „Zăpada roşie". Cine se oferă dintre dumneavoastră? Publicul s-a săturat deja de veşnicele înşelătorii, trucuri... şi mănuşi împăiate! Vrea să vadă o nefericire adevărată, sânge adevărat, chipul gol al durerii şi o mână zdrobită. Cine doreşte? Šarita-orfană, (eu interpretez acest rol) îl caută printre voi pe Martin, iubitul ei cel nefericit. Vă asigur că în „Zăpada roşie" o să mă îndrăgostesc de el la fel de adevărat şi sincer pe cât de vie va fi mâna lui strivită de maşină. Îl voi iubi, după cum indică scenariul, fierbinte şi năvalnic, cu feciorelnica curiozitate a instinctului care îndeamnă... Îl voi strânge în braţe pe o bancă părăsită, sub o iasomie, îl voi mângâia noaptea pe stradă şi-n pragul casei, îl voi săruta într-o barcă verde pe râu cu întreaga ardoare a celor şaptesprezece ani ai mei fabricaţi şi îl voi iubi, ajungând pe culmile dragostei până la pierderea totală a simţurilor... Ştiţi, domnilor, singura comedie în care joc este viaţa mea... Căci mi se pare că numai pe ecran încep să iubesc şi să urăsc cu adevărat. Ei, deci cine se oferă dintre voi? Cântăriţi-vă bine şansele! Care este contul dumneavoastră?

Trebuie să dea:
5000 m dragoste
A dat:
Mâna stângă

Scrieţi la metropola filmului, Astravideo, cartierul 20, bulevardul Asia, nr. 3000, vila Ruspeller. Marula, imediat termin. Etajul doi. Taie-i unghiile pisicii. La revedere!

Au trecut cincizeci de zile din luna ianuarie şi cerul s-a întunecat de aeroplanele ce roiau deasupra metropolei filmului, Astravideo; automobilele vuiau, trenurile revărsau puhoaie de candidaţi la dragostea din film a micuţei Iden Ruspeller.

La Astravideo s-au anunţat şi au sosit până în ultima clipă a termenului stabilit 33333 de tineri. Treizeci de mii de albi, trei mii de negri, trei sute de japonezi, treizeci de mulatri nobili şi trei eschimoşi.

Toţi erau dispuşi să-şi sacrifice mâna stângă pentru cinci mii de metri vis dulce, să strângă în braţe această femeie, să o iubească până pe culmea supremă a dragostei, până la pierderea simţurilor... Întregul oraş vuia în acele zile de cele mai alese exemplare ale seminţiei bărbăteşti de toate neamurile şi rasele posibile.

Ca semn distinctiv al intenţiilor lor, ei purtau banderole roşii la braţul stâng şi asediau zile şi nopţi de-a rândul vila Ruspeller care se înalţă asemenea unei vaze de cristal în mijlocul parcului.

Din păcate vila nu avea uşi, iar ferestrele ieşeau până la marginea vazei, formând un ornament sidefat.

Până când într-o seară Iden Ruspeller s-a îndurat de marea revărsare de gentlemani şi s-a apropiat de pâlnia mare din cristal montată la o fereastră ca un imens gramofon. Buzele ei subţiri şi roşii precum o rană de pumnal s-au lărgit deodată într-o trompă uriaşă, iar glasul de flaut s-a transformat în sunetele a mii de flaute.

— Domnilor! Vă iubesc pe toţi... Sunteţi ca-n visul meu cu o mie de capete... nici n-am numărat câte guri avea cavalerul care a venit să mă sărute în somn, dar acum îmi aduc aminte că avea 33333, exact câte nasuri aveţi toţi împreună. Oh, regret grozav că v-aţi fărâmiţat într-un număr dublu de picioare. Credeţi-mă că de la buric în jos sunteţi pentru mine de două ori mai mulţi decât îmi trebuie. Eu am nevoie de o singură mână, numai de o mână pentru publicul meu... Vreau să vă spun că până acum n-am văzut niciodată un trandafir negru. Cum credeţi că miroase trandafirul negru? Mi-aş dori să miros un asemenea trandafir înainte de a muri! Cine o să-mi aducă peste un an, o zi, o lună şi o oră această floare, acela va avea voie să-şi vâre mâna în gura dinţată a monstrului de oţel din fabrica de conserve a domnului Maierliebson. Recunosc domnilor că nu ştiu unde cresc trandafiri negri. Cred că în Etiopia, dar nu asta e important. În orice caz cred că e bine să exploraţi fundul Mării Negre. Vă doresc mult succes, domnilor! Mă tem numai să nu-mi aduceţi peste un an şi o secundă 33333 de trandafiri negri...

Cupa imensă a amplificatorului a grohăit asemenea unui purcel rozaliu, dar aceasta era pesemne o defecţiune a aparatului. Iden Ruspeller cu pisica

în poală îşi aprinse o ţigară fără să mai bage în seamă talazul negru al pălăriilor ce se sparg de marginile porţelanului.

În a treia zi a lui ianuarie, la ora trei după-amiaza, trei indivizi s-au anunţat la vila Ruspeller.

În ornamentul sidefat al vazei s-au deschis trei ferestre şi din fiecare a fost coborâtă o scăriţă de mătase cu trei trepte din argint.

Trei oameni din cei 33333 au izbutit să ia cu asalt fortăreaţa de porţelan... Vor reuşi ei oare să cucerească şi floarea carnivoră din interiorul acestui vas?

Francisco Arrieto aduce un trandafir.

— E greu ca sângele, spuse el, accentuând cuvântul sânge. Nu există pe lume trandafir mai negru decât această regină care s-a încălzit sub soarele Corsicii. Încă o rază şi s-ar fi uscat.

— Păcat că sângele nu e negru, se plânge Iden, privind trandafirul de o culoare roşu închis asemenea sângelui închegat. Ochii dumneavoastră sunt negri, dar acest trandafir, din păcate...

— Mirosiţi-l, suspină Arrieto, împreunându-şi mâinile.

— Da, surâde nostalgic Iden, inspirând aroma, aşa trebuie să miroasă... Dar priviţi!

Iden Ruspeller îşi puse trandafirul în sân. Era îmbrăcată într-un costum negru ca somnul fără vise, iar trandafirul contrasta cu el în mod provocator şi insinuant.

— Auziţi, strigă Ruspeller înaintea cascadei oglinzii, aşezându-şi trandafirul în păr, căci azi are o perucă neagră.

— Ce?

— Am auzit un ţipăt! Trandafirul ţipă! Trebuie să dispară imediat din păr aşa cum dispare această oglindă atunci când nu mă privesc în ea. Regret...

Iden s-a apropiat de Francisco. Mâinile lor s-au împreunat.

— Îmi permiteţi să vă sărut vârful degetului mic?

— Se poate şi degetul mic şi arătătorul...

Imediat însă mâna lui păroasă se dădu la o parte, zvâcnind în aer de durere.

— Au!

— Doare?

— Doare!

— V-am înţepat doar cu un simplu ac de gămălie! Dar închipuiţi-vă că două rotiţe dinţate vi s-ar înfige în carne până la os! Poate că vor fi numai o serie de cuţite mici folosite la tăierea cărnii tocate pentru conservele lui

Maierliebson! Dar închipuiţi-vă, signore, că mâna n-o să vă doară! Ce bucurie! Veniţi să vedeţi!

Iden Ruspeller se retrase într-un ungher care reprezenta locul ideal pentru sufletul unei fecioare. Oglinzi, flori, o colecţie cu victimele gloriei ei, câţiva scalpi din tinereţe.

Şi acest colţişor s-a rotit deodată, formând un unghi drept. Sanctuarul a dispărut, iar colţul camerei s-a transformat iarăşi într-un colţ pustiu şi gol.

Mica Iden iese din colţul său liniştit şi intră într-o altă încăpere unde o aşteaptă un nou cavaler al trandafirului negru. Un tânăr elegant, înalt şi slab, cu ochi vicleni; mustaţa neagră este singura trăsătură distinctivă a feţei lui, demnă a fi reţinută. Dar micuţa Iden a uitat cu desăvârşire de acest chip deoarece ochii ei s-au oprit mai întâi pe trandafirul negru.

— Miroase? întreabă ea cu un ton pe jumătate batjocoritor, pe jumătate curios înainte ca floarea să-i sărute vârful năsucului.

— Este negru, zice bărbatul cu mustaţă neagră, întinzându-i trandafirul.

Iden îl ia în mână şi-l pipăie cu degetele, îl adulmecă cu buzele şi nasul.

— Nu miroase! exclamă ea cu bucurie, ce păcat!

— Trandafirii negri, zice bărbatul cu mustaţă, nu miros pentru că sunt negri. Au parfumul fundului de mare pe care omul nu-l poate percepe cu simţurile sale...

— Bine spus! se îndură Iden. Au prin urmare mireasma mării. Miros precum un far în mijlocul furtunii! Au mirosul catargului unui crucişător de război... al pescarilor înaintea furtunii! Aţi simţit vreodată mirosul marinarului?

— Nu!

— Dar al cârciumarului?

— Nu!

— Prin urmare nu aţi fost pe mare! Ştiţi cum se recunoaşte adevărul de minciună? Acest trandafir o să ardă în foc...

— Vă închipuiţi că este din hârtie?

— Nu ştiu – Marula! Adu o lumânare! Poate o să se topească!

— Da, aveţi dreptate, este din ceară! recunoaşte cavalerul cu mustaţă cu un aer pocăit.

— Atunci de ce aţi minţit?

— Numai pentru a-mi putea sacrifica mâna... De dragul dumneavoastră...

— Am numărat mai mult de treizeci de mii... Sunteţi actor de film?

— De unde mă cunoaşteţi?

— Orice pisică recunoaşte un actor de film! Aveţi ochii prea mici pentru un amorez şi mustaţa prea mare... Dacă doriţi puteţi să jucaţi în rolul grădinarului din „Zăpada roşie”...

— Poate, poate, mai degrabă în rolul portarului...

Şi colţul cel liniştit face din nou o mişcare de nouăzeci de grade, umplând golul din cea de-a treia cameră.

Iden Ruspeller primeşte un alt cavaler.

— Trandafirul dumneavoastră?

— Numele meu este Izidor Pan, răspunde un tânăr cu obraji proeminenţi pe un ton de reproş pentru indiferenţa ei şi-i întinde micuţei Iden o casetă neagră cu un gest plin de atenţie şi duioşie de parcă ar umbla cu o prinţesă în puf.

— Este negru?

— Negru ca noaptea!

— Miroase?

— Ca un trandafir...

Iden Ruspeller ia cu nerăbdare caseta, o studiază din toate părţile, apoi se bosumflă şi loveşte cu piciorul în pământ.

— Să fie deschisă!

— Nu se poate! Trandafirul nu suportă lumina! La cea mai mică atingere a unei raze îşi schimbă culoarea...

— Dar de unde pot ştii eu că acest trandafir este negru?

— Numai noaptea...

— Dar ziua...?

— Stingeţi soarele!

— Marula!

Storurile cad. Camera trandafirie dispare încet din faţa ochilor. Liniştea se stinge, iar Iden Ruspeller dispare. Isidor Pan se topeşte în întuneric asemenea unui cub de zahăr într-o ceaşcă cu cafea neagră... Apoi se lasă bezna... Într-un cuvânt beznă, căci nu există nimic ceva mai negru cu care s-ar putea compara.

— Trandafirul dumneavoastră? răsună în întuneric un glăscior cristalin de parcă un flaut ar vorbi cu voce omenească.

— E aici!

— Faceţi trei paşi înainte! Am întins mâna. Unu, doi, trei! Ajunge! Mulţumesc! Trei paşi înapoi! Unu, doi, trei! Ajunge! Într-adevăr e un trandafir negru... O beznă chioară se răspândeşte din el... Şi miroase, miroase a... Unde l-aţi găsit?

— Unde anume nu vă pot spune... L-am găsit la miezul nopţii.

— Faceţi trei paşi înainte! Unu, doi, trei! Arătaţi-mi mâna! Mâna stângă! Vă doare?

— Nu doare!

— Şi acum?

— Nu simt nimic!

— Iar acum?

— Tot nimic!

— Domnule Isidor! Domnule! Sunteţi angajat pentru filmul „Zăpada roşie”. Sărutaţi-mi mâna! Iar acum eu o să vă sărut mâna, mâna stângă! Acesta este ceremonialul pe care l-am inventat cu ocazia alegerii celui care va deveni iubitul meu. Din clipa aceasta încetaţi de a mai fi Isidor! Eu vă numesc Martin al meu!

— Domnişoară Iden...

— Numele meu e Šarita! Mart... Marula! Lumina!

— Aşteptaţi un pic! Să închidem mai întâi trandafirul pentru ca să nu-l vateme soarele.

*

Toată lumea a vizionat „Zăpada roşie”. Se povesteau multe în legătură cu acest film, dar şi mai multe şopteau şi şuşoteau oamenii dând din cap şi strângând din umeri... Un statistician lipsit de ocupaţie a numărat cu o tenacitate diabolică numărul ecranelor pe care a fost proiectat simultan filmul. Dacă suprafaţa unui ecran ar fi egală în medie cu 4 m^2, atunci s-ar obţine o imagine de mărimea oraşului Dakota de sud ale cărui graniţe au după cum se ştie forma unui pătrat perfect.

Acesta este însă un aspect secundar. Şi mai secundar este faptul că în „Zăpada roşie” nu se pomeneşte nicio clipă de zăpadă, cu excepţia titlului.

ADAM ADENLOR

Epoca 1

Seria 1

Partea 1

Văzute din aeroplan, uzinele de conserve ale baronului Maierliebson seamănă cu brazdele unor câmpuri uriaşe cultivate cu cartofi... Dacă marţienii ar privi această bucată de pământ de pe glob, ar aprecia probabil după formele lui, densitatea populaţiei de pe planeta noastră.

O pădure de coşuri...

Trebuie să uităm pentru moment de ura omului faţă de coşul fumegând pentru a putea înţelege frumuseţea simplă şi măreţia acestei construcţii. Dacă în loc de fum şi funingine ar ieşi din măruntaiele ei nori albi formaţi de adierea vântului pe pânza albastră a infinitului n-ar exista în lume turnuri mai frumoase decât aceste coşuri...

Pe unul din ele se află un paratrăsnet şi un om. Paratrăsnetul are vârful de aur, iar omul îşi flutură şapca deasupra prăpastiei.

Văzut de aproape este un muncitor îmbrăcat într-o bluză albastră cu un zâmbet larg ce-l apără contra ameţelii.

Omul de pe coş se prinde de paratrăsnet şi se caţără pe el. De jos seamănă cu o furnică care se urcă pe un pai.

Omul ajunge în vârful paratrăsnetului, se sprijină în mâini şi se aşază cu capul în jos în vârful de aur. Urmează apoi o tumbă şi o săritură în coş... Aceasta nu este încă acţiunea propriu-zisă a filmului, ci o expresie a grijii pe care regizorul o are faţă de nervii dumneavoastră, dovedind un simţ fermecător al detaliului.

Pendula rotundă din camera de lucru a baronului Maierliebson. Minutarul atinge aproape cifra şase roman, iar limba mare se apropie cu ultimele secunde de ora douăsprezece. Degetul cărnos încadrat de trei inele masive veghează asupra butonului alb.

Pistonul de abur de pe acoperişul sălii cazanelor începe să se jeluiască...

Baronul Maierliebson stă în fotoliu, picior peste picior şi fumează o ţigară de foi.

Are capul dat pe spate, iar buzele cu colţurile lăsate în jos scot rotocoale de fum ce se ridică în tavan.

Cele cincizeci de coşuri ale lui Maierliebson fumează.

Aceasta este vârsta lui. Cei cincizeci de ani i-au ascuţit chipul în trăsăturile tragice ale unui bărbat frumos, dar degenerat. Are nas acvilin, ochi cenuşii piezişi, obrazul bărbierit fără cusur şi o dantură de aur care străluceşte la fiecare cuvânt... Pare că tot scheletul acestui om este din aur.

După punerea în funcţiune a mecanismului complicat al palatului de marmură de pe calea regală (clopoţelul, lacheul în livrea, semnalele secrete, telefonul, automobilul), respectiv la treizeci de minute după ce a sunat clopoţelul, tânărul baron Artur se găsea faţă în faţă cu tatăl său, nedormit şi asudat aşa cum tocmai venise de la cazinoul „La un milion" aflat în capătul celălalt al oraşului.

Nu întâmplător pentru tânărul baron fusese ales acest nume plin de pretenţii şi gust din colecţia fertilă de nume nobile. Fii unici sau primii născuţi ai conţilor şi baronilor din romane îl poartă în mod frecvent. Numai că spre deosebire de toţi aceşti eroi sentimentali prin tradiţie, reprezentanţi ai generozităţii şi virtuţii, Artur Maierliebson era un desfrânat, un risipitor şi o lichea.

Este un tânăr subţire, ofilit înainte de vreme, cu un craniu pleşuv.

Are o faţă pe care nimic nu e frumos: nici nasul, nici gura, nici ochii. Chiar şi toate luate la un loc nu reprezintă decât o glumă proastă de parcă natura şi-ar fi bătut joc de ea însăşi, etalând dintre posibilităţile ei infinite o variantă de nearmonie.

Bătrânul Maierliebson rânjeşte cu dantura lui de aur:

— Ce-i cu poliţa asta?

Urmează grimasa umilă a lui Artur.

— Tată!

Şi în această grimasă străluceşte aurul. Lenta putrezire ce începe de la dinţi reprezintă o trăsătură distinctivă a degenerării familiei Maierliebson. Slavă domnului, că în seifele baronului mai există mult aur care să poată înlocui acea parte a scheletului ce se iveşte din gură la fiecare zâmbet. Dacă materia cenuşie ar putea fi înlocuită cu aur, dumnezeu ştie dacă nu s-ar inventa un bolovan de aur pentru craniul baronilor Maierliebson!

Deodată, la o lovitură puternică a pumnului tatălui, orice grimasă se şterge de pe chipul lui Artur.

— Este a treia poliţă pe care o falsifici, tâlharule! N-ai mai învăţat nimic altceva decât să-mi falsifici semnătura?

— Iartă-mă, tată!... Niciodată nu o să mai...

Fiul plânge, tatăl îl loveşte peste obraz, fiul prinde mâna care îl bate, o sărută şi strigă patetic:

— Loveşte-mă mai tare! Şi mai tare, tăticule!

Şi „tăticul" se lasă iarăşi înduplecat, îl iartă din nou şi totul se termină prin împăcarea dintre tată şi fiu; în cele din urmă, baronul îşi sărută fiul pe frunte – repede-repede – mai departe şi astfel se termină orice confruntare dintre cei doi, chiar dacă bătrânul baron îşi snopeşte în bătăi fiul iubit înaintea fiecărui ceremonial de acest fel...

Uzinele lui Maierliebson încep cu abatoarele. Li se mai spune şi „tendonul”, ele reprezentând locul cel mai trist dintre toate brazdele de sticlă... Aici moartea miroase urât şi bubuie cu lovituri grele în frunţile plate, ţâşneşte în gheizere purpurii de sânge, huruie şi rage, urlă, nechează şi grohăie cu ultimele zvâcniri ale vitelor tăiate.

Baronul Artur îşi poate lăsa aici ochii! Muncitorii îşi croiesc drum prin sângele care duhneşte violent, nările ţi se dilată, ochii se aprind, inima ţi se rupe la vederea acestei uriaşe uzine a morţii şi a mijloacelor pe care le foloseşte. Ciocanul electric cade mişeleşte pe creştetul animalului. Cuţitul de măcelărie deschide o arteră.

Un cartuş exploziv distruge inima din corpul curajos.

Pumni încleştaţi. Buze strânse.

Artur ar prefera să pună mâna pe un cuţit! L-ar înfige în grumazul animalului pentru ca viaţa să ţâşnească din el într-un val fierbinte de sânge care să-i stropească degetele lascive.

Prin urmare, uzinele lui Maierliebson încep cu abatoarele. Să aruncăm o privire şi în celelalte săli: multe maşini, cuţite, roţi dinţate, cazane, hârdăuri, oţel şi sânge... Şi totul se încheie cu cifra 199. Este ultima sală de sticlă, o hală lungă, înfierbântată ca însăşi amiaza.

Baronul Artur soseşte aici direct de la abator. Intră din prima hală unde procesul de producţie începe cu masacrarea vitelor direct în ultima hală unde procesul se încheie sub mâinile tinerelor muncitoare, aşezate în şiruri paralele, pe toată lungimea sălii. Miroase aici a transpiraţie, parfum de scorţişoară şi mucegai – este un miros ciudat şi iritant şi o căldură îngrozitoare.

Mâinile tinere şi fragile lipesc etichete pe cutiile de conserve strălucitoare.

Baronul Artur se plimbă printre şirurile lungi. Studiază feţele muncitoarelor, le pipăie sânii şi pulpele.

Desigur baronul le consideră nişte maşini, nişte maşini foarte ingenioase şi fermecătoare la vedere de care te poţi apropia, atingând cilindrii trandafirii care sunt de fapt pârghii şi nimeni n-ar fi inventat cinci degete mai minunate... Ele sunt nişte mecanisme care folosesc la toate şi nici măcar nu te ameninţă primejdia de a te prinde o rotiţă dinţată când îţi înfunzi mâna adânc până în inima maşinii.

Tânărul Maierliebson, viitorul moştenitor universal al uzinelor cu cincizeci de coşuri s-ar putea distra în vreun fel dacă ar risca să uite pentru o clipă de nobleţea lui de baron. Dar domnul Artur, un om democrat şi pătruns

încă de mirosul sângelui vine aici cu dorinţa monstruoasă de a asista nu numai la chinurile durerii, dar şi de a chinui şi tortura la rândul lui.

Ocoleşte un culoar, ajunge în spatele fetelor şi dă buzna asupra braţelor goale, pătrunde în adâncimile liniştite ale sânilor, îşi înfige unghiile în carnea care tremură, ciupeşte fără milă până ce carnea se înroşeşte şi ţâşnesc lacrimile. Toate gurile amuţesc, nicio faţă nu se întoarce, mâinile nu se opresc din lucru fiindcă s-au obişnuit cu aceste vizite de şarpe. Nu te poţi opune muşcăturilor, poţi numai să strângi din dinţi sau să fugi şi să nu te mai întorci niciodată înapoi la lucru.

Uşa se deschide şi în sală intră un cărucior cu o nouă încărcătură de etichete. Martin, care împinge căruciorul, se opreşte şi-l observă pe Artur în plină desfăşurare.

Tânărul baron excitat până la sânge îşi freacă labele de un sân micuţ, abia îmbobocit.

Deodată simte pe gât o palmă caldă, lată cât o zgardă; sare în sus, roşeşte de uimire şi fără să se gândească deloc se năpusteşte asupra lui Martin, înfigându-şi unghiile în obrazul lui. Martin se apleacă, îi apucă mâinile de încheietură şi i le suceşte.

— Dezmăţatule, îngenunchează!

Artur icneşte de durere.

— Eu, eu, ştii tu cine sunt eu?

— Eşti un dezmăţat! Îngenunchează!

Artur bâiguie ceva cu o furie neputincioasă.

Întreaga sală se ridică în picioare şi toate privirile se contopesc într-o singură privire a groazei.

Artur, copleşit de durerea insuportabilă care i-a răsucit încheietura mâinii, cade în genunchi.

— Cere iertare!

Blestemul sălbatic de pe buzele lui Artur se schimbă într-o rugăminte de iertare aşa cum îi dictează Martin prin strângerea violentă a articulaţiilor mâinii.

— Ei, domnule baron, cum vă place durerea? Era deja timpul să vedeţi care e reversul ei! Aşa o să ţineţi minte!

Apoi îi dă drumul, Artur sare în picioare şi se târăşte de-a lungul peretelui către uşă, chircit ca un hoţ. Îşi linge încheieturile înroşite. La urmă în pragul uşii mai apare încă o clipă pumnul lui.

Partea a doua

Casa cu numărul 74 se înalţă stingheră în apropierea maidanului de gunoi din centrul oraşului. Răspândeşte o duhoare de putreziciune acră şi

mucegai. Este o casă cu trei etaje a cărei faţadă bolnavă se zăreşte prin vegetaţia disperată care a năpădit gardul de sârmă. Tragedia acestei case constă în aceea că strada pe care trebuia să se ridice nu va mai trece niciodată pe aici. Canaturile dezgolite ale casei se oferă zadarnic de cele două părţi. Este un monstru nereuşit pe care aproape nu-l poţi privi. La lăsatul amurgului ea apare şi bântuie ca un blestem carbonizat aici...

Prin ferestrele din faţă se zăreşte un zid înalt şi negru ce sprijină, bolta cerească, cenuşie asemenea, unei grămezi de cenuşă... Acesta nu este însă un zid. Aşa arată cele cincizeci de coşuri ale lui Maierliebson văzute de la depărtare.

Martin Cristian este un muncitor nou care lucrează la uzină.

Chipul lui e foarte simplu. Are umeri laţi şi grumazul robust. Este tipul perfect al tânărului bine croit.

Locuinţa lui e formată dintr-o cămăruţă la mansardă sub peretele înclinat al acoperişului.

Detalii: o masă, un scaun. Raftul plin de cărţi. Pe cufăr tot cărţi. În toate ungherele cărţi.

Martin Cristian stă la masă. În jurul lui coli de hârtie scrise.

În degetele de la mâna strângă strânge luleaua, iar în dreapta tocul care mână nebuneşte pe hârtia albă. Scrie un roman:

Dragoste şi aventură
pe steaua Omega

Este muncitor şi vrea să devină scriitor. Energia umerilor săi robuşti a vândut-o baronului Maierliebson ca să-şi poată cumpăra băutură pentru mintea sa însetată. Zilele lui albe aparţin baronului, iar în nopţile întunecate luptă cu gândurile; le smulge cu suferinţă din creierul înfierbântat după care le comprimă şi condensează sub formă de cuvinte. Urăşte ceasul care-i măsoară gândurile, îi scurtează nopţile şi cheamă soarele ce-i aparţine lui Maierliebson!

Ar avea nevoie de o noapte de nouă ori mai lungă din care ar dormi a cincea parte fiindcă el ştie să doarmă repede şi abuzează de umerii săi laţi; din fericire sănătatea lui este absolută.

Peretele acoperit cu tapet verde începe să vorbească de fiecare dată când se întoarce de la lucru.

Este un perete ciudat. Uneori tace zile întregi ca şi cum în spatele lui s-ar afla un sicriu pe năsălie. Şi brusc începe să vorbească prin două guri care sunt guri de femeie.

Martin ascultă. Încordare. Luleaua se stinge... Apoi se apropie de perete. Şi peretele amuţeşte de parcă s-ar fi speriat...

Găseşte o crăpătură sub tapetul scorojit. O deschizătură cât un ineluş. Dar când îşi lipeşte ochiul, crăpătura se lărgeşte atât de brusc şi de viclean încât te dai înapoi de groază.

Exact în faţa acestui vizor pe peretele opus al unei locuinţe străine atârna o oglindă. Ochiul zvâcneşte brusc în oglindă.

Lângă perete stă o fetiţă îmbrăcată într-o fustă roşie care îşi descalţă pantofiorii; ce chip superb, ce expresie plină de spirit, ce jucărie!

Două cozi îi saltă încolo şi încoace pe umerii goi ca două funii de aur. Iar între ele un zâmbet tăcut şi îndepărtat...

Ochiul străin o priveşte din oglinda crăpată. Martin îşi dă seama: Acesta e ochiul meu! Ochiul meu care se reflectă în oglindă vede un sân de fată în spatele acestui perete, la o întindere de mână!

Oglinda începe să se întunece.

Fata aprinde lumina şi se aşază la masă.

Timpul trece şi arătătorul mare îl ajunge încet din urmă pe cel mic. Apoi se suprapun şi bat cu un sunet răguşit... VII – VIII – IX – X...

Acum se aude o voce lipicioasă ce curge încet ca mierea:

— Šarita! Sufleţelule! Stinge! E vremea să te culci!

— Vin acum...

Lui Martin i se taie răsuflarea.

În faţa oglinzii crăpate Šarita îşi dezgoleşte sânii; le descoperă forma şi se minunează; le încearcă tăria şi nu-şi încape în piele de uimire. O mai neliniştеşte şi puful mătăsos care îi aureşte un colţ din trup. Minuni, adevărate minuni se petrec cu trupul ei, dacă oglinda nu minte!

Perdeluţa din colţul de lângă pat se dă puţin la o parte şi doi ochi năpădiţi de grăsime o urmăresc cu plăcere şi promiţător pe fetiţa care nu bănuie nimic.

— Šarita, porumbelule! La culcare!

Oglinda s-a stins în întuneric; Šarita a stins şi ea lumina; cămăruţa se cufundă în beznă...

Hedviga Karei este o matroană solidă, năpădită de grăsime. Sânii mari îi atârnă sub o bluză vărgată care miroase a usturoi. Părul lins este dat cu o pomadă strălucitoare. Cu faţa buhăită, ochii veninoşi şi mâinile roşii, ea reprezintă un exemplar strălucit al laşităţii egoiste şi al mizeriei umane.

Hedviga Karei are acum mult de lucru cu Šarita, pupila ei aflată în pragul maturităţii fiindcă intenţionează să-i deschidă un salon pentru gentlemeni mai tineri şi mai în vârstă. Matroana vrea să vâneze rechinii şi cetaceele neîndemânatece cu undiţa de argint a celor şaptesprezece ani ai Šaritei.

Culoarea întunecată a sângelui este culoarea cea mai potrivită pentru pereţii noului salonaş în care vor zbura păsările de aur Phoenix cu ochi de păun în coadă.

Banchetele sunt din pluş, iar măsuţa trebuie să fie rotundă pentru orice eventualitate imprevizibilă.

Imaginea unei femei goale face parte dintr-un templu al dragostei la fel cum imaginea unei sfinte îmbrăcate este obligatorie pentru o biserică.

Šarita stă pentru prima oară la măsuţa rotundă şi primeşte vizite. Puful albastru prins pe umeri cu nişte panglici înguste mai mult dezgoleşte decât ascunde.

Sfârcurile sânilor aşteaptă cu nerăbdare, iar aşteptarea lor este sânge curat, devotat şi cuminte.

Bătrânul Maierliebson stă pe bancheta de pluş din faţa Šaritei. Treizeci şi trei de conserve cu carne l-a costat această primă şedere în apropierea sfârcurilor ascuţite ale sânilor feciorelnici. Obrazul lui întinerit cu fond de ten străluceşte cu o splendoare apusă.

Hedviga aduce şampanie şi umple două cupe de cristal. Apoi pleacă. Rânjetul ei cufundat în grăsime şi învăluit de mister se opreşte între uşile care se închid tăcute ca luna.

Un parfum de aventură se degajă din lenjeria baronului, se amestecă cu mirosul de vin şi cu mireasma pe care o răspândeşte un buchet de liliac uriaş.

Cupele se ciocnesc, iar Šarita bea până la fund, supusă şi cu recunoştinţă, plină de încordare şi curioasă ce se va întâmpla cu sânii ei. Fiindcă nu încape îndoială că ei reprezintă cheiţa pentru dezvăluirea unui mister plin de vrajă al cărui sfârşit nici nu poate fi închipuit măcar.

Degetele cărnoase împodobite cu inele de aur se înfioară pe umărul alb, se mişcă încet şi ademenitor de parcă ar cunoaşte toate cărările tainice şi răvăşite ale trupului ei şi coboară în jos...

Šarita zâmbeşte, iar sânii ei se maturizează repede în aceste clipe dogoritoare. Naivitatea ei feciorelnică acceptă mâinile lui bătrâne şi parfumate şi li se supune cu o uimire plină de bucurie.

Urmează apoi îmbrăţişările lacome, dureroase, încununate de un sărut. Da, este primul ei sărut. Iar sub el simte dinţii care într-un chip de neînţeles sunt din acelaşi metal cu inelele lui. Înseamnă deci că îmbrăţişarea şi sărutul fac parte din această maturizare miraculoasă dar ăsta nu e încă sfârşitul, nu e acel ceva ce ţipă şi o chinuieşte...

Inelele cu briliante, atotştiutoare, atotînţelepte îi ghicesc parcă teama şi ruşinea! Acum, acum se apropie, oh – acesta e începutul, acesta e sfârşitul. Nimeni nu i-a spus până acum ce înseamnă dragostea şi uite acum, de unde

vine ea – oh, mi-e teamă, mi-e frică să nu mor de dragoste. Braţele sălbatice o strivesc...

Dar mâinile acelea curioase, atotştiutoare care au ajuns până la fundul dorinţei lor, se opresc brusc şi se îndepărtează pe furiş şi cu laşitate.

Bătrânul Maierliebson se răceşte pe neaşteptate şi se întristează. Îşi trage brusc cotul, se uită la ceas, îl duce la ureche şi începe să-l întoarcă pentru a-şi ascunde stinghereala. În unghiul format de acele lui descoperă deodată importanţa excepţională a momentului. Îşi mai aprinde luleaua şi pleacă, lăsând-o pe Šarita uimită şi fără cuvinte. La urmă în vestibul o mai străpunge cu privirea pe codoaşa cea bătrână, iar în pragul uşii rânjeşte, arătându-şi partea aurită a scheletului în semn de promisiune şi ameninţare.

Scara.

Prima întâlnire a lui Martin cu Šarita. El se află jos, ea sus. Doi umeri laţi, două cozi lungi. Două surâsuri albastre. Şi nimic în plus.

A doua întâlnire. Aceeaşi scară. Ea jos, el sus. Umeri largi care urcă şi domină scara. O simplă crăpătură rămâne între cele două cozi. Ciocnirea dulce a coatelor este pregătită cu îndemânare. Două zâmbete şi un salut. Încă o privire şi totodată întâlnirea a două zâmbete în capul scărilor.

A treia întâlnire. Un parc care miroase a primăvară. Liliac, azalee, iasomie. O barcă stingheră în capătul parcului. Pe bancă un caiet deschis spre cer cu filele acoperite de scris mărunt care o priveşte înţelept şi curios.

Un obiect uitat în mijlocul unor lucruri neuitate produce întotdeauna o impresie ciudată, dacă nu chiar tragică. O bancă dintr-un parc este locul unde oamenii îşi uită cel mai des lucrurile. Banca respectivă legată de obiectul uitat dobândeşte dintr-odată un sens mai profund, devenind o întâmplare care nelinişteşte tot parcul. Îi surprinde şi îi alarmează pe trecători, intervenind supărător în gândurile lor. Pentru un necunoscut care a tulburat ordinea lucrurilor lumeşti, această întâmplare poate deveni un destin sau începutul unui destin. Fiindcă a te întoarce după obiectul uitat înseamnă a merge după urma paşilor pe lângă care ai trecut; rişti astfel să provoci o nouă derulare a destinului datorită evenimentelor care te pot aştepta pe acest drum de întoarcere prin viaţă...

Ei bine, acest caiet a fost uitat de Martin Cristian care acum trece prin parc, îndreptându-se spre ieşire; cufundat în gânduri îşi ţine mâinile la spate şi privirea în nisip.

Noi ştim deja că pe bancă se află caietul lui, dar Martin, isteţul! cum va alerga el peste câteva clipe!

O tăbliţă neagră atârnată pe ghereta portarului.

S-a găsit...

Martin îşi duce mâna la frunte. Romanţele lui!

Se scotoceşte repede prin buzunare. O dată. De două ori. De trei ori. Din nou! Nimic! Visele din care s-a inspirat în nopţile chinuitoare, scânteierile creierului, aventurile gândurilor ce nu se mai întorc niciodată... Totul e pierdut!

Šarita se apropie de bancă. Este prima oară când mătuşa Hedviga o lasă pentru câteva clipe singurică în parc. De aceea se simte foarte fericită şi mândră în rochiţa ei albastră croită simplu. Anul acesta rochia i-a rămas foarte scurtă, iar juponul a devenit mai scurt de parcă cineva l-ar fi tăiat. Merge cu genunchii îndoiţi ca o şcolăriţă: aşa merg fetişcanele cu picioarele lungi care învaţă la şcoala secundară. Nu mă întrebaţi de unde vine şi încotro se îndreaptă. Vine aici după cum îi şopteşte destinul şi se apropie de banca lui!

Martin o ia la fugă înapoi... O să găsească caietul? Nu o să-l găsească? Prima impresie: parfumul de iasomie. Banca e goală... O strângere de inimă! A doua impresie: mirosul de liliac. O bancă cu un caiet negru pe ea. Bucuria şi un oftat de uşurare. Înainte! Înainte!

Šarita zăreşte caietul. Am voie să mă uit? Nu trece nimeni. Caietul dă din cap: ai voie, ai voie.

Se aşază şi cu un gest timid ia caietul. Citeşte pagina la care este deschis. Şi brusc se cufundă în citit, uitând de tot ce e în jur.

Martin se apropie de bancă. Se opreşte. Šarita! Este a zecea oară că o întâlneşte şi niciodată nu e aceeaşi...

Ajunge o singură privire ca să ghicească ce citeşte. Se apropie în vârful picioarelor şi se aşază în capătul celălalt al băncii. Acum îşi imaginează că opera astronomului Roburen este scrisă pe pagina aceea. Proiectează aventurile lui în sufletul fetei. Se bucură de bucuria ei, se încordează de încordarea ei, se minunează de uimirea ei.

Deodată privirile lor se întâlnesc. Šarita se înroşeşte toată şi numai ochii îi rămân albaştri.

Astfel a început dragostea lor cea mare şi senină ca bolta cerului. Naivă şi rafinată, umilă şi egoistă, prostesc nedumerită şi plină de o adâncă înţelepciune. Ea este ceva nevăzut care se compune dintr-o mie de lucruşoare ingenioase şi lipsite de importanţă... Ochii ei îl uimesc. Umerii lui sunt de necrezut. Cozile ei sunt de neatins. Zâmbetul lui e sănătos, curat ca porţelanul, garantează siguranţa momentului. Gura ei ca o inimioară de porumbel îl ameţeşte! Cravata lui este cea mai frumoasă cravată din lume. Gâtul lui... Urechiuşele ei... Şi vârfurile degetelor, panglicuţa din păr, cicatricea de pe mână, ineluşul cu pietricică albastră. Genunchii ei strălucesc ca două fructe zemoase care tocmai se auresc şi dau în pârg, căpătând acea formă şi mărime ce te îndeamnă să le rupi...

Soarele apune în zare şi se ascunde după silueta neagră a oraşului, degetele mâinilor se împletesc, gurile îndrăgostiţilor se contopesc.

Asfinţitul arde în ferestrele turnurilor înalte. Amurgul se stinge în ochii Şaritei. Bolta cerului este de culoare albastră, violetă, portocalie şi de culoarea sângelui. Gurile obosesc de sărutări.

Pe drumul către casă şi-au zis tot. Martin îi destăinuia Şaritei ce-au văzut ochii lui în oglindă. Ea sporovăie despre mătuşa Hedviga, despre salonul roşu care a costat-o o grămadă de bani, despre cum o să primească ea de aici înainte vizitele baronilor şi ale prinţilor fiindcă mătuşica îşi doreşte tare mult acest lucru şi e atât de bună cu ea...

Se laudă că însuşi baronul Maierliebson a vizitat-o, aducându-i un buchet mare de liliac şi mirosea a parfum ca un prinţ din Helgoland.

Şarita nu poate să priceapă de ce Martin o prinde brusc de încheietura mâinii (el iubeşte această mişcare) şi o strânge până ce scoate un ţipăt de durere. Imediat îi dă drumul, mai bine zis o împinge. Buzele i se mişcă, rostind un singur cuvânt:

— Prostituată!

Şarita deschide gura de uimire. Niciodată nu a auzit până acum un asemenea cuvânt.

Au ajuns în faţa casei. Prin poarta deschisă se zăreşte faţada. Numărul şaptezeci şi patru rânjeşte monstruos. Deodată Martin se răsuceşte pe călcâie, o ia la goană pe coridor şi urcă în sus pe scările negre. Şarita cu ochii plini de groază se ia după el. Urcă trei etaje de spaimă şi disperare!

În sfârşit îl ajunge din urmă în pragul cămăruţei lui. Se aruncă pe jos, îşi frânge mâinile şi-i îmbrăţişează genunchii:

— Martin, ce ţi-am făcut?

Martin o ridică de jos ca pe o mănuşă. Îşi apropie obrazul de obrazul ei până ce li se ating vârfurile nasului. O scrutează cu privirea. Da, numai în ochi şi în jurul ochilor se cunoaşte...

— Spune-mi, ce eşti tu? Copil sau curvă?

Şarita dă din cap:

— Ce înseamnă aia curvă?

Perle argintii îi ţâşnesc din ochi ca atunci când arunci o pietricică într-o fântână...

— Tu, tu... nu înţelegi? Ce fac cu tine acolo în salon? Cine a mai fost în afară de bătrânul baron? De când durează povestea asta? De câte ori v-aţi întâlnit?

Şarita îi povesteşte despre prima şi ultima vizită a lui Maierliebson. Îi povesteşte cum totul a început cu şampanie, cum degetele lui reci au început să-i pipăie sânii. Şi cum totul s-a terminat pe neaşteptate cu ceasul şi pipa...

Hedviga stă ghemuită în umbra dintre cele două uşi şi trage cu urechea:

— Tu, cea albă! Tu, cea curată! Neîntinată, nepătată... O să te apăr, o să mă lupt pentru tine chiar şi cu Maierliebson!

În clipa aceasta baba sare din umbră, o apucă pe Šarita de cozi şi o târăşte fără milă spre uşă. Uşa se închide brusc, iar cheia se răsuceşte de două ori în broască.

Zadarnic loveşte Martin cu pumnii în uşă şi zgâlţâie clanţa...

Aude un glas răguşit şi enervat:

— Mergi şi te schimbă repede! Vine Maierliebson!

Martin se uită prin gaura cheii. Fetiţa plânge:

— Nu merg nicăieri!

Baba se înfurie. Tabără pe Šarita, îi sfâşie rochia, o trage de cozi către oglindă şi o ajută să se schimbe, lovind-o şi blestemând-o.

Martin turbat loveşte cu pumnii în perete. Hedviga se năpusteşte asupra zidului, iar blestemele ei sunt acum îndoite. Deodată totul amuţeşte.

Uşa salonului este capitonată cu pluş. Clanţa se mişcă sub o apăsare hoţească. Nasul acvilin al baronului Maierliebson se strecoară prin uşa întredeschisă.

Hedviga zboară în salon. Ochii ei de broască râioasă se învăluie deodată într-un zâmbet mieros.

Baronul se aşază pe canapea cu un aer plin de voluptate, căutând-o din priviri pe porumbiţa lui. Explică că de data aceasta nu îl va mai stingheri nimic, fiindcă este hotărât să rămână chiar dacă se vor prăbuşi toate cele nouăzeci de coşuri.

Hedviga surâde ca un fagure de miere care se prelinge. Cuvintele i se rotesc ca muştele în jurul zâmbetului lipicios. În cele din urmă Maierliebson află că are un rival şi acest rival este muncitor în uzinele sale. Se numeşte Martin Cristian.

Baronul scoate un carnet. Cerneala roşie care ţâşneşte din stilou notează cu litere de sânge:

Martin Cristian.

Apoi baronul aşază pe marmură câteva casete îmbrăcate în piele.

Un colier de perle.

Un inel cu briliante.

O jartieră din argint şi un ceas de aur.

Ochii babei atraşi de aur strălucesc ca lichiorul de culoare verzuie.

Bretonul ei unsuros se aprinde de dorinţă.

— Hai, babo, cheam-o pe porumbiţa trandafirie!

Hedviga zboară în cameră şi se întoarce, cu mâinile goale, turbată de mânie.

— Am uitat să încui uşa! Blestemata a fugit!

Baronul închide cu băgare de seamă casetele şi dispare ca un zeu negru în spatele norului roşu de pluş...

Furia neputincioasă a Hedvigăi îi încordează pumnii, iar din gură îi ţâşnesc cuvinte grele...

Partea a treia

Să aruncăm o privire în sala maşinilor numărul 33. Aici se zdrobesc oasele uscate ale animalelor din care se obţine o pulbere albă care este folosită ca îngrăşământ. Roţi cu dinţi care scrâşnesc din greu, cilindrii şi prese de oţel, site mobile, energia ce izvorăşte din mişcare, măruntaiele istovite ale maşinilor, grămezi albe de cranii, ciolane şi coaste, chipurile muncitorilor pudrate de vârtejuri de praf.

Miros dogoritor de naftalină, clei şi ulei.

Un ţipăt îngrozitor zguduie perdeaua cenuşie care vâjâie. Totul se înghesuie către locul de unde a venit acest ţipăt.

— Adam Adenlor!

— Loc! Faceţi loc pentru Adam!

Prin şirul tăcut de braţe căzute este transportat repede Adenlor cu mâna dreaptă zdrobită.

Fălcile dinţate ale maşinii mustesc de sânge.

Un grup de muncitori agitaţi. Frunţi aspre, încărcate de o grijă stranie... Din nou aceeaşi maşină! Concasorul numărul 77! El execută operaţii mai delicate, zdrobeşte oasele subţiri ale mieluşeilor şi oiţelor, cu nişte fălci perfide care se mişcă în sus şi în jos. Este a doua mână pe care o sfărâmă! Este oare posibil aşa ceva? Întotdeauna cei mai buni muncitori, oamenii noştri păţesc câte ceva! De data aceasta i-a căzut victimă cel care nu se temea să dea glas şuşotelilor laşe şi protestelor muncitorilor chiar în faţa baronului Maierliebson!

Cum s-a întâmplat? Se zice că ar fi vrut să salveze o pisicuţă cu pete cenuşii care se strecurase printre oasele zdrobite şi mieuna jalnic chiar pe marginea fălcii concasorului.

Adam Adenlor! Preferatul muncitorilor, un tip visător şi un bun organizator, un bărbat plin de forţă şi frumuseţe, un iubit delicat şi un orator curajos, un om cinstit şi diplomat. Priviţi-l cum zâmbeşte... Toţi muncitorii sunt înnebuniţi după el... Baronul Maierliebson se interesează de el şi închide ochii în faţa energiei diversioniste a tânărului Adam. Urmăreşte cu plăcere cum prinde taurul de coarne şi-l ridică deasupra capului. Nutreşte anumite gânduri cu forţa şi frumuseţea acestui tânăr şi i-a propus să facă o carieră strălucită. A fost însă refuzat şi acum îl urăşte. Adam iese din abator

şi se apropie de zdrobitorul de oase. Şi peste câteva clipe este transportat afară...

Înaintea lui a lucrat aici František Hadrian.

— Priviţi-l! A ajuns un invalid fără mâini!

Se plimbă printre brazdele de sticlă ale fabricii, cu mânecile suflecate, el vechiul conspirator, organizatorul unor greve care nu au avut loc niciodată... El a iniţiat ideea de a fi săpat un şanţ sub uzină şi de a o arunca în aer împreună cu dinţii de aur ai baronului Maierliebson!

Priviţi-l cum arăta pe atunci! I se citeşte din priviri!

Şi aşa arată acum! Dracu ştie, cum s-a întâmplat! De la sala cazanelor a fost mutat la acest concasor. Şi a treia zi a fost transportat în altă parte cu un postav sângerând în locul mâinii drepte. Şi ce a putut apoi să povestească, nimeni nu şi-ar fi închipuit...

Aruncă în gura de foc lopeţi pline şi priveşte cum fălcile lucitoare se îmbucă una într-alta, iar oasele trosnesc ca zahărul. Deodată dinţii încep să rânjească cu lăcomie fiindcă Hadrian vede ceva strălucind – nu este un os, ci un şirag de perle! Întinde mâna către gura de fier. Schiţează acest gest involuntar ca la o comandă necunoscută ce l-a plesnit ca un bici de foc, încordându-i nervii până în vârful degetelor. Dinţii ascuţiţi l-au înhăţat şi totul s-a isprăvit.

Doi oameni stau într-o mică barcă purtată de apa râului care curge prin mijlocul oraşului. Cheiul larg, alei de culoare verde auriu, faţadele pictate ale caselor vechi, ţipetele violente ale reclamelor grosolane, toracele încordat al balcoanelor, turnuleţele goale ale palatelor aşezate la colţ de stradă, terasele cafenelelor cu umbreluţe roşii, balustradele teatrelor, chipurile îmbătrânite şi zbârcite ale statuilor din piatră şi bronz.

Un vânt de primăvară răspândeşte parfumul teiului înflorit...

Pe fundul bărcii Šarita stă cu ochii mari, uimiţi în poala lui Martin. Vede chipul lui răsturnat cu gura în sus şi ochii în jos. Este un chip foarte ciudat, bizar care se apleacă încet. Iată, ochii aproape i-au dispărut, iar buzele lui îi ating încet obrazul...

Fireşte acesta este Martin şi ea l-ar iubi la fel de mult chiar dacă s-ar teme de înfăţişarea lui de acum. La rândul său Martin descoperă chipul necunoscut al Šaritei lui, găsind-o nespus de frumoasă. E bine să-ţi cunoşti iubita în toate felurile. Sărutul se ridică cu picioarele în sus...

— Šarita, tu eşti?

— Martin, mi-e frică de tine...

Sare în picioare şi se aşază pe o parte aşa cum stau amanţii. Lumea se roteşte cu un semicerc şi feţele înclinate revin iarăşi în poziţia iniţială.

— Martin, aşa eşti cel mai frumos.

Martin dă drumul la vâsle ca să o prindă de mână. Deasupra capetelor lor se arcuiesc poduri fragile şi triumfale. Viaţa clocoteşte şi se revarsă pe ele.

— Mi-aş dori să am un asemenea pod, mărturiseşte Šarita.

— Alege-ţi atunci...

— Acela albastru, de foarte departe...

— E al tău! zice Martin.

Un nou arc se bolteşte deasupra sărutului lor. Bolta se opreşte, dar sărutul pluteşte mai departe, dezgolindu-se sub puntea albastră a cerului...

În răstimpul acesta baronul Maierliebson şade în fotoliu, picior peste picior. Din profilul întunecat şi crud se profilează ţigara de foi care formează o anume componentă agresivă a feţei lui.

Presse-papierul de bronz de pe birou reprezintă un taur speriat de arcul şuierător al ciocanului care se arcuieşte deasupra capului lui.

Baronul ţine în mână o scrisoare albă scrisă după toate indiciile pe masa din bucătărie între oala cu supă de vită şi tava de copt prăjituri cu magiun:

Sâmbătă s-ar putea aranja. Daţi-i băiatului la cap. Am auzit prin perete că vrea să fugă! O să-i torn în vin praful ăla alb ca să fie bună şi ascultătoare. Aştept sigur.

Hedviga.

Baronul îşi aprinde bricheta şi apropie un colţ al scrisorii de flacără. În cupa de marmură a scrumierei hârtia arde în flăcări.

Din ţigara de foi uitată pe marginea scrumierei un rotocol albastru unduitor se ridică spre tavan, amintindu-i baronului de panglicuţa albastră din cosiţele aurii. Maierliebson închide ochii pentru o clipă ca să şi-o reprezinte mai bine pe Šarita. De o săptămână întreagă adună energie care acum debordează. Are halucinaţii şi nopţi sălbatice în care doi sâni nepângăriţi strălucesc în albeaţa lor ca două luni pline! Fecioria ameţită de şampanie, pură şi neîntinată în lipsa ei de pudoare!

Cât costă oare un capriciu? Un milion? Poate pentru un milion Šarita o să-l aştepte cu fecioria ei?

Intră tânărul baron Artur. Sărutul tradiţional al mâinii tatălui şi al frunţii băiatului.

— Tată!

Artur începe să-i povestească tatălui cum a fost jignit în uzină de către un muncitor.

— Martin Cristian!

Baronul cel bătrân scoate notesul şi citeşte două cuvinte roşii:

— Martin Cristian!

O grimasă ciudată îi descoperă aurul din gură. O vinişoară şerpuitoare ca un fulger albastru îi zvâcneşte la tâmple!

Ridică receptorul.

— Cu secretarul Eremis! Alo... aici e Maierliebson. Muncitorul Martin Cristian să treacă la maşina numărul 77.

Martin aşteaptă să fie concediat după scandalul pe care l-a avut cu baronul Artur. De aceea rămâne foarte mirat când e condus la concasor şi i se promite o leafă de două ori mai mare. Se apucă de treabă copleşit de nişte sentimente ciudate de nesiguranţă şi recunoştinţă furioasă faţă de baron. Ce să fie la mijloc? O capcană? O răzbunare? Fireşte asta e o maşină blestemată care zdrobeşte ciolanele uscate ale mieilor la fel de bine ca şi mâinile oamenilor! Oare nu-şi închipuie că el, Martin...

Privirea muncitorilor prevenitoare şi temătoare, buzele lor tăcute şi îngrijorate îl neliniştesc. Ce au cu el?

Šarita se întoarce acasă şi bătrâna Hedviga este iarăşi bună şi mieroasă, iar burta ei creşte ca un aluat în copaie.

— Pisicuţa mea albă! Puiul meu de canar! Uite ce rochiţă, ce ciorăpiori, ce ceas din aur. Marele binefăcător te-a luat sub protecţia lui, copil orfan ce eşti.

Šarita primeşte darurile şi sărută zâmbetul unsuros şi, viclean al babei.

O nouă întâlnire între Martin şi Šarita într-un mic parc. Pun la cale fuga. Šarita citeşte:

Către Martin Cristian!

La cererea dumneavoastră vi s-a acordat locul de om de serviciu la redacţia revistei SVET[4]. Prezentaţi-vă la întâi ale lunii viitoare.

Este un serviciu provizoriu până îşi termină de scris romanul.

Martin nu-i pomeneşte nimic Šaritei despre blestematul de sfărâmător de oase ca să nu o neliniştească. Şi spre mirarea lui, ea îi dezmiardă cu încăpăţânare şi înverşunare mâna stângă, sărutând-o de parcă s-ar despărţi de ea. Martin o priveşte în ochi şi un zâmbet dureros îi brăzdează buzele.

Lopeţi mari, mâneci suflecate şi cele două mâini ale lui Martin Cristian. Gura hârâitoare a maşinii înghite bucăţile albe de ciolane. Din nou apropie lopata şi urmăreşte cu ochii fălcile dinţate ce zdrobesc oasele uscate, transformându-le în pulbere.

---

[4] Lumea (trad. din lb. cehă)

Atenţie acum la faţa lui care apare pe toată pânza ecranului fiindcă orice tresărire a buzelor lui e acum importantă.

Fruntea, ca o membrană sensibilă, amplifică de zece ori cea mai mică înfiorare a sufletului lui.

Buzele, asemenea unui ac magnetic, oscilează la fiecare iritare între doi poli: plâns şi râs...

Dar urmăriţi-i mai ales ochii căci o să vedeţi în ei cea mai perfectă întruchipare a groazei şi durerii.

Priviţi-i trăsăturile ascuţite de încordare. O îngrijorare rece îi acoperă fruntea şi i-o încreţeşte într-o mulţime de riduri ce nu existau până atunci. Nările din care s-a scurs sângele i se umflă, dinţii se încleştează adânc în bărbie. Toate luate la un loc alcătuiesc un tablou original şi semnificativ al groazei. Trăirile acestea i-au străfulgerat chipul într-o fracţiune de secundă.

Ce vede acum?

Între oasele zdrobite fâlfâie paginile rupte dintr-un caiet negru. Romanul lui „Dragoste şi aventură pe steaua Omega" se apropie din ce în ce mai mult de gura lacomă şi dinţii de oţel ai monstrului se pregătesc să-l înhaţe...

Nu e timp de pierdut! Mâna stângă a lui Martin, suflecată până la cot se repede în maşină.

Şi din nou pe ecran apare un chip descompus de spaimă.

Mâna aflată în zbor e surprinsă în plin avânt şi intră încet şi lin cu o mişcare unduioasă în gura de oţel.

Pe ecran apare iarăşi faţa, mai bine zis o străfulgerare a feţei în care groaza s-a transformat în primul spasm al durerii.

Printr-o mişcare devenită lentă, mâna stângă ajunge între cele două gingii ştirbe. Dispariţia ei este luată cu încetinitorul pentru a se vedea în cele mai mici detalii cum se zdrobeşte o mână cu cinci degete.

Chipul lui Martin încetează pentru o clipă să mai fie un chip omenesc. Ceva îngrozitor s-a petrecut între bărbie şi frunte.

Sângele ţâşneşte mai întâi dintre fălcile de oţel.

Şi tot în aceeaşi clipă se produce un moment de stupoare şi mai mare!

Din stânga sare o femeie cu ochelari albi. Tabără asupra maşinii care printr-o mişcare inversă scuipă zdreanţa sângerândă a mâinii lui Martin.

Nu este Šarita... Nu are nici cozi, nici genunchii descoperiţi... Vârfurile aurii ale părului se ivesc de sub pălărioara care seamănă cu un degetar de sidef. Femeia se aruncă de gâtul lui Martin înainte ca cineva să o poată împiedica.

Mai apare aici şi doctorul. Vată, tifon îmbibat de sânge. Miros de iod.

Iden Ruspeller se zvârcoleşte la picioarele lui Martin cuprinsă de un tremur disperat.

Încă o clipă... şi filmul începe să se dea peste cap, să dispară şi se rupe.

Imaginea următoare nu mai face parte din film. Ea reprezintă un simplu detaliu din viaţa remarcabilă a lui Iden Ruspeller şi ar putea fi încadrată mai degrabă printre evenimentele senzaţionale ale unui corespondent de film.

Şi totuşi fără acest final nu s-ar fi putut încheia un film în care viaţa, viaţa omenească alcătuită din nervi şi oase a intervenit într-un mod atât de neaşteptat, încălcând toate regulile dramei, intenţiile regizorului şi interesele societăţii cinematografice.

Iden Ruspeller s-a desprins din dramă, a destrămat ideea şi cu pălărioara ei civilă, de culoare sidefie, s-a aruncat cu capul înainte în momentul culminant al acţiunii, aşa cum un sinucigaş se aruncă în mare din vârful farului.

La urma urmei se pare că această dramă nu s-ar fi putut încheia mai bine chiar dacă nu a dus la îndeplinire intenţiile egoiste ale celor ce au colaborat la realizarea ei...

A fost un final învăluit în parfum de trandafiri şi miros de tămâie, orchestra a intonat solemn *Marşul nupţial,* iar Iden Ruspeller în rochie de mireasă cobora treptele înalte ale catedralei, la braţul mirelui, ţinând în mână un buchet de trandafiri negri.

De sub portalul bisericii cobora pe trepte, aşternându-se pe bulevardul larg al oraşului până la hotel, un covor persan lung şi îngust sub forma unui film, reprezentând imagini din cele mai cunoscute roluri ale celebrei vedete.

Dar oamenii răspândiţi prin numeroasele săli de cinematograf îşi aţintesc ochii arzători pe mâna stângă a lui Martin Cristian care atârnă neputincioasă, legată într-un bandaj negru.

Ce fel de spectacol e acela în care destinele imaginare se plătesc cu sânge? Dar cu toate acestea aţi dorit să vedeţi sânge adevărat la o dramă!

Şi atunci ce regretaţi?

Încă nu s-a sfârşit...

*

Micuţa Iden Ruspeller vorbeşte în nufărul argintiu, iar cuvintele ei îşi iau zborul în lume. De multă vreme gentlemenii pândesc unda 333. În sfârşit au găsit-o.

În acel moment în toate metropolele cântă tenori. Pe o lungime de undă împăratul Chinei discută în franceză problemele civilizaţiei, iar pe altă lungime de undă papa acordă indulgenţe în limba esperanto. Preşedintele republicii engleze povestea basme, iar un rege american făgăduia regatului său un parlament.

Dar acum liniște! Împărați și primadone, tenori și regi, nimeni să nu ne deranjeze acum! Pe lungimea de undă 333 se anunță Iden Ruspeller!

— Gentlemeni! Mi-am adus aminte de voi toți când am coborât pe treptele catedralei și am călcat pe covorul cu imagini din filmele mele, simbolul celebrității mele... Nu voi mai fi... M-ați văzut pentru ultima oară cu voal în întunericul catedralei, încadrată de un buchet de flori negre și un umăr negru...

— Nu voi mai fi...

— Vă aduceți aminte de râsul meu? Acum e rândul vostru să râdeți! Dacă aș da drumul tritonului meu, m-aș îneca în râsul vostru...

— În rest îmi este indiferent dacă o să râdeți de mine, dacă o să mă regretați sau o să mă invidiați. Nu voi mai fi! Cu ajutorul vostru mi-am ridicat un turn al trufiei, iar acum zac moartă la picioarele lui...

— Dar de ce plângeți, domnilor? N-ați văzut sfârșitul filmului? Și eu plâng deasupra ruinelor curiozității voastre pe care am încordat-o ca pe un milion de arcuri. Fiecare m-a blestemat atunci când am sărit în mijlocul dramei, oprind mașina într-un mod atât de neteatral.

— Dar fie-mi cu iertare, în momentul acela nu mai era vorba de artă; ideea se încarnase prea dureros în pielea personajului.

— O să înțelegeți poate că am vrut să salvez măcar o singură bucățică din mâna soțului meu pentru ca să mă poată îmbrățișa puțin cu ambele brațe.

— Vai de mine! Ce-am putut să-mi amintesc, eu, gâscă proastă și înfumurată ce sunt... Dar e vina voastră, domnilor! Consolați-vă cu ideea că același lucru s-ar fi întâmplat cu fiecare dintre cei trei sute treizeci și trei care mi-ar fi adus un trandafir negru...

— Motănelule, nu fi supărat, dă-mi lăbuța... Lăbuța se vindecă – nu e decât o simplă zgârietură. Vârfurile degetelor – dă-mi-le să suflu – și să le pup.

— Apropo, știți ce am visat? Așteaptă, motănelule, – ajunge, ajunge, – nu mai pot – să vorbesc... domni... nu voi mai fi... nu voi mai fi.

ÎMI IUBESC APROAPELE

— Am fost cândva detectiv, dar acum nu mai sunt! şi-a început povestirea domnul Papáček. Nu pentru că n-aş fi avut talent. Am scos la iveală tot felul de lucruri, mi-am băgat nasul peste tot şi am avut succes. Dar am fost mereu nemulţumit de ceea ce-am făcut. Am rezolvat cazuri interesante şi am salvat averea multora, după cum mi-a dictat legea. Ce m-a deranjat însă, domnilor, a fost fierea mea blajină. Sunt un om cu inimă slabă, mă emoţionez uşor, mă las influenţat de diverse fapte lipsite de importanţă şi pătrund în miezul lucrurilor mult mai adânc decât un detectiv cu judecata rece, ba chiar aş spune că pătrund dincolo de miezul lor. Un detectiv adevărat trebuie să fie altfel, adică să vadă numai ce are legătură directă cu obiectul respectiv şi să nu pună întrebări în plus. El trebuie să fie puţin bandit, escroc şi hoţ în acelaşi timp. Dreptatea este reprezentată întotdeauna cu o balanţă în mână, dar are ochii legaţi cu o batistă şi atunci ne punem întrebarea cum poate privi ea balanţa. Detectivul trebuie să aibă o inimă de piatră şi în general tot trebuie să fie din piatră asemenea statuii din faţa tribunalului – iar mie tocmai aceste calităţi mi-au lipsit.

Sunt un om cu inima slabă şi acesta e singurul lucru care m-a deranjat. Un detectiv adevărat trebuie să fie pasionat după meseria lui şi trebuie să ştie că toţi oamenii sunt nişte puşlamale care vor să-l tragă pe sfoară. El crede că orice sărac ar vrea să fure şi vede în el un hoţ. Dar eu, după cum v-am spus, am inimă slabă şi fire şovăielnică. Nu mi-a fost frică nici de dracu, am intrat şi în gaură de şarpe şi m-aş fi dus până în iad, dar odată depistată urma înceta subit să mă mai intereseze. Nu simţeam niciun fel de bucurie interioară, nicio mulţumire, atunci când izbuteam să fac o faptă bună, ci dimpotrivă exact când prindeam hoţul, ceva se mişca în mine şi îmi părea rău exact când îl aveam la mână.

De câte ori nu mi-am dorit să-mi scape vreun ticălos nemernic, dar de fiecare dată, ca un făcut, îmi cădea direct în braţe. De altfel am repurtat tot felul de succese de ajunseseră să mă invidieze toţi.

Câte lucruri nu v-aş putea povesti!

Aşa, de pildă, într-o zi mă îndreptam spre cartierul Žižkov ca să-l găsesc pe un anume Alois Kolinský care dispăruse subit din Košíř, iar poliţia ţinea foarte mult să afle noua lui locuinţă.

Îmi notasem în bloc-notes: Žižkov, Na Hromadkách 99, dar adresa mi se părea dubioasă fiindcă şi-o declarase el însuşi, iar eu trebuia să constat dacă a minţit sau nu. Nu cunoşteam cartierul Žižkov şi de aceea am început să întreb în dreapta şi în stânga. Domnilor, nu vă puteţi închipui ce oameni cumsecade locuiesc în acest cartier! Mă aflam pe o străduţă înfundată,

undeva la dracu-n praznic. Interesant e cât de mult ţin oamenii de aici să nu te rătăceşti, să apuci pe drumul cel mai scurt şi cât de nefericiţi sunt şi cum se mai scuză dacă nu te pot îndruma din cauză că ei înşişi nu cunosc drumul. Un om de pe aici ar fi dispus să te care în spinare de nu s-ar grăbi şi sunt convins că întoarce capul după tine să vadă dacă ai apucat-o pe calea cea bună şi te urmăreşte până dai colţul.

Străduţa cu pricina se găsea în celălalt capăt al cartierului Žižkov unde n-aş fi ajuns desigur foarte uşor.

— O luaţi pe strada asta şi mergeţi până la capăt, apoi o cotiţi la stânga. Traversaţi după aia un mic parc şi o ţineţi mereu pe stânga până ajungeţi la un deal, iar la dreapta o să vedeţi o şcoală. Apoi mai trebuie să întrebaţi.

Şi în felul acesta trecem de la unul, la altul asemenea unei ştafete.

Vi s-a întâmplat vreodată ca cineva să vă refuze sau să vă răspundă sec: descurcaţi-vă singur! Aşa ceva e exclus, domnilor! Nu există un asemenea om sub soare. Există probabil o lege nescrisă a frăţiei omeneşti, conform căreia omul îl consideră apropiat pe cel de lângă el.

M-am bucurat, aşa, dintr-odată, văzând grija pe care o manifestau toţi faţă de mine, predându-mă din mână în mână. Dar nu eram singurul care se bucura. Vedeam cum şi ei la rândul lor se bucură că mă pot sfătui şi le citeam mulţumirea în ochi. Mă simţeam atât de bine şi de sigur în mâinile lor încât o apucam dinadins în cu totul altă parte decât cea în care mă îndrumau, numai pentru a avea prilejul să-i întreb ceva din nou. Întrebam bunicuţele şi copiii, servitoarele şi muncitorii şi pretutindeni întâlneam aceeaşi solicitudine faţă de mine. Toţi mă scoteau pe calea bună şi astfel împotriva voinţei mele am început să mă apropii de străduţa cu pricina. Uneori întrebam un trecător şi se opreau cinci dintre care fiecare încerca să-mi explice cât mai bine şi mai precis direcţia în care trebuie s-o iau, de parcă toată viaţa mea ar fi depins numai de asta. Dar nu se băgau unul în vorba altuia. Primul îl lăsa frumos pe cel de-al doilea să termine ce avea de spus după care începea el să vorbească. E aşa cum vă zic eu, domnilor, pe stradă omul se afla în mâinile lui dumnezeu care îl poate conduce până în cer!

Iar eu nu vroiam să ajung la ţintă, aşa de mult îmi plăcea să rătăcesc pe străzi, să întreb mereu oamenii şi să mă bucur de bucuria lor că mă pot ajuta. Mai târziu am început să-i întreb numai pe trecătorii îngânduraţi cu faţă aspră sau mohorâtă şi am observat că în momentul când mă adresam lor, ochii le deveneau mai limpezi şi chiar celor cu chip rău li se schimba expresia, ei fiind mai degrabă uimiţi că au fost opriţi pe stradă, ceea ce nu li se întâmplase până atunci. E adevărat că nu toată lumea se încumetă să oprească pe stradă un trecător cu chip rău. Poate tocmai de aceea ei se opreau în loc miraţi, dar îmi dădeau toate lămuririle necesare cu o

bunăvoinţă exagerată, explicându-mi un lucru de douăzeci de ori. Apoi mi-a trecut prin minte că în felul acesta îmi bat joc de oameni. Ajunge, acum trebuie să nimeresc şi cu ochii închişi!

Şi totuşi a mai fost nevoie să întreb un trecător. Înaintea mea mergea un om mic de statură pe care l-am depăşit şi m-am uitat înapoi. Ce individ ciudat! Purta o pălărie nouă, de culoare gri, şi un papion la gât, tot nou, parcă gata să-şi ia zborul. Reverele sacoului erau acoperite cu fire de păr şi mătreaţă albă. Pantalonii erau decupaţi între picioare, iar despre ghete ce să mai vorbesc. Avea faţa unui om între douăzeci şi treizeci de ani; nu avea o expresie rea, dar parcă te avertiza de la distanţă: „Nu pune mâna!" şi cu siguranţă că nimeni vreodată nu-l oprise să-l întrebe ceva.

„Atunci o să te întreb eu, dinadins, să văd ce mutră faci!"

Dacă aş fi fost un detectiv adevărat, aş fi reţinut această faţă şi poate m-aş fi luat după individ – dar mie mi-a fost suficient să-l întreb cum se ajunge pe străduţa cutare.

— Domnule, vă rog...

A tresărit, clipind repede, dar ascultându-mă până la capăt, faţa crispată i s-a destins într-un zâmbet.

— Aşteptaţi puţin, trebuie să ajungeţi până la parcul cu leagăne şi căluşei, apoi o luaţi... Dar ştiţi ceva, eu tot merg în aceeaşi direcţie. Veniţi cu mine.

Şi am pornit-o la drum. „Uite aşa, te poţi înşela în privinţa oamenilor! Încredere contra încredere" mă gândesc eu în sinea mea şi încep să-i povestesc că omul se simte aici în Žižkov ca în sânul lui Adam.

— Hm, mormăie individul, măsurându-şi pasul după al meu. Aveţi dreptate, dar lucrurile nu stau tocmai aşa. Oamenii vă ajută cum pot atunci când asta nu-i costă nimic. Dar fiecare îşi dă aere pentru că în momentul acela se crede mai deştept decât tine. Eşti în puterea lui fiindcă el ştie ceea ce tu nu ştii. Te convinge de nobleţea lui şi peste o clipă poate să înceapă chiar să plângă înduioşat de propria-i mărinimie. Încercaţi şi întrebaţi pe cineva dacă nu vă poate împrumuta o coroană.

— În cazul ăsta, aş cerşi, dragă domnule. Dar e suficient să-l întreb cât e ceasul sau să-l rog să-mi aprindă ţigara.

— Dar nu să vă dea o ţigară, intervine individul şi loveşte cu piciorul un obiect.

Mergeam tocmai pe o cărare îngustă ce ducea spre dealul ce taie de-a curmezişul un părculeţ considerat a fi „plămânul" oraşului. Avea în totul vreo cinci arbori, nişte tufişuri în jurul WC-ului public şi câteva bănci.

— Un moment, zic eu şi mă aplec să ridic obiectul acela care tocmai căzuse de pe o bancă lângă un canal. Era un portmoneu prăfuit şi demodat

cum nu se mai poartă de mult. Se deschidea în partea de sus ca o poşetă de damă cu cadru metalic şi se închidea cu două bile metalice lipite una de alta.

— Aţi avut noroc, spune zâmbind, tânărul. Aici oamenii nu prea pierd bani.

— Dar e burduşit, spun eu, cântărindu-l în mână fără să am curaj să-l deschid.

— Niciodată nu l-aş fi ridicat, spune tânărul cu un aer expert. Băieţii de pe-aici fac tot felul de glume.

Rotesc totuşi cele două bile şi mă uit în portmoneu. Se găseau în el împăturite patru mii patru sute de coroane. Pe cuvântul meu! Patru bancnote a câte o mie şi patru a câte o sută. Niciun ban în plus!

— Ei, domnule, îi zic eu. Ce a fost mai bine, să-i dau cu piciorul sau să-l ridic?

Mă uit la el şi văd cum ochii încep să-i strălucească. Dar imediat sclipirea lor se stinge şi faţa capătă din nou expresia aceea posomorâtă de la început.

— Ei, şi acum ce e de făcut, spune el ca un fel de autoconsolare. O să avem tot felul de buclucuri cu poliţia. Să fiţi mulţumit dacă o să vă creadă că nu l-aţi furat.

— Şi dacă îl declar obiect găsit, îi răspund eu, îmi revin zece procente, adică patru sute patruzeci şi patru de coroane. Ce nu merită?

Deodată individul se întristează foarte tare. Tace, tace chitic şi faţa lui căpătă o mină plictisită, îngălbenindu-se toată în câteva secunde. Mie mi-era foarte limpede. De fapt, nici măcar nu putea obiecta că are şi el un merit în descoperirea acestui obiect pe care l-a lovit cu piciorul.

Am devenit şi eu tăcut, gândindu-mă la ale mele. Mă gândeam cât de bucuros aş fi, dacă n-ar trebui să fiu cinstit. Ce bine ar fi fost să fi putut împărţi bani tuturor celor care m-au ajutat să caut străduţa mea. I-aş fi împărţit după expresia feţei lor, după îmbrăcăminte şi după felul în care mi-au răspuns. Unuia i-aş fi dat zece coroane, altuia o sută de coroane, poate nu i-aş fi împărţit bine, dar toţi oamenii s-ar fi mirat şi mi-ar fi mulţumit, socotindu-mă în acelaşi timp nebun. Şi ăstuia cu papion i-aş cumpăra nişte haine şi nişte ghete noi şi o altă cravată, una albastră cu buline albe.

— Am ajuns, spune deodată însoţitorul meu, oprindu-se într-un colţ în faţa unei şandramale. Ce număr căutaţi?

A mers împreună cu mine până la casa respectivă, iar eu i-am mulţumit că m-a însoţit. Îi spun la revedere, dar el nu se mişcă din loc.

— Ce s-a întâmplat? îl întreb curios.

— Vă aştept aici, răspunde el.

— Şi de ce mă rog?

— Vreau să vă arăt, după aceea, unde se găseşte poliţia, singur n-o să nimeriţi.

— Nu trebuie, vă mulţumesc pentru amabilitate, zic eu. Dar banii o să-i depun mâine-dimineaţă la direcţia generală a poliţiei.

— Ei bine, răspunde el cu o voce de bas pe care nu i-o auzisem până atunci. Ar fi totuşi mai bine să-i predaţi astăzi aici. Eu vă aştept.

— Dar, domnule, poate o să întârzii şi va trebui să mă aşteptaţi.

— Atunci, să mergem acum! zice el. Nu e departe şi măcar scăpaţi de o grijă!

Începeam să mă înfurii.

— Vasăzică, dumneata îţi închipui că eu vreau să-mi însuşesc banii ăştia? Şi gândul mă împingea să-i arăt insigna de sub reverul hainei. Dar m-am răzgândit. Aş strica totul şi eram tare curios să văd ce intenţii are acest individ isteţ.

— Nu vă cunosc, spuse tânărul, şi nici dumneavoastră nu mă cunoaşteţi.

— Aşa e, răspund eu. A venit vremea să facem prezentările. Mă numesc Papáček şi sunt funcţionar de stat. Dumneavoastră cum vă numiţi?

— Hladek. În prezent liber.

— Liber? Cum adică?

— Fără slujbă.

Mă uit semnificativ la pălăria lui nouă, dar mă gândesc că ea nu-l poate împiedica să poarte nişte ghete jerpelite. Poziţia lui socială e la fel de deosebită pe cât de deosebită e îmbrăcămintea pe care o poartă.

În felul acesta începeam să capăt încredere în el, dar eu tot nu-i inspiram încredere. Sau poate avea un gând ascuns.

— Oricum, nu mă mişc de lângă dumneavoastră până când portmoneul nu se va afla într-un loc sigur. Vă aştept aici şi o să mergem împreună sau o să merg după dumneavoastră – poate chiar o să dorm în faţa casei dumneavoastră, timp am berechet şi n-o să aveţi linişte până când n-o să mă conving de cinstea dumneavoastră.

Omul începea să mă jignească.

— Atunci, poţi să aştepţi. La revedere!

Îi întorc spatele şi intru în casă. Iar el strigă după mine:

— Sau...

Mă opresc şi privesc înapoi.

— Ce e?

Insul mă priveşte în ochi cu un aer devotat:

— Sau dau eu o fugă până acolo!

— Unde?

— Ei, acolo, la poliţie, cu portmoneul. E la câţiva paşi de aici.

Izbucnesc în râs:

— Ce încredere pot avea în dumneata, domnule Hladek, dacă dumneata nu ai încredere în mine?

— Atunci, hai să mergem împreună.

— Nu, mulţumesc, am mai discutat despre asta. Mă grăbesc.

— Domnule, mă opreşte din nou domnul Hladek. Am un ghinion îngrozitor. O dată în viaţă puteam face şi eu ceva şi am dat norocului cu piciorul. Şi a mai trebuit să văd cum altul îmi culege norocul de la picioare. De ce a trebuit să mi se întâmple asta, tocmai mie?

— Cred că nu vrei să zici că ţi-ai fi oprit dumneata aceşti bani?

— Uite ce e, domnule! spune el, dând din umeri. Acelaşi lucru pot să mi-l închipui şi eu despre dumneata. Pot şi nu pot să am încredere în dumneavoastră. Pot, de pildă, să cred că nu vreţi să împărţiţi cu mine banii şi că vreţi să vi-i însuşiţi singur. Eu n-aş dormi toată noaptea, aşa de tare m-ar chinui remuşcările şi cred c-aş suferi toată viaţa. Poate că sunteţi om cinstit, dar nu văd prin dumneavoastră. Poate vă încălzeşte sentimentul că aveţi caracter, dar atunci cum rămâne cu cei zece la sută?

— Vasăzică, dumneata vrei să împărţim banii?

— Domnule, zice el, n-am niciun ban. Nu vreau nici măcar jumătate – dumneavoastră i-aţi găsit. Daţi-mi cât credeţi, una de o mie mi-ar ajunge şi aş fi mut ca pământul.

— Dar, domnule Hladek, eu mă gândeam că vreţi să împărţim cele zece procente!

— Dracu să vă ia! răspunde el pe un ton plin de o hotărâre disperată. Daţi-mi cel puţin două sute.

Domnilor, vă rog să mă credeţi că în momentul acela am vrut să bag mâna în buzunar şi să scot două sute de coroane. Îmi inspira o profundă milă acest om cu ghete jerpelite şi pantaloni cadrilaţi decoloraţi de urină între picioare. Eram deja cu mâna vârâtă în buzunarul de la piept când ochii mi s-au oprit pe papionul ultraelegant de la gât care-mi displăcea foarte tare. Pălăria nouă nu mă deranja, dar papionul parcă îmi inspira teamă. Intru în bani străini ca să ajut un om nevoiaş şi în clipa aceea devin un om pierdut. Papionul parcă mă avertiza cu modelul lui complicat. Era foarte frumos, dar nu exercita o impresie liniştitoare, ci mai degrabă îndemna la prudenţă. Poate că dacă în locul acelor desene colorate ar fi avut nişte buline albe aş fi fost îndemnat să comit o faptă nepermisă fiindcă nu-mi plac bulinele. Dar uitându-mă la desenul roşu al papionului mă gândeam: Jardo, ia mâna de pe bani, nu ştii ce înseamnă papionul. Şi apoi îi zic cu voce tare:

— Domnule Hladek, fii totuşi om cu judecată; n-am voie să mă ating nici măcar de cele zece procente până ce nu se găseşte proprietarul banilor. Îmi

pare foarte rău, dar altfel aş comite un furt! Dacă nu vă deranjează însă vă pot oferi douăzeci de coroane din portmoneul meu – ca să nu plecaţi cu mâna goală. Mai mult nu am!

Hladek se supără.

— Ţineţi-vă pomana, spuse el înfuriat, cârcotaşule, sunt convins că o să vă păstraţi portmoneul cu toţi banii. Dar să ştiţi de la mine – acum imediat mă duc la poliţie şi vă reclam.

A traversat strada şi s-a uitat încă o dată înapoi, aşteptând puţin în loc să vadă dacă nu-l chem. Dar eu urcam deja grăbit scările.

La etajul trei l-am găsit pe Alois Kolinský. A venit să-mi deschidă cu un obraz ras şi celălalt săpunit. M-a recunoscut imediat, deşi nu ne văzusem aproape de un an. Pe vremea aceea dispăruseră dintr-o vitrină a Muzeului de istorie al artelor nişte inele şi spirale din epoca preistorică şi domnul Kolinský era implicat în această afacere. Atunci poliţia nu a putut să dovedească nimic, dar noi ştiam că este specialist-colecţionar. Se întâlnea cu colecţionari, toţi unul şi unul, reuşind să le facă rost de tot ce-şi doreau. Se pricepea la pietre şi timbre, colecţiona bastoane, pipe şi scoici, potcoave şi etichete de pe sticle, cutii de chibrituri şi căra oamenilor acelora atâtea lucruri, de ţi-e mai mare dragul! Domnul Kolinský intermedia tot felul de schimburi, ştia cine şi ce are mai de preţ, iar atunci când promitea că face rost de un lucru, se ţinea de cuvânt, să fi fost chiar o pană din aripa arhanghelului sau un fir de păr din coada diavolului. Un colecţionar de meteoriţi spunea odată despre el: dacă aş fi colecţionat norii din cer şi i-aş fi zis că-mi lipseşte unul, mi-l aducea cu siguranţă. Aceasta era faima de care se bucura Kolinský printre colecţionari. Se pricepea să găsească locul potrivit pentru exemplarele rare cu care se putea făli orice colecţie, numai că ele dispăreau subit şi apăreau la un alt colecţionar. Domnul Kolinský făcea impresia că le împrumută, deşi primea bani graşi în schimb. Odată a dispărut o mică vază de preţ, având o Diană pictată pe ea în cobalt, iar colegul Klasek o poreclise deja „vaza călătoare a lui Kolinský". Pentru vaza aceea Kolinský a fost de trei ori la puşcărie. Dacă s-ar fi pierdut din muzeu un cui, el putea fi găsit cu siguranţă la Alois. Poliţia l-a împiedicat să încheie multe tranzacţii frumoase. Avea ghinionul că se specializase prea tare, fiind unicul specialist în acest domeniu. După ce şi-a bărbierit şi celălalt obraz, l-am văzut aşa cum trebuie. De când nu-l mai întâlnisem, îmbătrânise şi încărunţise, arătând ca un om în jur de cincizeci de ani. Faţa lui avea întotdeauna o expresie oarecum vulgară fără ca el să aibă nicio vină şi bineînţeles fără să-i convină. Ştia să se poarte frumos şi politicos în contrast cu expresia profanatorie a feţei. În rest era mare cât un munte, se îmbrăca îngrijit şi putea să vorbească cât de mult vroia.

— Luaţi loc, domnule inspector Papáček! mi-a spus el, oferindu-mi politicos un scaun. Imediat sunt gata.

— Mă mai cunoaşteţi? l-am întrebat. Au trecut mulţi ani de când nu ne-am mai văzut.

Se uita la mine prin oglinda de bărbierit în timp ce-şi pudra petele roşii din jurul nasului.

— Am terminat, domnule inspector, mi-a spus el pe un ton foarte sincer şi amabil, smulgându-şi perii din nas. Imediat vă stau la dispoziţie.

— Nu vă grăbiţi, să nu vă tăiaţi. De fapt nu vreau nimic de la dumneavoastră. Vroiam numai să mă conving dacă locuiţi aici şi să vă mai admir încă o dată comorile.

— Domnii aceia nu mă lasă deloc în pace, a început el să se vaite cu voce amărâtă. Fiecare om trebuie să trăiască din ceva – eu, de pildă, am făcut comerţ cu piese de colecţie. Am alergat ca un câine şi am făcut bătături la mâini şi picioare ca să-mi întemeiez o existenţă onorabilă. Dar succesele mele probabil nu i-au dat pace domnului consilier general Mazanec. A început să mă urmărească pas cu pas şi nu puteam face nicio mişcare fără să mă întâlnesc cu poliţia. Mi-a distrus faima de care mă bucuram printre colecţionari şi niciunul nu a mai vrut să aibă de-a face cu mine. Comerţul meu, atât de înfloritor altă dată, s-a dus de râpă!

Domnilor, nu fac decât să repet cuvintele lui Kolinský pe care le rostea cu convingerea că i se face o mare nedreptate.

— Şi dumneata ai venit din nou la mine, mi-a spus. Crezi că mai am vreo colecţie? Tot ce mi-a rămas din vremurile bune vând bucată cu bucată, nici măcar nu le mai scot la licitaţie. Am ajuns să trăiesc de pe azi pe mâine, ce mai vreţi de la mine?

Dacă eram un detectiv adevărat, n-ar fi trebuit să cred niciun cuvânt, ci dimpotrivă ar fi trebuit să-i amintesc de toate hoţiile. Eu în schimb am început să mă scuz:

— N-aş fi venit la dumneavoastră, domnule Kolinský, dar ce să fac? Slujba rămâne slujbă. Domnul consilier mi-a spus: „Papáček, trebuie să te duci la Kolinský!" Şi Papáček s-a dus. Consilierul mi-a zis: „Să-l întrebi de ce s-a mutat din Košíř!" Şi Papáček întreabă.

— Ştiu, mi-a răspuns Alois cu un aer cunoscător, ştiu, că sunteţi un om cumsecade, nici nu vă potriviţi cu colegii dumneavoastră. Cum să nu mă mut? După ce-am dat faliment, mi-am găsit o locuinţă mai ieftină.

Mă uit de jur-împrejur să văd cum arată sărăcia lui, dar nu o zăresc nicăieri. Când a deschis dulapul, avea în el o duzină de costume elegante ca la magazin, iar despre birou ce să mai zic! E adevărat că în loc de fotoliu avea o lădiţă, dar dracu ştie ce ţinea în ea.

— N-am anunţat la poliţie că mă mut? Am anunţat. Sunt un om conştiincios care iubeşte ordinea.

— Aşa vă ştiu eu, domnule Kolinský, i-am spus. De aceea m-am purtat politicos cu dumneata, când ne-am întâlnit în cârciumioara aceea din Košiř, anul trecut, spre toamnă.

— Un moment, spune Alois, repezindu-se într-un colţ de unde aduce un bloc-notes mare, îl răsfoieşte o clipă, după care începe să-mi citească:

— Ne-am întâlnit pe două octombrie, la ora nouă şi jumătate seara la crama Dales. Aveaţi nişte butoni rotunzi din agat, moştenire de la Luminăţia sa, contele Martini.

— Aşa-mi place, îi zic eu cu viclenie. O asemenea ordine în registrele de afaceri dovedeşte seriozitatea întreprinderii şi luciditatea gândirii proprietarului. Eu îmi aduc aminte numai că acolo serveau un vin bun.

— Era vin de Žilava, îmi răspunde Alois, după care adaugă, citind din bloc-notes: aţi băut o sticlă de trei sferturi şi în plus o şliboviţă.

— Omule, îi răspund eu fără să mai pricep nimic. De ce ţi-ai notat toate astea despre mine – mi-am plătit consumaţia – dar ia spune-mi, ce-am servit la cină?

— Creier, domnule inspector, cu ou şi două felii de pâine. V-a plăcut foarte mult.

— Dracu să mă ia, încep să-mi aduc aminte! Dar tot nu pricep la ce bun toate însemnările astea. Arată-mi, te rog, puţin catastiful ăla!

Răsfoiesc paginile scrise mărunt, dar nu reuşesc să descifrez niciun cuvânt, fiindcă totul era scris cu nişte litere speciale, inventate de el.

— Mai citeşte-mi ceva despre butonii ăia!

— Despre butoni n-am mai scris nimic. Pe atunci eram încurcat cu Ludmila şi în plus aveam avans trei coniacuri.

Domnilor, el îşi nota ce a mâncat în fiecare zi la prânz şi seara şi de câte ori a avut scaun. Păstra toate biletele de tramvai şi le clasificase după ani şi lună. Nu arunca nimic din lucrurile pe care orice om civilizat le poartă în buzunar, avea colecţii de periuţe de dinţi uzate pe care îşi notase câţi ani le-a folosit, de cravate, portmonee şi câte şi mai câte. Era stăpânit de pasiunea de a fi colecţionar în asemenea măsură încât ajunsese la aceste proporţii monstruoase.

— Iubesc viaţa pe care o duc, mi-a explicat el, şi am grijă să nu o irosesc în zadar. Timpul seamănă cu un armăsar pe care omul încalecă şi într-o zi cade de pe el. Calului îi este indiferent încotro merge, pe el îl interesează numai să ajungă cât mai repede la ţintă ca să azvârle omul de pe el. Dar căluţul meu trebuie să meargă în trap mărunt şi-l ţin frumos de frâu ca să nu mi se sperie. Proştii îmbătrânesc repede şi ei singuri se miră când a trecut timpul.

Au capul împuiat de tot felul de idei care îi împiedică să se gândească la propria lor persoană, îşi mână iepele de la spate şi vine momentul când domnul începe să se vaite că a împlinit şaizeci de ani. Apoi se miră de unde a apărut boala, căci el n-a făcut nimic, fiind muzicant. Se pregăteşte mereu pentru ceva, în fiecare dimineaţă îşi bea cafeaua şi apoi dispare undeva. Nu-şi aduce aminte să fi servit vreodată masa la restaurant în afară de ziua nunţii şi chiar dacă a mâncat o pulpă de gâscă, imediat a şi uitat-o şi nu-şi aduce aminte de ea până la moarte. Şi totuşi un asemenea prânz, chiar dacă ai servit nişte amărâte crochete de cartofi reprezintă o dovadă a prelungirii vieţii omeneşti până a doua zi, iar omul simte o satisfacţie! De aceea eu colecţionez asemenea dovezi. Omul trebuie să fie recunoscător într-o anumită măsură chiar şi propriului lui stomac ca să nu zic că trebuie să aibă faţă de el respect. Eu îmi notez nu numai ceea ce am mâncat în fiecare zi, dar şi gândurile care mi-au trecut prin cap în timp ce mâncam. În felul acesta un prânz servit în trecut stă întins în faţa mea ca pe farfurie. Şi bineînţeles îmi fac notiţe pentru a fi ordonat. Fiecare om care iubeşte ordinea ar trebui să-şi facă însemnări de acest fel.

Astfel mi-a vorbit câteva minute în şir cu uşurinţa muzicantului ce cântă la pian în timp ce se îmbrăca cu mare grijă de parcă ar fi mers la teatru. L-am rugat să-mi arate încă o dată colecţiile, dar mi-a răspuns că se grăbeşte să meargă la nişte tratative comerciale foarte importante.

Lângă perete am văzut un dulap cu multe rafturi asemănător cu o bibliotecă, dar în loc de cărţi avea cutii. M-am apropiat, am deschis o cutie şi ghiciţi ce-am găsit în ea? Icoane! În alte cutii se găseau nasturi, ochelari vechi, stilouri cu peniţe sparte. Repede le-am închis şi am deschis o altă cutie. Era plină de portmonee ca la o tarabă de vechituri. Unele erau păstrate foarte bine şi puteau fi încă folosite. Era interesant să urmăreşti influenţa modei asupra portmoneelor de damă, după felul cum şi-au schimbat închizătorile şi fasonul. Se mai găseau acolo şi câteva portmonee atât de vechi încât le-ar fi stat bine să şadă în vitrina unui muzeu.

Bineînţeles că imediat mi-am adus aminte de obiectul găsit. Am scos portmoneul, cântărindu-l în mână.

— Ia priviţi, îi spun eu lui Kolinský, ce părere aveţi de această piesă. E deosebită, nu-i aşa?

Kolinský clipeşte mărunt din ochi şi se repede la mine ca un zmeu.

— Vai de mine! exclamă el. Ce frumuseţe! Cât de bine i-ar şade în cutie! Ia arătaţi-mi-l puţin!

Eu ţineam portmoneul strâns în mână.

— Unde vă poate duce patima asta oarbă, îi spun. Nu vă dau portmoneul, fiindcă sunt bani grei în el.

— Dumneavoastră l-aţi găsit? mă întreabă. Cine ştie, poate chiar eu l-am pierdut!

— Atunci câţi bani sunt în el? îl întreb eu, aşa într-o doară.

— Patru mii, îmi răspunde el, sfredelindu-mă cu privirea.

Aşa mi-a zis. Pe cuvântul meu! Totuşi ar fi trebuit să-şi recunoască portmoneul şi el nu l-a recunoscut. Dar atunci, cum de ştie câţi bani sunt în el? Sau a ghicit? Şi de fapt nu a ghicit pentru că în portmoneu erau cu patru sute de coroane în plus!

Tocmai când mă pregăteam să-l întreb, s-a auzit ţârâitul soneriei. Kolinský s-a dus să deschidă şi l-am auzit certându-se cu cineva. Apoi uşa s-a deschis brusc şi în pragul ei a apărut – domnul Hladek.

— Domnul Hladek! zic eu surprins. Credeam că aţi plecat demult acasă.

— Dinadins n-am plecat, răspunde el pe un ton înverşunat. Ştiu că v-ar fi convenit.

— Înseamnă că aşteptaţi demult, îi spun eu prietenos, dar cum de m-aţi găsit aici?

— N-am vrut să vin după dumneavoastră, dar când am văzut că întârziaţi... M-am gândit că poate mi-aţi scăpat, ieşind prin altă parte.

— Da de unde! Discutam aici împreună cu domnul Kolinský.

— Dânsul e un prieten de-al dumneavoastră? mă întreabă el.

— Da, foarte bun, răspund eu în glumă.

— Înseamnă că i-aţi spus de portmoneul pe care l-aţi găsit, zice el, întorcându-se spre Alois.

— Domnule, prietenul dumneavoastră v-a zis sau nu v-a zis că a găsit un portmoneu?

Iar afurisitul de Kolinský îi răspunde:

— Mi l-a arătat, dar nu mi-a spus că l-a găsit.

— Aşa vasăzică? exclamă Hladek, sărind aproape în sus la gândul cât de deştept e. Puteam să-mi închipui asta! De ce, domnule, nu i-aţi spus adevărul prietenului dumneavoastră? Şi eu care vroiam să vă las baltă! Nu! O să aştept aici până în ziua de apoi.

— Câţi bani sunt în portmoneu?

— Patru mii patru sute, răspunde Hladek. Pot să aştept aici sau trebuie să ies afară?

În momentul acela Kolinský a început să se grăbească foarte tare, a înhăţat paltonul şi bastonul din cuier şi a deschis uşa ca să plecăm. După ce a încuiat uşa, a mormăit ceva cu jumătate de gură, dispărând apoi repede pe scări.

Se făcuse deja întuneric, şi pe stradă se aprindeau felinarele cu gaz când eu şi domnul Hladek ne-am pomenit în mijlocul străzii, la aer curat.

— Ei, mă duc acasă să mănânc ceva, îi zic eu. Locuiesc în Pohřelce. Veniţi cu mine?

Dădu din cap în semn de aprobare fără să scoată o vorbă. Ne-am îndreptat către cea mai apropiată staţie de tramvai.

— Ştiu că şi dumitale ţi-e foame. Cui îi chiorăie maţele, mie sau dumitale?

Începuse să mi se facă milă de acest diavol sărman. Am trecut pe lângă un magazin de mezeluri pardosit cu şamotă şi dale mici. Atârna acolo o tobă de-ţi lăsa gura apă şi la un moment dat m-au învăluit nişte arome de-a trebuit să mă opresc în loc. Domnul Hladek începuse şi el să se clatine.

— Domnule Hladek, ştii ce? Eu mă opresc aici să cumpăr o sută de grame.

— Duceţi-vă. Vă aştept aici, îmi răspunde, aruncând un scuipat şi întorcându-se cu spatele la vitrină.

— Veniţi înăuntru! Pentru două coroane n-o să sărăcesc!

Şi cu toate acestea a rămas să mă aştepte afară. Am intrat în magazin şi am cerut o sută de grame de tobă ca s-o mănânc pe loc şi o sută de grame la pachet cu două chifle.

— Ia de aici, îi zic eu afară, ca să prinzi putere pentru paza de la noapte.

— Nu vreau! se înfurie Hladek, dar după ce i-am dat pachetul, degetele au început să-i tremure.

— Ei, ţi-a plăcut? îl întreb eu după ce a înfulecat tot. Acum ar fi bună o bere... ce părere aveţi?

Nu mi-a răspuns nimic, dar a venit împreună cu mine. După ce am intrat la berăria „U slečny” [5], mi-a zis, sorbind prima duşcă:

— Domnule, să nu-ţi închipui că m-aţi impresionat cu toba şi berea dumneavoastră. Abuzaţi de situaţia avantajoasă în care vă aflaţi faţă de mine. În loc să împărţim cinstit banii...

— Cinstit? Cum adică cinstit, din moment ce vrei să-i împărţim?

— Să-i împărţim cinstit pe din două, îmi răspunde. Nu ne cunoaştem şi o să ne despărţim, apucând-o fiecare în altă parte. Sunt sărac lipit pământului, dar domnule, cât de fericit aş putea fi! Muzica ar trebui să cânte şi eu aş comanda: Hangiule, încă un rând! Muzicanţii să fie la ordinele mele! Domnule, cunosc o speluncă, aici în spatele bisericii unde se adună tot felul de viermi, aşa ca mine. E o speluncă unde oamenii vin să înjure, să scuipe şi să bată cu pumnul în masă. În cârciuma asta nimeni n-a râs niciodată, iar atunci când aude un cuvânt amabil, hangiul se ruşinează. Aş intra, domnule în cârciuma asta, aş chema un taraf şi l-aş culca la pământ pe hangiu, fiindcă el s-ar repezi să-mi aducă o cămaşă de forţă. Şi apoi s-ar bea şi s-ar mânca pe socoteala mea, domnule, s-ar mânca somon cu maioneză sau caviar şi eu aş

[5] La domnişoara (trad. din lb. cehă)

plăti tot, cine vrea bere de Plzeň ar putea comanda bere de Plzeň şi oricine ar putea să comande bere amară, dulce, acră, verde, albastră – azi fac eu cinste – să bem până dimineaţa, până la ultima coroană; domnule, ce e rău în asta, dacă vreau să satur cel puţin trei metri de gâtlejuri flămânde şi să transform o speluncă blestemată într-una fericită? Nu mă interesează cine a pierdut banii, pe nimeni nu doare nimic. Nu i-am furat eu, n-am luat niciodată nici măcar un capăt de aţă, sunt un om cinstit, dar asta e un fel de dulce ispitire spre păcat care nu se va mai repeta! Aş fi mai fericit decât dacă aş fi câştigat la loterie... Oh, dacă aş şti cine i-a pierdut – dar e mai bine să nu ştiu. Vreau să fiu fericit până mâine dimineaţa şi nimic mai mult!

— Încă o bere, comand eu, şi ajunge!

— Domnule, dacă vreţi pot să vă arăt unde se găseşte cârciuma aia. Fără nicio obligaţie. Se numeşte „U jarniho vanku” [6], dar noi îi spunem „U překousnuté žizaly” [7]. Aţi vedea ce se poate face acolo. Dacă nu vreţi somon şi caviar, ar fi suficienţi şi cinci cârnaţi ca să sature o burtă flămândă. Iar în ce priveşte muzica, să nu vă fie teamă de cheltuială, fiindcă au acolo un tonomat vechi, dar bun. Ştiu cum poate să cânte fără să bagi monezi în el. După cum v-am zis, e o speluncă ordinară, dar trebuie ca o dată stăpânul să nu fie acasă. Câte minuni s-ar întâmpla atunci!

Vorbea ca din somn, zâmbind parcă cuiva. Îmi povestise atâtea despre spelunca aceea, încât devenisem curios. Deodată m-am surprins făcându-mi socoteala cât m-ar costa dacă aş hrăni o duzină de flăcăi cu câte cinci crenvurşti şi câte halbe de bere ar trebui să bea douăzeci de gâtlejuri însetate. M-am liniştit apoi la gândul că nu mi-am trădat identitatea – Hladek nu bănuie cine sunt şi ce mutră ar face de-ar afla că vrea să corupă un poliţist!

Îmi dădeam totodată seama că Hladek are de fapt inimă bună şi numai papionul nesuferit de la gât strică tot. Ar fi interesant de mers la cârciuma „U překousnuté žizaly” şi de auzit cum cântă tonomatul. Deodată mi-au trecut prin cap alte gânduri în legătură cu portmoneul găsit. Să fac o faptă bună şi să rămân în acelaşi timp cinstit. Să satur capra în aşa fel încât să mai rămână verdeaţă. Era exclus să inventez ceva deştept! De cum o să intru înăuntru, spelunca aia vrăjită o să înceapă să râdă şi să cânte fiindcă tocmai în portmoneu se află farmecul care destramă blestemul. O să mă adresez atunci sufletelor care se odihnesc acolo.

— E foarte frumos tot ce-mi povestiţi, zic eu, dar v-ar lăsa conştiinţa să jertfiţi un om sărac?

---

[6] „La vântul de primăvară” (trad. din lb. cehă)

[7] „La viermele tăiat” (trad. din lb. cehă)

— Sau un lacom, un cămătar, un şantajist, completează Hladek. Ce pedeapsă ar însemna asta pentru el! Săracii nu ştiu ce înseamnă o mie de coroane!

A început să-mi povestească despre un anume Honza Živaň care a desenat scheletele îngrozitoare de pe pereţii cârciumii, despre unul, Rudáček care face nişte glume de te apucă plânsul, despre un anume Vaška care ţine cârciuma în semiîntuneric, despre Emanka care începe să urle şi să latre când cineva râde din greşeală.

Am băut al treilea rând de bere şi am plătit după care am ieşit afară. Nu hotărâsem încă nimic, dar el probabil vroia să mă conducă la cârciuma aia tristă, de parcă era un lucru de la sine înţeles. Ştiam că mă duce într-acolo şi n-am obiectat nimic. Nu mi-a trecut prin cap să verific dacă am portmoneul, dar pe de altă parte aveam siguranţa pe care ţi-o dau banii, respectiv că nimic nu te poate surprinde sau pune în încurcătură. În rest, mărturisesc că eram curios să văd cum arată cârciuma. Îmi trezea curiozitatea din punctul meu de vedere, al apărătorului dreptăţii, aşa cel puţin mă autoconvingeam. Am două portmonee, mă gândeam eu: unul plin şi altul gol. Oare cel gol n-ar putea împrumuta de la cel plin o sută de coroane pentru seara de azi în contul recompensei de zece la sută? Cât mi-a mai rămas oare după cheltuiala făcută – una de douăzeci sau una de cincizeci?

M-am oprit în faţa ferestrelor slab iluminate ale unei călcătorii şi m-am cotrobăit prin buzunare, scoţând portmoneul din buzunarul de la piept.

Deodată Hladek mi-l înhaţă şi înainte să-mi revin din uimire dispare.

— Dumnezeul tău!

O iau la fugă după el, strigând:

— Domnule Hladek! Aţi luat portmoneul meu!

Nu ştiu dacă m-a auzit, dar am zărit o umbră care se strecura prin dreptul celui de-al treilea felinar. După colţ strada era întunecată şi nu-mi ardea să fug după el; o să te întorci, prostule, aşa îţi trebuie şi mie la fel. Era exact tot ce-mi lipsea. Ia te uită, fluturaşul[8] s-a aşezat pe o floare puţin cam ofilită şi de la prima vedere individul nu mi-a plăcut. Poate că n-a existat şi nu există niciun fel de cârciumă şi totul e o invenţie. Şi cel mai mult îmi părea rău după spelunca aceea tristă.

Dar, slavă domnului, bine că am ieşit cu pielea curată, cine ştie în ce-aş fi intrat, iar pe cele câteva coroane cheltuite să le ia dracul.

Dar ce văd – o umbră se furişează pe lângă case. Domnul Hladek se întoarce, mă gândesc eu, da aşa e! Transpirat tot şi parcă încovoiat într-o parte, îmi întinde portmoneul:

---

[8] Joc de cuvinte: în limba cehă *motýlek* înseamnă fluturaş şi papion.

— Ştiu, zice cu un aer abătut, că am pierdut în faţa dumneavoastră. Sunteţi detectiv!

— Da. Sunt, răspund eu, şi să nu te mai prind pe aici, fiindcă pun mâna pe dumneata.

Mergea în urma mea ca după mort. Când am ajuns la poliţie, l-am întrebat:

— Cârciuma aia există sau nu?

— Există, mi-a răspuns vesel. Vă pot conduce până acolo...

Se făcuse târziu. Cine ştie ce s-ar fi întâmplat acolo, poate m-aş fi făcut de râs în cârciuma aceea jalnică, slavă domnului că nu s-a întâmplat nimic, m-am gândit eu, urcându-mă în tramvai.

Imediat a doua zi am avut o treabă la direcţie, ceea ce mi-a convenit de minune. Am predat obiectul găsit direct la secţia paisprezece şi am răsuflat uşurat de parcă m-aş fi eliberat cel puţin de o crimă. Reflectând apoi la felul cum m-a ispitit diavolul întruchipat de acel Hladek şi cum m-a salvat îngerul păzitor în persoana aceluiaşi Hladek, am ajuns la concluzia că cele zece procente nu înseamnă mult în comparaţie cu tot ce mi-a fost dat să îndur.

Către ora cinci după-amiaza l-am sunat acasă pe inspectorul Kliment de la secţia paisprezece să-l întreb dacă a venit cineva după portmoneu. Nerecunoscându-mă imediat, a început să se răstească la mine enervat:

— Domnule, sunteţi a treia persoană pe ziua de azi care întreabă de banii ăştia. I-am dat primului cetăţean care s-a legitimat cu toate actele în regulă...

— Şi cine a fost persoana aceea, l-am întrebat eu. Cum se numea?

— Parcă, Arnost Chladek...

— Chladek, repet eu şi simt cum încep să-mi zvâcnească muşchii de parcă aş fi conectat la curent electric. Nu avea papion roşu la gât?

— Mi se pare că avea, răspunde Kliment.

— Un moment, zic eu, pun receptorul în furcă şi mă duc imediat la secţia paisprezece. Ei da, individul fusese într-adevăr Hladek, după legitimaţie Arnost Chladek, chelner fără slujbă. Declarase că banii aceia reprezentau economiile lui strânse în vremurile bune pe care îi pierduse în timp ce se ducea la cumnatul lui, hangiul, pe care îl împrumutase cu bani. A descris corect portmoneul şi conţinutul lui şi i l-am dat.

— Frumos a operat băiatul, iar adevăratul lui proprietar l-a pierdut. Şi cine a fost ce-a de-a doua persoană?

După ce Kliment mi l-a descris, mi s-a părut că am halucinaţii. Îmi fusese descris cu cea mai mare exactitate Alois Kolinský. Petele roşii acoperite cu pudră din jurul nasului nu puteau fi ale altcuiva. Acum am înţeles – Kolinský ştia de la Hladek câţi bani sunt în portmoneu. N-am mai oprit niciun trecător, dar mi se părea că toţi ar fi sărit dacă aş fi fost în încurcătură;

nimeni nu mi-a arătat drumul fiindcă îl ştiam atât de bine încât am nimerit singur. Urc scările în fugă, ajung la etajul trei, apartamentul numărul nouăzeci şi nouă, vreau să sun, dar văd deodată o nouă tăbliţă de aramă:

KAREL JAROLIMEK

Îmi ascut simţurile să văd dacă nu mă înşală cumva. Nu e posibil să fi încurcat etajul – cobor încă o dată jos şi urc din nou scările. Kolinský s-a mutat peste noapte – şi-a luat zborul – iar de azi-dimineaţă aici locuieşte domnul Jarolimek!

Din spatele uşii se aud ţipete şi gălăgie – un asemenea scandal nu poate face decât o femeie! Îmi lipesc urechea de uşă, nu se aude niciun cuvânt, ci numai urlete, strigăte şi plânsete. Încep să sun şi în acelaşi moment se face linişte. Aştept şi ascult la uşă – nicio mişcare. Sun şi din nou aştept – tot nimic.

— Domnul Jarolimek! strig, bătând cu pumnii în uşă.

În cele din urmă vine să-mi deschidă. Bineînţeles că în faţa mea stătea Kolinský. Văzându-mă, începe să mormăie încurcat:

— Exact dumneavoastră mai lipseaţi. Poftiţi înăuntru!

— Am venit în legătură cu obiectul acela găsit. Ieri când am fost la dumneavoastră, aproape aţi ghicit câţi bani sunt în portmoneu. Mi-a trecut imediat prin cap că nu sunteţi străin de pierderea lui. Azi-dimineaţă m-am dus la secţia paisprezece şi n-am mai găsit portmoneul. Vi l-a suflat de sub nas un nenorocit pe care din fericire îl cunosc după nume. Şi dumneavoastră îl cunoaşteţi pe individul acela care a venit aici după mine. Desigur că dumneata îţi revendici aceşti bani. Dar ieri nu cunoşteaţi obiectul delict. Ieri nu eraţi încă sigur şi v-aţi grăbit să ajungeţi undeva repede şi tocmai asta m-ar interesa să aflu unde şi la cine anume v-aţi grăbit? Domnule Jarolimek (Kolinský s-a întristat) spuneţi-mi adevărul, cu cine v-aţi întâlnit ieri? Cineva v-a adus aceşti bani şi i-a pierdut – am sau nu am dreptate?

— Aşa e, răspunde Kolinský şi mă priveşte cu un aer, de parcă ar vrea să ghicească cât ştiu şi cât nu. Deodată ia o hotărâre. Îşi trage scaunul lângă al meu şi începe să-mi zică cu voce gravă:

— O să vă spun, începe el pe un ton misterios, am făcut rost de o colecţie de nasturi, una de agrafe şi alta de pene, ghiciţi de la cine? De la proprietara unei case de modă! Şi acum am rămas fără colecţie şi fără bani! Doamna i-a pierdut în timp ce se grăbea la întâlnirea pe care ne-am fixat-o.

— Fugi de aici! Dacă doamna i-a pierdut, dumneata n-ai dreptul să primeşti nimic. E paguba ei şi nu a dumitale.

— Ştiu, dar comerţul mi-e periclitat. Restul îl aranjăm noi între noi. E treaba mea dacă doamna Absolon îmi dă înapoi colecţiile sau mi le plăteşte

încă o dată. Vă e suficientă această explicaţie, domnule Papáček? Vă mai pot spune că doamna Absolon e o persoană foarte inteligentă care vrea să folosească unele piese din colecţiile mele ca să creeze noi modele. Mi-a declarat că ele trebuie să stimuleze fantezia în scopul unor creaţii valoroase da, aşa mi-a zis şi de ce n-aş crede-o? Presupun că deplânge această pierdere...

— Aşteaptă! îi zic eu ca să opresc acest torent de vorbe, deci nu vă interesează dacă îl găsim sau nu pe domnul Hladek?

— Vai de mine, răspunde el încurcat. Cum să nu-mi pese! V-aş rămâne foarte recunoscător şi eu şi doamna Absolon...

— Ascultă, domnule, îi spune eu. Îmi venea pe limbă să-i zic domnule Jarolimek, dar m-am stăpânit. Ştiam că minte şi el ştia că eu ştiu că minte, dar cu toate acestea continua să-mi povestească nişte bazaconii, deşi era convins că-n sinea mea râd de ele. Îl aveam la mână cu deghizarea în domnul Jarolimek şi nu mai vroiam să folosesc acest nume, fiindcă ar fi însemnat că-mi bat joc de adversarul învins, ceea ce eu nu vroiam. Aşa încât i-am spus:

— Ascultă, domnule, doamna Absolon nu se află acum din întâmplare în vizită la dumneavoastră?

M-a privit cu un aer care dădea la iveală hotărârea de a continua jocul şi de a nu se lăsa bătut atâta vreme cât eu îl lăsam să continue jocul. Mi-a şoptit încet:

— Nu e doamna Absolon! E fata mea.

— Fata dumneavoastră? exclam eu uimit. Vreţi să vă însuraţi?

Kolinský mă priveşte cu un reproş atât de mare de parcă l-aş fi învinuit cel puţin de păcatul din Sodoma după care-mi face semn cu ochiul către cealaltă uşă. Şi deodată canaturile uşii se deschid brusc şi în pragul ei apare o femeie. Putea să aibă în jur de patruzeci de ani, mai mult nu. Era înaltă şi zdravănă, cu un nas mic cât un degetar, dinţi de cal şi ochi verzi ca luminile unui semafor.

— Face nazuri, asta e chestia, începe ea să vorbească sacadat de parcă taie tăiţei. De ce să mă ţină închisă, sunt vreo urâtă de aia să-i fie ruşine să mă scoată în lume?

L-am privit pe Kolinský aproape cu teamă, gândindu-mă de unde a cules o asemenea creatură, în timp ce el stătea cu ochii plecaţi în jos de parcă i-ar fi fost ruşine.

— Doamnă, numele meu e Papáček, mă prezint eu pe jumătate acelei femei ca să confer scenei o notă civilizată.

— Numele meu e Mařenka Rydliková. Îmi pare bine, răspunde ea, întinzându-mi mâna. Se vedea imediat că ştie să se poarte. Zâmbetul îi umaniza chipul, înfrumuseţându-l într-o oarecare măsură.

— V-am auzit cum şuşotiţi ceva şi eu sunt curioasă ca orice femeie, spune ea, făcând pe ruşinoasa şi-şi întinde buzele peste dinţii ascuţiţi.

— N-am vorbit nimic important, Mařenko, o linişteşte Kolinský cu o voce gravă, n-ai vrea să ne serveşti cu un ceai sau cu o cafea?

— V-aş servi, răspunde Mařenka, dar n-am din ce. Nu există în toată casa o firimitură de zahăr şi nu se cade să servesc un musafir cu cafea amară.

— Atunci, dă o fugă după zahăr, Mařenko, îi spune el mieros, încercând să scape de ea pentru câteva clipe.

— Dar de unde bani! răspunde Mařenka, iritată până la lacrimi.

— Am pierdut tot, domnule, îmi spune ea printre lacrimi. Şi banii şi dragostea lui. Nici nu mai vrea să audă de nuntă...

— Vasăzică, domnişoară, dumneata ai pierdut portmoneul?

Aveam aerul că nu pricep nimic, dar începusem să bănui cum stau lucrurile la auzul acelor ţipete din spatele uşii.

— Păi, cine altcineva, plângea sărmana femeie, banii ăia erau zestrea mea, i-am dat odată ceva, două mii şi acum îmi mai rămăseseră cinci mii. Dar pe ăştia nu-i dau decât după nuntă.

M-am uitat la Kolinský şi am văzut cum începe să se strâmbe plin de scârbă. Pentru moment m-am înfuriat foarte tare pe el.

— Domnişoară Rydliková, sunteţi atât de sigură că acest domn o să se însoare cu dumneavoastră?

— Trebuie! răspunde Mařenka, chiar dacă face mofturi. Mi-a promis în scris negru pe alb cu semnătură.

— A semnat cu numele de Kolinský? o întreb eu pe femeia aceea înşelată ca să o ajut să afle adevărul gol-goluţ.

— Nu cunosc niciun domn Kolinský, îmi răspunde femeia, revărsându-şi toată ura asupra mea, a semnat Karel Jarolimek, nu-i aşa, dragul meu Karel!

— Stimată domnişoară, ai căzut în mrejele unui escroc sentimental. Acest domn nu se numeşte Jarolimek, ci Kolinský şi nu-l interesezi atât dumneata, cât banii dumitale...

Îl privesc aspru pe Alois şi duc mâna la revolverul din buzunarul de la spate al pantalonilor – dar degeaba – Kolinský stă ca o curcă plouată. În schimb femeia a devenit parcă întruchiparea furiei. S-ar fi năpustit asupra mea, dacă Kolinský ar fi rostit un singur cuvânt în apărarea lui. Dar după tăcerea lui, şi-a dat seama că a minţit-o.

— Canalie ce eşti, mişelule! ţipă femeia, pregătindu-se să-şi înfigă unghiile în obrazul lui.

A trebuit să o opresc, ţinând-o de mână.

— Atunci aşteaptă tu! îl ameninţă ea cu pumnii, o să plăteşti scump că ai înşelat o fată cinstită, ţi-arăt eu ţie...!

— Potoleşte-te, domnişoară, îi spun eu.

— Mai bine că am pierdut portmoneul, mi-ar fi luat şi ultimul bănuţ şi apoi ar fi dat bir cu fugiţii. Aşa mi-l păstrez bine.

— O să mergeţi împreună cu mine, domnule Kolinský. Pregătiţi-vă de drum.

— Aşa, carevasăzică, sunteţi copoi şi vreţi să mi-l închideţi – şi eu ce-o să fac după aia, nu-l las nicăieri, aranjez eu ca să mă ia...

— Dar va trebui să-l întreţineţi. Cu ce vă ocupaţi?

— Sunt bucătăreasă şefă la spitalul din Vinohrad. Să nu vă fie teamă, îl pun eu la treabă, de data asta n-o s-o mai întindă...

— Atunci, vreau să-ţi zic ceva, Kolinský. Dacă te însori acum imediat cu domnişoara Rydliková, am uitat tot. Şi tăbliţa aceea de pe uşă să dispară imediat! Ce spui de asta? Vrei să te însori sau nu?

— Oricum aş fi luat-o, zice el acru, rugându-mă imediat în semn de răzbunare să-i fiu martor.

— Ce ghinion am putut să am, mi-a zis el la nuntă după ce vinul îi dezlegase limba. Ce vină am eu? Mi-aţi distrus meseria frumoasă pe care o aveam şi a trebuit să mă specializez în alt domeniu. De-abia reuşisem să mă orientez, nici măcar n-a apucat să mi se usuce noua firmă şi trebuie s-o dau jos. Ce ruşine, Isuse Cristoase – era prima femeie cu care vroiam să încep şi acum trebuie să mă însor cu ea...

Au făcut nuntă mare şi au fost servite atâtea feluri de mâncare încât greu puteai să le faci faţă. Şi cam după al nouălea rând de băutură îi spun eu mirelui:

— Domnule Kolinský, ar trebui să vă notaţi în istoria dumneavoastră culinară cu ce preparate aţi fost servit şi la ce v-aţi gândit în timp ce mâncaţi s-au poate vi s-au amestecat toate în cap şi-n stomac.

Iar el îmi răspunde cu obrajii încinşi:

— Mi-am notat deja, domnule inspector, n-aţi văzut, şi-mi întinde un meniu lung cât o zi de post.

— Dacă aceasta e o dovadă a prelungirii vieţii, înseamnă că e valabilă pentru cel puţin o săptămână!

— Şi pentru că mireasa vroia să afle despre ce discutăm, i-am zis:

— Doamnă Kolinský, nici nu vă puteţi închipui ce soţ extraordinar de pedant şi ordonat aveţi.

— E atât de tipicar încât îşi notează ori de câte ori strănută şi sughiţă...

Ultimele vorbe le-a completat mireasa, domnilor.

— Şi acum, domnilor, trebuie să termin istorioara despre Hladek sau Chladek. L-am găsit înainte de nuntă. În fiecare seară o porneam pe străzile

cartierului Žižkov şi intram prin cârciumi. Bineînţeles, n-am găsit cârciuma „U jarniho vanku". Dar a treia zi, pe la ora zece seara aud muzică cântând dintr-o cârciumioară şi imediat mă îndrept într-acolo. Şi de cum am intrat înăuntru, mi-am dat seama că am nimerit bine.

Încă de la intrare am văzut şezând sau stând în picioare lângă butoaie tot felul de indivizi suspecţi care beau la repezeală de parcă se luau la întrecere. Pe jos un infirm sprijinit de o ladă cânta la acordeon, de fapt nici nu şedea, nici nu stătea în picioare, ci numai se sprijinea, fiindcă n-avea picioare. Mişunau pe acolo tot felul de orbi, cocoşaţi şi alţi stigmatizaţi ieşiţi din cine ştie ce gaură şi toţi turnau în ei, iar la closet era o înghesuială mai-mai să se rupă uşa.

Toţi îşi turnau bere din butoaie! Alergau, se învârteau şi prin curte, dar cel mai mare scandal era în cârciumă. Mă înghesui şi eu înăuntru, cad peste un corp omenesc care sta tolănit pe jos şi mă ciocnesc cu un cerşetor care ţinea-n mână o halbă plină; i-o răstorn şi el aleargă imediat după alta.

Îmi plimb privirea prin local în care era un fum să-l tai cu cuţitul. Tonomatul cânta „Numai tu, căluţul meu", de la o masă zbierau „să cântăm toţi în cor", iar sub lampă ţopăiau două babe cherchelite. Toţi se îmbrăţişau şi beau, paharele zornăiau din cauză că ciocneau şi toastau mereu pentru sănătate. În cele din urmă m-am obişnuit cu fumul, dar nu l-am zărit nicăieri pe Hladek sau Chladek. Am luat un scaun, aşezându-mă la o masă:

— E liber, vă rog?

— Îhî, ăla nu se întoarce aşa de repede.

Abia mă aşez şi mă trezesc înainte cu o halbă de bere. Nu ştiam ce să fac. Eu, poliţist în exerciţiul funcţiunii, nu o să mă las cinstit din bani furaţi! Aşa încât spun:

— Plătesc imediat!

Şi nu apuc să termin ce-am de spus că toţi de la masă încep să râdă în hohote.

— Vrea să-şi plătească! Hahaha! A căzut din cer! Hahaha! E de la balamuc!

Şi imediat au venit cu halbele lângă mine să ciocnim. Ce era de făcut?

Ca să nu le stric bucuria, am băut cu toţi cei care stăteau la masă. Şi imediat mă trezeam cu altă halbă în faţă. Aşa nu mai merge, mă gândesc eu.

— Dar ce sărbătoriţi aici? îl întreb eu confidenţial pe vecinul de lângă mine care-mi vâra sub nas o conservă de peşte, ce dădea roată mesei.

— Ei, un prieten, om bun, a câştigat un milion!

— Care e? îl întreb.

— Uitaţi-vă, şade acolo, lângă vaza aceea cu flori de sub fereastră.

Mă uit spre oglindă şi-l văd pe Hladek sau Chladek. M-am mirat foarte tare. Domnilor, îmi închipuiam că stă cel puţin la o masă şi când colo, stătea

rezemat de un perete, plimbându-şi privirea prin sală cu un zâmbet absent. Ciocnea fără niciun elan, numai de obligaţie, nu cânta, nu vorbea, dar se simţea fericit în colţişorul lui liniştit.

— Cum să ajung la el? mă gândesc. Nu pot fi de acord cu aşa ceva fiindcă lumea chefuieşte din bani furaţi, iar eu sunt în exerciţiul funcţiunii.

Mă găseam deja la a doua halbă şi mă gândeam că o achit după aceea.

În sfârşit a sosit momentul când nefericitul acela a ieşit afară. M-am apropiat de el:

— Domnul Hladek sau Chladek?

M-a recunoscut imediat fără să se sperie prea tare. Parcă mă aştepta.

— Sunteţi cumsecade că aţi venit, zice, dar trebuia să fi venit aseară, de două zile o ducem într-un chef. Aşezaţi-vă aici lângă mine, mâine poate să vină şi potopul!

— Chiar azi o să vină, îi spun, arătându-i insigna de sub rever.

A început să fluiere prelung. Am ieşit în curte şi ne-am retras în spatele şopronului.

Privindu-l, tot mi se părea că-i lipseşte ceva. Mă uit la gât şi îmi cade fisa. Îi lipsea papionul cu model roşu. În locul lui avea unul nou de culoare albastru închis cu buline albe.

„Omul ăsta parcă arăta altfel. Şi mi se părea curios că poartă papion cu buline albe," mi-am zis eu, „oare, pentru că-mi plac bulinele albe? Parcă vroia să-mi mulţumească, îmbrăcându-se frumos, dar datoria rămâne datorie."

— Veniţi împreună cu mine. Cum staţi cu cheltuielile? Cât v-a mai rămas?

— Mulţumesc bine, am achitat deja. Mi-au mai rămas două sute. Restul s-a dus. A scos portmoneul acela blestemat şi l-a deschis. Într-adevăr nu mai erau în el decât două hârtii a câte o sută.

— Pentru ultimul rând. Mai vreau să comand o bere amară pe care trebuie s-o plătesc extra. Dacă aţi fi atât de amabil...

— Omule, ai înnebunit? îl întreb eu, luând o mină oficială. Dă încoace portmoneul!

— Încă un rând, spune el cu lacrimi în glas, şi apoi vin cu dumneavoastră...

— Omule, zic eu, înţelegându-l în momentul acela, fugi! Dar să te întorci repede!

— Domnule inspector, dumneavoastră n-aţi vrea să bem împreună?

— Nu, îi răspund, coborându-mi privirea şi văd că în picioare are aceleaşi scroabe. M-am înfuriat.

— Sărmane binefăcător, n-ai putut măcar să-ţi cumperi nişte ghete noi.

— Mi-am cumpărat, îmi răspunde, înroşindu-se tot. Le-am lăsat acasă fiindcă mă strâng.

Mi-am dat seama imediat că minte.

L-am aşteptat în faţa cârciumii. A venit cam peste un sfert de ceas, aducându-mi un păhărel cu bere amară. Spune-ţi-mi, domnilor, cum puteam să-l refuz?

Şi în general, cu firea asta a mea, cum puteam eu să rămân detectiv?

LA O FERĂSTRUICĂ ÎN POD

Am avut un vis foarte încâlcit, dar spre dimineaţă nu au mai rămas din el decât nişte crâmpeie. Amintindu-mi-le şi punându-le cap la cap am constatat că memoria m-a părăsit exact în locurile unde se petreceau cele mai grozave lucruri, ieşite complet din sfera imaginaţiei fecundate de mintea omenească.

Am adunat prin urmare fragmentele ce rezistaseră până în zori şi ajutat de fantezia mea prozaică am înlocuit locurile pe care cenzorul necunoscut al viselor le ştersese gelos din memoria mea.

Ceea ce urmează nu este deci o poveste sau un vis. Sunt amândouă luate la un loc.

Am visat că mă întorceam acasă de la cinematograf şi mergeam pe o scară lungă din marmură neagră.

Văzusem filmul „Caruselul mizeriei" şi în memorie îmi rămăsese figura înaltă şi maiestuoasă a prinţului general Eremis care prin dimensiunile ei dominase întreaga acţiune a filmului. Eram complet pătruns de tragismul acestui personaj şi toţi cei cu care veneam de la film rămăseseră uimiţi de soarta lui dramatică. Auzeam voci care şopteau în jurul meu:

— Generalul Eremis! Generalul Eremis!

Acest Don Juan sclipitor cu un chip remarcabil, încadrat de o pereche de favoriţi cu formă ciudată trebuie să fi uimit la prima vedere spectatorul neavizat.

Generalul Eremis îşi câştigase merite incontestabile pentru cauza tinerei republici şi ca ministru de război discreditase familia domnitoare, compromiţând-o printr-o serie de scandaluri în faţa poporului. Generalul în vârstă pe atunci de patruzeci de ani îşi pusese chipul falnic şi trupul atletic în slujba patriei.

Regele bătrân şi sărac cu duhul a fost fermecat de personalitatea lui şi l-a acoperit cu favoruri şi onoruri, deschizându-i toate uşile palatului şi porţile gândurilor ce-i treceau prin minte. În felul acesta şi-a pus sub tron cu propriile lui mâini o maşină infernală care era însă din aur bătut în briliante.

S-a întâmplat la un bal dat la curtea regelui tocmai în ziua când firele intrigilor urzite de general s-au împletit într-o singură funie monstruoasă şi s-a emis ordinul ca monarhia să fie sugrumată.

Totul a început la miezul nopţii când balul atinsese culmile sale, înspumându-se şi prelingându-se ca acea cupă de şampanie pe care regele înconjurat de suita sa o ridicase în sănătatea monarhiei. În acel moment generalul Eremis a intrat într-un conflict cu prinţul Eugen pe care băutura îl încălzise peste măsură. Disputa se purta în jurul unui lucru lipsit de importanţă şi anume în jurul numelui de botez al unui strămoş depărtat

dintr-o ramură colaterală a dinastiei regale. Vinul turnat încontinuu înteţea această ceartă în care prinţul avea dreptate, iar generalul minţea cu premeditare; prinţul cu sângele înfierbântat îl jigni pe general. Şi generalul tocmai asta vroia. Într-un moment în care nimeni nu se aştepta, Eremis îl prinse pe Eugen de cingătoare şi aşezându-l pe genunchii lui, începu să-l pocnească cu sete. Toată lumea a fost cuprinsă de spaimă. Regina sări în ajutorul odorului iubit şi al moştenitorului tronului, dar deodată – vai, ce grozăvie, încasă şi ea o nuia peste fustă.

Regele sări în picioare, apucă cupa de şampanie şi o azvârli în Eremis. Generalul se aplecă cu iuţeală, iar cupa sparse o oglindă. Pentru regina superstiţioasă acesta era lucrul cel mai rău ce se putea întâmpla. Leşină de groază în faţa oglinzii făcută ţăndări. Regele îşi trecu mâna prin părul alb şi des şi ca din senin începu să plângă în sughiţuri. Se opri repede şi porni să zbiere. Apoi o luă la goană după general, străbătând sălile şi încăperile palatului, îndreptându-se către grădina de iarnă. Acolo îl ajunse din urmă pe intrigant. Se luară la bătaie, rostogolindu-se pe scări. Şi în timp ce se dădeau de-a berbeleacul în jos, regele observă că favoriţii generalului ce-i încadrau faţa erau îmbibaţi de sânge ca două coarne. Regele începu să-i smotocească în mâini până ce ţâşni sângele. Dar nu generalului îi curgea sânge, ci regelui, din nas. Generalul scoase un răcnet de durere, ţinându-şi însă tare favoriţii ca să nu poată fi smulşi. Treptele cu o sută de capete urmăreau această încăierare cu spaimă şi încordare. Galeriile şi rampele s-au umplut şi ele de oameni înghesuiţi unul lângă altul. Se dădea un duel pe viaţă şi pe moarte între monarhie şi republică. La un moment dat se auzi de sus un strigăt:

— Arde! În dormitorul Măriei Sale arde!

Aşa era. La fereastra din capătul curţii luase foc o perdea, iar limbile flăcărilor se prelingeau jalnic pe jaluzelele din frasin, arzându-le ca pe un ştrudel.

Se executa astfel numărul următor din acest complot bine gândit. Notabilităţile distinse şi personalităţile de vază ce luau parte la balul regelui se transformară într-o masă de oameni zăpăciţi şi dezorientaţi care se mişcau de colo-colo. Au năvălit în curte, îndreptându-se către cealaltă aripă a palatului şi în trecerea lor prin camerele fără număr au distrus vaze şi statui, mese cu flori şi au smuls draperiile. Iar uşile, gâtul încăperilor, trosneau în această înghesuială nemiloasă.

Şi din nou se auzi un ţipăt:

— În sala de dans se trag focuri!

Şi puhoiul de oameni o luă la fel de orbeşte înapoi pe acelaşi drum.

Uşa e încuiată! Nu cedează la niciun fel de opintire. Mulţimea sălbatică se înghesuie lângă gaura cheii dincolo de care continuă duelul întrerupt pe scări.

Sângele ce i-a împroşcat pe cei doi rivali ţâşneşte din nasul regelui, iar încăierarea de pe scări nu a fost decisivă. Lupta în stil liber îşi va spune ultimul cuvânt. După douăzeci de lovituri uşa cedează şi mulţimea dă buzna în sală.

Cei doi zăceau întinşi pe parchet, îşi lingeau rănile şi se blestemau. Regele avea o rană la piept, una în umăr şi abdomenul străpuns de două ori. Generalul avea o ureche smulsă, strivite cinci degete de la o mână şi un genunchi.

Astfel s-a încheiat seria scandalurilor pe care le-a început şi le-a determinat generalul Eremis ca să răstoarne monarhia. Scopul lui a fost atins. Regele a murit a doua zi. Regina a înnebunit, iar prinţul moştenitor Eugen a dispărut, fugind chiar în aceeaşi noapte într-o direcţie necunoscută.

Republica s-a născut într-o atmosferă de sărbătoare şi însufleţire. Dar generalul Eremis care îşi făcuse leagăn din sicriul monarhiei a avut parte de o crasă nerecunoştinţă. Lupta singur în războiul iniţiat de el însuşi, folosind mijloacele cele mai ordinare, fiindcă scandalurile provocate în interesul republicii l-au compromis. După ce s-a însănătoşit, a rămas fără o ureche, fără cinci degete, şchiop de un picior şi l-au învinuit de crimă. Capul lui a fost sacrificat. Toţi prietenii au început să se ferească de el şi l-au părăsit. A fost expulzat din ţară invalid şi privat de avere.

Şi astfel în scena finală a filmului, într-un oraş imaginar şi-a făcut apariţia un cerşetor şchiop, îmbrăcat în pantaloni de general şi lampasuri galbene. Avea trupul şubrezit, dar chipul era strălucitor, neînfrânt şi mândru în semeţia lui. Superbii lui favoriţi au rezistat decăderii şi reflectau o anume încăpăţânare şi încă posibilitatea unei ultime victorii. Nasul acvilin care suferise şi el pentru un ideal îmbătrânise şi nu mai credea în favoriţii semeţi. În schimb bărbia tânără şi golaşă părea o pernă de copil pe faţa lui. Şi dacă nu ar fi fost bărbia aceasta fără mustăţi, favoriţii nu ar fi existat iar fără favoriţi nu ar fi existat republica. Iar acum ajunsese un cerşetor.

Acţiunea era sălbatică ca în Kurdistan, dar toate acestea sunt elemente colaterale; important este că imaginea generalului mi-a rămas întipărită în memorie la fel ca acele trepte lungi şi negre pe care le-am coborât când m-am întors acasă de la cinematograf. Iar pe ultima treaptă şedea un cerşetor care semăna leit cu generalul Eremis.

Trupul firav de cerşetor îmbrăcat în zdrenţe se legăna mereu în urma mulţimii ce se îndepărta, întorcându-se către cei ce se apropiau întinzând şapca în mâna dreaptă şi o mănuşă în stânga. Dar favoriţii lui rămâneau

semeţi şi îndărătnici, încadrând o bărbie aproape copilărească, albă şi netedă ca o perniţă.

Toţi au observat această asemănare extraordinară şi monezile curgeau în şapca lui de cerşetor. Lumea se grăbea undeva, nimeni nu se oprea, oamenii aruncau banul şi apoi plecau.

Numai eu nu mă puteam desprinde de acest cerşetor ce coborâse de pe ecran, aşezându-se pe trepte. Cine era el? Era oare într-adevăr generalul Eremis? Sau era un cerşetor isteţ care specula asemănarea lui cu generalul, încropindu-şi astfel un mod de trai ciudat? Stătea aici seară de seară, aşteptând sfârşitul filmului pentru a specula compătimirea publicului provocată de soarta jalnică a generalului.

Şi deodată mi-am adus aminte că şi eu am trăit ceva asemănător.

Am întâlnit cândva un cerşetor care semăna în mod incredibil cu personajul unei poveşti ilustrate dintr-un calendar. Era o istorioară prin excelenţă sentimentală despre şeful unui ocol silvic cu foc în obraji. Chipul lui ieşea din comun printr-o pată mare de culoare ruginie ce-i acoperea obrazul stâng, întinzându-se şi pe gât, asemănătoare imaginii unei păduri în flăcări. Şi în focul de pe acest chip se mistuiau toate pasiunile lui, iar el continua să rămână holtei. Dar era fericit şi fără femei fiindcă nu avea de-a face cu oameni, ci cu păduri.

Şi acest şef de ocol silvic a fost condamnat la închisoare pe viaţă printr-o eroare justiţiară.

De treizeci de ani trăia numai cu imaginea pădurii sale pe care o cunoştea în cele mai mici amănunte. Purta în suflet pădurea întreagă pe care o cercetase mai temeinic decât propriul său buzunar. Ştiind că se apropie ziua detenţiunii, rătăcea prin pădure zile şi nopţi de-a rândul, luându-şi rămas bun de la fiecare copac în parte. Le examina scoarţa cu cea mai mare atenţie şi privea ceasuri în şir anumiţi copaci ca să-şi întipărească imaginea lor în minte. În mijlocul pădurii creşteau câţiva pini de care se despărţea ca un îndrăgostit. Îi strângea în braţe şi săruta scoarţa lor de culoarea bronzului, se căţăra în vârful lor, le număra crengile şi le privea din toate părţile pentru a le învăţa pe dinafară.

Astfel înarmat, cu simţurile saturate de imaginea pădurii s-a dus la închisoare. Aici în fiecare zi îşi evoca în minte alt copac, închipuindu-şi că se joacă cu el. Îşi aducea aminte de expresivitatea scoarţei lui, de un anumit grup de crengi, de personalitatea fiecărui copac. Unii erau deja arbori bătrâni.

Într-un alt loc din mintea lui se aşterneau luminişurile cu fragi roşii şi un pârâiaş ce curgea printre ferigi. Obsedat de amintiri ieşea din temniţă şi rătăcea prin poieniţe, vizita muşuroaiele cunoscute, vizuinile iepurilor,

pepinierele, dădea la o parte cetinile scunde ale molizilor culcaţi la pământ şi descoperea sub ele ascunzători secrete ce formau nişte împărăţii mici şi rotunde, fiecare deosebită în felul său, iar el şi le amintea pe toate. Cele mai multe griji îi provoca o mică pădurice pe care o sădise imediat înainte de plecare, îşi închipuia cât de exuberant se dezvoltă ea şi ca să n-o piardă din vedere o lăsa în fiecare an să crească câte puţin în memorie.

Pe un perete al închisorii însemnase cu creionul prima înălţime a copăceilor şi în fiecare dimineaţă ridica puţin semnul, simţind o dulce înfiorare a trupului.

Dar pe măsură ce îmbătrânea, culorile pădurii păleau, reliefurile încrengăturilor din capul lui începeau să se şteargă, gravurile crengilor erau spălate încetul cu încetul de ploaia cenuşie a zilelor. Începu să confunde copacii între ei, să nu le mai recunoască crengile şi să nu le mai deosebească scoarţa. Uneori se chinuia ceasuri întregi ca să-şi aducă aminte de locul unde se găsea un muşuroi pe care îl muta apoi încet dintr-o parte în alta. Pe nesimţite, încetă să mai ştie cum arată fundul fântânii cu ale cărei pietricele de mozaic îşi pavase un mic locuşor din minte.

Şi când după treizeci de ani a fost recunoscută greşeala, i s-a dat drumul în libertate, acordându-i-se titlul de inspector silvic. Avea toată faţa brăzdată de cute şi pete. Şi bătrânelul care tremura din toate încheieturile, ştirb şi chel, a luat-o la fugă prin pădurea lui. Dar cât de tare s-a speriat, văzând că pădurea nu mai seamănă cu cea care zăcea în fiinţa lui de peste treizeci de ani.

Era ceva cu totul diferit. Acolo unde înainte se întindea pădurea, acum se afla un luminiş, iar dincolo unde se găsea luminişul se afla acum pădurea. Nici pârâiaşul nu mai curgea pe acolo. În jurul lui erau numai copaci străini, păsări străine, animale duşmănoase.

O luă la fugă înapoi.

Nu mai avea forţa suficientă să înceapă o nouă iubire. Această pădure nouă avea nevoie de o nouă dragoste, iar el era deja prea bătrân, mult prea bătrân.

Astfel s-a terminat această poveste.

Şi într-o zi, la o săptămână după ce am citit-o, în timp ce mă grăbeam foarte tare să ajung la film, îl văd pe bătrânul cerşetor îmbrăcat într-o bluză de brigadier silvic, cu obrazul stâng în flăcări ca o pădure ce se stinge...

Dumnezeule, era şeful ocolului silvic din calendarul meu! Am vrut să mă opresc, dar era prea târziu şi eu aveam bilete la galeria a noua!

La teatru am uitat aproape complet de această întâmplare. Dar acum brusc mi-au reapărut în faţa ochilor pădurarul din poveste şi dublura lui cu foc în obraz...

Între timp mulţimea trecuse. Treptele cinematografului erau pustii. Numai cerşetorul aşezat pe ultima treaptă îşi număra mărunţişul. Când s-a ridicat să plece, m-am hotărât să-l urmăresc.

Şchiopăta încet, trăgându-şi piciorul stâng fără să-l poată îndoi din genunchi, la fel ca generalul din film ce avea rotula făcută ţăndări!

Dar de ce oare acest comediant continua să se prefacă şi după ce cortina căzuse şi nimeni nu-l mai privea? Pe mine totuşi nu mă văzuse! Mergeam cam în urma lui cu treizeci de paşi, străbătând străzile în miez de noapte, iar el nu se uita deloc înapoi şi şchiopăta încet, dar sigur cu pasul rănit al generalului Eremis. Multă vreme m-am ţinut după el în tăcere. Mergea cu siguranţă pe strada principală după care o coti pe o mică ulicioară; un singur felinar cu gaz şi sită spartă arunca o flacără otrăvitoare şi verzuie. M-am gândit că se va opri undeva lângă o uşă, că va bate sau o va deschide, dar el a trecut şi de această ulicioară, cotind într-una mai întunecoasă şi mai murdară... A urmat apoi un întreg labirint de străduţe pe care mergea repede, şchiopătând, fără să se răzgândească la niciun colţ.

M-am hotărât să-l ajung din urmă şi să-l întreb direct cine este. Dar pe măsură ce iuţeam pasul, începea şi el să şchioapăte mai repede, iar atunci când am început să fug după el, a dispărut.

Am constatat că ştie să fugă foarte uşor şi iute, lovindu-se cu piciorul şchiop de caldarâm. În cele din urmă am priceput: şi-a dat seama că îl urmăresc şi vroia să scape de mine!

Am încercat încă o dată să-l ajung din urmă, dar el începu să fugă atât de caraghios încât m-am oprit, neputându-mi stăpâni râsul.

Şi spre mirarea mea s-a oprit şi el, aşteptând să o iau din nou la fugă. Părea că doreşte să fie urmărit! Poate îi serveam drept paratrăsnet pe acoperişul ospiciului? Îşi potrivea şchiopătatul după mersul meu. Mergea, stătea sau alerga, iar distanţa dintre noi rămânea neschimbată.

Mă săturasem. Ca să fiu sincer îmi irosisem cea mai mare parte din curaj mergând pe străzi pustii, iar restul puterilor îmi ajungeau tocmai pentru drumul de înapoiere. M-am întors cu spatele la el şi am cotit-o după colţ ca să-mi dispară din ochi maimuţoiul acela.

M-am mirat grozav, constatând că străduţa pe care o cotisem dădea în strada principală. Ce întâmplare! Îmi închipuiam că nu o să mă mai descurc din labirintul acela şi când colo mă trezesc stând pe asfalt în mijlocul liniilor părăsite, încercând să văd pe unde am ieşit.

Ultimul vagon gol al tramvaiului frânează la o curbă şi scrâşnetul lui sună fals – totul este zadarnic – şi sunetele şi becurile din vagon. Simt că mă cuprinde o tristeţe ciudată provocată de spaţiul gol iluminat brusc care se îndepărtează...

*

Mă îndrept încet către casă, trecând pe lângă cafenelele somnoroase care îşi stâng luminile, amintindu-le oaspeţilor discret că-i aşteaptă paturile făcute. Ici-colo se mai văd câteva chipuri singuratice şi plictisite cufundate în ziare (care peste o clipă se vor transforma într-un morman de hârtie), încercând să mai prindă din ele la iuţeală câte ceva din bătaia timpului şi fanfarele zilei care a trecut.

Deodată privirile îmi sunt atrase de ferestrele uriaşe ale unui restaurant luminat din belşug. Se aude cântând muzica, iar prin deschizăturile ferestrelor de culoarea lunii se zăresc candelabre luxoase, încărcate cu becuri, mult aur şi strălucire.

Pentru o clipă am simţit o anume curiozitate, invidie şi dorinţa de a fi la fel de fericit ca oamenii aceia străini inundaţi de lumină şi muzică. De aceea mi-am lipit ochiul de deschizătura dintre două perdele şi am rămas mirat, văzând o serie de scaune goale. Mesele erau acoperite cu feţe de masă de un alb strălucitor, pe ele se aflau vaze cu flori, pahare de cristal, frapiere de şampanie – totul era pregătit pentru petrecere, lipseau numai băutorii şi vinul.

Dracu să-i ia de oaspeţi! Orchestra tocmai interpreta în surdină o arie visătoare din Madame Buterfly. Uitându-mă prin toate deschizăturile am reuşit să văd şi o parte din orchestră urcată pe podium şi chelnerii care se agitau de colo-colo. Dar oaspeţii unde au dispărut? După o clipă am observat, fireşte, în măsura în care îmi permitea unghiul optic al crăpăturii cum chelnerii ce treceau în zbor pe scenă, se grăbeau mereu într-o singură direcţie, întorcându-se apoi pe aceeaşi cale printre mese. În cele din urmă, uitându-mă piezişprin crăpătura din marginea ferestrei am observat că masa în jurul căreia roiau chelnerii se găsea într-un fel de nişă elegantă în perete, având pardoseala ridicată cu două trepte. Într-acolo se îndrepta şi se concentra splendoarea de stucatură a acestei săli cu o vegetaţie luxuriantă în spiritul „secesion”.

Eram foarte curios să aflu ce societate stranie se găseşte acolo. Ce le-a venit oare să bea până la ore atât de târzii într-o sală uriaşă, iluminată orbitor de becurile candelabrelor? Deodată mi-a venit ideea să mă uit după colţ unde probabil se mai găsea o fereastră cu vederea spre acea nişă.

Şi am avut noroc. Perdelele de la fereastră erau date la o parte puţin mai mult şi am zărit imediat masa pentru care ardeau cu risipă sute de becuri. Cu stupoare am constatat că la masă şade un singur om!

Bărbatul tocmai termina de luat masa. Cu mişcări iuţi ale şervetului îşi ştergea cu grijă mustăţile, dovedind un simţ dezvoltat al curăţeniei. Îmi

închipuiam că mai are un şervet sub bărbie, dar ulterior am observat că-şi păstrează barba într-un săculeţ din mătase albă. Fireşte era foarte mândru de barba sa curată pe care o proteja astfel de firimiturile perfide ale cinei. Acum după ce a terminat de servit masa îşi dă jos cu o gingăşie ceremonioasă acoperitoarea de mătase, etalându-şi cu încântare barba la lumina strălucitoare a constelaţiei de becuri.

Ce barbă rară! Îşi imaginează câtă grijă complicată şi rafinată necesită întreţinerea ei, cum trebuie periată, aerisită, spălată şi protejată de praf, de soarele puternic, de răcoare şi umezeală!

Am rămas însă uluit când i-am văzut la lumină întreaga barbă. Era o barbă pe care o cunoşteam, a cărei formă nu se uită dacă ai văzut-o o dată! În mod sigur l-am mai văzut undeva pe acest individ! Dar unde, unde?

Avea o barbă neagră, tunsă în formă de trunchi de piramidă! Ca pe vremea când se tundeau solitarii de la reşedinţele nobiliare!

Aceasta era forma. Dar mai rămânea şi impresia provocată de conţinut – la fel ca atunci! Barba aceasta – zău! (ştiu eu unde am văzut-o) arăta foarte suspect şi dădea impresia că prin piramida bărbii se prelungeşte adevărata barbă, un fel de prismă de carne (de forma unei palete de tort) acoperită numai la suprafaţă cu fire de păr.

Ei, ştiu deja! Exact aşa arăta fotografia „anonimului" care fusese scoasă la licitaţie împreună cu o moştenire.

— Ce coafor iscusit! remarcase pe atunci cineva, iar altcineva îi răspunsese:

— Reclamă pentru peruchieri!

Nu mă puteam desprinde de această fotografie! Era ca un portret la care pictorul lucrase cu o mare plăcere asemenea unui înfometat care se aşază la o masă copioasă. Barba îl fermecase pe artist şi el a pictat-o cu o blândeţe pasionată. Fiecare trăsătură de penel îl exprima pe pictorul însuşi şi pe modelul său preferat.

Trebuia totuşi să mă gândesc mai ales la modul de îngrijire al unei asemenea bărbi impozante!

Ea părea să fie scopul vieţii lui şi o îngrijea ca pe un arbust rar ce înfloreşte o dată la o sută de ani. Ochii ageri şi pătrunzători ascundeau şi ei misterul acestei bărbi, al conţinutului şi formei ei ciudate.

Această întâmplare veche mi-a trecut prin minte văzându-l tocmai pe acest bărbat în spatele ferestrei restaurantului. Fără îndoială că era el!

O barbă unică sub soare! O barbă ce rămâne întipărită în memorie ca o catastrofă. Iar acum o întâlneam a doua oară. Iată deci una din posibilităţile oferite de această barbă pitorească.

Domnul din spatele ferestrei duce la gură paharul cu vin roşu. Bea cu gingăşie şi grijă. Sub pahar îşi ţine mâna stângă ca să nu-i pice vinul în barbă. Apoi îşi scoate o ţigară de foi, chelnerul i-o aprinde şi toate becurile strălucesc. Barba se întinde cu voluptate la lumină. Neagră şi deasă, ea degajă linişte şi calm. Bărbatul o iubeşte, cochetează cu ea, trecându-şi delicat şi alintător degetele prin firele ei. Apoi zâmbeşte liniştit. Barba îi domina toate gândurile.

Dar cine este el, de fapt? Are ceva comun cu portretul? Şi de ce stă aici singur, într-o sală goală? Pe cine aşteaptă? Şi de ce poartă o asemenea barbă?

Aş vrea să-l apuc de barbă, să-mi vâr degetele în ea ca să mă conving până unde ajung firele ei, şi de unde încep dinţii. M-am hotărât să aştept aici până în zori numai ca să pot privi mai de-aproape barba acestui individ!

Şi pe când stăteam cu fruntea lipită de fereastră, privindu-l ţintă în faţă – bărbatul îşi întoarse ochii din întâmplare spre fereastră în timp ce căsca rotund şi privirile ni se încrucişară.

Începu să clipească speriat şi-şi duse mâna la gură. Pe faţă i se încordară câteva zbârcituri urâte de parcă toată pielea i s-ar fi tras de la frunte spre gură. Imediat îmi întoarse spatele şi ridicând o mână spuse ceva către sală.

Muzica amuţi brusc şi toate luminile se stinseră.

Nu ştiu cât de mult am stat în faţa porţii, aşteptând să se deschidă. Dar odată cu intrarea în întuneric a ferestrelor, s-a stins şi curiozitatea mea. Eram peste măsură de obosit.

Am plecat acasă cu hotărârea fermă de a reveni a doua zi pentru a întreba ospătarii dacă îl cunosc pe bărbosul care închiriase pentru o noapte un restaurant întreg cu toate candelabrele şi muzica sa.

*

O mare sărbătoare a cuprins întregul oraş. Drapelele fluturau pe acoperişurile tuturor caselor şi în toate pieţele şi intersecţiile străzilor cântau orchestre. Se sărbătorea ceva colosal. Parcă nu existase niciodată o bucurie mai mare, oamenii dansau, se îmbrăţişau, plângeau, râdeau, chiuiau, iar cei slabi de înger nu puteau suporta un val de fericire atât de mare şi se prăbuşeau la pământ fără suflare. Paturile bolnavilor erau scoase afară în parcuri şi compresele umbrelor verzi se aşterneau pe frunţile lor bolnave. Toate casele, instituţiile şi şcolile se goliseră. De pretutindeni lumea dădea năvală spre locul unde se afla miezul acestei fericiri.

Şi casa noastră rămăsese pustie: toate rudele, chiriaşii, părinţii, fraţii şi surorile, servitoarea şi mătuşa surdomută, Mara, plecaseră într-acolo.

Plecase chiar şi bătrânul Chlum, un moşneag de nouăzeci de ani care nu mai ieşise demult din camera sa.

Numai eu rămăsesem acasă şi priveam prin fereastra alungită din pod în curtea vecinului. Din această firidă puteai observa partea din spate a curţii părăsite. Obişnuiam să stau în amiezile de duminică pe această bucată de zid, chiar dacă de fiecare dată mă umpleam de o murdărie veche şi de o funingine şi mai veche. Mă atrăgea acest loc fiindcă de aici se vedea colţul acela părăsit, despărţit de curte printr-un gard de şipci. De cealaltă parte, locul era închis de un şopron în care zăceau uitate câteva birje scoase din uz şi nişte trăsuri cu o formă antedeluviană şi o vechime pe măsură. La mijloc se afla un canal, o tablă de şah urât mirositoare peste care din când în când sărea câte o pisică, ascunzându-se apoi imediat printre şipci. Lângă zid se găsea o covată uscată, iar în ea nişte vechituri jalnice ca oasele unor foste lucruri îngropate la un loc.

Era un ungher tainic de o pustietate dezolantă. Crea impresia a ceva înspăimântător care s-a întâmplat odată ori urma să se întâmple.

Şi în acea zi când o fericire imensă cuprinsese toată suflarea şi alungase pe toţi oamenii din case la locul cu pricina, iar în oraş nu mai rămăsese ţipenie de om, eu şedeam în pod şi priveam în curtea vecinului.

Era o senzaţie foarte stranie – eu singurul din tot oraşul nu fusesem cuprins de acest vârtej.

Undeva în depărtare se stingeau acordurile unei melodii triumfale, iar aici se aşternea melancolia dezolantă a celei mai pustii deşertăciuni.

Deodată din brişca de sub şopron zbură o găină speriată. O uimire grozavă mă cuprinse. Bătea greoi din aripi, stârnind praful, zbură peste şipci şi se aşeză pe un morman de gunoi. Imediat după ea se deschise uşita unei trăsuri din care coborî un bărbat voinic. În picioare purta nişte galoşi rupţi şi tocmai îşi trăgea pe el o cămaşă de vizitiu în dungi negre şi violete care era atât de mică încât mâinile i se îndoiau cumva la spate.

Mi s-a tăiat respiraţia şi am priceput totul într-o clipă: devenisem naşul unei întâmplări pe care o zămislise în sfârşit acest ungher întunecos.

Cine era individul care îşi alesese acest loc exact când tot oraşul era plecat? Nu cumva locuieşte în trăsura asta hodorogită? Este un vagabond, un hoţ, un nebun liniştit sau un ucigaş?

De la ferăstruica mea nu-i puteam zări faţa, dar îi urmăream cu încordare fiecare mişcare. Copaia era acum plină cu apă în care pluteau nişte cârpe umflate pe care el le storcea şi le atârna pe o frânghie.

Era o cămaşă de cercetaş, o şosetă verde, un maiou în dungi marinăresc şi un costum de clovn. Erau agăţate acolo şi nişte pielicele subţiri, pline de încreţituri al căror rost nu mi-l puteam închipui. Deodată mi-am încordat

privirea: de felinarul de lângă brişcă se legănau nişte pantaloni cu lampasuri aurii! Am încremenit!

Erau pantalonii generalului Eremis! Necunoscutul începu să-i scuture cu o vergea până începu să iasă din ei praf.

Iar pe capra briştii se usca o cămaşă maronie cu petliţe verzi. Zău, acesta era vestonul bătrânului pădurar care ieşise din puşcărie... Uimirea se micşoră pe jumătate.

Şi pentru a treia oară am recunoscut barba aceea pitorească. Se legăna agăţată de frânghie în adierea molcomă a unui vânticel şi lângă ea se usca un săculeţ de mătase ca o casetă. Acum nu mă mai miram deloc.

Ei bine! Trei mistere au fost dezlegate deodată!

El este – generalul – pădurarul – domnul cu barbă – şi dumnezeu ştie cine încă – într-o singură persoană, dar înainte de toate este un cerşetor celebru şi un actor şi mai celebru!

Poate că ceea ce câştigă prin cerşitorie pe scările cinematografului, risipeşte apoi prin restaurantele goale, singur sub o mie de lumini!

Zău, e o adevărată raritate! Dar pantalonii aceştia de general nu o să-i dispară, iar această superbă barbă agăţată de frânghie nu o să-şi mai piardă strălucirea!

Am coborât repede pe trepte, ajungând în curticica noastră, am sărit peste gard în grădina vecinului, m-am căţărat peste un zid de şindrilă, ajungând în spatele cerşetorului-actor!

Vroiam să-i privesc chipul. M-am strecurat ca o pisică în spatele lui, dar el m-a simţit şi s-a speriat îngrozitor de tare, făcând un gest de neînţeles: şi-a acoperit faţa cu amândouă mâinile şi a dispărut în brişcă. Peste o clipă a apărut din nou în uşă, liniştit şi tăcut de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat.

Am văzut o faţă lipsită de orice expresie. Avea gură, nas şi ochi, dar nu avea expresie! Ochii nu spuneau nimic. Erau incolori şi lipsiţi de suflet, deşi te priveau.

Nasul era un simplu organ al simţului mirosului. Gura – o deschizătură mecanică simplificată pentru a îndeplini două scopuri: vorbirea şi îngurgitarea hranei.

Aproape că am rămas mirat când această gură s-a deschis, rostind întrebarea:

— Ce doriţi?

Nu am ştiut ce să răspund imediat. Continuam să examinez masca aceea lipsită de suflet, o bucată de trup descoperit, o îngrămădire obligatorie de câteva organe omeneşti.

Am răspuns apoi, rostind purul adevăr:

— Vă urmăresc, domnule inspector silvic, şi m-aţi impresionat cu pădurea dumneavoastră blestemată! Domnule general, când aţi coborât de pe ecran pe scări, am mers în urma dumneavoastră. Şi după ce m-aţi extenuat cu pasul dumneavoastră vioi, v-am zărit într-un restaurant cu o barbă mai impozantă decât a unui proroc. Vă rog să-mi daţi o explicaţie. Orice tăgadă ar fi inutilă. Aici sunt agăţaţi pantalonii, dincolo bluza de vânător, iar aici barba – pentru numele lui dumnezeu, cine sunteţi de fapt?

— Eu, răspunse bărbatul cu o voce ştearsă ca un pendul, „eu sunt nimeni".

— Cum adică? am încremenit eu. Vă întreb cum vă numiţi?

— Nu am niciun nume, răspunse el cu o linişte maşinală.

— Trebuie totuşi să aveţi un nume, am insistat eu.

— Nu am niciun nume.

— Asta se numeşte încăpăţânare, îi zic eu. Dacă aţi fi dorit, v-ar fi putut chema într-un fel. Există peste un milion de nume şi miliarde de nume de familie, de ce nu v-aţi ales niciunul dintre ele? V-aţi fi putut inventa şi un nume arbitrar, dar după câte ştiu numele de familie se moşteneşte după tată.

— Nu i-am cunoscut pe părinţii mei!

— Atunci cine vă împiedică să vă alegeţi un nume? De pildă František Edelpes?

— Bine, dar la fel de bine m-ar fi putut chema Alois Bubrle. Pur şi simplu nimeni nu m-a botezat în niciun fel. Nu mai are sens!

— Fiecare om poartă un nume de familie după strămoşii lui. Acesta e corpul. Feţele omeneşti poartă şi ele câte un nume. Jaromir are ochii albaştri, Alois – un dinte de aur, Harry – chelie. Dumneavoastră aveţi trup şi faţă şi prin urmare trebuie să aveţi pretenţia de a purta un nume şi un nume de familie. Faţa dumneavoastră nu este lipsită de nume. Ea reprezintă un ansamblu de orificii aşezate simetric în formă de elipsă. E adevărat că faţa dumneavoastră este lipsită de expresie dar dacă şi un cadran poate fi însufleţit când are suflet, atunci nu trebuie să vă deziceţi de dreptul de a purta un nume!. Aşa mi-aş reprezenta de pildă chipul lui Adam frământat din lut înainte de a i se da suflet.

— Dar eu nu am faţă.

— Şi aceasta se numeşte faţă!

— Dar nu este a mea!

— Cum adică? Nici asta nu e faţa dumitale?

— Nu, răspunse sec. Cred că înţelegeţi acum continuă el, de ce îmbrac măştile unor chipuri străine şi trăiesc în contul lor. Nu dăunez nimănui cu nimic şi asta nu se poate numi înşelătorie. Folosesc numai chipuri care nu

mai trăiesc, feţele unor persoane inventate sau pictate ce trăiesc numai în fantezia omenească, în scrisori, umbre sau acuarele.

Da, acum totul era clar. Pielicelele agăţate de frânghie erau măştile pe care şi le punea pe faţă. Dar ce are oare în loc de faţă? Ce se ascunde sub această mască lipsită de suflet? Am simţit că mă cuprinde o senzaţie de scârbă şi un fior de teamă. Dar curiozitatea s-a îndârjit din nou.

La un moment dat au răzbit de pe stradă glasurile multiplicate de sute de ori ale mulţimii ce se întorcea în oraş. În clipa aceea omul s-a aşezat pe vine, luând poziţia de fugă. Cu o singură mişcare îşi strânse de pe frânghie toate lucrurile. Şi în timp ce se întindea după pantalonii de general, l-am prins de faţă.

În mâini mi-a rămas o pielicică.

Dar mai înainte să dispară împreună cu toată garderoba strânsă în braţe m-a trecut un fior de groază. În locul feţei am văzut o elipsă goală şi pustie!

— Bum-bum-bum! se aude de la depărtare răpăitul monoton al tam-tamului[9]. Uneori sunetul se înmoaie, apoi capătă din nou forţă, înălţându-se deasupra pădurii, râului şi savanei şi ajunge până la locuinţele oamenilor, pătrunzând în urechile lor indiferente. Sunetul tam-tamului se aude liniştit, simulator, devenind apoi tot mai puternic şi mai obsedant.

Toboşarul satului, Bakveba, stă în mijlocul câmpiei şi priveşte spre apus. Din partea opusă se aude un răpăit de tam-tam ce zboară deasupra marginii codrului pe care el îl preia şi îl transmite mai departe. Tam-tamul satului este înnegrit şi uscat de vreme şi cu toate acestea nu are decât o singură crăpătură. Din generaţie în generaţie acest instrument a fost lăsat moştenire, iar sunetul lui a rămas la fel de armonios ca sunetul unei viori.

La o anumită depărtare de Bakveba stă întotdeauna câte un mic grup de tineri şi bătrâni, dintre cei curioşi şi energici care nu rezistă să rămână acasă. Bakveba îşi face munca cu pasiune şi mândrie. Nu a greşit niciodată şi poate comunica mesaje întregi fără nicio greşeală. Memoria lui seamănă cu imaginea unei câmpii care se reflectă în oglinda lacului.

Stau cu urechile ciulite şi cei rămaşi acasă şi în general nimeni nu poate evita aceste sunete, chiar dacă încearcă să-şi astupe urechile.

Răpăitul tam-tamului a ajuns până la vrăjitorul Jumaktro, care stă întins în patul său pe care sunt aşternute nouă rânduri de blană de panteră.

În apropierea lui se află un scăunel cu diferite lucruri, obiecte de cult şi instrumente de rit pe care le foloseşte la rugăciuni şi magii. Printre ele poţi găsi cureluşe, săculeţe cu prafuri mirositoare, inele de alamă, dopuri în care sunt înfipte pene de papagal. În partea cealaltă a patului, lângă perete se află o etajeră cu tot felul de cutii din tablă cu leacuri în formă lichidă sau pulbere şi vopsele roşii sau albe care îl ajută să picteze feţele şi trupurile dansatorilor la diferite ocazii. Chiar deasupra capului, din tavan atârnă un baston magic, însemnul forţei sale care îi stă mereu la îndemână.

Acum ascultă cu atenţie sunetele tam-tamului şi se străduieşte să nu-i scape nicio lovitură de băţ fiindcă este singurul care poate face deosebirea dintre bine şi rău. Chiar şi multe obiecte descoperite în vremurile noi trebuie alungate pentru că s-au dovedit simple născociri ale spiritelor rele.

---

[9] Tam-tamul a rămas şi astăzi o armă eficientă în lupta triburilor africane pentru libertate. Pe lângă limbajul înţeles de toţi membrii tribului respectiv, mai există un limbaj înţeles numai de toboşari şi de unii vrăjitori. Enigma acestor tam-tamuri a rămas până azi nedezlegată.

Marele Kikorugwe, regele, şeful şi primarul satului ascultă cu atenţie răpăitul tam-tamului. Astăzi s-a culcat mai devreme din cauză că toată noaptea trecută l-a chinuit un dinte. Şi acum tocmai aţipise pe verandă când s-au auzit primele lovituri puternice.

Regele începe să se vaite fiindcă somnul i-a fost stricat. Nu i-a mai rămas altceva de făcut decât să asculte clevetirile vecinilor. El ca rege primeşte informaţii sigure de la sir John Friedrich cu care întreţine legături personale.

Dar nu strică să auzi şi ce spun vecinii. Păcat că limbajul tam-tamului este înţeles de toţi locuitorii satului cu excepţia femeilor, copiilor şi a proştilor, aşa încât nu poate tăinui nimic din ce se comunică pe această cale.

Dacă ar fi fost după el, demult ar fi interzis folosirea tam-tamurilor, dar oficialităţile le acceptă de frică să nu instige satul la revoltă. Tam-tamurile reprezintă un fel de ritual indigen pe care nici măcar sir Friedrich nu are curaj să-l încalce.

Răpăitul tobei povesteşte despre evenimentele care s-au petrecut nu demult sau care urmează să se întâmple, indiferent că sunt bune sau rele.

Veştile zboară din sat în sat, deasupra deşertului, codrilor şi apelor şi se aşază pe acoperişurile colibelor ridicate pe malul râurilor.

— Tam-tam-tam! Negrule, oriunde te-ai afla, ciuleşte-ţi bine urechile. De la răsărit se apropie un alb însoţit de cinci fraţi negri. Omul alb este bun şi are intenţii nobile. El este stăpânul tuturor drumurilor şi al obiectelor pe care le transportă ajutat de confraţii săi. Este un om nobil, înţelept, colecţionar de pietre colorate, fluturi şi gândaci, în schimbul cărora oferă tutun, rom şi zahăr pentru ceai. Îi place să mănânce peşte şi admiră dansul tinerelor noastre negrese.

Tam-tamul face o mică pauză pentru ca toboşarul să se poată odihni.

— Ce bine ar fi, se gândeşte vrăjitorul Jumaktro, dacă drumul omului alb ar trece prin satul nostru. Demult n-am mai văzut un alb. Ultimul care a trecut pe aici nu a crezut în magiile mele şi poate că în sinea lui a râs de mine, dar multe din lucrurile pe care mi le-a dat le mai păstrez şi acum. Din păcate, satul este la mare distanţă de orice apă curgătoare şi cel mai des se aud urletele şacalilor şi ale cimpanzeilor din jungla apropiată. Să vină omul alb! Vreau să-l văd! Dacă este însoţit de cinci fraţi de-ai mei, înseamnă că merge departe şi cară multe lucruri după care tânjesc ochii mei. Toţi o să-i aducem pietricele colorate şi gândaci, dar sunt sigur că cel mai valoros va fi gândacul meu şi cea mai scumpă va fi piatra pe care o s-o descânt în gură. Nu-i putem oferi peşte, dar în schimb îl putem ospăta cu şarpe prăjit care e la fel de alb ca peştele. Vom fermeca şarpele ca să-i placă şi să se lângă pe buze de plăcere. Dacă va fi generos vom prezenta în cinstea lui dansul „celor

trei iubiţi", dansul „elefantului care moare", iar eu o să interpretez dansul „omului transformat în crocodil".

Regele cade pe gânduri când tam-tamurile fac o mică pauză şi în sinea lui este bucuros că de împărăţie se apropie o faţă albă.

„O să fac totul, se gândeşte el, ca să-i câştig bunăvoinţa. Dar s-ar putea întâmpla ca albul să meargă de-a lungul râului fără să se abată la stânga. Dar, eu, ca rege nu am voie să arăt că-mi pasă de el. Hamalii lui nu cred că sunt atât de proşti ca să nu găsească drumul către satul meu. Am neapărată nevoie de tutun şi nici o sticlă de rom nu mi-ar strica. Va trebui să plătească favoarea mea şi dansurile care voi da ordin să fie interpretate în cinstea lui. Îi voi spune: „Îţi urez din toată inima bun venit în oraşul meu. Te consider un mare colecţionar de pietre şi fluturi. Faima despre înţelepciunea ta aleargă ca o gazelă cu picioare zvelte. Toţi am aflat că eşti celebru în ţara ta şi sunt convins că şi tu ai auzit multe despre mine". Dar cum o să ne înţelegem? Ştiu cum se zice în engleză „găină" şi „pipă". Pot spune pe dinafară: „Te voi cinsti cu ulei de palmier", „primesc rom şi tutun" sau „sunt rege dintr-un neam vechi şi slăvit". După un timp va fi din nou veselie la mine acasă. Dar ce bine ar fi dacă toboşarul n-ar mai bate fiindcă simt cum mă ia somnul care e mai dulce decât orice mi-ar povesti tam-tamul lui."

Chiar şi toboşarul Bakveba mai are timp să se gândească la ale lui în timp ce bate la tobă. De multe ori era frământat de unele îndoieli în legătură cu mesajele primite de la tobele vecinilor pe care le prelua fidel şi le transmitea mai departe. Uneori se simţea cuprins de revoltă şi avea chef să strige în gura mare; atunci bătea în tobă de săreau scântei pentru ca vocea omului transformată în lovituri de tobă să fie auzită pe tot continentul negru.

— Un om alb cu intenţii bune, mormăia el, strâmbându-se. Dacă e alb se înţelege că trebuie să fie bun şi nobil. Albii întotdeauna vin la noi cu intenţii bune, chiar dacă sunt nişte tâlhari. De ce nu avem mai multă mândrie, de ce îi linguşim pe cei care provoacă suferinţă ţării şi poporului meu? De ce toboşarii negri nu se adună ca să discute despre toate acestea?

— Ar putea să fie numai un călător şi nu un cuceritor sau colecţionar de pietre şi insecte care fac parte din bogăţia şi frumuseţea ţării noastre.

— Când va apare, tot satul o să-l înconjoare şi o să-i pipăie geamantanele burduşite, oferindu-i pietre şi insecte ca să primească în schimb tutun şi rom.

— De ce spiritele pământului şi soarelui nostru nu sunt drepte? De ce a fost dată albilor atâta înţelepciune, agerime şi îndemânare ca să creeze nişte lucruri minunate cu ajutorul cărora pot ispiti, corupe şi mitui poporul nostru?

— Îi putem da câte pietre şi fluturi doreşte, fiindcă le avem cu prisosinţă. Fiecare poate primi cât poate duce, dar ei ne fură pământul de sub picioare împreună cu râurile, pădurile şi toate comorile ascunse în subsolul lui.

— Îi place dansul, comunică toba din satul vecin. Da, avem dansuri minunate de care ne putem mândri. Dar albii nu doresc să admire frumuseţea rasei negre. Ei au venit numai ca să admire goliciunea fetelor şi a femeilor noastre. Iar ele sunt atât de pudice şi de curate încât nu îndrăznesc să le spună adevărul pentru a nu le ofensa.

— Dar nu toţi albii sunt la fel. Poate şi acest călător are gânduri bune, iar eu îl nedreptăţesc.

Tam-tamurile încep din nou să răpăie, trezindu-l pe Bakveba din gândurile lui.

— Klip-klap-klop! Atenţie, negrule! Tânărul Matapa Ariman din satul Lomali a fost cuprins de durerile facerii. De două nopţi se zbate şi urlă. Primeşte vizite şi daruri de la cunoştinţele care vin să-l încurajeze în timp ce femeia lui zace dincolo de paravan şi nu are voie să crâcnească de durere. Dar, vouă, negrilor, vă vine să râdeţi fiindcă le ştiţi pe ale voastre. Omul alb îl poate sfătui să o trimită pe tânăra lăuză într-un spital din oraşul Avakasa. Acolo ferestrele sunt prevăzute cu plase contra ţânţarilor, în mijlocul încăperii se roteşte un ventilator care degajă multă răcoare şi un parfum plăcut, iar mâinile albe ale doctoriţei pot ajuta pe puiul de negru să vină pe lume. Iar Matapa Ariman, tatăl copilului, trebuie să se scoale şi să meargă la lucru fiindcă toţi ştim că e sănătos ca un taur. Luptăm împotriva acestui obicei şi cred că vrăjitorii locali ar avea un cuvânt de spus.

La auzul acestor veşti, vrăjitorul Jumaktro se încruntă. Vrea să sară din pat ca să nu mai audă loviturile care îi sună neplăcut în creier. Negrul Matapa trebuie să reziste la dureri fără ca nimeni să i se amestece în treburi. Acesta e obiceiul împământenit în satul aşezat la marginea junglei. Durerile facerii sunt dureri mari şi nicio femeie nu poate trăi clipe mai sublime. De aceea ele sunt preluate de bărbat, iar un bun vrăjitor îl poate ajuta să le suporte mai uşor.

Spiritele bune ale strămoşilor veghează, iar eu alung diavolul de lângă patul lui prin rugăciuni şi descântece.

Acum nebunii s-au gândit să trimită femeia gravidă într-un spital care este izolat de sat şi de spiritele bune. Fiecare copil ştie că spiritele strămoşilor sunt cuibărite în ungherele cele mai întunecoase ale colibei ca să protejeze familia.

Ce tobe blestemate! De unde culeg asemenea veşti? Parcă a dat toţi dracii în toboşar şi simt până în creier loviturile beţelor lui.

— Phui, phui! Jumaktro începe să scuipe în jurul lui ca să alunge spiritele rele.

Regele Kikorugwe moţăie pe salteaua de puf scoasă afară pe verandă. Sub cap are o pernă neagră din mătase brodată dăruită la botez de un misionar. Simte cum începe să-l adoarmă răpăitul monoton al tam-tamului. Tresare brusc şi se loveşte cu palma peste frunte fiindcă simte că din nou a început să-l doară dintele. Nu demult vrăjitorul a reuşit să alunge diavolul din el, ceea ce l-a costat multe sticle de rom, iar acum blestematul a început din nou să-l doară! Regele ştie că singurul mijloc eficient de a-l amorţi este să-l înece în rom. Se duce în cămară şi scoate o ladă pe fundul căreia a mai rămas o sticlă înfăşurată într-o cârpă colorată. Este ultima sticlă pe care a primit-o cu un an în urmă de la un american. Scoate dopul şi fără milă aruncă foc peste diavol. Simte cum gingiile îi sunt cuprinse de flăcări. Diavolul cel blestemat demult ar fi trebuit să se prefacă în scrum, dar el tot mai zvâcneşte, de parcă răpăitul tam-tamului l-ar trezi. Iar pe fundul sticlei nu a mai rămas nicio picătură de rom!

Fără să vrea, regele Kikorugwe începe să asculte mesajele transmise din satul învecinat. Nu-i pasă că pescarul Matapa Ariman simulează durerile facerii, urlând de parcă un elefant l-ar fi călcat pe laba piciorului în timp ce femeia lui îşi taie buricul singură. Îi e complet indiferent dacă naşte în pat sau în iarbă. Dar cel mai mult se înfurie pe el însuşi. Ce fel de rege este dacă nu poate porunci să fie linişte? Trebuie să tacă şi să asculte tam-tamul, prefăcându-se că el i-ar fi dat ordin să scoată aceste sunete care acum îi sfredelesc creierul. Nu are putere să impună sau să poruncească cuiva ceva, nici măcar blestematul ăstuia de dinte!

Toboşarului Bakveba nu-i place vestea că pescarul Matapa Ariman a fost cuprins de durerile facerii. Împărtăşeşte şi el părerea că negrii trebuie să renunţe la acest obicei prost. Trebuie să ne batem joc de bărbaţii care zac în pat şi urlă, simulând durerile facerii. Se pare că batjocura este cea mai bună armă! Dacă stau să mă gândesc bine la motivele care îi fac să se poarte aşa, îmi dau seama că bărbaţii sunt atât de obsedaţi de gândurile lor, încât cu adevărat încep să simtă dureri în abdomen. Cu cât se vaită şi se zvârcolesc mai tare cu atât mai mult au impresia că uşurează durerile femeii lor, în timp ce ea are senzaţia că nu se mai chinuie singură. Probabil acesta este substratul prostului obicei pentru care albii râd de noi. Dar tam-tamul din satul vecin se înşală când anunţă că femeile negrilor se simt bine la oraş. El vorbeşte despre un spital, dar m-am lămurit despre ce spital este vorba! E un şopron care are o gaură în pământ – toaleta, în mijloc un scaun cu un lighean, iar deasupra fiecărui pat atârnă un crucifix. Dar cu toate acestea pescarul Matapa nu procedează bine, fiindcă văicărelile lui nu o ajută pe

femeie, ci dimpotrivă dă apă la moară albilor. Şi noi, negrii, vrem să râdem. Ce bine ar fi dacă aş putea vorbi după voia inimii! Sunt convins că va sosi vremea când o să pun mâna pe beţe ca să spun adevărul pe care-l va purta vântul pe aripile lui.

— Tam-tam-tam, anunţă tam-tamul, iar loviturile de beţe venite de la răsărit se aud tot mai puternic. Ciuliţi-vă bine urechile ca să auziţi ceea ce ştie fiecare copil alb.

Nervozitatea tam-tamului vecin i se transmite şi lui Bakveba care devine nerăbdător. Simte cum toate urechile din apropiere şi depărtare îl ascultă. Ce se întâmplă? Ce se întâmplă?

— Atenţie, atenţie! Tam-tamul din satul vecin vă anunţă o veste care a zburat peste mări şi oceane, venind din ţara Mpura[10], unde se înalţă oraşe miraculoase. Ni se comunică că pe cer s-a născut o nouă stea! Nu este o stea obişnuită, asemănătoare miilor de stele umbrite de spiritele strămoşilor noştri care acoperă cerul, ci este una făcută de mâna omului.

Este o stea care anunţă că mâine va sosi ziua când omul va zbura spre soare. Se va aşeza pe o stea şi va bate într-un tam-tam uriaş cât un baobao, iar loviturile lui vor fi ca tunetul. Ne va povesti despre tot ce vede acolo sus şi ne va arunca banane dulci, mari cât colţii elefanţilor şi fructe de ananas rotunde ca o lună plină deasupra orizontului. Ne va arunca bulgări mari de aur şi saci plini cu ceai, orez şi tutun încât albii vor începe să strige că nu mai au nevoie şi totul va ajunge în mâna negrilor.

Steaua de pe cer făurită de alb anunţă că va sosi o zi mare nu numai pentru confraţii săi, ci şi pentru noi. De aceea ne bucuram şi salutăm apariţia acestei stele, înclinându-ne până la pământ în faţa omului alb care a înfăptuit o asemenea minune.

Trebuie să-l ascultăm, să-l slujim cu credinţă şi să lucrăm pentru el fiindcă este atât de mare încât fruntea îi atinge stelele, iar vârful piciorului – pământul.

Tam-tamul continuă să-l preamărească pe alb, umilindu-l în acelaşi timp pe negru până ce toboşarul simte că numai poate suporta această nedreptate şi insultă la adresa confraţilor săi.

Mâinile îi cad jos neputincioase.

La început vrăjitorul Jumaktro s-a speriat puţin, auzind că s-a născut o nouă stea. Dar imediat a înţeles că acest prilej ar putea fi folosit la diferite ritualuri şi rugăciuni. A ieşit în faţa colibei, privind cerul pe care scânteiau puzderii de stele mari şi mici, asemenea unui fantastic instrument muzical care se pregăteşte să cânte.

---

[10] Europa.

— Totul e în ordine, mormăie vrăjitorul Jumaktro – nimeni nu a atins cerul şi toate stelele sunt la locul lor. Nu cred că mâna unui alb a putut să ridice o stea pe cer şi nu înţeleg deloc ce rost au aceste mesaje.

— Gata, ştiu! Naşterea unei noi stele este un lucru mai degrabă bun decât rău de care oamenii trebuie să se teamă. Dacă nu le e frică nu poţi face nimic cu ei. Mâine o să le pot spune că am inventat o nouă vrăjitorie şi un nou descântec. O să fac un cocoloş din lut pe care o să-l vopsesc în alb şi voi spune că s-a desprins din steaua cea nouă. Dacă cocoloşul o să se întărească, o să-l leg de o sfoară, o să-l rotesc în jurul capului după care o să-i dau drumul. Locul unde va cade va delimita bucata de pământ care are proprietăţi curative. O să culeg de pe el un smoc de iarbă sau o grămăjoară de lut care vor fi medicamentul adus de pe noua stea, desigur un medicament mult mai bun şi mai scump decât toate celelalte.

— Pot născoci şi un dans nou pe care să-l numesc de pildă „Omagiu omului alb"! E bine ca un vrăjitor să întreţină relaţii de prietenie cu un funcţionar alb. Ce bine ar fi dacă aş şti care este steaua. Numai dracu se mai poate descurca în cocina asta cerească!

Vrăjitorul scuipă în silă şi priveşte cerul înstelat, apoi intră cu pas încet în odaie şi se întinde în patul său pe care sunt aşternute cele nouă blănuri de panteră.

— Încă o şmecherie de-a albilor, se gândeşte regele Kikorugwe. A primit de la stăpânii săi multe lucruri frumoase ca o recompensă pentru serviciile acordate, dar a învăţat şi multe cuvinte de-ale lor printre care şi cuvântul „şmecherie".

Nu cred o iotă din povestea cu steaua, dar înţeleg că albii trebuie să-şi păstreze o autoritate în faţa negrilor pentru ca aceştia să nu se răscoale. De aceea trebuie să le repet din nou că omul care a ridicat steaua pe cer este stăpânul plantaţiilor şi al minelor de diamante. Aşa încât, fraţilor, vedeţi că omul alb este nu numai stăpânul pământului african, ci şi al boltei cereşti.

Am învăţat la şcoală de la un profesor alb ce reprezintă stelele. Nimeni în afară de mine nu ştie asta, dar cu timpul am uitat şi eu. Nu înţeleg de ce albii au trebuit să inventeze un asemenea lucru. Trebuie să existe un motiv. S-ar putea ca un negru să fi fugit din nou de pe o plantaţie, iar ei vor să ne înfricoşeze şi în acelaşi timp să ne trezească respect faţă de stăpânul alb.

Chiar şi eu care sunt rege trebuie să-i ascult pe albi. Dar cel mai grav este că a început din nou să mă doară dintele şi nu mai am cu ce să-l amăgesc. N-ar fi mai bine să-l chem pe vrăjitorul Jumaktro să alunge diavolul ce s-a cuibărit în mine? Dar nu cred că vom cădea la învoială fiindcă nemernicul vrea să-mi scoată dintele şi-mi cere în schimb o găină. Prefer să suport durerea, aşteptând cu răbdare să văd cine va învinge – diavolul sau regele!

După ce a încheiat transmiterea mesajului, Bakveba şi-a lăsat mâinile în jos. De ce să mă umilesc, se gândea în sinea lui. De ce glasul care vine de la depărtare a devenit atât de laş? Înseamnă că în spatele toboşarului negru stă un alb cu ochi albaştri care îl linguşeşte? Tam-tamurile noastre niciodată nu au vorbit cuvinte ademenitoare... Sfatul lor de-a cădea în genunchi şi de a ne închina în faţa albilor este o adevărată trădare! Nu pot să popularizez o asemenea ruşine.

Dacă e adevărat că omul alb a făcut o stea, atunci vai de noi! De ce suntem atât de slabi? Nu avem şi noi spiritele noastre ocrotitoare ori poate sunt prea puţine? Când vezi un negru printre alţi negri ai impresia că nu există nimic pe lumea asta ca să nu poată face. Ştie să confecţioneze şalupe din lemnul copacilor, arcuri şi săgeţi fără egal în lume, ciopleşte statuete şi măşti mai groaznice decât orice închipuire. Muzica şi dansurile lor stârnesc veselie şi plăcere. Negrul este un luptător, vânător şi pescar ager care ştie să prindă un elefant, să îmblânzească un tigru şi să ţintească o pasăre în zborul ei. De aceea ai impresia că nu există nimic mai frumos şi mai bun sub soare.

Dacă se întâmplă însă ca un alb să stea alături de un negru, lucrurile făcute de acesta din urmă devin mai grosolane şi stângace. În schimb obiectele miraculoase care ies din mâna albilor provoacă uimire şi invidie până şi în rândul bătrânilor care cad în extaz la vederea lor ca-n faţa unor flori de mimoză ivite printre căcăreze. De ce vrăjitorii noştri nu pot face lentile de ochelari sau cutii de chibrituri? Dar poate nu am dreptate când mă gândesc că albii au inventat o stea pentru a ne înjosi şi mai mult.

Intervine o nouă pauză în transmiterea mesajului de parcă toboşarul din satul vecin refuză să se mai umilească. Între timp s-a lăsat întuneric şi frig, iar oamenii au preferat să intre în culcuşul lor şi să adoarmă legănaţi de răpăitul tam-tamului.

Deodată Bakveba îşi ciuleşte urechile la mesajul toboşarului din Kindumi, satul unde trăiesc vânătorii de elefanţi:

— Atenţie! Atenţie!

Bucuros, sare în picioare fiindcă a priceput că urmează să primească o veste pe care o va pricepe numai el şi toboşarii din împrejurimi. În felul acesta lanţul de tam-tamuri care se întinde de la răsărit la apus va transmite o ştire confidenţială adresată numai negrilor. Fără îndoială că tot satul va afla această veste care nu va mai fi telegramă, ci va reprezenta vocea poporului. La început se vor auzi numai şoapte care vor căpăta forţă, trecând de la un om la altul asemenea unei cascade ce se revarsă în valuri zgomotoase.

Nu a trecut multă vreme de când Bakveba împreună cu ceilalţi localnici au salvat un om, mai bine zis i-au dat lui On-Mesir şansa să scape cu viaţă,

transmiţând un mesaj confidenţial. Împotriva lui fusese emis un mandat de arestare în satul Guntera unde se bănuia că acesta ar fi introdus un şarpe otrăvitor în maşina preceptorului. Mesajul transmis de tam-tamuri l-a avertizat din timp pe negru care a reuşit să se ascundă.

Dar astăzi ce se va întâmpla?

Cu privirea aţintită spre răsărit, Bakveba stă la hotarul dintre două aşezări, recepţionând şi emiţând acest mesaj:

— Top-top-top!

Toboşarule, te rog să fii atent! Vei auzi o veste bună, cea mai bună din câte ai auzit până acum. Deschide-ţi bine urechile! Se mai vorbeşte încă o dată despre steaua făcută de mâna omului pe care acesta a înfipt-o în vârful unei săgeţi şi a proiectat-o pe bolta cerească. Steaua şi săgeata nu s-au mai întors pe pământ. Acum steaua zboară, zboară, zbor pe care îl va continua şi mâine, iar tam-tamurile îţi vor comunica ziua când o vei putea zări printre celelalte stele.

Negrule, poţi să-ţi închipui cumva cine a proiectat pe cer steaua şi săgeata? Dacă îmi vei răspunde că le-a făurit un alb cu mâinile sale, vei rosti un mare adevăr. Dar mai trebuie să-ţi spun ceva care e bine să-ţi intre în cap: Albul care a făurit steaua nu este un duşman, ci dimpotrivă, un prieten al tău. Nu se teme să-ţi strângă mâna şi te invită să iei masa cu el. Seamănă cu toţi albii, dar există totuşi o deosebire între ei ca de la elefant la şacal.

Omul sovietic este stăpânul acestei stele care anunţă omenirea despre sosirea unei noi epoci în care albii şi negrii vor trăi laolaltă.

Iar dacă o să vină la tine un comisar, un emisar sau un misionar care-ţi vor spune că albii au construit steaua cea nouă ca să dovedească cât de puternici sunt, să nu-i crezi! Ţineţi gura şi gândeşte-te în sinea ta: „Albule, eşti un mincinos!"

Bakveba interceptează mesajul cu toată puterea creierului şi a inimii sale. Cuvintele recepţionate le transmite apoi la distanţă, respectându-le ordinea şi conţinutul pentru a fi preluate de alte tam-tamuri care se înlănţuie într-un şir nesfârşit pe meridianele şi paralele continentului african. Apoi Bakveba îşi întoarce faţa zâmbitoare spre răsărit. Acestea sunt cuvintele dreptăţii pe care le va şopti mâine confraţilor săi devotaţi.

A doua zi dimineaţa, în timp ce Bakveba mai stătea întins în pat, iar tânăra lui nevastă trebăluia în faţa colibei, veni în fugă vrăjitorul Jumaktro. Bakveba îl aştepta la fel după cum ştia că azi se va întâlni cu regele. Aşa se întâmpla de fiecare dată când mesajele publice erau urmate de altele confidenţiale.

Îmbrăcat simplu, fără niciun însemn al puterii sale, vrăjitorul Jumaktro intră liniştit înăuntru. Cu o noapte înainte, când a auzit prima dată loviturile

de tobă, a avut impresia că îl înşală auzul, dar apoi şi-a dat seama că tam-tamurile încep să vorbească. A recunoaşte că nu înţelege limba secretă a toboşarilor nu era de demnitatea lui. Ce impresie ar face el, medic, sfătuitor şi ghicitor în acelaşi timp, el, cel de care se tem toţi diavolii!

Localnicii ştiu că numai el şi toboşarul cunosc această limbă misterioasă. Nici măcar regele nu o înţelege, iar răpăitul tam-tamului echivalează pentru el cu loviturile surde pe care le face femeia lui când pisează grăunţe în mojar.

— Înţeleg perfect, se consolează el. Dar mi-e somn şi nu am chef să mă gândesc la nimic. Jumaktro continuă să caşte, încercând parcă să se convingă că acesta e motivul pentru care nu mai vrea să asculte. Nu sunt deloc curios şi de fapt ştiu dinainte ce vor să-mi spună.

De data asta însă Jumaktro a venit în recunoaştere. Ştie că tânărul Bakveba nu o să divulge nimic, fidel spiritului neamului său de toboşari aşa după cum nu s-a trădat niciodată tatăl lui, bătrânul Semufo. A doua zi dimineaţa vrăjitorul a dat fuga la toboşar ca să afle mesajul înaintea celorlalţi. Avea un aer conspirativ, simulând că ştie dinainte totul şi nu s-a simţit deloc jenat când tânărul toboşar i-a relatat de-a fir a păr totul. Bakveba dorea să-i facă plăcere şi de aceea îi dădea numai veşti bune.

— Aşază-te la locul tău! l-a poftit toboşarul în timp ce el s-a aşezat pe rogojină. Stai puţin întins şi odihneşte-te. Ştiu că tam-tamurile nu te-au lăsat toată noaptea să dormi. Eşti un toboşar bun, a început să-l linguşească. Fiecare sat şi-ar dori să aibă un asemenea toboşar. Nu există un altul mai bun ca tine.

Bakveba s-a întins pe blana aşezată pe un aşternut de paie. Ştia foarte bine unde bate vrăjitorul şi de aceea îl lăsă să vorbească.

— Ce părere ai? a început Jumaktro. Crezi că faţa albă îşi va croi drum până la noi? Am înţeles că strânge pietre şi fluturi. Într-un dovleac am turnat ulei de palmier şi am ghicit că ne aşteaptă un viitor bun. Omul alb va fi primit cu dansuri şi cântece. În codrul de lângă noi este o poieniţă plină cu pietricele colorate şi lucioase, păzită de lilieci cu cap de maimuţă pe care îi voi alunga cu o baghetă magică. Dacă vrei putem să mergem împreună acolo ca să culegem pietricele.

— Nu ştiu, a răspuns Bakveba, de ce are nevoie omul alb. Pietrele trebuie să fie de culori şi forme diferite, iar colecţionarul îi va da fiecăruia un nume. Dacă o să-i arăţi un gândac, o să-ţi spună „Poţi să-l arunci fiindcă mai am unul."

— Ştiu că ai învăţat multe lucruri, răspunse Jumaktro, ca şi cum ai fi mers tot anul la şcoală. Dar eu o să-i arăt nişte pietre pe care nu le-a mai văzut

niciodată, fiindcă au stat ascunse în pământ departe de ochii oamenilor şi ai animalelor.

— Degeaba vorbim despre asta, răspunse liniştit toboşarul, făcându-i semn cu ochiul.

— Toţi am ascultat şi am priceput, răspunse Bakveba ca şi cum n-ar fi înţeles la ce se referă vrăjitorul.

— Nu mă refer la tam-tamul din satul nostru, ci la tam-tamul mare pe care nu-l înţelegem decât noi doi. Spune-mi ce noutăţi ai aflat ca să-mi dau seama dacă am auzit bine. Sunt bătrân şi mă pot înşela.

Bakveba i-a făcut această plăcere, lăsându-l să cadă în propria lui cursă. Prietenia vrăjitorului îi era de folos. Încerca încet-încet să-l reeduce, chiar dacă nu avea voie să umble la farmece. A reuşit să-i insufle ură împotriva albilor, încercând să le submineze autoritatea şi să înfrâneze forţele întunecate ale diavolilor prin care vrăjitorul semăna frică şi teroare. Şi-ar fi dorit ca Jumaktro să plece cât mai repede ca să nu-l încurce la toaleta de dimineaţă. Ştia însă că nu va scăpa de el până ce nu-i va spune totul şi de aceea începu să povestească despre steaua cea nouă.

— Să nu-ţi închipui, Jumaktro, că a fost una dintre feţele palide care ne poreclesc „maimuţe ordinare". Steaua a fost construită de un confrate care ne spune: „Eu sunt om, iar tu eşti om ca şi mine. De aceea te rog să ne aşezăm unul lângă altul". Iar noua stea va spune: „În fiecare sat trebuie să existe câte o şcoală, iar fiecare negru trebuie să înveţe să scrie şi să citească."

— Şi eu am înţeles la fel, zâmbi vrăjitorul, după care adăugă mândru: Dar ţi-ai dat cumva seama de ce ne transmit acest mesaj într-o limbă pe care o înţelegem numai noi doi?

— Văd că ai înţeles, încercă să-l măgulească toboşarul. Cum să nu priceapă un vrăjitor şi un ghicitor atât de mare ca tine, care cunoaşte şi cele mai ascunse dorinţi ale locuitorilor din satul său. Dar acum te rog să pleci. Trebuie să mă scol!

În drum spre coliba lui, vrăjitorul Jumaktro a început să reflecteze. Se simţea cuprins de îndoială şi teamă când se gândea la viitorul negrilor. Dacă se vor înfiinţa şcoli, îmi voi putea închide prăvălia. Sau cel mai bine va fi să plec şi să nu mă mai întorc.

După plecarea lui, în colibă a intrat un sol care l-a anunţat pe toboşar că regele doreşte să vorbească cu el.

— Ia loc, l-a poftit regele Kikorugwe, făcându-i semn să se aşeze pe o ladă acoperită cu un covoraş. Regele stătea pe un scaun pliant îmbrăcat într-o husă ţipătoare care-i servea drept tron.

— Îţi dau voie să fumezi şi dacă vrei îţi împrumut o lulea, spuse regele, deschizând o cutie veche. Alege-ţi!

— Nu am învăţat să fumez.

Regele îşi îndesă tutun în pipă şi o aprinse cu o brichetă, pe care o flutură mai întâi sub nasul toboşarului.

— Îţi place obiectul ăsta?

— Îl văd.

— Poţi să-l vezi tot timpul, zice Kikorugwe. Poţi chiar să-l ţii în mână.

— Ţi-aş rămâne foarte îndatorat.

— Ai în buzunar un foc care poate ţâşni ori de câte ori îi porunceşti.

— Bine, răspunse Bakveba, o să-l iau la plecare.

Încă nu ştia ce doreşte de la el regele, dar bănuia că va pleca cu mâinile goale aşa cum a venit.

— Omul alb se apropie de noi, spuse Kikorugwe, care-şi închipuia că a reuşit să câştige inima lui Bakveba. Tam-tamurile au transmis această veste. Toţi vrem să vină, dar ce se va întâmpla dacă nu va găsi drumul? Ar putea trece pe lângă satul nostru împreună cu cei cinci hamali care transportă obiecte folositoare nouă. Mă gândesc că ar fi bine să trimit în calea lui un sol. Ce părere ai despre asta, Bakveba?

— Nu-ţi fie teamă, Kikorugwe, răspunse toboşarul. Sunt convins că va găsi drumul către noi şi fără sol. Albii sunt curioşi de felul lor. Pot să caute aur sau fier şi după o singură piatră pe care le-o dai sunt în stare să descopere comorile noastre ascunse în măruntaiele pământului.

Regele tăcea ca şi cum n-ar fi auzit nimic. Apoi îşi scoase un bloc-notes în care mâzgăli ceva cu un creion colorat.

Bakveba zâmbea. Pentru el nu era niciun secret că regele nu ştie să scrie şi să citească, iar înţelepciunea lui era de-a se pune bine cu toţi albii şi negrii pentru a dobândi obiectele după care tânjea.

— Văd că aveţi un caiet, zise toboşarul ca să-l îndemne la vorbă pe rege.

— Vezi bine. Am creion şi hârtie ca să-mi notez aşa cum face omul alb. Mai am un creion şi un caiet în plus pe care le pot da cui doreşte.

Toboşarul îşi dorea tare mult un asemenea carnet. Era suficient să întindă mâna şi putea să-l aibă. Dar ce vrea să primească în schimb de la mine? Vrea, probabil, să-l iniţiez în limba toboşarilor!

Îşi aruncă privirea în odaia în care regele primea vizite şi audienţe. Lângă perete pe o măsuţă stătea un patefon, străvechi, cu o pâlnie aurită din care se auzeau nişte zgomote de parcă toţi tigrii şi elefanţii s-ar fi luat la bătaie.

Pe pereţi erau prinse în ace tot felul de ilustrate. Unele reprezentau zgârie-norii din New York, altele erau felicitări de Crăciun sau Paşte oferite de câte un negustor de blănuri de la care cumpărase rom şi tutun.

Surprinzându-i privirea, Kikorugwe îi dădu lui Bakveba o ilustrată.

— Ăsta-i oraşul albilor, spuse cu mândrie proprietarul colecţiei. Uită-te bine! Ce vezi? O mulţime de case. Casele sunt cât un elefant, iar oamenii ca nişte ţânţari. Iar ferestrele seamănă cu solzii crocodilului.

Deodată toboşarul pricepu totul şi se cutremură de groază. Trăiesc atât de înghesuiţi încât vor să se întindă până în Africa!

— Vrei să-ţi dau poza asta?

— Nu vreau! spuse Bakveba, aşezând ilustrata pe masă cât mai departe de el.

— Să-ţi arăt una şi mai frumoasă, zise regele, luând de pe perete o felicitare de Paşte în care pruncul Isus era înconjurat de trei regi, iar deasupra ieslei strălucea steaua din Betleem.

— Vezi, îl învăţă regele. Şi albul poate fi sărac. Coliba are un perete găurit, iar bărbatul, femeia şi animalele trăiesc laolaltă. Iar deasupra capetelor lor străluceşte o stea despre care prietenul meu, negustorul mi-a zis: Steaua asta aduce linişte şi pace oamenilor buni!

— Da, aşa e, zise regele Kikorugwe. Aceasta este steaua despre care a vorbit tam-tamul tău. Omul ăsta negru pe care îl vezi în poză stă printre albi nu fiindcă n-ar putea fugi, ci pentru că se simte bine în mijlocul lor. A promis că îl va asculta pe alb şi îi va îndeplini topite dorinţele deoarece recunoaşte că îi este superior. Ştie să făurească şi stele aşa cum noi ne îndesăm tutun în pipă. Iar confraţii noştri negri de ce sunt în stare?

— Nu ai dreptate! exclamă toboşarul, începând să fiarbă de mânie. Eu ştiu să fac ceva ce tu nu ştii!

— Ba nu, eu ştiu mai multe decât tine! îl întrerupse regele. Ieri am fost în oraş şi l-am vizitat pe sir John Friedrich. Mi-a spus că au multă treabă şi au nevoie de linişte.

— Cât timp o să-i mai ascultăm? se înroşeşte Bakveba de furie.

— Nu trebuie să te enervezi, încercă să-l potolească regele. Păstrează-ţi liniştea şi calmul asemenea leului care pândeşte o antilopă. Aud tam-tamul tău, dar este la fel ca şi cum nu l-aş auzi. Trebuie să învăţ limbajul lui. O să vin la tine şi tu va trebui să-ţi înveţi regele să înţeleagă cuvintele misterioase pe care nu le înţelege. Nu o să-ţi pară rău!

— Nu pot, Kikorugwe! Nu pot să-ţi spun!

— Ştii ce mi-a spus sir John Friedrich în cabinetul lui? Kikorugwe, aşază-te pe un scaun şi ascultă ce-ţi spun. Îţi poruncesc să-i comunici toboşarului că are dispoziţie să-l înveţe pe rege limbajul secret al tam-tamurilor.

— Nu vreau să-l învăţ!

— Albul sir John Friedrich este un capitalist bun. Ce altceva ţi-a mai spus? Mi-a povestit despre stea şi mi-a zis că dacă vor fi liniştiţi, negrii vor primi şi ei o stea mai mică. Dacă nu vor fi...

Cuvintele amenințătoare ale regelui au fost întrerupte de râsul involuntar al toboșarului. Regele amuți imediat, aruncând o privire nemulțumită spre Bakveba.

— Râzi ca un copil în brațele mamei. Mă uit la tine și nu înțeleg.

— Nu te supăra, Kikorugwe, spuse toboșarul blajin. Îmi dau seama că nu trebuie să râd și totuși nu mă pot stăpâni.

— Ți-am spus că și noi, negrii, vom primi în dar o mică stea.

Toboșarul izbucnește din nou în râs, iar regele începe să se supere de-a binelea.

— Spune-mi Bakveba, de ce râzi? Crezi că te mint? Nu mă crezi? adăugă el pe un ton amenințător.

Toboșarul continuă să zâmbească, după care zise cu o undă de ironie în glas:

— Te cred, te cred, regele meu. Am râs de bucurie că și negrii vor primi o stea. Cât de generoși sunt capitaliștii față de noi! Trebuie să le fim adânc recunoscători, zise el, începând să facă plecăciuni adânci.

Regele îl privea neîncrezător, ca și cum n-ar fi înțeles încă ce i-a spus toboșarul. Bakveba se ridică însă repede în picioare și făcu o reverență adâncă în fața stăpânului său:

— Kikorugwe, trebuie să ne despărțim. Știu ce vrei să-mi spui și știu ce-ți dorește sufletul. Cuvintele tale sunt pentru mine dulci ca mierea de albine. Dar nu pot să-ți mărturisesc secretul tatălui și străbunicului meu. Spiritul bun al strămoșilor mei veghează asupra tam-tamului și nu am voie să-l trădez. Altfel trupul meu va fi blestemat să se transforme în hienă. Poți să faci ce vrei cu mine. Poți să-mi tai mâinile, să-mi scoți ochii, să-mi smulgi inima din piept, dar tot nu o să-ți spun secretul nostru.

Bakveba a plecat de la rege cu conștiința curată. Știa că Kikorugwe nu are nicio putere asupra lui, fiindcă alături de el sunt toate spiritele bune și mai ales oamenii din sat!

Tam-tamul lui a început să anunțe că undeva în lume trăiește un alb care făurește stele și este atât de puternic încât le proiectează pe bolta cerului. Albul ne va ajuta în clipele cele mai grele, iar noua stea ne șoptește că va sosi vremea când negrii vor avea școli, spitale, teatre și muzee. Va sosi și timpul când și negrul va proiecta pe cer steaua lui.